

FACULTATEA DE ISTORIE ȘI GEOGRAFIE

Lector asoc. av. dr. LEONTE Marie

DREPT ȘI LEGISLAȚIE ÎN ASISTENȚA SOCIALĂ

Anul I – semestrul II

2022-2023

SUPORT DE CURS

Considerații prealabile

1. Suportul de curs este doar o sinteză a principalelor teme și probleme abordate în cadrul materiei Drept și Legislație în Asistența Socială. Parcurgerea acestuia nu este suficientă pentru pregătirea examenului la această disciplină. Suportul de curs expune principalele elemente ce fac obiectul acestei materii și se impune a fi completat cu lecturile indicate ca material bibliografic și studiul individual al principalelor texte normative puse la dispoziția studenților de anul I.
2. Dreptul asistenței sociale cuprinde câteva texte fundamentale, cel mai important fiind **Legea nr. 292/2011 asistenței sociale**, ale cărui concepte de bază vor fi explicate pe larg în cadrul prezentului curs și care merită - prin definițiile precise, claritatea și ușurința exprimării - a fi cunoscut îndeaproape de studenți, ca un prealabil necesar al promovării examenului la această disciplină.
Aceleași caracteristici le prezintă și **Legea 272/2004 privind protecția și protejarea drepturilor copilului**, **Legea 466/2004 privind Statutul asistentului social**, **Legea 273/2004 privind procedura adopției**, **Legea 217/2013 pentru prevenirea și combaterea violenței domestice**, **Legea 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap**, **Legea nr. 197/2012 privind asigurarea calității în domeniul serviciilor sociale.**
3. În cursurile introductive (unitatea de studiu I și II, ce se vor desfășura pe parcursul a două cursuri), în vederea înțelegerii noțiunilor de drept ce vor fi însușite, se impune abordarea unor noțiuni fundamentale și principii de introducere în drept, care caracterizează diferitele noțiuni juridice ce vor fi studiate, adevărate instrumente de lucru în procesul de interpretare a situațiilor de fapt concrete în activitatea profesională a asistentului social.
4. Dincolo de însușirea principalelor concepte și dispoziții din legislația asistenței sociale, prezentul curs oferă o înțelegere globală a sistemului de asistență socială în cadrul, mai larg, al dreptului securității sociale, cu trimiteri la legislația internațională și europeană.
5. Cea mai mare parte a cursului se axează pe abordarea detaliată a prevederilor legale incidente, structurate după modelul cadrului normativ aplicabil, pentru fiecare categorie de beneficiari și prestații în parte. Un accent deosebit este pus pe deontologia profesiei de asistent social.
6. Pentru a facilita fixarea cunoștințelor de bază și a cunoaște programele concrete de implementare a acestora de către instituțiile de resort (ex. crearea telefonului copilului), pe lângă materialul bibliografic, este folosită trimiterea la site-urile web ale principalelor instituții și organisme specializate, iar studenții sunt încurajați să găsească informația solicitată de profesor.

Unitatea de studiu I	INTRODUCERE ÎN DREPT
Unitatea de studiu II	DREPTUL SECURITĂȚII SOCIALE
Unitatea de studiu III	ASISTENȚA SOCIALĂ ÎN CADRUL DREPTULUI SECURITĂȚII SOCIALE
Unitatea de studiu IV	SISTEMUL NAȚIONAL DE ASISTENȚĂ SOCIALĂ
Unitatea de studiu V	DEFINIREA UNOR TERMENI SPECIFICI ACTIVITĂȚII ÎN ASISTENȚA SOCIALĂ
Unitatea de studiu VI	BENEFICIILE DE ASISTENȚĂ SOCIALĂ
Unitatea de studiu VII	SERVICIILE DE ASISTENȚĂ SOCIALĂ
Unitatea de studiu VIII	PROTECȚIA COPILULUI ȘI A FAMILIEI – reglementare generală
Unitatea de studiu IX	PROTECȚIA COPILULUI ȘI FAMILIEI ÎMPOTRIVA VIOLENȚELOR, ABUZURILOR ȘI NEGLIJENȚEI
Unitatea de studiu X	ASISTENȚA SOCIALĂ A PERSOANELOR VÂRSTNICE
Unitatea de studiu XI	PROTECȚIA ȘI PROMOVAREA DREPTURILOR PERSOANELOR CU HANDICAP
Unitatea de studiu XII	PROFESIA DE ASISTENT SOCIAL

Unitatea de studiu I

INTRODUCERE ÎN DREPT

OBIECTIVE SPECIFICE:

Asigurarea cunoștințelor pentru ca viitorul asistent social să poată:

- defini dreptul și norma juridică;
- identifica diferitele domenii ale dreptului (drept privat – drept public; drept civil – drept penal, drept internațional, etc.),
- cunoaște și interpreta norma juridică pentru a o aplica situațiilor de fapt întâlnite în activitatea sa.

BIBLIOGRAFIE ȘI SURSE:

- Rebeleanu, Adina, *Drept și Legislație în Asistența Socială*, curs universitar, 2016.
- Ticlea, Alexandru, Georgescu, Laura, *Dreptul securității sociale. Curs universitar*, ed. a IX-a ed. Universul Juridic, București, 2019.
- Cazuistică din practica judiciară proprie.

CUPRINS:

- asistența socială și științele juridice;
- accepțiunile noțiunii de drept;
- noțiuni juridice de bază: drept obiectiv, pozitiv, drept natural, drept civil, drept penal, normă juridică, lege, obicei/ cutumă, legislație, raport juridic (subiect, conținut, obiect), persoana fizică, persoana juridică, drept subiectiv, obligația, fapt juridic, act juridic, drept natural, opozabilitate, ratificare; izvor de drept; bunuri mobile- bunuri imobile;
- descrierea capacității de folosință și capacității de exercițiu; exemple;
- atributele de identificare ale persoanei fizice;
- principii de aplicare a legii: în timp (neretroactivitatea - excepții, aplicarea imediată a legii), în spațiu (intern, internațional), aplicarea asupra persoanelor;

Alte elemente de curs abordate:

- scurtă prezentare a sistemului judiciar românesc;
- principalele unități administrativ – teritoriale de pe teritoriul României;
- diferența dintre descentralizare și deconcentrare.

La finalul primei unități tematice, studenții trebuie să fie capabili să răspundă/ să participe la o discuție în jurul a câteva întrebări recapitulative, care demonstrează că au înțeles locul dreptului asistenței sociale în sistemul dreptului românesc în general, de exemplu:

- Dreptul asistenței sociale aparține de dreptul public sau de dreptul privat?
- D.G.A.S.P.C. - urile sunt instituții descentralizate sau deconcentrate?

Materiale utilizate:

CONF. DR. ADINA REBELEANU

**DREPT ȘI LEGISLAȚIE ÎN
ASISTENȚA SOCIALĂ**

ANUL I

C.F.C.I.D

**Cluj-Napoca
2016**

Unitatea tematică 1

Aspecte introductive în studiul cadrului legislativ

1.1 Asistența socială și științele juridice

Asistența socială desemnează un ansamblu de instituții, programe, măsuri, activități profesionalizate, servicii specializate de protejare a persoanelor, grupurilor, comunităților cu probleme speciale, aflate temporar în dificultate, care, datorită unor motive de natură economică, socio-culturală, biologică sau psihologică, nu au, prin mijloace și eforturi proprii, posibilitatea de a conduce un mod de viață decent². Într-o societate modernă, democratică, asistența socială este o necesitate a întregii societăți, dar și un drept cetățenesc. Pentru ca un stat să fie într-adevăr democratic, munca de asistență socială trebuie bazată pe o legislație și o rețea de servicii specifice și desfășurată în conformitate cu criterii profesionale certe; sintetizând, cadru de reglementare coerent și comprehensiv, rețeaua de instituții și servicii funcțională și în acord cu contextul legal, profesioniștii formați în domeniu devin o condiție esențială a democrației.

Dacă protecția socială reprezintă ansamblul măsurilor legislative și administrative, al serviciilor prin care se reglementează modalitățile de sprijin oferite cetățenilor, asistența socială este procesul propriu-zis prin care cetățenii beneficiază de măsuri de protecție socială și de ajutor profesional în vederea satisfacerii trebuințelor lor și a unei bune integrări în societate.

Deși este o activitate preponderent practică, pentru asistența socială, așa cum am mai arătat, fundamentarea ei teoretică este esențialmente interdisciplinară. Psihologia și sociologia, psihologia socială și antropologia sunt în mod deosebit relevante pentru acest cadru teoretic. Dreptul, economia, științele medicale, științele politice și juridice, științele educației oferă și ele sisteme de înțelegere și de acțiune ale fenomenului social în context legal, economic, medical, politic și educațional. Modelele adoptate provin deci din orientările de bază ale psihologiei, sociologiei, psihologiei sociale, antropologiei, dreptului, medicinei, economiei etc., precum și din toate domeniile de interferență ale acestora. Pentru a putea interveni în vederea rezolvării problemelor sociale atât de complexe ale persoanelor de diferite categorii de vârstă și poziție socială, asistența socială nu se poate lipsi de cunoștințe despre modalitățile de funcționare ale psihicului uman, despre posibilitățile legale de intervenție, despre mentalitățile care influențează marginalizarea socială și discriminarea unor categorii, despre felul în care trebuie planificate și conduse serviciile de intervenție³.

Exemple de situații care reclamă cunoașterea cadrului legislativ pentru un asistent social:

- decizia de acordare a tutelei copilului,
- accesarea de către clienți a prestațiilor sociale destinate combaterii sărăciei sau sprijinirii familiei,
- accesarea serviciilor medicale de către persoanele cu dizabilitate, copii, vârstnici, romi, etc.
- munca cu minorii/adulții care au săvârșit infracțiuni, etc.

² Roth, M., Rebeleanu, A., Asistența socială. Cadru conceptual și aplicații practice, PUC, 2007: 35

³ A se vedea Roth, 2003, Roth, Rebeleanu, 2007, Roth, Rebeleanu, Suport de curs ID Introducere în asistența socială

Este importantă nu numai cunoașterea cadrului legislativ al asistenței sociale, dar și al legislației din alte domenii care cresc posibilitatea de incluziune socială a beneficiarilor de servicii și prestații de asistență socială (exemplu: legislația în domeniul ocrotirii medicale, educația inclusivă, strategia de îmbunătățire a calității vieții romilor, legislație în domeniul dreptului penal, etc.).

În ultimii ani se discută din ce în ce mai mult de asistență socială bazată pe drepturi. În Declarația Universală a Drepturilor Omului, se precizează (art.22) dreptul fiecărei persoane, în calitate de membru al societății, la securitate socială. Altfel spus, fiecare persoană este îndreptățită să obțină realizarea drepturilor economice, sociale, culturale indispensabile pentru libera dezvoltare a personalității sale. Același document internațional, precizează că efortul pentru atingerea acestor drepturi trebuie să fie național, în funcție de resursele fiecărei țări, presupunând și colaborare internațională. În art.25 se stipulează că orice om are dreptul la un nivel de trai care să asigure sănătatea și bunăstarea familiei sale, cuprinzând în nevoile de bază (hrană, îmbrăcăminte, locuință) dar și cele de securitate – îngrijiri medicale și servicii sociale necesare.

Constituția României stipulează garantarea dreptului la asistență socială ca drept universal, iar Legea nr.47/2006 privind sistemul național de asistență socială reafirmă garantarea acestui drept, dar și a dreptului la informare privind conținutul și modalitățile de acordare a măsurilor și acțiunilor de asistență socială pe teritoriul României. Cel asistat social are dreptul la servicii competente din partea asistentului social, iar competența profesională este o cerință etică față de asistentul social. *art.47 alin(1)*

1.2 Noțiuni juridice de bază

Vom prezenta câteva dintre noțiunile de bază, utile pentru asistentul social⁴.

Drept – totalitatea regulilor generale de conduită ce reglementează raporturile sociale dintr-o societate dată, sancționate prin forța de constrângere a statului.

Drept obiectiv, pozitiv (Law) - totalitatea regulilor juridice care reglementează raporturile sociale dintr-o perioadă dată.

Drept civil – totalitatea normelor juridice care reglementează pe baza egalității părților, majoritatea raporturilor patrimoniale, precum și raporturile personale nepatrimoniale, prevăzute de legea civilă.

Drept penal – totalitatea normelor juridice care stabilesc măsurile sancționatoare și educative ce urmează a fi luate față de cei care au săvârșit fapte înscrise în legea penală.

Normă juridică – regulă generală de conduită, obligatorie și impersonală, instituită prin lege sau obicei și a cărei aplicare este asigurată la nevoie de forța de constrângere a statului.

Obicei – normă de drept formată prin tradiție și acceptată de societate (cutumă).

Lege – act normativ stabilit de puterea legiuitoare, ce cuprinde norme generale de conduită obligatorie, sancționată prin forța de constrângere a statului. Poate fi:

- constituțională
- dispozitivă – normă ce reglementează situații ce sunt în afara voinței particularilor (de ex. norme referitoare la puterile tutorilor)
- imperativă (prohibitivă) – normă ce cuprinde o dispoziție de la care părțile nu pot deroga
- interpretativă – ce lămurește sensul unei legi anterioare
- supletivă – ce reglementează efectele unor acte juridice, pe care părțile contractante nu le-au reglementat ele însele.

Legislație – totalitatea actelor normative dintr-o anumită țară, domeniu sau perioadă de timp.

⁴ Drept, drept obiectiv, drept penal, drept civil, normă juridică, obicei, lege, cutumă, legislație preluate și adaptate după Hanga., V., 1999, Mic dicționar juridic, Ed. Lumina Lex

Raport juridic reprezintă o relație socială ce cade sub incidența normelor juridice. Elementele constitutive⁵ ale unui raport juridic sunt:

a) *subiectul raportului juridic* – titular de drepturi și obligații, de natură a provoca nașterea, modificarea sau stingerea unui raport juridic (pot fi subiect de drept persoanele fizice și persoanele juridice)

b) *conținutul raportului juridic* – ansamblul drepturilor subiective și obligațiilor pe care părțile le au

c) *obiectul raportului juridic* – conduita prescrisă de norma juridică, acțiunea/inacțiunea la care se referă drepturile și obligațiile subiectului raportului juridic.

Persoana fizică – omul privit individual de drept, ca titular de drepturi și obligații civile (art.25 alin.2 C.civil).

Persoana juridică – orice formă de organizare care, întrunind condițiile cerute de lege, este titulară de drepturi și obligații civile (art.25 alin.3, C.Civil). Elementele constitutive pentru persoana juridică sunt: să aibă o organizare de sine stătătoare și un patrimoniu propriu, afectat realizării unui anumit scop licit și moral, în acord cu interesul general (art. 187 C.civil)

Drept subiectiv (right) – prerogativă ce aparține unei persoane, ce-i permite să ceară altuia o prestație/abținere sau respectarea unei situații.

Sau

- posibilitatea recunoscută de dreptul obiectiv, subiectului activ – persoana fizică sau persoană juridică, în virtutea căreia, aceasta poate să aibă o anumită conduită, să pretindă o conduită corespunzătoare – să dea, să facă ori să nu facă ceva – de la subiectul pasiv, și să ceară concursul forței coercitive a autorității publice, în caz de nevoie⁶.

*Obligația*⁷ – îndatorirea subiectului pasiv al raportului juridic de a avea o anumită conduită, corespunzătoare dreptului subiectiv corelativ, conduită care poate consta în a da, a face ori a nu face ceva și care, la nevoie poate fi impusă prin forța autorității publice

*Fapte juridice*⁸ – împrejurări de fapt care pot duce la nașterea, modificare și stingerea unui raport juridic.

*Acte juridice*⁹ – manifestări de voință apte de a produce consecințe juridice, respectiv de a naște, modifica sau stinge un raport juridic.

*Drept natural*¹⁰ – reguli de drept bazate pe morală și dreptate care stau/trebuie să stea la temelia oricărui sistem de drept.

*Opozabilitate*¹¹ – calitatea unui act juridic, a unui drept subiectiv sau a unui mijloc de apărare de a produce efecte atât între părți, cât și față de terți.

*Ratificare*¹² – confirmare pe care organele competente de stat o dau tratatelor internaționale încheiate de respectivul stat.

Izvoare de drept – condițiile materiale și sociale ce determină fondul și forma normelor juridice¹³. Normele juridice îmbracă forma generică a actelor normative – acte ce emană de la organele de stat învestite cu prerogativa legiferării. Constituția României stabilește prerogativele legiferării. Camera Deputaților și Senatul adoptă legi, hotărâri, moțiuni, în prezența majorității; Parlamentul (art 73 Constituție) – legi constituționale, legi organice (art.76), legi ordinare¹⁴ (reglementează diverse domenii și raporturi sociale, distincte de cele reglementate prin Constituție și legile organice); Guvernul – poate emite ordonanțe, hotărâri, Consiliul local – hotărâri, primarul ori prefectul – dispoziții, respectiv ordine.

⁵ Beleiu, Gh., *Drept civil român*, Casa de editură și presă, București, 1998:73

⁶ Beleiu, Gh., op.cit.1998:82

⁷ Pop, L., 200, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, Ed. Lumina Lex, București

⁸ Hanga, V., op.cit.1999: 100

⁹ Hanga, V., op.cit.1999: 15

¹⁰ Hanga, V., op.cit. 1999: 88

¹¹ Hanga, V., op.cit 1999: 144

¹² Hanga, V.,op.cit 1999: 158

¹³ Hanga, V., 1999:117

¹⁴ Codurile de legi

Izvoarele formale sunt clasificate după mai multe criterii¹⁵ :

- a) După ierarhia organului de stat care emite norma
- b) După domeniul pe care îl reglementează
- c) După ierarhia forței juridice a actului normativ respectiv etc.

După criteriul ierarhiei : legi constituționale, organice, ordinare, coduri de legi, acte normative cu putere de lege (decrete-legi¹⁶, ordonanțe¹⁷ și unele acte internaționale¹⁸ ratificate de organul legislativ suprem). Din punct de vedere al ierarhiei izvoarele de drept sunt:

- Constituția României – Legea fundamentală
- Legi – emise de Parlament
- Ordonanțe și hotărâri – Emise de Guvern
- Ordine – emise de Ministere de specialitate
- Hotărâri ale consiliilor județene, hotărâri ale consiliilor locale – acte normative emise de autorități administrative
- Cutuma
- Practica sau precedentul judiciar (jurisprudența)
- Doctrina sau știința dreptului

Constituie izvoare de drept numai actele normative (reglementări interne și internaționale acceptate de România).

Obiceiul (cutuma) și morala (bunele moravuri) nu sunt și nu pot fi considerate izvoare distincte de drept ; nici normele de conviețuire socială (de exemplu deontologia profesională) ; practica judiciară și doctrina – au utilitate în interpretarea și aplicarea corectă a normelor cuprinse în actele normative, precum și în perfecționarea legislației într-un anumit domeniu.

De lege lata - de lege ferenda

Capacitatea de folosință reprezintă aptitudinea unei persoane de a avea drepturi și obligații civile (art.34 C.Civil). Potențial, capacitatea de folosință se referă la toate drepturile subiective pe care o persoană le poate dobândi. Nu se confundă cu drepturile subiective ci înseamnă aptitudinea generală a persoanei de a le putea fi titular¹⁹. Caracterile juridice ale capacității de folosință ale persoanei fizice sunt: legalitatea, egalitatea, universalitatea, generalitatea, intangibilitatea și inalienabilitatea²⁰.

a) legalitatea – însușirea acestei capacități nu poate fi reglementată decât prin lege, nefiind de domeniul voinței individuale

b) egalitatea – derivă din principiul constituțional al egalității tuturor persoanelor în fața legii, fără discriminare sau alte privilegii (egalitatea este consacrată și în reglementările internaționale)

c) universalitatea – capacitatea de folosință este atribuită și recunoscută tuturor persoanelor de cetățenie română, cetățeni străini și apatrizi.

d) generalitatea – capacitatea de folosință a persoanei fizice se exprimă în aptitudinea generală și abstractă a omului de a avea orice drepturi subiective recunoscute de lege (spre deosebire de capacitatea de folosință specializată și limitată a persoanelor juridice – la acele drepturi ce corespund scopului în care au fost înființate, stabilit prin actul de înființare ori statut)²¹

Capacitatea de folosință începe²² de la nașterea persoanei (art. 35 C.civil) – regula generală. Excepția de la regula generală vizează minorii: drepturile copilului sunt recunoscute de la concepție însă numai dacă el se naște viu (art. 36 C.civil). Altfel spus, ca o măsură de protecție a minorului, legiuitorul a prevăzut numai aptitudinea copilului de a dobândi drepturi nu și obligații. Copilul

¹⁵ Mureșan, :, 1996, Drept civil. Partea generală, Ed. Cordial Lex, Cluj-Napoca, 1996:27-33

¹⁶ În anumite situații excepționale când din anumite motive organul legiuitor (parlamentul) nu a funcționat în condiții normale și nu s-a putut întruni pentru a adopta legi

¹⁷ Art. 108, 115 din Constituția României

¹⁸ Art. 20 Constituția României

¹⁹ Mureșan, M., Boar, A. op.cit. 1997:8

²⁰ Beleiu, Gh., op.cit. 1998:277

²¹ Mureșan, M., Boar, A., 1997:11, Beleiu, Gh., 1998:278

²² Mureșan, M., Boar A., 1997:17-21

trebuie să se nască viu, este cea de a două condiție. Legiuitorul român a instituit și o prezumție legală absolută potrivit căreia „timpul cuprins între a 300 și 180 zi înaintea nașterii copilului este timpul legal al concepției” (a se vedea prevederile art. 412 referitoare la timpul legal al concepțiunii, C.Civil).

Capacitatea de folosință, conform art. 35 C civil, încetează odată cu moartea persoanei. Pentru situația de incertitudine cu privire la decesul unei persoane a fost reglementată procedura declarării judecătorești a morții (cartea I, titlul II, capitolul I, secțiunea 3, C.civil).

Capacitatea de exercițiu reprezintă aptitudinea persoanei fizice de a dobândi și exercita drepturi, precum și de a-și asuma și executa obligații prin încheierea de acte juridice proprii, fără reprezentare sau asistarea de către o altă persoană (art. 37 C. Civil).

Caracterele juridice ale capacității de exercițiu ale persoanei fizice sunt legalitatea, generalitatea, intangibilitatea, inalienabilitatea și egalitatea. Singurul izvor de drept al capacității de exercițiu este legea, care stabilește elementele și condițiile capacității, începutul și sfârșitul ei, conținutul juridic al acestia. Normele juridice care reglementează capacitatea de exercițiu sunt imperative²³.

Spre deosebire de capacitatea de folosință, capacitatea de exercițiu²⁴ deși este recunoscută tuturor persoanelor, diferă de la o categorie de persoane la alta, dar numai în funcție de discernământ, pe care legea îl prezumă și recunoaște persoanelor în raport cu vârsta și integritatea lor mintală. Astfel, se face distincția între:

- a) lipsa totală a capacității de exercițiu – minorii până la 14 ani – sunt prezumați prin lege de a nu avea discernământul necesar încheierii actelor juridice prin propria lor voință conștientă, și persoanele puse sub interdicție (lipsite de discernământ ca urmare a alienației mintale sau a debilității mintale) (art 43 C.civil)
- b) capacitatea de exercițiu reținută pentru minorul care a împlinit 14 ani (art.41 alin.1, C.Civil)
- c) capacitatea de exercițiu deplină – toate persoanele majore, de la vârsta de 18 ani, dacă nu au fost puse sub interdicție judecătorească.

d) C. civil în vigoare reglementează și capacitatea de exercițiu anticipată. Astfel, conform art. 40, pentru motive temeinice, instanța de tutelă poate recunoaște minorului care a împlinit vârsta de 16 ani capacitatea deplină de exercițiu, dar cu ascultarea părinților ori tutorei minorului, luându-se dacă este cazul și avizul consiliului de familie²⁵. Minorul dobândește prin căsătorie capacitate de exercițiu deplină (art.39, C.Civil).

Atributele de identificare a persoanei fizice reprezintă un ansamblu de drepturi și calități juridice intrinseci oricărui subiect de drept care permit identificarea și individualizarea lui în societate²⁶. Aceste atribute de identificare sunt numele, domiciliul, starea civilă. Aceste atribute sunt importante în stabilirea dreptului la asistență socială, în aspectele jurisdicționale ale asistenței sociale, în instituirea unor măsuri de ocrotire, în asigurarea respectării drepturilor persoanelor asistate (de exemplu dreptul la nume al copilului), și enumerarea nu este limitativă.

Întrebări de verificare:

1. Ce reprezintă dreptul asistenței sociale?
2. De ce trebuie un asistent social să cunoască cadrul legislativ în domeniul asistenței sociale?
3. Ce înseamnă drept subiectiv?
4. Ce reprezintă capacitatea juridică a unei persoane?
5. Când începe capacitatea de folosință a unei persoane?

²³ Mureșan, M., Boar, A., 1997:90

²⁴ A se vedea Belei Gh., 1998:308-312, Mureșan, M., Boar, A., 1997:91-102

²⁵ Consiliul de familie este instituție juridică nouă, reglementată în noul C. Civil, Cartea I, Titlul III, Cap. II, Secțiunea 3

²⁶ Mureșan, M., Boar, A., op.cit.36

1.3 Aspecte generale privind aplicarea legii

Orice lege acționează concomitent, simultan sub trei aspecte: o anumită durată (aplicarea legii în timp), pe un anumit teritoriu (există atâtea legi naționale câte state suverane coexistă), aplicarea legii în spațiu și cu privire la anumite subiecte, care sunt destinatarii legii (aplicarea legii asupra persoanelor). Intrarea în vigoare a unei legi are loc la data precizată în cuprinsul legii, fie ~~pe data~~ *după 3 zile* publicării ei în Monitorul Oficial al României. Ieșirea din vigoare – se produce prin abrogarea ei, *de la data art 78 Constituția României* care poate fi expresă sau implicită. Desuetudinea²⁷ (normele fără a fi abrogate nu mai au obiect) nu poate fi primită ca mod de ieșire din vigoare a legii. *– modificate sau abrogate*

Aplicarea legii în timp

Durata de aplicare a legii – de la momentul intrării sale în vigoare până la abrogare. Cele două momente vizează deopotrivă forța obligatorie a legii. */caracter imperativ*

În literatura și practica judiciară s-au cristalizat două principii care guvernează aplicarea legii în timp: principiul neretroactivității legii noi și principiul aplicării imediate a legii noi²⁸.

1. Principiul neretroactivității legii este regula juridică potrivit căreia se aplică numai situațiilor ce se ivesc în practică după adoptarea ei, iar nu și situațiilor anterioare, trecute. Cu alte cuvinte: trecutul scapă legii noi. În art. 15 alin.2 din Constituția României se precizează: Legea dispune numai pentru viitor, cu excepția legii penale sau contravenționale mai favorabile. *(mitior lex)*

Excepții de la acest principiu: retroactivitatea legii și ultraactivitatea legii.

a) Retroactivitatea – aplicarea legii noi la situații juridice anterioare ei (se aplică și asupra trecutului)

b) Ultraactivitatea – aplicarea legii vechi, încă un timp oarecare, deși a intrat în vigoare legea nouă. Adică, se aplică și asupra viitorului, respectiv unor fapte sau situații juridice ivite după abrogarea legii vechi.

Aceste excepții acționează doar atunci când este în joc ordinea publică sau binele public (valori care sacrifică principiile în materie). Ele operează doar în situația în care legea nouă permite și prevede retroactivitatea sau ultraactivitatea în chiar textul ei, precum și în cazurile anume determinate pentru aplicarea situațiilor respective.

2. Principiul aplicării imediate a legii noi: – regula după care legea nouă se aplică tuturor situațiilor ivite după intrarea ei în vigoare, excluzând aplicarea legii vechi. Legea nouă se aplică de îndată, deoarece se presupune că legea nouă răspunde unei noi cerințe sociale actuale care i-a reclamat de fapt, apariția.

Acțiunea normelor juridice în spațiu

Problema aplicării în spațiu²⁹ presupune un:

1. aspect intern – relativ la teritorialitatea dreptului într-un anumit spațiu de stat și
2. un aspect internațional – teritorialitatea dreptului în afara granițelor unui stat, în totalitate sau în parte, după cum ne situăm în sfera raporturilor juridice dintre drepturile naționale ale mai multor state, teritorii sau în sfera unor situații juridice interne ce comportă anumite

²⁷ Neobservarea legii și admiterea nesupunerii prelungite în timp la lege. O lege căzută în desuetudine nu necesită să fie abrogată, pentru că în fapt, desuetudinea este similară abrogării. Dar, asemenea situații nu trebuie perpetuate deoarece, involuntar, se încurajează nerespectarea legii. De aceea legiuitorul trebuie să intervină prin instituția abrogării, ori de câte ori cerința socială care a reclamat legea nu mai este actuală ori este depășită de o nouă cerință, care a reclamat o altă lege (Barac., L., 2009, Elemente de teoria dreptului, Ed. C.H. Beck).

²⁸ Beleiu, Gh. 1998:57-58

²⁹ Beleiu, Gh., 1998:59-60, Barac.L., 2009:352-354

Drept internațional privat.

elemente de extraneitate – cetățenie, naționalitate, locul încheierii contractului, locul săvârșirii infracțiunii etc.

Aspectul intern – regula: actele normative care emană de la organele centrale de stat se aplică pe teritoriul țării, iar cele care emană de la un organ local de stat se aplică doar pe teritoriul respectivei unități administrativ-teritoriale

Aspectul internațional – se rezolvă de normele conflictuale ale dreptului internațional privat (conflicte de legi în spațiu). Normele de drept internațional privat stabilesc drept criteriu de aplicare cetățenia, căsătoria, divorțul, ocrotirea persoanelor lipsite de capacitate de exercițiu, domiciliul persoanei, locul unde este situat bunul ce constituie obiectul actului, locul încheierii actului etc.)

Aplicarea legii asupra persoanelor

Destinatarii legilor sunt oamenii - fie priviți individual ca persoane fizice, fie luați în colective organizate (persoane juridice).

Întrebări de verificare:

1. Indicați principiile aplicării legii în timp.
2. Normele juridice intră, de regulă, în vigoare:
 - a) din momentul aducerii la cunoștință publică
 - b) din momentul publicării în Monitorul Oficial, de regulă
 - c) din momentul adoptării lor în Parlament
3. Legile au o aplicabilitate:
 - a) doar în timp și în spațiu
 - b) fără vreo limitare
 - c) în timp, în spațiu și asupra persoanei.

Art.95 Cod administrativ.

Unitatea de studiu II

INTRODUCERE ÎN DREPTUL SECURITĂȚII SOCIALE

OBIECTIV SPECIFIC:

- Înțelegerea regimului juridic al asistenței sociale, raportat la:
 - Noțiunea, principiile de bază și sistemul de securitate socială în general;
 - Noțiunea, principiile și organizarea asigurărilor sociale.

BIBLIOGRAFIE ȘI SURSE:

- Ticlea, Alexandru, Georgescu, Laura, Dreptul securității sociale. Curs universitar, ed. a IX-a ed. Universul Juridic, București, 2019.
- Trimiteri la sistemele de securitate socială în drepturile diverselor națiuni europene, exemplificări.

CUPRINS:

- Definirea și înțelegerea, prin diferențiere, a securității sociale, asistenței sociale, asigurărilor sociale;
- Locul asistenței sociale în sistemul securității sociale în general;
- Studiul principalelor noțiuni: securitate; riscuri sociale – clasificări; politici de securitate socială și sisteme de securitate socială; redistribuire; asistență, asigurare, mutualitate,
- Istoric al apariției și dezvoltării sistemelor de securitate socială;
- Aspecte istorice privind Instituțiile și legislația românească în domeniul legislației sociale;
- Securitatea socială în documente internaționale; instrumente de aplicare în dreptul românesc;

Materiale utilizate:

Ticlea, Alexandru, Georgescu, Laura, Dreptul securității sociale. Curs universitar, ed. a IX-a ed. Universul Juridic, București, 2019

CAPITOLUL I INTRODUCERE ÎN DREPTUL SECURITĂȚII SOCIALE

§ 1. Securitatea socială și riscurile sociale

Cuvântul *securitate* își are originea în latinescul *securitas* (în franceză – *sécurité*, în engleză *security*); el înseamnă protecție, apărare, stare de siguranță, faptul de a fi pus la adăpost de orice pericol.

Sintagma securitate socială este definită ca „totalitatea reglementărilor juridice pentru asigurarea stării de siguranță socială la nivelul de persoană, grup social sau populație totală, precum și pentru protejarea persoanelor defavorizate sau marginalizate”¹.

Existența acestei instituții reprezintă o garanție pentru fiecare persoană ca în orice împrejurare să dispună de mijloacele necesare pentru asigurarea propriei subzistențe, precum și pe cea a familiei sale în condiții decente².

Scopul ei constă în contracararea *consecințelor unor evenimente diverse, calificate în genere riscuri sociale*³.

Această concluzie rezultă din importante documente internaționale, inclusiv Convenția nr. 102/1952 a Organizației Internaționale a Muncii, care utilizează expresia *securitate socială* și îi precizează conținutul.

Documentele respective se referă la un mănunchi de evenimente care determină puterea statală să asigure protecție în tot sau în parte populației sale.

Sunt considerate astfel de evenimente:

- boala;
- maternitatea;
- invaliditatea;
- bătrânețea;
- accidentul de muncă și boala profesională;
- decesul (protecția urmașilor);
- sarcinile familiale;
- șomajul.

Așadar, noțiunea de securitate socială este asociată unei liste de evenimente care, în pofida unei varietăți aparente, prezintă caracteristici comune, ele fiind, de fapt *riscuri sociale*, adică riscuri de natură să determine reducerea ori suprimarea capacității de câștig a persoanelor (în primul rând, salariate).

Având în vedere efectele lor, riscurile sociale sunt *acele evenimente care au incidență comună asupra situației economice a indivizilor prin diminuarea veniturilor sau, invers, prin creșterea cheltuielilor*.

¹ *Dicționarul explicativ al limbii române* (coordonatori I. Coteanu, L. Seche, M. Seche), ed. a II-a revăzută, Ed. Universul Enciclopedic Gold, București, 2009, p. 999.

² J.J. Dupeyroux, *Droit de la sécurité sociale*, 15e édition par M. Borgetto, R. Lafore, R. Reullan, 2005, Dalloz, Paris, p. 2.

³ M. Badel, *Droit de la sécurité sociale*, Ellipses Édition marketing, S.A., Paris, 2007, p. 8.

Într-adevăr, există anumite evenimente susceptibile de a împiedica o persoană să dobândească un venit normal dintr-o activitate profesională. Din acest punct de vedere, riscurile sociale pot fi riscuri fizice și riscuri economice.

Riscurile fizice apar atunci când forța de muncă este alterată, redusă sau pierdută. Aceste riscuri pot fi *de origine profesională* și anume în caz de accident de muncă sau boală profesională și *de origine extraprofesională* în alte cazuri, de pildă: boală, maternitate, invaliditate, bătrânețe, deces, văduvie.

Riscurile economice sunt generate de situațiile în care forța de muncă, fără să fie alterată, este imposibil de exercitat, datorită lipsei de locuri de muncă disponibile; este cazul șomerilor.

Există, de asemenea, riscuri care constau în reducerea nivelului de trai prin creșterea cheltuielilor în situații excepționale, de exemplu, cumpărarea de medicamente în caz de boală, majorarea chiriilor în anumite perioade, întreținerea unor membrii ai familiei aflați în nevoie etc.

S-a mai considerat¹ că securitatea socială constituie o garanție contra riscurilor de ordin:

– *psihologic*: boală, maternitate, invaliditate, deces, bătrânețe, care pot afecta persoanele, antrenând astfel o reducere sau pierdere a câștigurilor;

– *profesional*: accidente de muncă și boli profesionale.

Securitatea socială, care ocupă un loc însemnat în viața cotidiană a mai multor oameni începe adesea înainte de naștere (îngrijirile prenatale) și se prelungește după moarte (pensiile de urmaș).

Desigur că repararea consecințelor riscurilor sociale se face în scopul garantării securității economice a persoanelor supuse acestor riscuri.

Având în vedere că scopul politicilor de securitate socială este în definitiv de a aboli starea de nevoie, asigurând fiecărui cetățean un venit suficient pentru a satisface în orice moment nevoile sale, dreptul securității sociale ar putea fi definit și ca *dreptul la o redistribuire destinată să garanteze securitatea economică individuală*².

Politicile de securitate socială, înțelese ca politici de securitate economică, comportă eforturile tinzând la securitatea locului de muncă, a câștigului și a capacității de muncă (îngrijirile medicale, de exemplu), precum și amenajarea unui sistem de distribuire a venitului de înlocuire în timpul perioadelor de inactivitate forțată.

Securitatea socială necesită existența unei vaste organizații naționale de întraajutorare obligatorie care nu poate să atingă deplina sa eficacitate decât dacă ea reprezintă un caracter de foarte mare generalitate atât în privința persoanelor ocrotite, cât și în cea a riscurilor pe care le acoperă. Idealul său este ca ansamblul populației unei țări să fie protejată împotriva ansamblului factorilor de insecuritate³.

§ 2. Sistemele de securitate socială

Expresia *securitate socială* este utilizată nu numai în sintagma *politicile de securitate socială*, dar și în cea *sistemele de securitate socială*.

¹ M. Meunier-Boffa, *Droit sociale*, Edition Litéc, Paris, 1991, p. 29.

² *Ibidem*.

³ M. Badel, *op. cit.*, p. 8.

Cele două noțiuni nu sunt sinonime. Pe când prima se plasează pe planul scopurilor, cea de a doua evocă o anumită amenajare a mijloacelor.

În plus, *conceptului drept de securitate socială* i se asociază cel de „sistem de securitate socială”¹.

Într-adevăr, trebuie avută în vedere că în aproape toate țările lumii anumite norme juridice sunt calificate „sisteme de securitate socială” menite să organizeze o redistribuire financiară, adică, pe de o parte, o *prelevare*, iar pe de alta, o *repartiție* a fondurilor prelevate între beneficiarii acestei redistribuiri.

În aceste condiții, dreptul securității sociale poate fi definit ca o *redistribuire destinată să garanteze securitatea economică a persoanelor*.

În literatura juridică franceză², se vorbește de *tehnicele specifice constitutive ale dreptului securității sociale* și anume, de una individuală – economisirea, și cele implicând intervenția unui terț.

Legat de această *tehnică individuală*, se arată că pentru a face față evenimentelor susceptibile să le amenințe securitatea, sunt persoane care fac economii; pun banii deoparte pentru ca atunci când este cazul să facă față bolii, bătrâneții etc. Se renunță astfel la un consum actual în vederea unui consum viitor.

Procedul prezintă anumite merite: libertate, responsabilitate, virtute „morală”. Dar, are și limite. Economisirea presupune mai întâi ca cei interesați să poată renunța la folosirea imediată a unei părți a venitului lor; renunțarea însă nu e posibilă la toate persoanele. Pe de altă parte, această economisire, procedeu voluntar, implică în egală măsură interesul lor la economii, adică, să existe o anumită stabilitate monetară; în caz contrar, sacrificiul imediat poate fi în van. În sfârșit, procedul este unul de prevedere individuală, care nu prezintă garanție.

Însă, în cazul intervenției altuia se poate vorbi de o astfel de garanție.

Intervenția altuia, de care este legată ideea de garanție, poate să se înscrie, *a priori* în trei perspective principale: asistența, responsabilitatea, asigurarea și mutualitatea.

În legătură cu *asistența*, trebuie menționat că din timpuri străvechi, persoane private sau instituții publice au venit în ajutorul unor oameni și acest ajutor spontan, o adevărată *datorie de caritate*, în timp, a căpătat o mare importanță. Dar, această caritate nu poate să constituie o soluție satisfăcătoare problemei generale a securității economice a indivizilor pentru că ea reprezintă doar un gest voluntar, deci facultativ.

Legat de *responsabilitate*, trebuie precizat că în situația în care o persoană cauzează altuia un prejudiciu, ea trebuie, în anumite condiții, să repare acest prejudiciu. Soluția, însă, constituie un mod de protecție neneglijabil în cadrul securității economice a fiecărui membru al societății deoarece această protecție presupune:

- intervenția unui terț în realizarea despăgubirii, inexistentă într-un număr mare de riscuri (boală, bătrânețe etc.);
- o intervenție susceptibilă de a angaja responsabilitatea autorului său conform dreptului pozitiv;
- solvabilitatea celui responsabil.

Asigurarea și mutualitatea sunt fondate pe același principiu și anume, membrii grupului preiau sarcina prejudiciului cauzat unuia dintre ei.

¹ M. Meunier-Boffa, *op. cit.*, p. 5 și urm.

² *Ibidem*, p. 14 și urm.

Totuși, sunt deosebiri esențiale între ele: în asigurare, un asigurător joacă rolul de intermediar între asigurați; ele colectează primele și plătește indemnizațiile asiguraților în cazul apariției riscului reținând o diferență – beneficiul său. Mutualitatea, în schimb, elimină intermediarul; reprezentanții mutualismului, și nu un terț, strâng cotizațiile și distribuie indemnizațiile.

Ambele tehnici realizează un mare progres, căci cel interesat nu trebuie:

- nici să economisească o parte considerabilă a venitului său;
- nici să facă apel la caritatea altuia.

Cu toate acestea, asigurarea și mutualitatea prezintă și ele neajunsuri deoarece nu pot fi utilizate contra tuturor evenimentelor care amenință securitatea economică a persoanei.

§ 3. Apariția și dezvoltarea sistemelor de securitate socială

Nevoia unei securități individuale și colective a existat dintotdeauna. Oamenii au încercat din cele mai vechi timpuri să-și asigure propria protecție, precum și a persoanelor aflate în grija lor, contra unor eventualități, cum ar fi foametea sau alte pericole. Ei au luptat mereu pentru satisfacerea nevoilor vitale (de hrană, adăpost, îmbrăcăminte). Este o luptă, până la urmă pentru existență, care nu va înceta niciodată.

Industrializarea și exodul rural care a însoțit-o au dat naștere, în special în Europa (secolul XIX), unei noi clase, a muncitorilor care nu puteau conta pentru a trăi decât pe salariu. Dacă din varii motive (boală, accident, șomaj, bătrânețe), își pierdeau acest unic venit, ei rămâneau fără nicio sursă de existență. Rătăciți în mediul urban, muncitorii și persoanele aflate în grija lor nu mai beneficiau de protecția asigurată altădată de clan, trib sau familie în sens larg, adică de acel sistem tradițional, unde persoanele valide se ocupau de copii, bolnavi și de cei în vârstă.

La început, eforturile de întraajutorare au fost fragmentare: case de asigurări încurajate de stat; dispoziții obligând patronii de a întreține, într-o anumită măsură, pe muncitorii bolnavi sau accidentați; societăți mutuale presupunând o modestă asistență în bani în caz de boală sau bătrânețe; asigurări private oferind indemnizații la nevoie în timpul vieții și în caz de deces etc.

Aceste măsuri însă nu au fost suficiente. De aceea, în țările industrializate au început să apară, mai întâi într-un ritm lent, apoi tot mai accelerat, odată ce lumea muncii a devenit mai organizată, mai puternică, programe de protecție socială. Aceste programe aveau uneori caracter obligatoriu, dar, la origini, se aplicau numai anumitor categorii de muncitori. Câmpul lor de acțiune a fost apoi în mod progresiv extins în maniera de a acoperi ansamblul populației.

Primul mare sistem de protecție socială a fost instituționalizat în *Germania*, la sfârșitul sec. al XIX-lea.

Independent de personalitatea cancelarului *Bismark*, această apariție a fost posibilă datorită unor factori favorabili:

a) *de ordin economic*: trecerea de la statul agrar la cel industrial a provocat o dezvoltare brutală a unui proletariat extrem de sărac;

b) *de ordin ideologic*: în *Germania* se dezvoltase o gândire socialistă foarte activă;

c) *de ordin politic*: deoarece mai mulți deputați ai partidului social-democrat intrase în Reichstag, Bismark, în afară de politica tradițională de represiune, a întreprins încă una de reforme sociale destinate să diminueze influența socialistă;

d) *de ordin juridic*: această politică de reforme sociale a fost facilitată de existența unor precedente; imitând legislația prusacă, mai multe state adoptase deja unele măsuri de asigurări sociale.

Bismark și-a prezentat proiectele de reformă într-un foarte celebru mesaj în Reichstag la data de 17 noiembrie 1881. El a emis concepția revoluționară pentru acea epocă, în sensul că *statul trebuie să aibă nu numai misiunea defensivă vizând apărarea drepturilor existente, dar și pe cea de a promova pozitiv, prin instituții specifice și utilizând mijloacele de care colectivitatea dispune, bunăstarea tuturor membrilor săi, în special a celor aflați în nevoie.*

Ca urmare, au fost promovate, în interesul muncitorilor din industrie, trei legi fundamentale privind:

- asigurarea de boală (1883);
- asigurarea contra accidentelor de muncă (1884);
- asigurarea împotriva invalidității și bătrâneții (1889).

Reunite în *Codul asigurărilor sociale* (1911), ele au fost completate cu regimul asigurărilor de invaliditate și bătrânețe pentru funcționari, de deces (1911) și, mai târziu de asigurarea contra șomajului (1929)¹.

Asemenea sisteme au apărut și în alte țări (Australia, Noua Zeelandă, Suedia, Danemarca, Anglia etc.)².

Nici România nu a făcut excepție; ea s-a înscris la fel de devreme în acest curent novator privind protecția muncitorilor.

Astfel, în anul 1895 a fost adoptată *Legea minelor*, care institua asigurările sociale obligatorii a minerilor și a lucrătorilor din industria petrolieră. În același timp, dispunea înființarea unor case de ajutor și a unei case de pensii, ale căror fonduri erau constituite prin contribuția egală a patronilor și muncitorilor.

În anul 1902 a fost votată *Legea meseriilor*, care prevedea un sistem de asigurări sociale pe baze corporatiste, beneficiarii fiind exclusiv meseriașii.

Legea pentru asigurările muncitorești din anul 1912 reglementa asigurările obligatorii. Potrivit acestei legi, sarcina riscului în caz de accident cădea asupra patronului (art. 140), iar riscurile provenite din boală cădeau asupra muncitorului (art. 125).

Înființarea Organizației Internaționale a Muncii în anul 1919 a dat un suflu nou acțiunilor în domeniul securității sociale. Se știe că în concepția acestei organizații problemele de muncă și cele sociale nu constituie subiecte de interes exclusiv de natură internă pentru statele membre. De aceea, încă de la început a adoptat o serie de convenții cu privire la securitatea socială, de exemplu: Convenția nr. 3/1919 asupra protecției maternității; Convenția nr. 12/1921, nr. 17 și 18/1925 privind ajutoarele în caz de accidente de muncă și boli profesionale; Convențiile nr. 35-40/1933 privind asigurările de bătrânețe de invaliditate și deces; Convenția nr. 44/1934 referitoare la șomaj etc.

¹ J.J. Dupeyroux (coord.), *op. cit.*, p. 23-24.

² Bureau International du Travail, *La sécurité sociale*, Genève, 1995, p. 3-4.

Actul normativ cel mai important adoptat în această perioadă în țara noastră este așa-numita *Legea Ioanițescu*, din 1933, pentru unificarea asigurărilor sociale pe întreg teritoriul național. Legea prevedea, printre altele, următoarele:

- cota de asigurări sociale, în cuantum de 6% din salariu, se suporta în părți egale de patron și salariați;
- bolile profesionale erau asimilate accidentelor de muncă;
- ajutoarele de incapacitate de muncă se acordau din prima zi de boală.

Actul juridic care a utilizat pentru prima dată în lume termenul de *securitate socială* este *Legea americană de securitate socială* (Social Security Act), din 1935. Această lege reglementa protecția șomerilor, asigurarea de bătrânețe și deces în favoarea salariaților, asistența socială a persoanelor defavorizate.

Conceptul de securitate socială, se consideră, a fost revoluționat în anul 1942, prin celebrul raport al britanicului William Beveridge – *Social insurance and allied services* – care a proclamat obiectivul ambițios de a libera omul de teamă și nevoie. Prin acest raport a fost motivată ideea unui *drept de securitate socială*, care, ulterior, a făcut obiectul unor documente internaționale.

Deși în țara noastră au existat, așa cum am arătat, de-a lungul timpului preocupări constante în domeniul asigurărilor sociale și al asistenței sociale, referiri la termenul de securitate socială s-au făcut relativ recent. Astfel, s-a arătat că *în foarte multe țări ale lumii, se afirmă ideea că asigurările sociale fac parte dintr-o noțiune mai largă, aceea de securitate socială și că aceasta formează obiectul preocupărilor și dezbaterilor Organizației Națiunilor Unite și ale altor organisme internaționale*¹.

După 1990, însă, sub influența legislației internaționale, a necesităților de protecție tot mai diversificate, mai extinse, a intensificării reglementărilor în domeniu, se discută tot mai mult de securitatea socială în România, despre dreptul aplicabil acesteia².

De altfel, în prezent, în toată lumea, statele consideră de datoria lor să asigure tuturor cetățenilor securitate socială, chiar dacă nu pretutindeni acest obiectiv este realizat în aceeași măsură³.

§ 4. Securitatea socială în documentele internaționale⁴

În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, mai multe declarații internaționale au afirmat în mod solemn responsabilitatea statelor pe planul economic și social, încurajând reînnoirea drepturilor pozitive, de exemplu: *Charta Atlanticului*⁵, *Declarația de la Philadelphia*¹, *Charta Națiunilor Unite*² etc.

¹ S. Ghimpu, I.T. Ștefănescu, Ș. Beligrădeanu, Gh. Mohanu, *Dreptul muncii*, Tratat, vol. III, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1982, p. 271.

² A se vedea: Gh. Brehoi, *Dreptul securității sociale, ramură distinctă de drept*, în „Dreptul” nr. 7/1994, p. 17-20; A. Athanasiu, *Dreptul securității sociale*, Ed. Actami, București, 1995; S. Ghimpu, A. Țiclea, C. Tufan, *Dreptul securității sociale*, Ed. ALL BECK, București, 1998.

³ B. Von Maydell, *L'avenir de la sécurité sociale*, în *Revue Internationale du travail*, nr. 4/1994, p. 551.

⁴ J.J. Dupeyroux, *op. cit.*, p. 38-39.

⁵ Această cartă a fost semnată de Roosevelt și Churchill la 12 august 1941; a fost destinată să stabilească obiectivele alianței lor (dintre S.U.A. și Anglia); ea a afirmat și necesitatea de a stabili colaborarea între toate

Declarația universală a drepturilor omului adoptată la 10 decembrie 1948 de Adunarea generală a Națiunilor Unite prevede în art. 22 că *fiecare persoană, în calitate de membru al societății, are dreptul la securitate socială; ea este îndreptățită să obțină satisfacerea drepturilor economice, sociale și culturale, indispensabile demnității și liberei dezvoltări a personalității sale, grație efortului național și cooperării internaționale, ținând seama de organizarea și resursele din fiecare țară.*

În completare, art. 5 prevede: *orice persoană are dreptul la un nivel de viață suficient pentru asigurarea sănătății, bunăstării sale și a familiei în special în ceea ce privește alimentația, îmbrăcămintea, locuința, îngrijirile medicale, precum și serviciile sociale necesare; ea are dreptul la securitate în caz de șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrânețe, și în alte situații de pierdere a mijloacelor de subsistență ca urmare a unor împrejurări independente de voința sa.*

Organizația Internațională a Muncii a adoptat mai multe norme în această materie, de exemplu: Recomandarea nr. 67/1944 asupra mijloacelor de existență, Recomandarea nr. 69/1945 asupra îngrijirilor medicale, Convenția nr. 102/1952 privind securitatea socială.

Adoptarea acestei din urmă convenții a marcat o nouă etapă în legislația internațională a securității sociale; ea a introdus obiectivul unui nivel minim de securitate realizabil în toate țările lumii, indiferent de gradul de dezvoltare economică. Convenția respectivă este exhaustivă pentru că reunește într-un instrument unic toate ramurile securității sociale, anterior dispersate în texte distincte; în plus, prevede alocațiile familiale care nu făcuseră obiectul nici unei norme precedente. Ea definește cele două ramuri ale securității sociale acoperind diferitele evenimente care împiedică salariații să-și subvenționeze necesitățile familiilor, sau care îi obligă să facă cheltuieli suplimentare: îngrijirile medicale, incapacitatea de muncă sau boală profesională, întreținerea copiilor, maternitatea, invaliditatea, decesul susținătorului de familie³.

Consiliul Europei a adoptat, printre altele, următoarele documente: Charta socială europeană (1961)⁴, Codul european de securitate socială (1964), Convenția europeană de securitate socială (1973).

Charta, simetrică pe planul drepturilor sociale, *Convenției europene a drepturilor omului*; este importantă, în special, datorită art. 12, intitulat *dreptul securității sociale*.

Codul european de securitate socială, este aproape identic cu Convenția OIM nr. 102/1952, însă condițiile de ratificare sunt mult mai riguroase.

Cel mai important document al *Uniunii Europene* în domeniul analizat este *Charta comunitară privind drepturile fundamentale ale lucrătorilor*. Conform art. 10, *fiecare*

națiunile în domeniul economic, cu scopul de a asigura cele mai bune condiții de muncă, o situație economică mai favorabilă și securitatea socială (pct. 5).

¹ Declarația adoptată la 10 mai 1944 la cea de a 28-a sesiune a Conferinței Internaționale a Muncii, va constitui noua chartă a Organizației. Mai multe dispoziții ale ei privesc securitatea socială, indemnizația pentru riscurile sociale și prevenirea lor.

² În art. 55 din această chartă se precizează misiunea Națiunilor Unite de a acționa pentru ridicarea nivelului de viață, progresului și dezvoltării economice și sociale.

³ A. Otting, *Les normes internationales du travail, ossature de la sécurité sociale*, în *Revue internationale du Travail* nr. 2/1993, p. 186-187.

⁴ Charta socială revizuită a fost publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 193 din 4 mai 1999.

lucrător are dreptul la o protecție socială adecvată și la prestații de securitate socială la un nivel suficient.

Pentru România, legislația comunitară a devenit direct aplicabilă odată cu momentul aderării la Uniunea Europeană, la 1 ianuarie 2007.

Astfel, aplicarea Regulamentului (CEE) nr. 1408/71 referitor la sistemele de securitate socială care se aplică angajaților, lucrătorilor independenți și membrilor lor de familie care se deplasează în interiorul Comunității și a Regulamentului (CEE) nr. 574/72 care stabilește modalitățile de aplicare a Regulamentului (CEE) nr. 1408/71 este obligatorie și în țara noastră¹.

Regulamentul se aplică pentru următoarele prestații sociale: boală și maternitate, accidente de muncă, boli profesionale, prestații de invaliditate, pensii pentru limită de vârstă, pensii de urmaș, ajutoare de deces, prestații de șomaj, prestații familiale (art. 4).

El nu se aplică:

- asistenței sociale și medicale, acestea fiind de regulă acordate în funcție de venituri și nu sunt legate de categoriile de prestații menționate anterior;

- indemnizațiilor acordate victimelor de război și urmașilor acestora.

Conform art. 2 din acest regulament el se aplică:

- lucrătorilor salariați sau independenți, ori studenților care sunt sau au fost supuși legislației unuia sau mai multor state membre și care sunt resortisanți ai unuia din statele membre, ori apatrizi sau refugiați având reședința pe teritoriul unuia dintre statele membre, precum și membrilor familiilor acestora lor și urmașilor lor;

- urmașilor lucrătorilor salariați sau independenți și studenților care au fost supuși legislației unuia sau mai multor state membre, indiferent de naționalitatea acestor persoane, în cazul în care urmașii lor sunt resortisanți ai unuia dintre statele membre, ori apatrizi sau refugiați care își au reședința pe teritoriul unuia dintre statele membre;

- funcționarilor și personalului asimilat acestora.

Regulamentul se aplică, în principal, resortisanților statelor membre.

În cadrul acordului privind Spațiul Economic European, el este, de asemenea, aplicabil resortisanților Norvegiei, Islandei și statului Liechtenstein. Mai este aplicabil resortisanților elvețieni.

Calitatea de resortisant al unuia dintre statele membre se apreciază prin poziționarea în perioada la care lucrătorul își exercită profesia, această condiție de naționalitate neputând fi considerată ca îndeplinită atunci când lucrătorul în cauză era, în momentul în care își exercita profesia și plătea cotizații, resortisant al unui stat care nu era încă membru al Comunității și a pierdut calitatea de resortisant al acestui stat înainte ca acesta să devină membru al Comunității.

Situația unei persoane, resortisant al unui stat membru, care, înainte de aderarea acestuia la Uniunea Europeană, a exercitat o activitate salariată în alt stat membru în care a fost victimă a unui accident de muncă și care, după aderarea statului său de origine, solicită autorităților acestuia să beneficieze de o pensie pentru incapacitate de muncă în urma acestui accident, intră în domeniul de aplicare al Regulamentului nr. 1408/71.

El este aplicabil și refugiaților și apatrizilor care s-au deplasat dintr-un stat membru în altul și urmașilor lucrătorilor resortisanți ai unui stat vizat de domeniul de aplicare,

¹ Nicolae Voiculescu, *Drept social european. Curs universitar*, Ed. Universul Juridic, București, 2014, p. 260-273.

indiferent de naționalitatea urmașilor, sau urmașilor resortisanți ai unui stat vizat de domeniul de aplicare al regulamentului, indiferent de naționalitatea lucrătorului. Se cuvine a preciza că urmașii nu pot avea acces decât la drepturile derivate.

Aplicarea regulamentului nu conferă persoanelor interesate niciun drept la intrarea, șederea sau reședința, nici accesul la piața muncii într-un stat membru.

În ceea ce privește relațiile cu cele trei țări semnatare ale Acordului privind Spațiul Economic European și cu Elveția, pentru ca acest regulament să fie aplicabil trebuie ca el să fie adoptat de comitetul mixt al Spațiului Economic European pe de o parte, și de comitetul mixt de al acordului Uniunea Europeană/Elveția, pe de altă parte.

Regulile generale de aplicare prevăzute în art. 13 al Regulament sunt:

„a) persoana care exercită o activitate salariată pe teritoriul unui stat membru va face obiectul legislației acestui stat, chiar dacă își are reședința pe teritoriul unui alt stat membru sau dacă întreprinderea sau angajatorul la care este angajată își are sediul sau domiciliul pe teritoriul altui stat membru;

b) persoana care exercită o activitate independentă pe teritoriul unui stat membru va face obiectul legislației acestui stat, chiar dacă își are reședința pe teritoriul altui stat membru;

c) persoana care își exercită activitatea profesională la bordul unui vas aflat sub pavilionul unui stat membru va face obiectul legislației acestui stat;

d) funcționarii și personalul asimilat vor face obiectul legislației statului membru de care aparține administrația la care sunt încadrați;

e) persoana chemată sau rechemată să își satisfacă serviciul militar sau serviciul civil într-un stat membru va face obiectul legislației acestui stat. Dacă drepturile acordate în baza acestei legislații sunt condiționate de realizarea de perioade de asigurare înainte de încorporarea în serviciul militar sau în serviciul civil sau după eliberarea din serviciul militar sau serviciul civil, perioadele de asigurare realizate în baza legislației oricărui alt stat sunt luate în considerare, în măsura necesară, ca și cum ar fi vorba de perioade de asigurare realizate în baza legislației primului stat. Lucrătorul salariat sau independent chemat sau rechemat să își satisfacă serviciul militar sau serviciul civil își păstrează calitatea de lucrător salariat sau independent;

f) persoana căreia încetează să i se mai aplice legislația unui stat membru, fără ca legislația altui stat membru să îi devină aplicabilă în conformitate cu una dintre regulile enunțate la alineatele precedente sau cu una dintre excepțiile sau regulile speciale prevăzute la articolele 14-17, va face obiectul legislației statului membru pe teritoriul căruia își are reședința, numai în conformitate cu dispozițiile acestei legislații.”

Regula în ce privește persoana salariată, așa cum prevede art. 14, se va aplica ținând cont de următoarele excepții și particularități:

– persoana care exercită o activitate salariată pe teritoriul unui stat membru, în serviciul unei întreprinderi de care aparține în mod obișnuit și care este detașată de această întreprindere pe teritoriul unui alt stat membru pentru a presta acolo o muncă în contul acesteia, va continua să facă obiectul legislației primului stat membru, cu condiția ca durata previzibilă a acestei munci să nu depășească douăsprezece luni și ca persoana respectivă să nu fie trimisă pentru înlocuirea altei persoane căreia i-a expirat perioada de detașare;

– dacă durata muncii care urmează să fie efectuată se prelungește, datorită unor circumstanțe imprevizibile, dincolo de perioada inițial prevăzută și depășește douăsprezece luni, legislația primului stat membru va continua să se aplice până la încheierea acestei munci, cu condiția ca autoritatea competentă a statului membru teritoriul căruia este detașată persoana respectivă sau organismul desemnat de această autoritate să își fi dat acordul; acest acord trebuie solicitat înainte de sfârșitul perioadei inițiale de douăsprezece luni. Totuși, acest acord nu poate fi dat pentru o perioadă care depășește douăsprezece luni;

– persoana care exercită, în mod obișnuit, o activitate salariată pe teritoriul a două sau mai multor state membre va face obiectul legislației determinate după cum urmează:

a) persoana care face parte din personalul rulant sau navigant al unei întreprinderi care efectuează, în contul unui terț sau în contul său propriu, transporturi internaționale de pasageri sau de mărfuri pe căi feroviare, rutiere, aeriene sau pe apă și care își are sediul pe teritoriul unui stat membru, va face obiectul legislației acestui din urmă stat. Totuși:

- persoana încadrată la o sucursală sau o reprezentanță permanentă pe care întreprinderea respectivă o are pe teritoriul unui stat membru, altul decât cel în care își are sediul, va face obiectul legislației statului membru pe teritoriul căruia este situată această sucursală sau reprezentanță permanentă;

- persoana încadrată în principal pe teritoriul statului membru în care își are reședința va face obiectul legislației acestui stat, chiar dacă întreprinderea la care este angajată nu își are nici sediul, nicio sucursală sau reprezentanță permanentă pe acest teritoriu;

b) persoana, alta decât cea de mai sus, face obiectul:

- legislației statului membru pe al cărui teritoriu își are reședința, dacă exercită o parte a activității sale pe acest teritoriu sau dacă aparține de mai multe întreprinderi sau de mai mulți angajatori care își au sediul sau domiciliul pe teritoriul unor state membre diferite;

- legislației statului membru pe teritoriul căruia își are sediul sau domiciliul întreprinderea sau angajatorul la care este încadrată, dacă nu-și are reședința pe teritoriul unuia dintre statele membre în care își desfășoară activitatea;

– persoana care exercită o activitate salariată pe teritoriul unui stat membru într-o întreprindere care își are sediul pe teritoriul altui stat membru și care este traversată de frontiera comună a acestor două state va face obiectul legislației statului membru pe teritoriul căruia își are sediul această întreprindere.

Regulamentul Consiliului nr. 574/72 stabilește modalitățile de aplicare a Regulamentului nr. 1408/71 referitoare la:

– desemnarea autorităților și instituțiilor competente în fiecare Stat membru, precum și a organismelor de legătură abilitate să comunice direct între ele;

– stabilirea documentelor ce trebuie furnizate și completate pentru ca persoanele în cauză să poată beneficia de prestații;

– modalitățile de aplicare a Regulamentului nr. 1408/71 referitoare la determinarea legislației aplicabile, precum și a dispozițiilor referitoare la diferitele categorii de prestații;

– precizarea condițiilor de rambursare a prestațiilor acordate de instituția unui stat membru în numele instituției altui stat membru, precum și a atribuțiilor Comisiei de conturi;

- stabilirea modalităților de aplicare pentru procedura ce trebuie urmată în vederea conversiei monedelor în cadrul sistemului monetar european;
- facilitarea comunicării între autoritățile și instituțiile statelor membre, prevăzând posibilitatea procesării electronice a datelor relevante pentru aplicarea Regulamentului nr. 1408/71 etc.

În concluzie, se desprind următoarele idei din documentele prezentate:

- fiecare persoană are un *drept de securitate socială*;
- dreptul respectiv trebuie asociat exercitării unei activități profesionale, securitatea socială fiind contrapartea acestei activități;
- fundamentul dreptului menționat se regăsește în nevoile persoanei umane ca atare și în responsabilitățile colectivității naționale din care face parte.

§ 5. Definiția și obiectul dreptului securității sociale

Securitatea socială nu este numai o activitate, o preocupare a statelor, ci ea este și un ansamblu de norme juridice, care reglementează această activitate, măsurile de protecție, specificul lor, beneficiarii acestora.

Normele juridice, care reglementează relațiile de securitate socială, formează (alcătuiesc) ramura de drept, cunoscută în lume sub denumirea de *dreptul securității sociale*.

La fel cum dreptul muncii s-a desprins de disciplina mamă – dreptul civil, dreptul securității sociale s-a desprins, la rândul său, din dreptul muncii pentru a deveni o disciplină autonomă, o nouă ramură de drept. El a evoluat, începând cu anul 1990 „de la o formă de protejare a salariaților împotriva unor riscuri sociale determinate, la o formă de protejare împotriva unor categorii din ce în ce mai largi de riscuri ale societății și de garantare a unui nivel economic minim pentru toți membrii societății”.¹

Până nu demult, raporturile juridice din domeniul securității sociale au fost socotite ca fiind *conexe* raporturilor juridice de muncă, stabilite prin încheierea contractului individual de muncă și incluse și ele dreptului muncii. S-a apreciat că raporturile juridice privind asigurările sociale de stat au față de raportul de muncă o poziție derivată pe considerentul că se găsesc grefate pe acesta².

Concluzia de mai sus, justă în momentul formulării ei, era corespunzătoare configurației sistemului nostru de drept la acea dată când covârșitoarea majoritate a drepturilor de asigurări sociale și de asistență socială se acordau în considerarea calității de salariat a beneficiarului.

În prezent însă, dispozițiile legale din domeniul securității sociale au evoluat către dobândirea unei specificități proprii care le conferă individualitatea necesară constituirii într-o ramură de drept distinctă, de sine stătătoare³.

¹ Claudia Ana Moarcăș Costea, *Dreptul securității sociale*, Ed. C.H. Beck, București, 2013, p. 34.

² S. Ghimpu, I.T. Ștefănescu, Ș. Beligrădeanu, Gh. Mohanu, *Dreptul muncii*, tratat, vol. I, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1978, p. 13-15; S. Ghimpu, *Dreptul Muncii*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1985, p. 4.

³ Gh. Brehoi, *op. cit.*, p. 17.

Această nouă ramură, deși desprinsă din dreptul muncii, aparține dreptului public și nu dreptului privat¹.

Într-adevăr, dreptul securității sociale este dominat de interesul general, în raporturile juridice reglementate prevalează voința statului, a colectivităților publice și nu cea a persoanelor particulare. Subiectele unui asemenea raport nu sunt egale, ci unul dintre ele, reprezentând statul, își impune voința juridică asupra celuilalt. De altfel, sistemele de securitate socială sunt concepute să funcționeze ca servicii publice pentru îndeplinirea unor misiuni în folosul societății².

Dreptul securității sociale poate fi definit în considerarea mai multor criterii.

Astfel, având în vedere evenimentele care constituie riscuri sociale, el poate fi definit ca *dreptul indemnizațiilor pentru consecințele acestor evenimente*.

Plecând de la scop, adică de la împrejurarea că prin securitatea socială se urmărește de fapt securitatea economică a indivizilor, dreptul securității sociale este *dreptul redistribuirilor destinat să garanteze această securitate economică; el înglobează și dispozițiile legale de protecție a angajatului contra concedierii și de protecție a salariului*³.

Aceste definiții, se poate constata, sunt în mare parte unilaterale, ele țin seama numai de finalitatea securității sociale și anume acoperirea concretă a riscurilor sociale în cazul apariției lor. Sigur că acesta este scopul suprem, cel mai important, dar până să se ajungă efectiv la împlinirea lui sunt necesare complexe măsuri organizatorice, activități, instituții și acțiuni de pregătire și punere în practică a măsurilor de securitate socială. Cu alte cuvinte, relațiile sociale, care se nasc în acest domeniu, sunt mult mai complexe. Ele nu mai au dependență cvasitotală față de raporturile juridice de muncă și nu reprezintă doar o consecință a asigurărilor sociale pe care aceste raporturi le presupun. Într-adevăr, securitatea socială este aplicabilă tot mai mult altor categorii de persoane care au nevoie de protecție în afara oricărei asigurări și nu doar salariaților; este vorba de așa-numita *asistență socială*.

O definiție cuprinzătoare în care se au în vedere scopul securității sociale, adică prestațiile, sistemul organizatoric, dar și cel normativ este următoarea: dreptul securității sociale este „ansamblul de prestații în bani și în natură acordate în vederea protejării veniturilor în cazul apariției riscurilor sociale; un sistem de protecție împotriva pierderii veniturilor sau un sistem de norme ce asigură solidaritatea cu persoanele care se confruntă cu pierderea veniturilor din muncă sau costuri cu prevenirea riscurilor sociale”⁴.

¹ Diviziunea dreptului în drept public și drept privat moștenită din dreptul roman. Celebrul jurisconsult Ulpian arăta: *publicum jus est quod ad statum rei Romanae spectat privatum quod ad singularum utilitatem pertinent*, adică în timp ce dreptul public privește interesele generale ale societății, dreptul privat se referă la interesele individuale (B. Pușcă, în B. Pușcă, V. Nistor, I. Apostu, *Drept public și privat*, Ed. „Evrika”, Brăila, 1997, p. 3). Aparțin dreptului public: dreptul constituțional, dreptul administrativ, dreptul financiar și fiscal etc., iar dreptul privat: dreptul civil, dreptul comercial, dreptul muncii etc. Desigur că nu trebuie absolutizată distincția dintre cele două diviziuni, de multe ori se produc „imixțiuni” și într-un sens și în altul; dreptul public și dreptul privat se interferează și se influențează reciproc pentru că sunt părți ale aceluiași sistem de drept cu multe trăsături comune.

² În același sens este Denisa-Oana Pătrașcu, *Drept social. Curs universitar*, Ed. Universul Juridic, București, 2014, p. 6.

³ *Ibidem*, p. 8 și 12.

⁴ Claudia-Ana Moarcăș Costea, *Dreptul securității sociale*, Ed. C.H. Beck, București, 2013, p. 34.

Punându-se doar accentul pe normele juridice se arată că „dreptul protecției sociale (dreptul securității sociale) este o ramură autonomă a sistemului de drept, care încorporează, în marea majoritate, norme juridice ce aparțin dreptului privat, care reglementează raporturile juridice de securitate socială, născute, modificate sau stinse odată cu survenirea riscurilor sociale, între cetățeni (familiei) și stat, reprezentat prin organele sale competente”¹.

În același sens, definim dreptul securității sociale ca *acea ramură autonomă a sistemului dreptului alcătuită din ansamblul normelor juridice care reglementează atât relațiile de asigurări sociale, cât și pe cele de asistență socială*².

§ 6. Asigurările sociale – instituție a dreptului securității sociale

Potrivit *Dicționarului explicativ al limbii române*, prin asigurări sociale se înțelege „formă de ocrotire a populației, constând în acordarea de ajutoare materiale și asistență medicală” (p. 67).

În mod curent, noțiunea de *asigurare* se folosește în legătură nu numai cu *asigurările sociale*, dar și cu *asigurările de stat*. În acest caz, elementul comun al ambelor instituții este însăși noțiunea generală de asigurare, care, așa cum s-a arătat, *implică în mod necesar existența a trei elemente: riscul, prima și prestația asigurătorului*³. Dar, dincolo de aceste asemănări, cele două instituții se deosebesc prin trăsături fundamentale proprii, care, de altfel, au fost evidențiate⁴.

În literatura juridică au fost exprimate mai multe puncte de vedere în legătură cu noțiunea asigurărilor sociale.

Astfel⁵, ele sunt *o verigă importantă a sistemului financiar și de credit*, cuprinzând *acele relații economice, exprimate în formă bănească, prin mijlocirea cărora se repartizează și se utilizează fondurile bănești necesare ocrotirii personalului muncitor, cooperativelor și membrilor lor de familie în caz de pierdere temporară sau definitivă a capacității de muncă, la bătrânețe și în multe alte cazuri*.

Prin raporturile de asigurări sociale se au în vedere relațiile juridice care se nasc, se modifică și se sting în legătură cu acoperirea unor riscuri sociale ca atare determinate de lege⁶.

¹ N. Romandaș, L. Proca, I.O. Negură, *Dreptul protecției sociale*, Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, 2011, p. 46-47.

² A se vedea și A. Athanasiu, *op. cit.*, p. 24.

³ A se vedea Ș.V. Stănoiu, *Accidentele de muncă și bolile profesionale în legislația României*, Ed. Academiei, București, 1977, p. 45.

⁴ Pentru dezvoltări în legătură cu raporturile juridice din domeniul asigurărilor, a se vedea C. Turianu, *Curs de drept civil. Contracte speciale*, Ed. Universitară, București, 2012, p. 280-296; Gh. N. Iosif, Al. Gherasim, N. Crișan, I. Galiceanu, G. Sauer, P. Tănăsescu, *Sistemul asigurărilor în România*, Editor Tribuna Economică București, 1997; I. Văcărel, F. Bercea, *Asigurări și reasigurări*, Coediție Grupul de marketing și management Marketer și Ed. Expert, București, 1993.

⁵ A se vedea Gh.D. Bistriceanu, *Sistemul asigurărilor sociale din România*, Ed. Academiei României, București, 1968, p. 109-110.

⁶ A se vedea A. Athanasiu, *Dreptul securității sociale*, Ed. ACTAMI, București, 1995, p. 29.

Se precizează că asigurările sociale sunt cel mai important mijloc de realizare a protecției populației active (în special a salariaților) în caz de pierdere a veniturilor din cauză de șomaj, maternitate, îmbolnăviri, invaliditate, bătrânețe sau decesul asiguratului cu moștenitor dependenți (fără posibilități de a se întreține pe cont propriu)¹.

Ca instituție juridică, asigurările sociale constituie un ansamblu de norme obligatorii privind asigurarea materială de bătrânețe, boală sau accident a persoanelor care sunt subiecte într-un raport juridic de muncă sau a altor categorii de persoane prevăzute de lege, precum și a urmașilor acestora. Din conținutul acestei instituții fac parte și dispozițiile legale privind structura, funcționarea și atribuțiile organelor înființate în scopul îndeplinirii dreptului la asigurare materială, precum și cele referitoare la constituirea și utilizarea fondurilor bănești necesare².

De asemenea, în noțiunea de asigurări sociale se cuprind și normele juridice privind *recuperarea socială și profesională a persoanelor care, fiind încadrate în muncă, nu mai pot lucra în meseria sau profesia lor, ca urmare a unor accidente, boli profesionale sau altor boli care produc invaliditate*.

În sfârșit, asigurările sociale cuprind și reglementările privind asigurările sociale de sănătate, pe cele privind măsurile pe care unitățile sunt obligate să le ia pentru calificarea și încadrarea în muncă a persoanelor cu handicap³, precum și pe cele ce se referă la asigurările de șomaj⁴.

În România, anterior anului 1989, asigurările sociale s-au realizat prin mai multe sisteme de asigurări sociale, respectiv prin: asigurările sociale de stat; asigurările sociale ale agricultorilor; meșteșugarilor; artiștilor plastici, scriitorilor, muzicologilor și compozitorilor; cultelor și avocaților.

După 1990 au fost integrate în sistemul asigurărilor sociale de stat majoritatea sistemelor independente de asigurări sociale precizate mai sus.

Raporturile de asigurări sociale reprezintă așadar relațiile juridice care se nasc, se modifică și sting în legătură cu acoperirea unor riscuri sociale.

Trăsăturile lor caracteristice sunt considerate următoarele⁵:

- subiectele raportului de asigurare sunt, pe de o parte, persoana fizică (asiguratul), iar pe de altă parte organizația de asigurări prin organisme competente;
- conținutul raporturilor de asigurare este în esență alcătuit din dreptul asiguratului la primirea indemnizației de asigurări sociale și obligația corelativă a instituției de asigurări de a o plăti și din obligația asiguratului de a vira contribuția de asigurări sociale corelativă cu dreptul instituției de asigurare de a pretinde plata contribuției (raport juridic de tip comutativ);

¹ A se vedea E. Zamfir, C. Zamfir (coordonatori), *Politici sociale, România în context european*, Ed. Alternative, București, 1995, p. 80.

² A se vedea S. Ghimpu, I.T. Ștefănescu, Ș. Beligrădeanu, Gh. Mohanu, *op. cit.*, p. 269.

³ A se vedea Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap (republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1 din 3 ianuarie 2008), modificată ulterior, inclusiv prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 68/2012 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 778 din 19 noiembrie 2012).

⁴ A se vedea Legea nr. 76/2002 privind sistemul asigurărilor pentru șomaj și stimularea ocupării forței de muncă (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 103 din 6 februarie 2002), modificată ulterior.

⁵ A. Athanasiu, *op. cit.*, p. 29.

- raportul de asigurare se naște, ca regulă, *ex lege* neavând la bază voința subiectelor sale;
- conținutul raportului de asigurare este prestabilit prin lege;
- obiectul raportului de asigurare constă, în principal, din furnizarea unor prestații ce reprezintă venituri de înlocuire a câștigului profesional (salariu, alte forme de venit profesional).

Întră în categoria acestor raporturi cele privind:

- pensiile și alte drepturi de asigurări sociale¹;
- asigurările sociale de sănătate;
- asigurările pentru accidente de muncă și boli profesionale;
- asigurările pentru șomaj.

§ 7. Asistența socială – instituție a dreptului securității sociale

Conform *Dicționarului explicativ al limbii române*, *asistența socială* înseamnă „sprijinirea materială a persoanelor care nu sunt apte de muncă și nu beneficiază de drepturile conferite în cadrul asigurărilor sociale” (p. 68).

Într-un alt dicționar², se reține că *asistența socială* reprezintă o prestație realizată cu banii statului care se adresează celor aflați în stare de sărăcie. Prin natura sa, *asistența socială* este un ajutor acordat de stat.

Asistența socială desemnează un ansamblu de instituții, programe, măsuri, activități profesionalizate, servicii specializate de protejare a persoanelor, grupurilor, comunităților cu probleme speciale, aflate temporar în dificultate, care, din cauza unor motive de natură economică, socio-culturală, biologică sau psihologică, nu au posibilitatea de a realiza prin mijloace și eforturi proprii un mod decent de viață³.

Potrivit unei opinii⁴ conceptul de asistență socială este apt de a primi două înțelesuri. Într-un prim înțeles, el desemnează principiile generale pe care se întemeiază ajutorul acordat comunităților sociale aflate în nevoie, iar într-o altă accepțiune reprezintă ansamblul mijloacelor tehnico-financiare utilizate de puterea publică pentru aplicarea politicilor sociale.

În ceea ce ne privește, considerăm că *asistența socială* este o componentă esențială a securității sociale reprezentată de un sistem de norme juridice prin care se pun în aplicare măsurile de protecție și acordare a unor prestații familiilor cu copii, diferitelor categorii de minori și bătrâni, persoanelor cu handicap și altor beneficiari, suportate, după caz, din bugetul de stat sau bugetele locale.

¹ La finalul celui de-al doilea trimestru al anului 2018, în România numărul mediu de pensionari a fost de 5207 mii persoane, în scădere cu 16 mii persoane față de trimestrul precedent se precizează într-un Comunicat al Institutului Național de Statistică (<http://www.insse.ro/cms/ro/tags/comunicat-numarul-de-pensionari-si-pensia-medie-lunara>).

² S. Tămaș, *Dicționar politic*, ed. a II-a revăzută și adăugită, Casa de editură și presă „Șansa”, București, 1996, p. 221.

³ E. Zamfir, C. Zamfir, *Politici sociale. România în context european*, Ed. Alternative, București, 1995, p. 100.

⁴ A. Athanasie, *op. cit.*, p. 175.

Unitatea de studiu III

ASISTENȚA SOCIALĂ ÎN CADRUL DREPTULUI SECURITĂȚII SOCIALE

OBJECTIVE SPECIFICE:

Abordarea detaliată a locului asistenței sociale în securitatea socială, principiile dreptului securității sociale – care reglementează dreptul securității sociale și, pe cale de consecință, dreptul asistenței sociale.

Cunoașterea izvoarelor dreptului securității sociale/ asistenței sociale.

BIBLIOGRAFIE ȘI SURSE:

- Țiclea, Alexandru, Georgescu, Laura, Dreptul securității sociale. Curs universitar, ed. a IX-a ed. Universul Juridic, București, 2019.
- Constituția României
- Normele de drept intern și legislația europeană relevantă.

CUPRINS:

- Asistența socială:
 - Definiția asistenței sociale;
 - Nevoia socială; sărăcia absolută, sărăcia relativă;
 - Caracteristicile raporturilor de asistență socială.
- Principiile dreptului securității sociale:
 - Principii generale/ fundamentale: statului de drept, libertății și egalității, responsabilității, echității și justiției
 - Principii specifice dreptului securității sociale:
 - A. Principiul egalității
 - B. Principiul universalității
 - C. Principiul contributivității/ asigurării obligatorii
 - D. Principiul finanțării de la bugetul de stat a prestațiilor necontributive
 - E. Principiul indexării și compensării cuantumului prestațiilor.
- Izvoarele dreptului securității sociale: materiale – formale:
 1. Constituția României – prezentarea prevederilor relevante; dreptul la securitate socială ca drept fundamental garantat constituțional.
 2. Legea. Definiție, enumerarea principalelor texte de lege în materie;
 3. Ordonanțele Guvernului
 4. Hotărârile Guvernului
 5. Ordinele și instrucțiunile miniștrilor
 6. Norme metodologice sau tehnice
 7. Legislație europeană.
 8. Convențiile/ tratatele internaționale ratificate de România.

Din materialele utilizate:

Ticlea, Alexandru, Georgescu, Laura, Dreptul securității sociale. Curs universitar, ed. a IX-a ed. Universul Juridic, București, 2019

– raportul de asigurare se naște, ca regulă, *ex lege* neavând la bază voința subiectelor sale;

– conținutul raportului de asigurare este prestabilit prin lege;

– obiectul raportului de asigurare constă, în principal, din furnizarea unor prestații ce reprezintă venituri de înlocuire a câștigului profesional (salariu, alte forme de venit profesional).

Intră în categoria acestor raporturi cele privind:

- pensiile și alte drepturi de asigurări sociale¹;
- asigurările sociale de sănătate;
- asigurările pentru accidente de muncă și boli profesionale;
- asigurările pentru șomaj.

§ 7. Asistența socială – instituție a dreptului securității sociale

Conform *Dicționarului explicativ al limbii române*, *asistența socială* înseamnă „sprijinirea materială a persoanelor care nu sunt apte de muncă și nu beneficiază de drepturile conferite în cadrul asigurărilor sociale” (p. 68).

Într-un alt dicționar², se reține că *asistența socială* reprezintă o prestație realizată cu banii statului care se adresează celor aflați în stare de sărăcie. Prin natura sa, *asistența socială* este un ajutor acordat de stat.

Asistența socială desemnează un ansamblu de instituții, programe, măsuri, activități profesionalizate, servicii specializate de protejare a persoanelor, grupurilor, comunităților cu probleme speciale, aflate temporar în dificultate, care, din cauza unor motive de natură economică, socio-culturală, biologică sau psihologică, nu au posibilitatea de a realiza prin mijloace și eforturi proprii un mod decent de viață³.

Potrivit unei opinii⁴ conceptul de asistență socială este apt de a primi două înțelesuri. Într-un prim înțeles, el desemnează principiile generale pe care se întemeiază ajutorul acordat comunităților sociale aflate în nevoie, iar într-o altă accepțiune reprezintă ansamblul mijloacelor tehnico-financiare utilizate de puterea publică pentru aplicarea politicilor sociale.

În ceea ce ne privește, considerăm că *asistența socială* este o componentă esențială a securității sociale reprezentată de un sistem de norme juridice prin care se pun în aplicare măsurile de protecție și acordare a unor prestații familiilor cu copii, diferitelor categorii de minori și bătrâni, persoanelor cu handicap și altor beneficiari, suportate, după caz, din bugetul de stat sau bugetele locale.

¹ La finalul celui de-al doilea trimestru al anului 2018, în România numărul mediu de pensionari a fost de 5207 mii persoane, în scădere cu 16 mii persoane față de trimestrul precedent se precizează într-un Comunicat al Institutului Național de Statistică (<http://www.insse.ro/cms/ro/tags/comunicat-numarul-de-pensionari-si-pensia-medie-lunara>).

² S. Tămaș, *Dicționar politic*, ed. a II-a revăzută și adăugită, Casa de editură și presă „Șansa”, București, 1996, p. 221.

³ E. Zamfir, C. Zamfir, *Politici sociale. România în context european*, Ed. Alternative, București, 1995, p. 100.

⁴ A. Athanasiu, *op. cit.*, p. 175.

După cum se constată, elementele principale ale definiției sunt date de sfera persoanelor aflate în nevoie, de structura de organizare și funcționare, precum și de modul de finanțare a sistemului de asistență socială.

Nevoia socială constituie ansamblul necesităților a căror satisfacere este indispensabilă pentru asigurarea unui nivel și stil de viață adaptate nivelului de dezvoltare și statutului celor vizati.

Într-o clasificare, evident sumară, nevoile pot fi: *primare*, adică acelea care sunt indispensabile vieții, cum ar fi hrana, îmbrăcăminte etc.; *secundare*, care sunt necesare, dar nu indispensabile pentru a supraviețui: lectură, recreere; *terțiare* sunt cele nesemnificative, de exemplu cadourile.

Sărăcia absolută, sau marea sărăcie, este o situație în care nevoile fundamentale nu sunt satisfăcute.

Sărăcia relativă este definită în raport cu nevoile sociale comparative. În Uniunea Europeană se consideră că sunt sărace persoanele care dispun de resurse atât de reduse încât nu pot accede la modul de viață pe care oamenii îl găsesc normal pentru societatea în care trăiesc.

În conformitate cu dispozițiile art. 2 din Legea nr. 292/2011¹, asistența socială, componentă a sistemului de protecție socială, este ansamblul de instituții și măsuri prin care statul, prin autoritățile administrației publice centrale și locale, și societatea civilă intervin pentru prevenirea, limitarea sau înlăturarea efectelor temporare ori permanente ale unor situații care pot genera marginalizarea sau excluziunea socială a persoanei, familiei, grupurilor ori comunităților.

În vederea promovării procesului de incluziune socială, legea reglementează coordonarea și organizarea unitară a sistemului de servicii sociale și prestații sociale.

Scopul este de a crea condițiile necesare implementării măsurilor și acțiunilor sociale pentru garantarea dreptului fiecărei persoane aflate într-o situație de nevoie socială, datorată unor motive de natură economică, fizică, psihică sau socială, de a beneficia de servicii sociale și prestații sociale.

Spre deosebire de raporturile de asigurări sociale, care au o sferă de cuprindere mai redusă datorită calității de asigurat și care, la rândul său, este condiționată de o anumită situație juridică, de exemplu, cea de salariat, *raporturile de asistență socială au o arie de cuprindere mult mai extinsă*, derivată din noțiunea de nevoie. Într-adevăr, asistența socială are o vocație universală pentru că nevoia, odată dovedită, permite accesul tuturor categoriilor de persoane defavorizate, adică a celor aflați în situații dificile din punct de vedere material, la prestațiile ce se acordă în astfel de situații.

Asistența socială este finanțată pe principiul solidarității naționale, iar din sumele alocate se plătesc diverse ajutoare și alocații și se acordă prestații în natură (masa la cantinele de ajutor social, întreținerea în școli speciale, creșe, maternități, cămine de bătrâni, cămine spital etc.).

¹ Legea asistenței sociale (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 905 din 20 decembrie 2011), modificată ulterior prin Legea nr. 194/2018 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 642 din 24 iulie 2018).

Raporturile de asistență socială se caracterizează, în principal, prin următoarele¹:

- sunt reglementate exclusiv prin lege;
- subiectele lor sunt persoanele fizice aflate în nevoie, pe de o parte și statul, prin organismele sale specializate, pe de altă parte;
- în conținutul acestor raporturi intră dreptul persoanelor asistate social de a primi prestațiile în bani sau în natură stabilite de lege, precum și obligația organelor specializate ale statului de a le acorda;
- prestațiile au un quantum forfetar și ele nu sunt în mod obligatoriu succesive ca cele de asigurări sociale.

§ 8. Principiile dreptului securității sociale

Termenul de *principiu* (lat. *principium*; fr. *principe*, it. *principio*) semnifică un *element fundamental, o idee de bază pe care se întemeiază o teorie științifică, un sistem politic sau juridic etc.*, precum și *totalitatea legilor și a noțiunilor de bază ale unei discipline*.

Orice principiu este un început, în plan ideal sau, de asemenea, o sursă, o cauză de acțiune².

Principiile dreptului sunt *acele idei generale, postulate călăuzitoare sau precepte directe care orientează elaborarea și aplicarea normelor juridice într-o ramură de drept sau la nivelul întregului sistem de drept. Ele au forța și semnificația unor norme superioare, generale ce pot fi formulate în textele actelor normative, de regulă în legea fundamentală, sau, dacă nu sunt formulate expres, sunt deduse în lumina valorilor promovate de societate*³.

Și în dreptul securității sociale se întâlnesc două categorii de principii:

- principii generale (fundamentale) ale sistemului dreptului;
- principii proprii dreptului securității sociale.

Principiile generale, fundamentale, sunt idei de bază ce se regăsesc în întreaga legislație națională. Aceste principii, se apreciază⁴, a fi următoarele:

- principiul asigurării bazelor legale de funcționare a statului;
- principiul libertății și egalității;
- principiul responsabilității;
- principiul echității și justiției.

Fiind principii ale întregului sistem de drept, se regăsesc în fiecare ramură, deci și în dreptul securității sociale.

Dar, așa cum am menționat, fiecare ramură de drept se caracterizează prin anumite principii specifice.

Principiile cele mai importante ale dreptului securității sociale pot fi considerate următoarele:

- principiul egalității;
- principiul universalității;

¹ A se vedea A. Athanasiu, *op. cit.*, p. 29-30.

² N. Popa, *Teoria generală a dreptului*, ed. a V-a, Ed. All Beck, București, 2014, p. 95.

³ I. Craiovan, *Tratat de teoria generală a dreptului*, Ed. Universul Juridic, București, 2007, p. 327.

⁴ N. Popa, *op. cit.*, p. 101-108.

- principiul asigurării obligatorii;
- principiul finanțării de la bugetul statului a prestațiilor necontributive;
- principiul indexării și compensării cuantumului prestațiilor.

A Principiul egalității. Acest principiu este reglementat în normele europene prin Directiva Consiliului nr. 86/378/CEE din 24 iulie 1986 privind aplicarea principiului egalității de tratament între bărbați și femei în regimurile profesionale de securitate socială¹.

În legislația națională, el decurge din principiul general constituțional potrivit căruia cetățenii români fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie sau apartenență politică, avere sau origine socială se pot folosi, în mod egal, de toate drepturile prevăzute în constituție și legi, pot participa în egală măsură la viața politică, economică, socială și culturală, fără privilegii și fără discriminări, sunt tratați în mod egal de către autoritățile publice, cât și de către ceilalți cetățeni².

Acest principiu presupune:

- egalitatea în drepturi a femeilor cu bărbații;
- egalitatea în drepturi a cetățenilor fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, avere sau origine socială;
- egalitatea în drepturi a cetățenilor fără deosebire de religie, opinie sau apartenență politică.

Egalitatea privește toate drepturile, indiferent de domeniul de activitate și actul normativ care le consacră.

Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 67/2007 privind egalitatea de tratament în cadrul schemelor de securitate socială³, reglementează măsurile pentru aplicarea acestui principiu.

Aceste măsuri se aplică populației active, inclusiv persoanelor care desfășoară activități independente, persoanelor a căror activitate este întreruptă de boală, maternitate, accident sau șomaj involuntar, persoanelor care caută un loc de muncă, pensionarilor, persoanelor cu handicap, persoanelor care au dobândit o invaliditate, precum și celor care revendică drepturile în numele lor (art. 4).

Conform art. 5 din acest act normativ, principiul⁴ se aplică:

a) schemelor profesionale de securitate socială⁵ care asigură protecția în caz de boală, invaliditate, bătrânețe, inclusiv pensionare anticipată, accident de muncă, boală profesională, șomaj;

¹ Publicată în Jurnalul Oficial al Comunităților Europene nr. L 225 din 12 august 1996, modificată prin Directiva Consiliului 96/97/CE din 20 noiembrie 1996 (publicată în Jurnalul Oficial al Comunităților Europene nr. L 46 din 17 februarie 1997).

² A se vedea art. 16 alin. (1) și (2) și art. 4 alin. (2) din Constituție.

³ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 443 din 29 iunie 2007, aprobată prin Legea nr. 44/2008 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 227 din 25 martie 2008). Transpune Directiva Consiliului 86/378/CEE din 24 iulie 1986.

⁴ *Principiul egalității de tratament* este definit ca fiind lipsa oricărui tratament discriminatoriu, direct sau indirect, pe criteriul de sex, în special prin referirea la starea civilă sau familială [art. 2 lit. b)].

⁵ *Scheme profesionale de securitate socială* sunt schemele al căror scop este de a furniza salariaților sau persoanelor care desfășoară activități independente dintr-o întreprindere ori grup de întreprinderi, un domeniu de activitate economică, sector profesional sau grup de sectoare prestații menite să suplimenteze ori să

b) schemelor profesionale de securitate socială care prevăd alte prestații sociale, în bani sau în natură, în special prestații de urmaș și alocații familiale, dacă aceste prestații sunt destinate salariaților și constituie în acest fel avantaje plătite de angajator salariatului ca urmare a activității profesionale a acestuia.

Acest principiu implică absența oricărei discriminări¹ directe sau indirecte pe criteriul de sex, cu referire în special la starea civilă sau familială, mai ales în privința:

a) domeniului de aplicare a schemelor profesionale de securitate socială și a condițiilor de acces la acestea;

b) obligației de a contribui și a calculului contribuțiilor;

c) calculului prestațiilor, inclusiv al prestațiilor suplimentare datorate soțului/soției sau persoanelor aflate în întreținere, precum și a condițiilor ce privesc durata și menținerea dreptului la prestații.

Orice persoană care se consideră vătămată are dreptul de a se adresa instanțelor judecătorești competente, direct sau după sesizarea autorităților abilitate cu aplicarea și controlul aplicării legislației privind egalitatea de șanse și tratament între femei și bărbați.

Așadar, și în domeniul securității sociale se manifestă această egalitate în sensul că orice persoană, îndeplinind condițiile prevăzute de lege (este asigurată, se află în nevoie etc.), va beneficia de măsurile de protecție (va primi prestații de asigurări sociale sau asistență socială la care este îndreptățită) fără nicio discriminare bazată pe sex, religie, origine etnică și socială, apartenență politică etc.

Principiul la care ne referim presupune, pe de o parte, obligația autorităților publice de a trata în mod egal pe toți cetățenii în domeniul securității sociale, iar, pe de altă parte, nimeni nu poate pretinde mai multe drepturi de protecție, inclusiv într-un alt cuantum, decât este îndreptățit, invocând, de exemplu, apartenența politică.

B Principiul universalității. Presupune două aspecte: primul, sfera persoanelor protejate; al doilea, natura prestațiilor care se acordă.

Referitor la primul aspect, idealul este ca fiecare membru al colectivității să fie protejat prin măsurile de securitate socială toată viața sa. Evident, atunci când îndeplinește condițiile prevăzute de lege, când este în nevoie. Cu alte cuvinte, din acest punct de vedere protecția trebuie să fie într-adevăr *universală*. O asemenea protecție este expresia unei solidarități a colectivității în ansamblul său și, de fapt, pe acest concept se bazează ideea de securitate socială².

Deși acest ideal este greu de atins, totuși, constatăm că prin acțiunile legislative întreprinse după 1990 în țara noastră se tinde ca toate categoriile de persoane aflate în nevoie să fie protejate.

În ceea ce privește cel de-al doilea aspect, trebuie precizat că scopul securității sociale este de a furniza o anumită asistență financiară sau de altă natură, în cazul

înlocuiesc prestațiile prevăzute de sistemul general public de securitate socială, indiferent dacă apartenența la aceste scheme este obligatorie sau facultativă [art. 2 lit. a)].

Criteriile de încadrare a unei scheme de securitate socială în scheme profesionale sunt:

- se referă la o categorie particulară de lucrători;

- este direct legat de perioada de serviciu;

- pensia este calculată prin raportare la ultimul salariu/media ultimelor salarii ale lucrătorului.

¹ *Tratamentul discriminatoriu* este definit ca fiind orice excludere, restricție ori diferență de tratament, direct sau indirect, între femei și bărbați [art. 2 lit. c)].

² Bureau International du Travail, *op. cit.*, p. 13.

pierderii ori reducerii veniturilor¹. Întrucât situațiile care pot genera o astfel de pierdere sau reducere sunt diverse, legea este cea care le identifică și stabilește categoriile de prestații ce se acordă în fiecare situație în parte (îngrijiri medicale, indemnizații de boală, maternitate, ajutor de șomaj, alocații etc.). Practic, din acest punct de vedere se poate afirma că sunt acoperite aproape toate situațiile care presupun măsuri de securitate socială.

C **Principiul asigurării obligatorii** ^{/contributivitate/} Prestațiile de asigurări sociale se dobândesc doar ca urmare a unei asigurări; aceasta, în majoritatea cazurilor, este obligatorie.

Astfel, potrivit art. 219 alin. 3 din Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății², Asigurările sociale de sănătate sunt obligatorii și funcționează ca un sistem unitar.

Tot astfel, sunt asigurate obligatoriu persoanele încadrate în muncă, asigurare fără de care nu pot beneficia de drepturile de asigurări sociale care se acordă în caz de incapacitate temporară de muncă, pentru apărarea și refacerea sănătății, în caz de maternitate și deces, precum și de pensii (pentru și limită de vârstă, pentru pierderea capacității de muncă, pensie de urmaș, pensie suplimentară)³.

De asemenea, și plata indemnizației de șomaj este consecința achitării unei contribuții la constituirea fondului necesar pentru plata sa, datorată, atât de salariați, cât și de angajatori⁴.

Art. 219 alin. (5) și (6) din Legea nr. 95/2006, face referire la asigurarea socială voluntară sau suplimentară care poate acoperi riscuri individuale în situații speciale, dar aceste asigurări nu exclud obligația de a plăti contribuția pentru asigurarea socială de sănătate.

D **Principiul finanțării de la bugetul statului a prestațiilor necontributive.** Aceste prestații sunt denumite necontributive deoarece ele se acordă în afara oricărei asigurări și contribuții ale persoanelor beneficiare; intră în această categorie de exemplu:

- alocația de stat pentru copii, potrivit Legii nr. 61/1993⁵;
- alocația pentru susținerea familiei, în baza Legii nr. 277/2010⁶;
- ajutorul social, conform Legii nr. 416/2001⁷;
- cantinele de ajutor social, în temeiul Legii nr. 208/1997⁸ etc.

Toate aceste prestații, în cea mai mare parte, se suportă de la bugetul statului. Astfel, se prevede:

¹ *Idem*, p. 21.

² Republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 652 din 28 august 2015, modificată ulterior, inclusiv prin Legea nr. 260/2018 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 963 din 14 noiembrie 2018).

³ Art. 6 alin. (1) din Legea nr. 263/2010 privind sistemul public de pensii publice.

⁴ A se vedea art. 26 și 27 din Legea nr. 76/2002 privind sistemul asigurărilor pentru șomaj și stimularea ocupării forței de muncă.

⁵ Republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 767 din 14 noiembrie 2012, modificată ulterior.

⁶ Republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 785 din 22 noiembrie 2012, modificată ulterior.

⁷ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 401 din 20 iulie 2001, modificată ulterior.

⁸ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 363 din 17 decembrie 1997.

- alocația de stat pentru copii se suportă de la bugetul de stat, prin bugetele Ministerului Muncii și Justiției Sociale [art. 10 alin. (1) din Legea nr. 61/1993];
- fondurile necesare plății ajutorului social se suportă din bugetul de stat, prin bugetul Ministerului Muncii (art. 27 din Legea nr. 416/2001);
- finanțarea cantinelor de ajutor social se face din bugetele locale [art. 8 alin. (2) din Legea nr. 208/1997].

Toate aceste prestații necontributive reflectă cel mai sugestiv esența securității sociale: solidaritatea societății pentru ajutorarea membrilor săi aflați în nevoie, *fără vreun echivalent sau efort, nici chiar anterior, din partea acestora.*

E *Principiul indexării și compensării cuantumului prestațiilor.* Indexarea și compensarea sunt modalități de menținere a puterii de cumpărare, de atenuare a efectelor inflației asupra nivelului de trai. Prin intermediul lor, veniturile populației se mențin la un nivel corespunzător față de prețurile de consum. Indexarea și compensarea sunt măsuri care se impun în perioade de stagnare economică, de recesiune. Cele două modalități, așadar, prin finalitatea lor, sunt foarte asemănătoare. De altfel, de cele mai multe ori au fost reglementate împreună. Dar, pe când *indexarea presupune o majorare a veniturilor într-un procent sau uneori cu o sumă fixă, datorită creșterii generale a prețurilor*, compensarea reprezintă o sumă de bani cu care se majorează veniturile individuale ca urmare a creșterii prețurilor de consum și a tarifelor la produsele și serviciile la care se retrage subvenția.

Ca urmare, periodic, statul intervine prin indexări și compensări, majorând prestațiile de securitate socială (pensii, alocații de stat pentru copii, ajutoare sociale etc.). Acordarea acestor indexări și compensări (inclusiv la salarii) este de competența Guvernului.

§ 9. Izvoarele dreptului securității sociale

În doctrina juridică se fac referiri la două categorii de izvoare ale dreptului: *izvoare materiale și izvoare formale*¹.

Prin *izvoare materiale* se au în vedere sursele, factorii de determinare și creare, geneza dreptului.

Prin *izvoare formale sau juridice* se înțeleg mijloacele cu ajutorul cărora se exprimă izvoarele materiale, forma pe care o îmbracă dreptul în ansamblul normelor sale. În acest sens, *Hegel arăta că dreptul trece în existența faptică mai întâi prin formă, prin faptul că este pus ca lege*².

Într-adevăr, pentru a-și îndeplini rolul lor în organizarea și funcționarea societății, normele juridice trebuie exprimate în anumite forme, proprii dreptului, care poartă denumirea de acte normative. În funcție de organul emitent, ele pot fi legi, ordonanțe, hotărâri, ordine etc. În accepțiunea juridică, aceste acte normative constituie izvoare de drept.

Așadar, *actele normative care reglementează relațiile de securitate socială constituie izvoarele dreptului securității sociale.*

¹ A se vedea, de exemplu: N. Popa, M.-C. Eremia, S. Cristea, *op. cit.*, p. 162-163; I. Craioveanu, *op. cit.*, p. 369-370.

² Hegel, *Principiile filozofiei dreptului*, Ed. Academiei, București, 1969, p. 242.

② În dreptul securității sociale este utilizată metoda reglementării directe prin acte ale puterii, mai exact prin *lege*. Potrivit dispozițiilor art. 72 alin. (3) lit. i) din Constituție, în legislația noastră orice reglementare în materia securității sociale face obiectul legii organice¹.

Sunt foarte multe acte normative, având rangul de lege, care constituie izvoare ale dreptului securității sociale, de exemplu:

Sunt foarte multe acte normative, având rangul de lege, care constituie izvoare ale dreptului securității sociale, de exemplu:

- Legea nr. 61/1993 privind alocația de stat pentru copii²;
- Legea nr. 49/1999 privind pensiile I.O.V.R.³;
- Legea nr. 17/2000 privind asistența socială a persoanelor vârstnice⁴;
- Legea nr. 416/2001 privind venitul minim garantat⁵;
- Legea nr. 76/2002 privind sistemul asigurărilor pentru șomaj și stimularea ocupării forței de muncă⁶;
- Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății⁷;
- Legea nr. 263/2010 privind sistemul unic de pensii publice⁸;
- Legea nr. 277/2010 privind alocația pentru susținerea familiei⁹;
- Legea asistenței sociale nr. 292/2011¹⁰;
- Legea nr. 197/2012 privind asigurarea calității serviciilor sociale¹¹ etc.

③ În conformitate cu prevederile art. 115 din Constituție, Parlamentul poate adopta o lege specială de abilitate a Guvernului pentru a emite ordonanțe în domenii care nu fac obiectul legilor organice; ele conțin de fapt norme cu putere de lege, urmând ulterior să fie aprobate de Parlament potrivit procedurii legislative, până la împlinirea termenului de abilitare. Nerespectarea termenului atrage încetarea efectelor ordonanței.

Ordonanțele pot fi izvoare ale dreptului securității sociale dacă îndeplinesc condiția de a reglementa relații de securitate socială. Are un astfel de caracter, de exemplu, Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 158/2005 privind concediile și indemnizațiile de asigurări sociale de sănătate¹², Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 67/2007 privind

¹ A. Athanasiu, *op. cit.*, p. 30.

² Republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 767 din 14 noiembrie 2012, modificată ulterior.

³ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 135 din 1 aprilie 1999, modificată ulterior.

⁴ Republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 157 din 6 martie 2007, modificată ulterior.

⁵ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 401 din 20 iulie 2001, modificată ulterior.

⁶ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 103 din 6 februarie 2002, modificată ulterior.

⁷ Republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 625 din 28 august 2015, modificată ulterior.

⁸ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 850 din 20 decembrie 2010, modificată ulterior.

⁹ Republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 785 din 22 noiembrie 2012, modificată ulterior.

¹⁰ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 905 din 20 decembrie 2011, modificată ulterior.

¹¹ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 754 din 9 noiembrie 2012, modificată ulterior.

¹² Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1074 din 29 noiembrie 2005, modificată ulterior.

egalitatea de tratament între femei și bărbați în cadrul schemelor de securitate socială¹ Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2010 privind concediul și indemnizația lunară pentru creșterea copiilor².

④ Hotărârile Guvernului pot fi excepțional izvoare ale dreptului securității sociale. Ele se emit în baza și în vederea executării legii. Au un asemenea caracter, de pildă, hotărârile prin care sunt indexate pensiile și alte drepturi de asigurări sociale, precum și alocațiile de hrană pentru consumurile colective din unitățile de asistență socială etc.

⑤ Pot avea calitatea de izvoare ale dreptului securității sociale *ordinele și instrucțiunile* miniștrilor, diferite *norme metodologice* sau *tehnice*, date în aplicarea unor dispoziții legale care reglementează relații de securitate socială.

⑥ Intră în această categorie, de exemplu:

– Ordinul nr. 469/2001 al președintelui Casei Naționale de Asigurări de sănătate pentru aprobarea Listei cuprinzând bolile de care asigurații beneficiază în tratament ambulatoriu, de medicamente eliberate fără contribuție personală, decontate din Fondul de asigurări sociale de sănătate³;

– Ordinul nr. 653/2001 al ministrului sănătății, privind asistența medicală a preșcolarilor, elevilor și studenților⁴;

– Ordinul nr. 95/2006 al Agenției Naționale pentru Protecția Drepturilor Copilului, pentru aprobarea Metodologiei de lucru privind colaborarea dintre direcțiile generale de asistență socială și protecția copilului și serviciile publice de asistență socială/persoane cu atribuții de asistență socială, în domeniul protecției drepturilor copilului⁵;

– Ordinul nr. 61/2007 al ministrului muncii, familiei și egalității de șanse pentru aprobarea metodologiei de autorizare a interpreților limbajului mimico-gestual și a interpreților limbajului specific persoanei cu surdocecitate⁶;

– Ordinul nr. 2126/2014 al ministrului muncii, familiei, protecției sociale și persoanelor vârstnice privind aprobarea Standardelor minime de calitate pentru acreditarea serviciilor sociale destinate persoanelor vârstnice, persoanelor fără adăpost, tinerilor care au părăsit sistemul de protecție a copilului și altor categorii de persoane adulte aflate în dificultate, precum și pentru serviciile acordate în comunitate, serviciilor acordate în sistem integrat și cantinelor sociale etc.⁷

⑦ În afară de normele interne și cele europene pot fi izvoare ale dreptului securității sociale. Avem în vedere Regulamentul (CEE) nr. 1408/71 referitor la sistemele de securitate socială care se aplică angajaților, lucrătorilor independenți și membrilor lor de familie care se deplasează în interiorul Comunității⁸, Regulamentul (CEE) nr. 574/72 care stabilește modalitățile de aplicare a Regulamentului (CEE) nr. 1408/71⁹,

¹ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 443 din 29 iunie 2007.

² Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 830 din 10 decembrie 2010, modificată ulterior.

³ Publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 556 din 6 septembrie 2001, modificat ulterior.

⁴ Publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 777 din 5 decembrie 2001, modificat ulterior.

⁵ Publicat în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 305 din 5 aprilie 2006.

⁶ Publicat în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 662 din 27 septembrie 2007, modificat ulterior.

⁷ Publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 874 din 2 decembrie 2014.

⁸ Publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. L 149 din 5 iulie 1971.

⁹ Publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. L 74 din 27 martie 1972.

Regulamentul nr. 1661/1985 de stabilire a adaptărilor tehnice la normele Comunității privind securitatea socială a lucrătorilor migranți cu privire la Groenlanda¹; Regulamentul (CE) nr. 883/2004 privind coordonarea sistemelor de securitate socială², Regulamentul (CE) nr. 458/2007 privind Sistemul european de statistici integrate privind protecția socială³, Regulamentul nr. 987/2009 de stabilire a procedurii de punere în aplicare a Regulamentului (CE) nr. 883/2004 (Text cu relevanță pentru SEE și Elveția)⁴ etc.

⑧ Pot fi izvoare ale dreptului securității sociale *convențiile, tratatele etc.* încheiate sau ratificate de țara noastră.

Unele din aceste norme sunt adoptate de Organizația Internațională a Muncii. România a ratificat Convenția nr. 24/1927 privind asigurările în caz de boală (în industrie) și Convenția nr. 117/1962 privind politica socială (obiective și norme de bază). Convenția 183/2000 privind revizuirea Convenției (revizuită) asupra protecției maternității din 1952, adoptată la cea de-a 88-a sesiunea a Conferinței Generale a Organizației Internaționale a Muncii la Geneva la 15 iunie 2000⁵.

Convențiile și acordurile bilaterale, încheiate de țara noastră, în domeniul asigurărilor sociale sunt de asemenea izvoare ale dreptului securității sociale, de exemplu:

- Convenția între România și Marele Ducat de Luxemburg în domeniul securității sociale, semnat la București, la 18 noiembrie 2004, ratificat prin Legea nr. 298/2005⁶;
- Convenția între România și Spania în domeniul securității sociale, semnată la Madrid, la 24 ianuarie 2006, ratificată prin Legea nr. 408/2006⁷;
- Acordul între România și Guvernul Republicii Elene pentru reglementarea compensării contribuțiilor de asigurări sociale ale refugiaților politici greci repatriați din România, semnat la Atena la 23 februarie 1996, ratificat prin Legea nr. 63/1996⁸;
- Acordul între România și Turcia în domeniul securității sociale, semnat la Ankara, la 6 iulie 1999, ratificat prin Legea nr. 551/2002⁹;
- Acordul între România și Regatul Țărilor de Jos pentru exportul prestațiilor de securitate socială, semnat la București, la 13 noiembrie 2001, ratificat prin Legea nr. 477/2002¹⁰;
- Acordul între România și Republica Cehă în domeniul securității sociale, semnat la București, la 24 septembrie 2002, ratificat prin Legea nr. 223/2003¹¹;
- Acordul între România și Republica Federală Germania privind securitatea socială, semnat la București, la 8 aprilie 2005, ratificat prin Legea nr. 406/2005¹²;

¹ Publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. L 160 din 20 iunie 1983.

² Publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. L 166 din 30 aprilie 2004.

³ Publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. L 113 din 30 aprilie 2007.

⁴ Publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. L 284 din 30 octombrie 2009.

⁵ Ratificat prin Legea nr. 452/2000 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 535 din 23 iulie 2000).

⁶ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 963 din 31 octombrie 2005.

⁷ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 949 din 24 noiembrie 2006.

⁸ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 73 din 23 aprilie 1997.

⁹ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 785 din 29 octombrie 2002.

¹⁰ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 558 din 30 iulie 2002.

¹¹ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 336 din 29 mai 2003.

¹² Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1194 din 30 decembrie 2005.

- Acordul între România și Ungaria în domeniul securității sociale, semnat la București, la 20 octombrie 2005, ratificat prin Legea nr. 296/2006¹;
- Acordul între România și Bulgaria privind securitatea socială, semnat la Sofia, la 21 octombrie 2005, ratificat prin Legea nr. 409/2006²;
- Acordul între România și Austria în domeniul securității sociale, semnat la București, la 28 octombrie 2005, ratificat prin Legea nr. 295/2006³;
- Acordul între România și Macedonia în domeniul securității sociale, semnat la București, la 27 februarie 2006, ratificat prin Legea nr. 326/2007⁴;
- Acordul între România și Republica Portugheză în domeniul securității sociale, semnat la București, la 1 august 2006, ratificat prin Legea nr. 327/2007⁵;
- Acordul între România și Republica Coreea în domeniul securității sociale, semnat la Seul, la 11 septembrie 2008, ratificat prin Legea nr. 327/2009⁶;
- Acordul între România și Canada în domeniul securității sociale, semnat la Ottawa, la 19 noiembrie 2009, ratificat prin Legea nr. 183/2010⁷;
- Acordul între România și Republica Moldova în domeniul securității sociale, semnat la București, la 27 aprilie 2010, ratificat prin Legea nr. 130/2011⁸;
- Acordul între România și Israel în domeniul securității sociale, semnat la Ierusalim, la 28 februarie 2011, ratificat prin Legea nr. 150/2012⁹;
- Înțelegerea în domeniul securității sociale dintre Guvernul României și Guvernul Quebecului, semnat la 19 noiembrie 2013¹⁰;
- Acordul între România și Republica Albania în domeniul securității sociale, semnat la București, la 27 februarie 2015, ratificat prin Legea nr. 336/2015¹¹;

Sunt asemenea izvoare: *Constituția*, alte legi, decretele, ordonanțele și hotărârile Guvernului, normele internaționale, diferite acte normative.

Cel mai important izvor al dreptului, în general, deci și al dreptului securității sociale, este *legea fundamentală*. Într-adevăr, Constituția înscrie, printre drepturile fundamentale ale cetățenilor, și pe cele privind securitatea socială. Astfel, ea prevede:

- dreptul la ocrotirea sănătății este garantat. Statul este obligat să ia măsuri pentru asigurarea igienei sau a sănătății publice;
- salariații au dreptul la protecția socială a muncii, în sensul că măsurile de protecție care privesc securitatea și igiena muncii, regimul de economie, repausul săptămânal, concediul de odihnă plătit, prestarea muncii în condiții grele și alte situații specifice trebuie normate cu prioritate și în conformitate cu anumite prevederi minimale sau maximale (art. 44);

¹ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 603 din 12 iulie 2006.

² Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 941 din 21 noiembrie 2006.

³ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 611 din 14 iulie 2006.

⁴ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 817 din 30 noiembrie 2007.

⁵ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 819 din 30 noiembrie 2007.

⁶ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 744 din 2 noiembrie 2009.

⁷ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 719 din 28 octombrie 2010.

⁸ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 456 din 29 iunie 2011.

⁹ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 548 din 6 august 2012.

¹⁰ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 29 din 14 ianuarie 2015.

¹¹ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 953 din 23 decembrie 2015.

– statul este obligat să ia măsuri de dezvoltare economică și de protecție socială, de natură să asigure cetățenilor un nivel de traie decent / Cetățenii au dreptul la pensie, la concediu de maternitate plătit, la asistență medicală, la ajutor de șomaj și alte forme de asistență socială stabilite de lege (art. ~~47~~ ^{art. 47 alin (1)} ~~alin (2)~~)

– statul acordă alocație de stat pentru copii și ajutoare pentru îngrijirea copiilor bolnavi și handicapați (art. ~~49~~).

Toate aceste dispoziții au valoare de principiu pentru dreptul securității sociale; ele sunt dezvoltate și concretizate prin diferite acte normative care reglementează relațiile de securitate socială.

Unitatea de studiu IV

SISTEMUL NAȚIONAL DE ASISTENȚĂ SOCIALĂ

OBJECTIVE SPECIFICE:

Definirea sistemului național românesc de asistență socială astfel cum este reflectat de prevederile art. 1 – 5 din Legea 292/2011 asistenței sociale.

Identificarea responsabilităților în sistemului național de asistență socială, în raport de responsabilitatea persoanei, familiei, rolul statului.

BIBLIOGRAFIE ȘI SURSE:

- Legea 292/2011 asistenței sociale
- Țiclea, Alexandru, Georgescu, Laura, Dreptul securității sociale. Curs universitar, ed. a IX-a ed. Universul Juridic, București, 2019.

CUPRINS:

- Considerații generale
- Definirea sistemului național de asistență socială conform dispozițiilor art. 2 din Legea 292/2011.
- Principiul caracterului primordial al serviciilor sociale față de beneficiile sociale;
- Sfera de aplicare a măsurilor și acțiunilor de asistență socială (art. 4 din Legea 292/2011);
- Explicarea valorilor și principiilor generale pe care se întemeiază sistemul național de asistență socială (art. 5 din Legea 292/2011)

Material (pus la dispoziția studenților): Legea 292/2011

Suplimentar: Țiclea, Alexandru, Georgescu, Laura, Dreptul securității sociale. Curs universitar, ed. a IX-a ed. Universul Juridic, București, 2019

Legea 292/2011 asistenței sociale

Status: Acte în vigoare

Legea 292/2011 asistenței sociale

Data act: 20-dec-2011

Emitent: Parlamentul

CAPITOLUL I: Dispoziții generale

Art. 1

Prezenta lege reglementează cadrul general de organizare, funcționare și finanțare a sistemului național de asistență socială în România.

Art. 2

(1) Sistemul național de asistență socială reprezintă ansamblul de instituții, măsuri și acțiuni prin care statul, reprezentat de autoritățile administrației publice centrale și locale, precum și societatea civilă intervin pentru prevenirea, limitarea sau înlăturarea efectelor temporare ori permanente ale situațiilor care pot genera marginalizarea sau excluderea socială a persoanei, familiei, grupurilor ori comunităților.

(2) Sistemul național de asistență socială intervine subsidiar sau, după caz, complementar sistemelor de asigurări sociale și se compune din sistemul de beneficii de asistență socială și sistemul de servicii sociale.

(3) Asistența socială, prin măsurile și acțiunile specifice, are drept scop dezvoltarea capacităților individuale, de grup sau colective pentru asigurarea nevoilor sociale, creșterea calității vieții și promovarea principiilor de coeziune și incluziune socială.

(4) Măsurile și acțiunile de asistență socială se realizează astfel încât:

- a) beneficiile de asistență socială și serviciile sociale să constituie un pachet unitar de măsuri corelate și complementare;
- b) serviciile sociale să primeze față de beneficiile de asistență socială, în cazul în care costul acestora și impactul asupra beneficiarilor este similar;
- c) să fie evaluate periodic din punctul de vedere al eficacității și eficienței lor pentru a fi permanent adaptate și ajustate la nevoile reale ale beneficiarilor;
- d) să contribuie la inserția pe piața muncii a beneficiarilor;
- e) să prevină și să limiteze orice formă de dependență față de ajutorul acordat de stat sau de comunitate.

(5) Beneficiile de asistență socială și serviciile sociale sunt reglementate prin legi speciale.

Art. 3

(1) Responsabilitatea privind dezvoltarea propriilor capacități de integrare socială și implicarea activă în soluționarea situațiilor de dificultate revine fiecărei persoane, precum și familiei acesteia, autoritățile statului intervenind prin crearea de oportunități egale și, în subsidiar, prin acordarea de beneficii de asistență socială și servicii sociale adecvate.

(2) Statul, prin autoritățile administrației publice centrale și locale, își asumă responsabilitatea de realizare a măsurilor și acțiunilor prevăzute în actele normative privind beneficiile de asistență socială și serviciile sociale.

(3) Statul, prin politicile publice din domeniul serviciilor sociale, contribuie la promovarea, respectarea și garantarea drepturilor beneficiarilor la o viață independentă, împlinită și demnă, precum și la facilitarea participării acestora la viața socială, economică, politică și culturală.

(4) Autoritățile administrației publice centrale asigură elaborarea cadrului legislativ în domeniul asistenței sociale, pentru susținerea categoriilor defavorizate, combaterea sărăciei și a riscului de excluziune socială, dezvoltarea politicilor de susținere a familiei pe parcursul întregului ciclu de viață a membrilor acesteia, precum și transferul către autoritățile administrației publice locale și societatea civilă, inclusiv către instituțiile de cult recunoscute de lege, a atribuțiilor și mijloacelor financiare necesare acțiunilor de asistență socială, prevăzute prin legile speciale.

Art. 4

(1) Toți cetățenii români care se află pe teritoriul României, au domiciliul sau reședința în România, cetățenii statelor membre ale Uniunii Europene, ai Spațiului Economic European și cetățenii Confederației Elvețiene, precum și străinii și apatrizii care au domiciliul sau reședința în România au dreptul la asistență socială, în condițiile legislației române, precum și ale reglementărilor Uniunii Europene și ale acordurilor și tratatelor la care România este parte.

(2) Persoanele prevăzute la alin. (1) au dreptul de a fi informate asupra conținutului și modalităților de acordare a măsurilor și acțiunilor de asistență socială.

(3) Dreptul la asistență socială se acordă la cerere sau din oficiu, după caz, în conformitate cu prevederile legii.

Art. 5

Sistemul național de asistență socială se întemeiază pe următoarele valori și principii generale:

a) solidaritatea socială, potrivit căreia întreaga comunitate participă la sprijinirea persoanelor vulnerabile care necesită suport și măsuri de protecție socială pentru depășirea sau limitarea unor situații de dificultate, în scopul asigurării incluziunii sociale a acestei categorii de populație;

b) subsidiaritatea, potrivit căreia, în situația în care persoana sau familia nu își poate asigura integral nevoile sociale, intervin colectivitatea locală și structurile ei asociative și, complementar, statul;

c) universalitatea, potrivit căreia fiecare persoană are dreptul la asistență socială, în condițiile prevăzute de lege;

d) respectarea demnității umane, potrivit căreia fiecărei persoane îi este garantată dezvoltarea liberă și deplină a personalității, îi sunt respectate statutul individual și social și dreptul la intimitate și protecție împotriva oricărui abuz fizic, psihic, intelectual, politic sau economic;

e) abordarea individuală, potrivit căreia măsurile de asistență socială trebuie adaptate situației particulare de viață a fiecărui individ; acest principiu ia în considerare caracterul și cauza unor situații de urgență care pot afecta abilitățile individuale, condiția fizică și mentală, precum și nivelul de integrare socială a persoanei; suportul adresat situației de dificultate individuală constă inclusiv în măsuri de susținere adresate membrilor familiei beneficiarului;

f) parteneriatul, potrivit căruia autoritățile publice centrale și locale, instituțiile publice și private, organizațiile neguvernamentale, instituțiile de cult recunoscute de lege, precum și membrii comunității stabilesc obiective comune, conlucrează și mobilizează toate resursele necesare pentru asigurarea unor condiții de viață decente și demne pentru persoanele vulnerabile;

g) participarea beneficiarilor, potrivit căreia beneficiarii participă la formularea și implementarea politicilor cu impact direct asupra lor, la realizarea programelor individualizate de suport social și se implică activ în viața comunității, prin intermediul formelor de asociere sau direct, prin activități voluntare desfășurate în folosul persoanelor vulnerabile;

h) transparența, potrivit căreia se asigură creșterea gradului de responsabilitate a administrației publice centrale și locale față de cetățean, precum și stimularea participării active a beneficiarilor la procesul de luare a deciziilor;

i) nediscriminarea, potrivit căreia persoanele vulnerabile beneficiază de măsuri și acțiuni de protecție socială fără restricție sau preferință față de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, categorie socială, opinie, sex ori orientare sexuală, vârstă, apartenență politică, dizabilitate, boală cronică necontagioasă, infectare HIV sau apartenență la o categorie defavorizată;

- j)eficacitatea, potrivit căreia utilizarea resurselor publice are în vedere îndeplinirea obiectivelor programate pentru fiecare dintre activități și obținerea celui mai bun rezultat în raport cu efectul proiectat;
- k)eficiența, potrivit căreia utilizarea resurselor publice are la bază respectarea celui mai bun raport cost-beneficiu;
- l)respectarea dreptului la autodeterminare, potrivit căreia fiecare persoană are dreptul de a face propriile alegeri, indiferent de valorile sale sociale, asigurându-se că aceasta nu amenință drepturile sau interesele legitime ale celorlalți;
- m)activizarea, potrivit căreia măsurile de asistență socială au ca obiectiv final încurajarea ocupării, în scopul integrării/reintegrării sociale și creșterii calității vieții persoanei, și întărirea nucleului familial;
- n)caracterul unic al dreptului la beneficiile de asistență socială, potrivit căruia pentru aceeași nevoie sau situație de risc social se poate acorda un singur beneficiu de același tip;
- o)proximitatea, potrivit căreia serviciile sunt organizate cât mai aproape de beneficiar, pentru facilitarea accesului și menținerea persoanei cât mai mult posibil în propriul mediu de viață;
- p)complementaritatea și abordarea integrată, potrivit căreia, pentru asigurarea întregului potențial de funcționare socială a persoanei ca membru deplin al familiei, comunității și societății, serviciile sociale trebuie corelate cu toate nevoile beneficiarului și acordate integrat cu o gamă largă de măsuri și servicii din domeniul economic, educațional, de sănătate, cultural etc.;
- q)concurența și competitivitatea, potrivit căreia furnizorii de servicii sociale publice și privați trebuie să se preocupe permanent de creșterea calității serviciilor acordate și să beneficieze de tratament egal pe piața serviciilor sociale;
- r)egalitatea de șanse, potrivit căreia beneficiarii, fără niciun fel de discriminare, au acces în mod egal la oportunitățile de împlinire și dezvoltare personală, dar și la măsurile și acțiunile de protecție socială;
- s)confidențialitatea, potrivit căreia, pentru respectarea vieții private, beneficiarii au dreptul la păstrarea confidențialității asupra datelor personale și informațiilor referitoare la viața privată și situația de dificultate în care se află;
- t)echitatea, potrivit căreia toate persoanele care dispun de resurse socioeconomice similare, pentru aceleași tipuri de nevoi, beneficiază de drepturi sociale egale;
- u)focalizarea, potrivit căreia beneficiile de asistență socială și serviciile sociale se adresează celor mai vulnerabile categorii de persoane și se acordă în funcție de veniturile și bunurile acestora;
- v)dreptul la liberă alegere a furnizorului de servicii, potrivit căruia beneficiarul sau reprezentantul legal al acestuia are dreptul de a alege liber dintre furnizorii acreditați.

Unitatea de studiu V

DEFINIREA UNOR TERMENI SPECIFICI ACTIVITĂȚII ÎN ASISTENȚA SOCIALĂ

OBIECTIV SPECIFIC:

Interpretarea și asimilarea definițiilor prevăzute de legiuitor pentru principalele concepte relevante în asistența socială.

BIBLIOGRAFIE ȘI SURSE:

- Legea 292/2011 asistenței sociale
- Țiclea, Alexandru, Georgescu, Laura, Dreptul securității sociale. Curs universitar, ed. a IX-a ed. Universul Juridic, București, 2019.

Material (pus la dispoziția studenților):

Legea 292/2011 – art. 6

Art. 6

În sensul prezentei legi, termenii și expresiile de mai jos au următoarea semnificație:

- a)acreditarea reprezintă un proces de certificare a îndeplinirii de către furnizori și serviciile sociale acordate a criteriilor, indicatorilor, precum și a standardelor de calitate reglementate pentru fiecare tip de serviciu;
- b)ancheta socială este o metodă de investigație întemeiată pe diferite tehnici de culegere și de prelucrare a informației, în scopul analizei situației sociale și economice a persoanelor, familiilor, grupurilor sau comunităților;
- c)beneficiile de asistență socială sunt măsuri de redistribuire financiară/materială destinate persoanelor sau familiilor care întrunesc condițiile de eligibilitate prevăzute de lege;
- d)beneficiarul reprezintă persoana care primește beneficii de asistență socială și/sau, după caz, servicii sociale;
- e)comunitatea locală reprezintă membrii organizați ai colectivității locale, formele de asociere a acestora, instituțiile administrației publice locale, precum și alte instituții și servicii publice ori private de interes local;
- f)contractarea serviciilor sociale reprezintă procedura de achiziționare/concesionare a serviciilor sociale, în baza unui contract, încheiat în condițiile legii, de către autoritățile administrației publice locale;
- g)deficiența este consecința pierderii sau a unei anormalități a structurii corpului ori a unei funcții fiziologice;
- h)dizabilitatea este termenul generic pentru afectări, limitări ale activității și restricții în participare, în contextul interacțiunii dintre individul care are o problemă de sănătate și factorii contextuali în care se regăsește, respectiv factorii de mediu și personali;
- i)costul standard reprezintă suma minimă aferentă cheltuielilor anuale necesare furnizării serviciilor sociale, calculată pentru un beneficiar/tipuri de servicii sociale, potrivit standardelor minime de calitate și/sau altor criterii prevăzute de lege. În legislația actuală se utilizează ca termen echivalent standardul minim de cost;
- j)dezvoltarea comunitară reprezintă procesul prin care o comunitate își identifică anumite probleme prioritare, se implică și cooperează în rezolvarea lor, folosind preponderent resurse interne;

k) domiciliul reprezintă adresa la care persoana declară că are locuința principală, trecută și în documentul de identitate al persoanei;

l) economia socială reprezintă un sector ce cuprinde activități economice care, în subsidiar și cu condiția menținerii performanței economice, includ obiective de tip social;

m) eligibilitatea reprezintă setul de condiții obligatorii care trebuie să fie îndeplinite de către potențialul beneficiar pentru a putea fi selectat în vederea acordării beneficiilor de asistență socială și serviciilor sociale;

n) găzduirea reprezintă asigurarea de către instituțiile furnizoare de servicii sociale a condițiilor de locuit și odihnă pe o perioadă mai mare de 24 de ore;

o) gospodăria reprezintă unitatea formată din mai multe familii și/sau persoane care locuiesc împreună, contribuie împreună la achiziționarea sau realizarea unor bunuri și a unor venituri din valorificarea acestora ori la consumul lor;

p) grupul vulnerabil desemnează persoane sau familii care sunt în risc de a-și pierde capacitatea de satisfacere a nevoilor zilnice de trai din cauza unor situații de boală, dizabilitate, sărăcie, dependență de droguri sau de alcool ori a altor situații care conduc la vulnerabilitate economică și socială;

q) incapacitatea reprezintă reducerea parțială ori totală a posibilității de a realiza o activitate motrică, cognitivă sau un comportament;

r) invaliditatea este o noțiune medico-juridică ce exprimă statutul particular al unei persoane care are limitată capacitatea de muncă și este asigurată în sistemul public de pensii și care beneficiază de drepturi conform legii;

s) îngrijitorul formal este persoana calificată, certificată profesional, care asigură îngrijirea personală, respectiv ajutorul pentru efectuarea activităților de bază și instrumentale ale vieții zilnice de către persoana care și-a pierdut autonomia funcțională;

ș) îngrijitorul informal este persoana necalificată, membru al familiei, rudă sau orice altă persoană, care asigură îngrijirea personală, respectiv ajutorul pentru efectuarea activităților de bază și instrumentale ale vieții zilnice de către persoana care și-a pierdut autonomia funcțională;

t) locuirea reprezintă faptul de a trăi pe raza unei unități administrativ-teritoriale fără a deține o locuință principală sau secundară;

ț) managementul serviciilor sociale reprezintă gestionarea de către conducerea desemnată legal a activităților și resurselor materiale, umane și financiare ale serviciului/instituției/unității de asistență socială;

u) managementul de caz reprezintă o metodă de coordonare și integrare a tuturor activităților destinate grupurilor vulnerabile, de organizare și gestionare a măsurilor de asistență socială specifice, realizate de către asistenții sociali și/sau diferiți specialiști, în acord cu obiectivele stabilite în planurile de intervenție;

v) mediul social de viață reprezintă ansamblul condițiilor de trai în familie și/sau gospodărie, al relațiilor sociale personale, inclusiv mediul în care persoana lucrează, este educată și își desfășoară activitățile sociale obișnuite;

w) nevoia socială reprezintă ansamblul de cerințe indispensabile fiecărei persoane pentru asigurarea condițiilor strict necesare de viață, în vederea asigurării participării sociale sau, după caz, a integrării sociale;

x) nevoia specială reprezintă ansamblul de cerințe indispensabile pentru asigurarea integrării sociale a persoanelor care, din cauza afecțiunilor de sănătate, genetice sau dobândite pe parcursul vieții, prezintă o dizabilitate, precum și a persoanelor care, din diverse motive de natură socială, sunt dezavantajate în dezvoltarea personală;

y) planul individualizat de asistență și îngrijire este documentul elaborat de o echipă multidisciplinară cu participarea beneficiarului/reprezentantului său legal, în care sunt precizate serviciile furnizate beneficiarului;

z) persoanele fără adăpost reprezintă o categorie socială formată din persoane singure ori familii care, din motive singulare sau cumulate de ordin social, medical, financiar-economic, juridic ori din cauza unor situații de forță majoră, trăiesc în stradă, locuiesc temporar la prieteni sau cunoscuți, se află în incapacitate de a susține o locuință în regim de închiriere ori sunt în risc de evacuare, se află în

instituții sau penitenciare de unde urmează ca, în termen de 2 luni, să fie externate, respectiv eliberate și nu au domiciliu ori reședință;

a¹)aa) persoanele cu dizabilități reprezintă acele persoane care au deficiențe fizice, mentale, intelectuale sau senzoriale de durată, deficiențe care, în interacțiune cu diverse bariere, pot îngreuna participarea deplină și efectivă a persoanelor în societate, în condiții de egalitate cu ceilalți;

b¹)bb) persoanele vârstnice sunt persoanele care au împlinit vârsta de 65 de ani;

c¹)cc) procesul de incluziune socială reprezintă ansamblul de măsuri și acțiuni multidimensionale din domeniile protecției sociale, ocupării forței de muncă, locuirii, educației, sănătății, informării-comunicării, mobilității, securității, justiției și culturii, destinate combaterii excluziunii sociale și asigurării participării active a persoanelor la toate aspectele economice, sociale, culturale și politice ale societății;

d¹)dd) procesul de integrare socială reprezintă interacțiunea dintre individ sau grup și mediul social, prin intermediul căreia se realizează un echilibru funcțional al părților;

e¹)ee) protecția socială se definește în contextul principiilor, valorilor și tradițiilor ce guvernează relațiile sociale dintre indivizi, grupuri, comunități și instituții în statele Uniunii Europene și reprezintă un ansamblu de măsuri și acțiuni care au ca scop asigurarea unui anumit nivel de bunăstare și securitate socială pentru întreaga populație și în mod special pentru anumite grupuri sociale. Protecția socială cuprinde două componente de bază: asigurările sociale în sistem contributiv și asistența socială noncontributivă;

f¹)ff) protecția specială a copilului se definește ca fiind ansamblul de beneficii de asistență socială și servicii sociale, precum și programe, măsuri și acțiuni complementare destinate îngrijirii și dezvoltării copilului lipsit, temporar sau definitiv, de ocrotirea părinților ori a copilului care nu poate fi lăsat în grija acestora, în vederea protejării intereselor sale;

g¹)gg) reședința reprezintă adresa la care persoana fizică declară că are locuința secundară, alta decât cea de domiciliu;

h¹)hh) sărăcia reprezintă starea unei/unui persoane/familii/ grup/comunități manifestată prin lipsa resurselor strict necesare cumpărării bunurilor și serviciilor considerate a asigura nivelul minim de trai într-o anumită perioadă de timp, raportat la condițiile socioeconomice ale societății. Pragul de sărăcie reprezintă cuantificarea resurselor, iar standardele utilizate pentru stabilirea acestuia sunt influențate de nivelul general al costului vieții, precum și de specificul politicilor sociale adoptate;

i¹)ii) serviciile comunitare sunt serviciile sociale organizate într-o unitate administrativ-teritorială organizată la nivel de comună, oraș, municipiu și privesc serviciile acordate la domiciliu și în centre de zi, precum și serviciile rezidențiale adresate exclusiv cetățenilor din unitatea administrativ-teritorială respectivă; sunt similare cu serviciile sociale acordate în comunitate;

j¹)jj) situația de dificultate este situația în care se află o persoană care, la un moment dat, pe parcursul ciclului de viață, din cauze socioeconomice, de sănătate și/sau care rezultă din mediul social de viață dezavantajat, și-a pierdut sau limitat propriile capacități de integrare socială; în situația de dificultate se pot afla familii, grupuri de persoane și comunități, ca urmare a afectării majorității membrilor lor;

k¹)kk) societatea civilă este formată din persoane asociate sub diferite forme, pe baza unor interese comune, și care își dedică timpul, cunoștințele și experiența pentru a-și promova și apăra drepturile și interesele; formele asociative pot fi, în principal, asociații și fundații, organizații sindicale și patronale, organizații culturale și de cult, precum și grupuri comunitare informale;

l¹)ll) standardul de cost este costul minim aferent cheltuielilor anuale necesare furnizării serviciilor sociale, calculat pentru un beneficiar pe tipuri de servicii sociale, potrivit standardelor minime de calitate și/sau altor criterii prevăzute de lege;

m¹)mm) standardul minim de calitate este un set de criterii aprobate prin acte normative obligatorii la nivel național a căror aplicare asigură un nivel minim acceptabil de performanță al procesului de furnizare a serviciilor sociale;

n¹)nn) structurile comunitare consultative reprezintă asocierea formală sau informală a unor oameni de afaceri locali, preoți, cadre didactice, medici, consilieri locali, polițiști, alți membri ai comunității, în vederea sprijinirii autorităților administrației publice locale și furnizorilor de servicii sociale în soluționarea nevoilor de servicii sociale ale comunității;

o¹)oo) testarea mijloacelor de existență a potențialilor beneficiari de servicii sociale reprezintă procedura de evaluare a veniturilor realizate și a bunurilor mobile și imobile deținute de persoană sau familie, necesare acoperirii nevoilor de consum ale acestora;

p¹)pp) venitul reprezintă totalitatea sumelor pe care persoana sau membrii familiei le realizează/primesc ca urmare a unei activități salarizate, independente sau agricole, așa cum sunt acestea definite de Codul fiscal, din valorificarea, folosirea, cedarea unor bunuri aflate în proprietate, precum și cele care provin din drepturi de asigurări sociale de stat, asigurări de șomaj, asistență socială, obligații legale de întreținere, alte indemnizații, alocații și ajutoare cu caracter permanent ori creanțe legale;

q¹)qq) victima traficului de persoane reprezintă persoana fizică, subiect pasiv al faptelor de amenințare, violență sau al altor forme de constrângere, răpire, fraudă, înșelăciune și abuz de autoritate, indiferent dacă participă sau nu în procesul penal în calitate de parte vătămată;

r¹)rr) violența în familie se referă la orice acțiune fizică sau verbală, săvârșită cu intenție de către un membru de familie împotriva altui membru al aceleiași familii, care provoacă o suferință fizică, psihică, sexuală sau un prejudiciu material.

Unitatea de studiu VI

BENEFICIILE DE ASISTENȚĂ SOCIALĂ

OBIECTIVE SPECIFICE:

Definirea beneficiilor de asistență socială
Clasificarea beneficiilor de asistență socială

Categorii de beneficii de asistență socială
Administrarea beneficiilor de asistență socială

Noțiuni specifice sistemului de beneficii de asistență socială

BIBLIOGRAFIE ȘI SURSE:

- Legea 292/2011 asistenței sociale
- Țiclea, Alexandru, Georgescu, Laura, Dreptul securității sociale. Curs universitar, ed. a IX-a ed. Universul Juridic, București, 2019.

Material (pus la dispoziția studenților): Legea 292/2011 – art. 7 - 26

Legea 292/2011

CAPITOLUL II: Sistemul de beneficii de asistență socială

SECȚIUNEA 1: Definirea și clasificarea beneficiilor de asistență socială

Art. 7

Beneficiile de asistență socială reprezintă o formă de suplimentare sau de substituie a veniturilor individuale/familiale obținute din muncă, în vederea asigurării unui nivel de trai minimal, precum și o formă de sprijin în scopul promovării incluziunii sociale și creșterii calității vieții anumitor categorii de persoane ale căror drepturi sociale sunt prevăzute expres de lege.

Art. 8

(1) Beneficiile de asistență socială, în funcție de condițiile de eligibilitate, se clasifică astfel:

- a) beneficii de asistență socială selective, bazate pe testarea mijloacelor de trai ale persoanei singure sau familiei;
- b) beneficii de asistență socială universale, acordate fără testarea mijloacelor de trai ale persoanei singure sau familiei;
- c) beneficii de asistență socială categoriale, acordate pentru anumite categorii de beneficiari, cu sau fără testarea mijloacelor de trai ale persoanei singure ori familiei.

(2) Testarea mijloacelor de trai ale persoanei singure sau familiei, prevăzută la alin. (1) lit. a), are în vedere:

a) evaluarea veniturilor bănești reprezentate de toate veniturile realizate în țară sau în afara graniței țării, inclusiv cele care provin din drepturi de asigurări sociale de stat, asigurări de șomaj, obligații legale de întreținere, indemnizații, alocații, ajutoare cu caracter permanent, alte creanțe legale;

b) evaluarea bunurilor și a veniturilor ce pot fi obținute prin valorificarea/utilizarea bunurilor mobile și imobile aflate în proprietate ori folosință.

(3) În funcție de scopul și natura lor, beneficiile de asistență socială prevăzute la alin. (1) lit. a) și, după caz, lit. c) se acordă fie doar în baza evaluării veniturilor bănești, fie în baza evaluării cumulate a veniturilor bănești, a bunurilor și a veniturilor ce pot fi obținute prin valorificarea/utilizarea bunurilor mobile și imobile aflate în proprietate ori folosință.

Art. 9

(1) Beneficiile de asistență socială, în funcție de scopul lor, se clasifică astfel:

a) beneficii de asistență socială pentru prevenirea și combaterea sărăciei și riscului de excluziune socială;

b) beneficii de asistență socială pentru susținerea copilului și familiei;

c) beneficii de asistență socială pentru sprijinirea persoanelor cu nevoi speciale;

d) beneficii de asistență socială pentru situații deosebite.

(2) Beneficiile de asistență socială se acordă în bani sau în natură și cuprind alocații, indemnizații, ajutoare sociale și facilități.

(3) Facilitățile prevăzute la alin. (2) se acordă pentru anumite categorii de beneficiari și pot fi:

a) facilități reprezentate de asigurarea plății unor contribuții de asigurări sociale și/sau asimilarea unor perioade de contribuție;

b) facilități de acces la mediul fizic, informațional și comunicațional.

(4) Facilitățile prevăzute la alin. (3) pot fi completate de facilități fiscale, acordate în condițiile legii.

(5) Beneficiile de asistență socială în natură prevăzute la alin. (2) pot fi ajutoare materiale constând în bunuri de folosință personală sau îndelungată și alimentare, acordate individual ori în cadrul unor programe destinate facilitării accesului la educație, sănătate și ocupare.

(6) În situația în care persoanele cărora li se acordă beneficiile de asistență socială prevăzute la alin. (1) se încadrează/se reîncadrează în muncă, își reiau activitatea profesională sau încep o activitate pe cont propriu, acestea pot beneficia, după caz, în condițiile prevăzute de legile speciale, de:

a) majorări ale beneficiului de asistență socială acordat, dacă se încadrează în condițiile de eligibilitate;

b) prelungirea perioadei de acordare a beneficiului de asistență socială cu maximum 3 luni, începând cu luna încadrării în muncă;

c) stimulente pentru suplinirea unor servicii sociale;

d) alte drepturi prevăzute de lege.

(7) Refuzul unui loc de muncă, al participării la cursuri de formare/calificare/recalificare sau la alte măsuri active prevăzute de lege poate conduce, în condițiile prevăzute de legile speciale, la diminuarea cuantumului beneficiului de asistență socială sau la încetarea acestuia și interdicția de acordare a unui nou beneficiu de asistență socială pe o perioadă de timp determinată.

(8) Angajatorii care încadrează în muncă persoane cărora li se acordă beneficii de asistență socială pot beneficia, în condițiile legii, de facilități fiscale sau de altă natură.

(9) Beneficiile de asistență socială finanțate din bugetul de stat și, după caz, din bugetele locale se acordă sub rezerva achitării de către beneficiar a obligațiilor de plată față de bugetul local.

Art. 10

În funcție de beneficiarul acestora, beneficiile de asistență socială pot avea:

a) caracter individual, acordate persoanei singure, unuia sau mai multor membri din familie a căror nevoie identificată constituie o situație particulară și necesită intervenție individualizată;

b) caracter familial, acordate pentru creșterea calității vieții în familie și menținerea unui mediu familial propice realizării funcțiilor de bază ale acesteia.

SECȚIUNEA 2: Categoriile de beneficii de asistență socială

Art. 11

Beneficiile de asistență socială pentru prevenirea și combaterea sărăciei și riscului de excluziune socială se acordă pe perioade determinate de timp sau pentru situații punctuale și pot cuprinde următoarele categorii principale:

- a) ajutoare sociale susținute din bugetul de stat, acordate focalizat, pentru categoriile de populație aflate în risc de sărăcie;
- b) ajutoare sociale comunitare susținute din bugetele locale, acordate focalizat, ca măsuri individuale de suport pentru depășirea unor situații de dificultate temporară;
- c) ajutoare de urgență susținute din bugetul de stat și/sau din bugetele locale, acordate pentru situații datorate calamităților naturale, incendiilor, accidentelor etc.;
- d) burse sociale și ajutoare financiare pentru facilitarea accesului la educație, susținute din bugetul de stat și/sau din bugetele locale;
- e) ajutoare în natură, alimentare și materiale, inclusiv cele acordate în cadrul programelor de sprijin educațional pentru copiii și tinerii proveniți din familii defavorizate, susținute din bugetul de stat și/sau bugetele locale, cum ar fi programe pentru suplimente alimentare, rechizite și alte materiale necesare în procesul de educație;
- f) ajutorul acordat din bugetul de stat pentru refugiați, precum și persoanelor care au obținut protecție subsidiară în România, în condițiile prevăzute de lege;
- g) facilități privind utilizarea mijloacelor de transport în comun, accesul la comunicare și informare, precum și alte facilități prevăzute de lege.

Art. 12

Beneficiile pentru susținerea copilului și a familiei au în vedere nașterea, educația și întreținerea copiilor și cuprind următoarele categorii principale:

- a) alocații pentru copii;
- b) alocații pentru copiii lipsiți, temporar sau permanent, de ocrotirea părinților;
- c) indemnizații pentru creșterea copiilor;
- d) facilități, în condițiile legii.

Art. 13

(1) Beneficiile de asistență socială pentru sprijinirea persoanelor cu nevoi speciale se acordă atât pentru asigurarea nevoilor de bază ale vieții, cât și în scopul promovării și garantării exercitării de către acestea a drepturilor și libertăților fundamentale și participării depline la viața societății.

(2) Principalele categorii de beneficii de asistență socială pentru sprijinirea persoanelor cu nevoi speciale sunt următoarele:

- a) alocații pentru persoanele cu dizabilități;
- b) indemnizații de îngrijire;
- c) facilități, în condițiile legii.

Art. 14

(1) Nivelurile, respectiv cuantumurile beneficiilor de asistență socială se stabilesc în raport cu indicatorul social de referință, prin aplicarea unui indice social de inserție.

(2) Indicatorul social de referință (ISR) reprezintă unitatea exprimată în lei la nivelul căreia se raportează beneficiile de asistență socială, suportate din bugetul de stat, acordate atât în vederea asigurării protecției persoanelor în cadrul sistemului de asistență socială, cât și în vederea stimulării persoanelor beneficiare ale sistemului de asistență socială, pentru a se încadra în muncă.

(3) Valoarea indicatorului social de referință este cea prevăzută de Legea nr. 76/2002 privind sistemul asigurărilor pentru șomaj și stimularea ocupării forței de muncă, cu modificările și completările ulterioare.

(4) Indicele social de inserție (ISI) este coeficientul de multiplicare aplicabil indicatorului social de referință și se stabilește în raport cu tipul de familie, precum și cu scopul beneficiului de asistență socială.

(5) Nivelul beneficiilor de asistență socială cumulate de o persoană singură sau, după caz, de o familie nu poate depăși un coeficient raportat la valoarea indicatorului social de referință. Coeficientul se stabilește anual prin hotărâre a Guvernului, în funcție de tipul familiei și al beneficiilor de asistență socială la care aceasta sau membrii acesteia, respectiv persoana singură au dreptul.

SECȚIUNEA 3: Administrarea beneficiilor de asistență socială

Art. 15

(1) Statul acordă beneficiile de asistență socială prin autoritățile administrației publice centrale sau locale, în conformitate cu prevederile legislației în vigoare în domeniu.

(2) Beneficiile de asistență socială acordate de autoritățile administrației publice centrale, direct sau prin instituțiile aflate în subordinea acestora, se stabilesc în bani sau în natură și reprezintă măsuri financiare destinate asigurării unui standard minim de viață, susținerii familiei și copilului, promovării și garantării exercitării de către persoanele cu nevoi speciale a drepturilor și libertăților fundamentale.

(3) Beneficiile de asistență socială acordate de autoritățile administrației publice locale se stabilesc în bani sau în natură și sunt măsuri complementare celor prevăzute la alin. (2), susținute din bugetele locale.

Art. 16

(1) Dreptul la beneficii de asistență socială se acordă la cererea scrisă a persoanei îndreptățite, a reprezentantului familiei sau a reprezentantului legal al persoanei îndreptățite.

(2) Cererea este formularul tipizat care conține date privind componența familiei, veniturile realizate de membrii acesteia, bunurile deținute, date referitoare la situația educațională și profesională a acestora, precum și informații referitoare la nevoile speciale și situațiile particulare în care aceștia se află.

(3) Cererea este însoțită în mod obligatoriu de documentele doveditoare privind componența familiei, veniturile realizate de membrii acesteia sau de persoana singură, precum și de orice alte documente privind situația membrilor familiei, prevăzute de lege.

(4) Pentru solicitarea beneficiilor de asistență socială finanțate din bugetul de stat se utilizează un formular unic de cerere. Formularul unic de cerere se stabilește prin hotărâre a Guvernului, în termen de 120 de zile de la data intrării în vigoare a prezentei legi.

(5) Pentru beneficiile de asistență socială acordate din bugetele locale, autoritățile administrației publice locale utilizează formulare de cerere aprobate prin hotărâri ale consiliilor locale.

Art. 17

(1) Cererea, însoțită de documentele justificative, se depune și se înregistrează la autoritatea administrației publice locale în a cărei rază teritorială domiciliază, își are reședința sau, după caz, locuiește/trăiește familia ori persoana singură care solicită unul sau mai multe beneficii de asistență socială.

(2) Pentru beneficiile de asistență socială plătite din bugetul de stat, cererea, certificată de primar, se transmite până pe data de 5 a lunii următoare, pentru luna anterioară, la structura sau, după caz, la serviciul deconcentrat din subordinea plătitorului dreptului, pe bază de borderou, al cărui model se

stabilește prin hotărâre a Guvernului, în termen de 120 de zile de la data intrării în vigoare a prezentei legi.

(3) Verificarea îndeplinirii condițiilor de eligibilitate se realizează de către autoritățile administrației publice centrale sau locale, în funcție de tipul și natura beneficiului de asistență socială, pe baza documentelor doveditoare ce însoțesc cererea, a informațiilor furnizate de celelalte baze de date deținute de autorități ale administrației publice centrale și locale, precum și a altor proceduri stabilite de lege.

(4) În termen de 3 ani de la data intrării în vigoare a prezentei legi, sistemul informatic integrat va asigura verificarea datelor înscrise în cerere, precum și a altor informații referitoare la solicitant și situația socioeconomică a acestuia.

(5) Începând cu data la care se împlinesc 6 luni de la începerea funcționării sistemului informatic integrat, cererea se va putea depune fără a fi necesare documente doveditoare. Acestea se vor prezenta doar la solicitarea expresă a autorităților prevăzute la alin. (1) pentru stabilirea anumitor beneficii de asistență socială prevăzute de lege.

Art. 18

(1) Soluționarea cererii privind acordarea dreptului se face prin actul administrativ emis de autoritatea administrației publice centrale sau locale.

(2) Verificarea îndeplinirii de către solicitant a condițiilor de acordare a dreptului se realizează pe baza actelor doveditoare și a informațiilor și procedurilor prevăzute la art. 17 alin. (3).

(3) În situația în care sunt îndeplinite condițiile legale, dreptul la beneficiile de asistență socială se acordă începând cu luna următoare depunerii cererii.

(4) Încetarea dreptului se face începând cu luna următoare celei în care nu mai sunt îndeplinite condițiile de eligibilitate.

(5) Procedura de înregistrare și soluționare a cererii de acordare a beneficiilor de asistență socială se reglementează prin legi speciale.

Art. 19

Autoritățile administrației publice centrale și locale, precum și instituțiile publice furnizează, fără plată, autorităților administrației publice centrale sau locale care asigură beneficiile de asistență socială, date și informații din bazele de date deținute, gestionate sau administrate, necesare pentru realizarea verificărilor prevăzute la art. 17 alin. (3) și art. 18 alin. (2).

Art. 20

(1) Plata beneficiilor sociale se poate efectua, în funcție de specificul acestora și opțiunea titularului, prin mandat poștal, în cont bancar, în tichete sociale sau altă formă de plată, conform legii. Modalitatea de acordare a tichetelor sociale se stabilește prin legile speciale.

(2) Plata beneficiilor de asistență socială se efectuează în luna curentă pentru luna anterioară, iar prima plată a acestora se efectuează în termen de maximum 30 de zile de la stabilirea dreptului.

(3) În cazul achitării drepturilor de beneficii de asistență socială prin mandat poștal sau în cont bancar, ordonatorii principali de credite, ordonatorii secundari/terțieri de credite sau persoanele delegate să îndeplinească această atribuție încheie la nivel național, respectiv local, convenții cu furnizorul de servicii poștale, cu respectarea prevederilor legale privind atribuirea contractelor de achiziție publică, a contractelor de concesiune de lucrări publice și a contractelor de concesiune de servicii.

Art. 21

(1) Pentru achitarea drepturilor se stabilește un comision de transmitere.

(2) În cazul achitării drepturilor în cont bancar, comisionul prevăzut la alin. (1) nu poate fi mai mare de 0,1% din drepturile achitate și va fi stabilit prin negociere, între autoritățile administrației publice centrale sau, după caz, locale și unitățile bancare.

- (3)În cazul achitării drepturilor prin mandat poștal, comisionul prevăzut la alin. (1) se calculează prin aplicarea unui coeficient negociabil ce nu poate depăși nivelul stabilit prin legea bugetară anuală.
- (4)Condițiile de plată și fluxul financiar al plăților se stabilesc prin Convenția încheiată între părți.

SECȚIUNEA 4:Noțiuni specifice sistemului de beneficii de asistență socială

Art. 22

- (1)Prin familie se înțelege soțul și soția sau soțul, soția și copiii lor necăsătoriți, care au domiciliul ori reședința comună înscrisă în actele de identitate și care gospodăresc împreună.
- (2)Se consideră familie și frații fără copii, care gospodăresc împreună și au domiciliul sau reședința comună, separat de domiciliul ori reședința părinților.
- (3)Se asimilează termenului familie, bărbatul și femeia necăsătoriți, cu copiii lor și ai fiecăruia dintre ei, care locuiesc și gospodăresc împreună, dacă aceasta se consemnează în ancheta socială.
- (4)Familia extinsă desemnează copilul, părinții și rudele acestuia până la gradul IV inclusiv.
- (5)Termenul familie monoparentală desemnează familia formată din persoana singură și copilul/copiii aflați în întreținere și care locuiesc împreună cu aceasta.
- (6)Prin persoană singură, se înțelege persoana care se află în una dintre următoarele situații:**
- a)este necăsătorită;
 - b)este văduvă;
 - c)este divorțată;
 - d)al cărei soț/soție este declarat/declarată dispărut/disparută prin hotărâre judecătorească;
 - e)al cărei soț/soție este arestat/arestată preventiv pe o perioadă mai mare de 30 de zile sau execută o pedeapsă privativă de libertate și nu participă la întreținerea copiilor;
 - f)nu a împlinit vârsta de 18 ani și se află în una dintre situațiile prevăzute la lit. a)-e);
 - g)a fost numită tutore sau i s-au încredințat ori dat în plasament unul sau mai mulți copii și se află în una dintre situațiile prevăzute la lit. a)-e).
- (7)Prin termenul copil se înțelege persoana care nu a împlinit vârsta de 18 ani și nu a dobândit capacitatea deplină de exercițiu, în condițiile legii.

Art. 23

- (1)Reprezentantul familiei este membrul familiei care are capacitate deplină de exercițiu a drepturilor civile și care solicită, în numele familiei, acordarea drepturilor la beneficii de asistență socială. Reprezentantul familiei se stabilește de către soți sau, în caz de neînțelegere între aceștia, de către autoritatea tutelară.
- (2)În cazul familiei monoparentale, reprezentantul familiei este persoana singură.
- (3)În cazul persoanei singure care are copii în întreținere și nu a împlinit vârsta de 18 ani, reprezentantul familiei este persoana singură, dacă are capacitate deplină de exercițiu sau, după caz, reprezentantul legal/tutorele legal al acesteia.
- (4)Reprezentantul legal este persoana desemnată, în condițiile legii, să reprezinte interesul persoanei lipsite de capacitate deplină de exercițiu a drepturilor civile sau al persoanei lipsite de discernământ.
- (5)Reprezentantul legal al copilului este părintele sau persoana desemnată potrivit legii să exercite drepturile și să îndeplinească obligațiile părintești față de copil.

Art. 24

- (1)Prin locuința de domiciliu sau reședință se înțelege construcția aflată în proprietate personală ori închiriată sau asupra căreia exercită un drept de folosință în condițiile legii, cu dependințele, dotările și utilitățile necesare, formată din una sau mai multe camere, care acoperă condițiile minimale de odihnă, preparare a hranei, educație și igienă ale persoanei singure sau familiei, conform anexei nr. 1 la Legea locuinței nr. 114/1996, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

(2) Se asimilează locuinței de domiciliu sau reședinței și locuința de necesitate, precum și locuința socială, astfel cum sunt acestea definite potrivit prevederilor Legii nr. 114/1996 republicată, cu modificările și completările ulterioare.

(3) Prin locuință cu condiții improprii se înțelege locuința improvizată sau construcția cu destinație de locuință care nu îndeplinește cerințele minimale prevăzute la lit. A din anexa nr. 1 la Legea nr. 114/1996, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

(4) Prin persoană fără locuință se înțelege persoana care nu are stabilit un domiciliu sau o reședință, potrivit dispozițiilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 97/2005 privind evidența, domiciliul, reședința și actele de identitate ale cetățenilor români, republicată, nu deține o locuință principală sau, după caz, o locuință secundară.

Art. 25

(1) Livretul de familie, astfel cum acesta este stabilit prin Hotărârea Guvernului nr. 495/1997 privind conținutul, eliberarea și actualizarea livretului de familie, reprezintă documentul doveditor privind componența familiei în vederea acordării beneficiilor sociale.

(2) Livretul de familie se eliberează și se actualizează în condițiile prevăzute de Hotărârea Guvernului nr. 495/1997.

Art. 26

(1) Titularul beneficiilor de asistență socială este persoana îndreptățită sau, după caz, reprezentantul familiei.

(2) Pentru beneficiile de asistență socială care au caracter familial, beneficiarul este familia.

(3) Pentru beneficiile de asistență socială care au caracter individual, beneficiarul este persoana îndreptățită.

Unitatea de studiu VII

SERVICIILE DE ASISTENȚĂ SOCIALĂ

OBJECTIVE SPECIFICE:

Definirea serviciilor sociale

Clasificarea serviciilor sociale

Beneficiarii și furnizorii de servicii sociale

Organizarea și administrarea serviciilor sociale

Procesul de acordare a serviciilor sociale

BIBLIOGRAFIE ȘI SURSE:

- Legea 292/2011 asistenței sociale
- Legea 197/2012 privind asigurarea calității în domeniul serviciilor sociale
- Țiclea, Alexandru, Georgescu, Laura, Dreptul securității sociale. Curs universitar, ed. a IX-a ed. Universul Juridic, București, 2019.

Materiale folosite (puse la dispoziția studenților):

Legea 292/2011 – art. 27-64,

Legea 197/2012 privind asigurarea calității în domeniul serviciilor sociale – art. 1-9.

Legea 292/2011 asistenței sociale

Data act: 20-dec-2011

CAPITOLUL III:Sistemul de servicii sociale

SECȚIUNEA 1:Definirea și clasificarea serviciilor sociale

Art. 27

(1)Serviciile sociale reprezintă activitatea sau ansamblul de activități realizate pentru a răspunde nevoilor sociale, precum și celor speciale, individuale, familiale sau de grup, în vederea depășirii situațiilor de dificultate, prevenirii și combaterii riscului de excluziune socială, promovării incluziunii sociale și creșterii calității vieții.

(2)Serviciile sociale sunt servicii de interes general și se organizează în forme/structuri diverse, în funcție de specificul activității/activităților derulate și de nevoile particulare ale fiecărei categorii de beneficiari.

Art. 28

(1)Serviciile sociale au caracter proactiv și presupun o abordare integrată a nevoilor persoanei, în relație cu situația socioeconomică, starea de sănătate, nivelul de educație și mediul social de viață al acesteia.

(2)Pornind de la nevoile fiecărei persoane, serviciile sociale pot avea o adresabilitate mai largă, la nivel de grup sau comunitate.

(3)Pentru realizarea unor acțiuni sociale coerente, unitare și eficiente în beneficiul persoanei, serviciile sociale se pot organiza și acorda în sistem integrat cu serviciile de ocupare, de sănătate, de educație, precum și cu alte servicii sociale de interes general, după caz.

*) O.U.G. 32/2020 art. XV:

(1)În aplicarea prevederilor art. 4 alin. (4) lit. d) din Decretul nr. 195/2020 privind instituirea stării de urgență pe teritoriul României și a prevederilor art. 28, 58 și art. 112 alin. (3) lit. c) din Legea asistenței sociale nr. 292/2011, cu modificările și completările ulterioare, autoritățile administrației publice locale pot dispune următoarele măsuri:

a)contractarea sau angajarea unor specialiști definiți de art. 121 din Legea nr. 292/2011, cu modificările și completările ulterioare, pentru acordarea serviciilor de asistență socială, consiliere psihologică, consiliere juridică, acordate prin telefon sau prin alte mijloace electronice;

b)identificarea de spații pentru izolarea persoanelor fără adăpost, în situația în care în adăposturile existente nu pot fi implementate regulile de prevenire a infecției cu coronavirusul SARS-CoV-2, în special cele referitoare la păstrarea distanței sociale minime prevăzute;

c)încheierea de contracte de voluntariat pentru implementarea serviciilor de sprijin acordate persoanelor izolate la domiciliu sau celor care au restricții de deplasare.

(2)Activitățile prevăzute la alin. (1) se finanțează din bugetele locale ale unităților/subdiviziunilor administrativ-teritoriale și de la bugetul de stat.

Art. 29

Clasificarea serviciilor sociale are la bază următoarele criterii:

a)scopul serviciului;

b)categoriile de beneficiari cărora li se adresează;

c)regimul de asistare, respectiv regimul rezidențial sau nerezidențial;

d)locul de acordare;

e)regimul juridic al furnizorului de servicii sociale;

f)regimul de acordare.

Art. 30

(1)După scopul lor, serviciile sociale pot fi clasificate în: servicii de asistență și suport pentru asigurarea nevoilor de bază ale persoanei, servicii de îngrijire personală, de recuperare/reabilitare, de inserție/reinserție socială etc.

(2)După categoriile de beneficiari, serviciile sociale pot fi clasificate în servicii sociale destinate copilului și/sau familiei, persoanelor cu dizabilități, persoanelor vârstnice, victimelor violenței în familie, persoanelor fără adăpost, persoanelor cu diferite adicții, respectiv consum de alcool, droguri, alte substanțe toxice, internet, jocuri de noroc etc., victimelor traficului de persoane, persoanelor private de libertate, persoanelor sancționate cu măsură educativă sau pedeapsă neprivativă de libertate aflate în supravegherea serviciilor de probațiune, persoanelor cu afecțiuni psihice, persoanelor din comunități izolate, șomerilor de lungă durată, precum și servicii sociale de suport pentru aparținătorii beneficiarilor.

(3)**După regimul de asistare, serviciile sociale se clasifică în:**

a)servicii cu cazare, pe perioadă determinată sau nedeterminată: centre rezidențiale, locuințe protejate, internate de tip social, adăposturi de noapte etc.;

b)servicii fără cazare: centre de zi, centre și/sau unități de îngrijire la domiciliu, cantine sociale, servicii mobile de acordare a hranei, ambulanța socială etc.

(4)**După locul de acordare, serviciile sociale se asigură:**

a)la domiciliul beneficiarului;

b)în centre de zi;

c)în centre rezidențiale;

c¹)în internate de tip social;

d)la domiciliul persoanei care acordă serviciul;

e)în comunitate.

(5)După regimul juridic al furnizorului, serviciile sociale pot fi organizate ca structuri publice sau private.

(6)**După regimul de acordare serviciile se acordă în regim normal și regim special:**

a)servicii acordate în regim de accesare, contractare și documentare uzuale;

b)servicii acordate în regim special cu eligibilitate și accesibilitate extinsă, care vizează măsurile preventive care se oferă în regim de birocrație redusă și un set de servicii sociale, care vor fi accesate de beneficiari doar în condițiile păstrării anonimatului, respectiv de persoane dependente de droguri, alcool, prostituate, victimele violenței în familie etc. Serviciile acordate în regim special pot fi furnizate fără a încheia contract cu beneficiarii;

c)categoria serviciilor acordate în regim special este reglementată prin lege specială.

Art. 31

(1)Serviciile de îngrijire personală se adresează persoanelor dependente care, ca urmare a pierderii autonomiei funcționale din cauze fizice, psihice sau mintale, necesită ajutor semnificativ pentru a realiza activitățile uzuale ale vieții de zi cu zi.

(2)Situația de dependență este o consecință a bolii, traumei și dizabilității și poate fi exacerbată de absența relațiilor sociale și a resurselor economice adecvate.

Art. 32

(1)**Ajutorul acordat pentru îndeplinirea activităților uzuale ale vieții zilnice privește două categorii de activități:**

a)activități de bază ale vieții zilnice, în principal: asigurarea igienei corporale, îmbrăcare și dezbrăcare, hrănire și hidratare, asigurarea igienei eliminărilor, transfer și mobilizare, deplasare în interior, comunicare;

b) activități instrumentale ale vieții zilnice, în principal: prepararea hranei, efectuarea de cumpărături, activități de menaj și spălătorie, facilitarea deplasării în exterior și însoțire, activități de administrare și gestionare a bunurilor, acompaniere și socializare.

(2) Îngrijirea persoanei care necesită pe o perioadă mai lungă de 60 de zile ajutor pentru îndeplinirea activităților de bază și instrumentale ale vieții zilnice este definită ca îngrijire de lungă durată.

(3) Îngrijirea de lungă durată se asigură la domiciliu, în centre rezidențiale, în centre de zi, la domiciliul persoanei care acordă serviciul și în comunitate.

Art. 33

(1) Serviciile de îngrijire personală se pot organiza și acorda integrat cu alte servicii, cum ar fi:

a) servicii de îngrijire medicală;

b) servicii de reabilitare și adaptare a mediului: mici amenajări, reparații și altele asemenea;

c) alte servicii de recuperare/reabilitare: kinetoterapie, fizioterapie, gimnastică medicală, terapie ocupațională, psihoterapie, psihopedagogie, logopedie podologie și altele asemenea.

(2) Serviciile de îngrijire personală pot fi acompaniate de servicii de consiliere socială, juridică și de informare.

Art. 34

Categoriile și tipurile de servicii sociale, activitățile și funcțiile aferente fiecărui tip de serviciu, precum și regulamentele-cadru de organizare și funcționare se stabilesc prin Nomenclatorul serviciilor sociale, aprobat prin hotărâre a Guvernului, la propunerea Ministerului Muncii, Familiei și Protecției Sociale.

SECȚIUNEA 2: Beneficiarii și furnizorii de servicii sociale

Art. 35

(1) Beneficiază de servicii sociale persoanele și familiile aflate în situații de dificultate, cu respectarea condițiilor prevăzute la art. 4.

(2) Grupurile și comunitățile aflate în situații de dificultate beneficiază de servicii sociale, în cadrul programelor de acțiune comunitară destinate prevenirii și combaterii riscului de marginalizare și excluziune socială, aprobate prin hotărâri ale consiliilor județene/locale.

Art. 36

(1) Orice persoană dependentă are dreptul la servicii de îngrijire personală, acordate în funcție de nevoile individuale de ajutor, situația familială, socioeconomică și mediul personal de viață.

(2) Beneficiarii serviciilor de îngrijire personală sunt persoanele vârstnice, persoanele cu dizabilități și bolnavii cronici.

Art. 37

(1) Furnizorii de servicii sociale sunt persoane fizice sau juridice, de drept public ori privat.

(2) Furnizori publici de servicii sociale pot fi:

a) structurile specializate din cadrul/subordinea autorităților administrației publice locale și autoritățile executive din unitățile administrativ-teritoriale organizate la nivel de comună, oraș, municipiu și sectoare ale municipiului București;

b) autoritățile administrației publice centrale ori alte instituții aflate în subordinea sau coordonarea acestora care au stabilite prin lege atribuții privind acordarea de servicii sociale pentru anumite categorii de beneficiari;

c) unitățile sanitare, unitățile de învățământ și alte instituții publice care dezvoltă, la nivel comunitar, servicii sociale integrate.

(3)Furnizori privați de servicii sociale pot fi:

- a)organizațiile neguvernamentale, respectiv asociațiile și fundațiile;
- b)culte recunoscute de lege;
- c)persoane fizice autorizate în condițiile legii;
- d)filialele și sucursalele asociațiilor și fundațiilor internaționale recunoscute în conformitate cu legislația în vigoare;
- e)operatorii economici cu scop lucrativ, pentru toate categoriile de servicii sociale organizate în condițiile legii, cu excepția celor prevăzute la art. 73 alin. (2) lit. a) și c), la art. 77 și 78, precum și a celor prevăzute la art. 83.

Art. 38

(1)Pentru a acorda servicii sociale pe teritoriul României, furnizorii de servicii sociale, indiferent de forma lor juridică, trebuie acreditați în condițiile legii.

(2)Serviciile sociale pot funcționa pe teritoriul României numai dacă sunt acreditate în condițiile legii.

(3)Acreditarea furnizorilor, precum și a serviciilor sociale acordate de aceștia se reglementează prin lege specială.

SECȚIUNEA 3:Organizarea și administrarea serviciilor sociale

Art. 39

Responsabilitatea dezvoltării, administrării și acordării serviciilor sociale este partajată astfel:

- a)elaborarea politicilor publice, programelor și strategiilor naționale în domeniu, reglementarea, coordonarea și controlul aplicării lor, precum și evaluarea și monitorizarea calității serviciilor sociale - în responsabilitatea autorităților administrației publice centrale;
- b)organizarea, administrarea și acordarea serviciilor sociale - în responsabilitatea autorităților administrației publice locale, atribuții ce pot fi externalizate către sectorul neguvernamental, instituțiile de cult, alte persoane fizice și juridice de drept public sau privat, în condițiile legii;
- c)finanțarea serviciilor sociale, în condițiile legii - din bugetul local, din contribuția beneficiarului și/sau, după caz, a familiei acestuia, bugetul de stat, precum și din alte surse.

Art. 40

(1)Serviciile sociale se organizează și se acordă la nivelul comunității.

(2)Serviciile sociale au la bază identificarea și evaluarea nevoilor sociale individuale, familiale sau de grup și elaborarea planurilor de intervenție pentru prevenirea, combaterea și soluționarea situațiilor de dificultate.

(3)Furnizorii de servicii sociale asigură activitățile prevăzute la alin. (2) prin asistenții sociali angajați în structurile proprii sau, în lipsa acestora, pot achiziționa serviciile acordate de asistenții sociali înregistrați cu cabinete individuale sau societăți civile profesionale de asistență socială.

(4)În situația în care, din cauze obiective, nu se pot angaja asistenți sociali sau achiziționa serviciile acestora, furnizorii de servicii sociale pot angaja lucrători sociali pentru realizarea activităților de identificare și, după caz, de evaluare a nevoilor persoanelor care solicită acordarea de beneficii de asistență socială și servicii sociale.

Art. 41

(1)Serviciile sociale acordate și administrate de către autoritățile administrației publice locale se înființează prin hotărâre a consiliului local și pot fi organizate ca structuri cu sau fără personalitate juridică.

(2)Structurile publice cu personalitate juridică sunt organizate ca instituții de asistență socială conduse de un director, sprijinit de un consiliu consultativ compus din reprezentanți ai beneficiarilor și ai partenerilor sociali din unitatea administrativ-teritorială respectivă.

(3)Structurile publice fără personalitate juridică se organizează ca unități de asistență socială în cadrul aparatului de specialitate al primarului, precum și în cadrul serviciului public de asistență socială din subordinea consiliilor județene, consiliilor locale ale municipiilor și orașelor, consiliilor locale ale sectoarelor municipiului București și Consiliului General al Municipiului București.

(4)În scopul realizării unui management eficient, în cazul unităților de asistență socială, responsabilitatea privind coordonarea și administrarea resurselor umane și materiale aferente serviciului respectiv poate fi delegată șefului unității.

(5)Instituțiile și unitățile de asistență socială funcționează sub denumiri diverse, cum ar fi: centre de zi sau rezidențiale, locuințe protejate și unități protejate, complexuri multifuncționale sau complexuri de servicii, cantine sociale, servicii mobile de distribuție a hranei etc.

(6)În unitățile administrativ-teritoriale în care cetățenii minorităților naționale fie au o pondere de peste 20% din numărul total al locuitorilor, fie numără cel puțin 5.000 de cetățeni, prin grija autorităților administrației publice locale, instituțiile și unitățile de asistență socială asigură și personal cunoscător al limbii minorităților naționale respective, cu respectarea celorlalte prevederi din fișa postului.

Art. 42

(1)Serviciile sociale înființate de furnizorii publici și privați se organizează la nivel teritorial astfel:

- a)servicii sociale de interes local, adresate beneficiarilor care trăiesc și locuiesc pe raza teritorială a comunei, orașului, municipiului, respectiv a sectoarelor municipiului București;
- b)servicii sociale de interes județean, adresate beneficiarilor care trăiesc și locuiesc pe raza teritorială a județului.

(2)Serviciile sociale pot deservi beneficiari din mai multe județe, caz în care înființarea, organizarea și finanțarea acestora au la bază un contract de parteneriat care se aprobă prin hotărâri ale consiliilor județene sau locale partener.

(3)Prevederile alin. (2) se aplică în mod corespunzător și în cazul serviciilor sociale de interes local care se adresează beneficiarilor din mai multe comune, orașe și municipii din cadrul aceluiași județ ori sectoare ale municipiului București, iar contractele de parteneriat se aprobă prin hotărârile consiliilor locale partener.

(4)În scopul dezvoltării serviciilor sociale, autoritățile administrației publice locale pot încheia contracte de parteneriat public-privat, în condițiile Legii parteneriatului public-privat nr. 178/2010, cu modificările și completările ulterioare.

(5)Autoritățile administrației publice locale vor asigura informarea beneficiarilor cu privire la serviciile oferite de furnizorii privați de servicii sociale.

Art. 43

(1)Serviciile sociale înființate de furnizorii de servicii sociale, publici sau privați, se organizează la nivel teritorial în condițiile prevăzute la art. 42 alin. (1), cu respectarea prevederilor Nomenclatorului serviciilor sociale, precum și a standardelor de calitate, regulilor generale de normare minimă de personal care stau la baza stabilirii standardelor de cost, reglementate de legislația specială.

(2)La nivel național se organizează un sistem de evidență a serviciilor sociale care cuprinde datele și informațiile referitoare la serviciile sociale.

(3)Modalitatea de organizare, administrare și funcționare a sistemului de evidență prevăzut la alin. (2) se aprobă prin ordin al ministrului muncii, familiei și protecției sociale.

SECȚIUNEA 4: Procesul de acordare a serviciilor sociale

Art. 44

(1) Serviciile sociale se acordă la solicitarea persoanei, după caz, a reprezentantului său legal, precum și din oficiu.

(2) Solicitarea pentru acordarea de servicii sociale se adresează serviciului public de asistență socială organizat în subordinea autorităților administrației publice locale.

(3) Solicitarea pentru acordarea de servicii sociale poate fi adresată și direct unui furnizor privat de servicii sociale, situație în care, dacă se încheie un contract de prestări servicii cu persoana solicitantă, furnizorul are obligația de a informa, în scris, autoritatea administrativ-teritorială pe a cărei rază teritorială își are domiciliul sau reședința beneficiarul serviciului respectiv.

Art. 45

(1) Acordarea serviciilor sociale se realizează în baza unui contract, încheiat între furnizorul de servicii sociale și beneficiar, în care se stipulează serviciile acordate, drepturile și obligațiile părților, precum și condițiile de finanțare.

(2) Modelul contractului prevăzut la alin. (1) se aprobă prin ordin al ministrului muncii, familiei și protecției sociale.

Art. 46

Procesul de acordare a serviciilor sociale are următoarele etape obligatorii:

- a) evaluarea inițială;
- b) elaborarea planului de intervenție;
- c) evaluarea complexă;
- d) elaborarea planului individualizat de asistență și îngrijire;
- e) implementarea măsurilor prevăzute în planul de intervenție și în planul individualizat;
- f) monitorizarea și evaluarea acordării serviciilor.

Art. 47

(1) Evaluarea inițială și planul de intervenție sunt realizate de asistentul social sau, în lipsa acestuia, de personalul cu competențe în domeniul asistenței sociale din cadrul serviciului public de asistență socială din subordinea autorităților administrației publice locale.

(2) Evaluarea inițială are drept scop identificarea nevoilor individuale și familiale, în baza cărora este elaborat planul de intervenție.

(3) Planul de intervenție realizat în condițiile alin. (2) se adresează persoanei și, după caz, familiei acesteia și cuprinde măsurile de asistență socială, respectiv serviciile recomandate pentru soluționarea situațiilor de nevoie sau risc social identificate, precum și beneficiile de asistență socială la care persoana are dreptul.

(4) În cadrul procesului de evaluare inițială, persoana primește gratuit informațiile referitoare la riscurile sociale și drepturile de protecție socială de care poate beneficia, precum și, după caz, consilierea necesară în vederea depășirii situațiilor de dificultate.

(5) Evaluarea inițială poate avea în vedere inclusiv realizarea diagnozei sociale la nivelul grupului și comunității și elaborarea planului de servicii comunitare.

Art. 48

(1) În condițiile în care evaluarea inițială evidențiază existența unor nevoi speciale pentru a căror rezolvare se impune participarea unei echipe interdisciplinare și/sau implicarea altor instituții, se recomandă efectuarea evaluării complexe.

(2) Personalul de specialitate din cadrul echipelor interdisciplinare prevăzute la alin. (1), în activitatea de evaluare desfășurată, utilizează, de regulă, instrumente și tehnici standardizate, specifice domeniului propriu de activitate.

(3) Evaluarea complexă se efectuează în cadrul structurilor de specialitate organizate conform prevederilor legilor speciale.

Art. 49

(1) Evaluarea complexă a persoanelor cu dizabilități și a persoanelor care și-au pierdut total sau cel puțin jumătate din capacitatea de muncă și a persoanelor vârstnice prevăzută la art. 48 are drept scop identificarea detaliată a nevoilor persoanei și elaborarea unui program de suport strict individualizat care conține ansamblul de măsuri și servicii sociale, de educație, medicale, de recuperare și adaptare/readaptare necesare a fi acordate persoanei pentru facilitarea integrării/reintegrării sociale a acesteia.

(2) Procesul de evaluare complexă urmărește, în principal, următoarele aspecte:

- a) evaluarea capacităților fizice, mentale și senzoriale pentru încadrarea în grade de dizabilitate, invaliditate sau dependență, precum și stabilirea nivelului de afectare a autonomiei funcționale cu privire la abilitățile de realizare a activităților uzuale ale vieții zilnice, a abilităților de învățare și de adaptare la o viață independentă, precum și a capacității de îndeplinire a cerințelor unei profesii/ocupații;
- b) evaluarea familiei privind capacitatea acesteia de a asigura condițiile necesare creșterii, îngrijirii și educării copilului, precum și de a realiza obligațiile de întreținere ce îi revin, conform legii;
- c) evaluarea mediului fizic și social în care trăiește persoana și/sau familia;
- d) evaluarea gradului de inserție sau integrare socială;
- e) evaluarea potențialului persoanei de a se implica în acțiunile, programele și serviciile de sprijinire pentru depășirea situațiilor de dificultate;
- f) evaluarea percepției persoanei asupra propriilor nevoi, a vulnerabilității și consecințelor asupra siguranței și securității personale.

Art. 50

(1) Pe baza rezultatelor evaluării complexe se stabilesc măsurile de protecție specială, serviciile de îngrijire personală și drepturile la beneficii de asistență socială sau alte prestații de asigurări sociale, după caz.

(2) În urma evaluării complexe se elaborează un plan individualizat de îngrijire și asistență care, pentru a fi eficient și implementabil, trebuie să țină cont de aspecte privind:

- a) motivația persoanei sau a reprezentantului legal al acesteia de a solicita autorităților statului asistență și îngrijire;
- b) motivația persoanei de a participa activ la programele, măsurile de intervenție și serviciile sociale recomandate;
- c) consecințele negative asupra persoanei în cazul neacordării serviciilor sociale necesare;
- d) percepția proprie privind capacitatea funcțională, performanțele și resursele;
- e) capacitatea rețelei informale constituite din persoanele prevăzute la art. 52 alin. (2) lit. b) de a acorda servicii sociale;
- f) nevoile de suport ale personalului de asistență și îngrijire formală și informală;
- g) existența serviciilor sociale în comunitate, modul în care acestea pot răspunde nevoilor persoanei, precum și posibilitatea de acces a beneficiarului la serviciul respectiv.

(3) Pe baza rezultatelor evaluării complexe, beneficiarului i se prezintă lista furnizorilor acreditați de servicii existenți, care pot acoperi total sau parțial nevoile identificate. Beneficiarul are dreptul să aleagă în mod liber dintre furnizorii de servicii acreditați.

Art. 51

(1) Furnizarea serviciilor sociale se realizează în baza planului individualizat de asistență și îngrijire, elaborat de furnizorul de servicii sociale cu acordul și participarea beneficiarului.

(2) În vederea monitorizării eficienței serviciilor sociale furnizate, precum și pentru stabilirea continuării intervenției sau scoaterii din evidență a cazului, situația beneficiarului se reevaluează periodic, în condițiile prevăzute de legislația specială.

Art. 52

(1)În cazul serviciilor de îngrijire personală la domiciliu, acordarea acestora se planifică și se programează în vizite zilnice, săptămânale sau lunare, repartizate la intervale regulate.

(2)Îngrijirea personală la domiciliu poate fi formală și informală:

a)îngrijirea formală se asigură de persoana calificată, certificată profesional, în condițiile legii;

b)îngrijirea informală se asigură de membrii de familie, prieteni, vecini sau o altă persoană necalificată care își asumă responsabilitatea îngrijirii persoanei.

(3)Persoana dependentă care necesită asistență și/sau supraveghere permanentă poate beneficia de îngrijire zilnică acordată la domiciliu, de îngrijitorul formal, pentru maximum 8 ore/zi, consecutive sau repartizate la intervale regulate pe parcursul zilei.

(4)Prin excepție de la prevederile alin. (3), îngrijirea personală acordată la domiciliu poate fi asigurată, pe o perioadă mai mare de 8 ore/zi, de îngrijitori informali calificați sau de îngrijitori formali, numai în condițiile prevăzute expres de lege.

(5)Persoanele aflate în situația prevăzută la alin. (3), care solicită asistare în centre rezidențiale, au prioritate în cazul în care nu au familie sau familia acestora nu le poate asigura îngrijirea necesară.

(6)Serviciile de îngrijire care presupun ajutor pentru îndeplinirea activităților instrumentale ale vieții zilnice sunt acordate de îngrijitori informali și voluntari și, numai în lipsa acestora, de îngrijitori formali.

CAPITOLUL IV:Măsuri integrate de asistență socială

SECȚIUNEA 1:Prevenirea și combaterea sărăciei și riscului de excluziune socială

Art. 53

(1)Măsurile de prevenire și combatere a sărăciei și riscului de excluziune socială se înscriu în cadrul general de acțiuni multidimensionale ale procesului de incluziune socială prin care se asigură oportunitățile și resursele necesare pentru participarea persoanelor vulnerabile în mod deplin la viața economică, socială și culturală a societății, precum și la procesul de luare a deciziilor care privesc viața și accesul lor la drepturile fundamentale.

(2)Pentru prevenirea și combaterea sărăciei și a riscului de excluziune socială, prin politicile publice inițiate, statul:

a)asigură accesul persoanelor vulnerabile la unele drepturi fundamentale, cum ar fi: dreptul la locuință, la asistență socială și medicală, la educație și la loc de muncă;

b)instituie măsuri de sprijin conform nevoilor particulare ale persoanelor, familiilor și grupurilor defavorizate.

(3)Armonizarea politicilor destinate cunoașterii, prevenirii și combaterii situațiilor care determină sărăcia și riscul de excluziune socială se realizează în cadrul mecanismului național pentru promovarea incluziunii sociale, constituit conform legii, cu participarea autorităților administrației publice centrale și locale și a reprezentanților organizațiilor societății civile.

(4)În cadrul acțiunilor multidimensionale ale procesului de incluziune socială se înscriu și activitățile din domeniul economiei sociale, orientate spre generarea sau asigurarea de locuri de muncă pentru persoanele prevăzute la alin. (1). Organizarea și funcționarea sectorului economiei sociale se reglementează prin lege specială.

Art. 54

(1)Persoanele singure și familiile care nu dispun de resursele necesare pentru satisfacerea unui nivel de trai minimal au dreptul la beneficii de asistență socială și servicii sociale, acordate în funcție de nevoile identificate ale fiecărei persoane sau familii.

(2) Nivelul de trai minimal reprezintă limita exprimată în lei care asigură nevoile de bază cum ar fi: hrană, îmbrăcăminte, igienă personală, menținerea și salubritatea locuinței și se calculează în raport cu pragul sărăciei conform metodologiei utilizate la nivelul statelor membre ale Uniunii Europene.

Art. 55

(1) Beneficiile de asistență socială pentru prevenirea și combaterea sărăciei și riscului de excluziune socială sunt destinate asigurării mijloacelor financiare minime necesare traiului zilnic, precum și suplimentării veniturilor sau mijloacelor persoanei ori familiei aflate în situația prevăzută la art. 54 alin. (1) și se bazează pe testarea mijloacelor de trai.

(2) Beneficiile de asistență socială acordate pentru prevenirea și combaterea sărăciei și riscului de excluziune socială sunt cele prevăzute la art. 11.

(3) Principala formă de sprijin pentru prevenirea și combaterea sărăciei și riscului de excluziune socială este venitul minim de inserție acordat din bugetul de stat ca diferență între nivelurile prevăzute prin lege specială și venitul net al familiei sau al persoanei singure realizat ori obținut într-o anumită perioadă de timp, în scopul garantării unui venit minim fiecărei persoane din România.

Art. 56

(1) Principalele categorii de servicii sociale având drept scop exclusiv prevenirea și combaterea sărăciei și riscului de excluziune socială sunt adresate persoanelor și familiilor fără venituri sau cu venituri reduse, persoanelor fără adăpost, victimelor traficului de persoane, precum și persoanelor private de libertate.

(2) Familiile și persoanele singure fără venituri sau cu venituri reduse pot beneficia de o gamă diversificată de servicii sociale adaptate nevoilor individuale, cum ar fi servicii de consiliere și informare, servicii de inserție/reinserție socială, servicii de reabilitare și altele asemenea.

Art. 57

Serviciile sociale adresate persoanelor fără adăpost au drept scop asigurarea de găzduire pe perioadă determinată, asociată cu acordarea unor servicii de consiliere și de reinserție sau reintegrare socială, în concordanță cu nevoile individuale identificate.

Art. 58

(1) Autoritățile administrației publice locale au responsabilitatea înființării, organizării și administrării serviciilor sociale pentru persoanele fără adăpost.

(2) Pentru copiii străzii, pentru persoanele vârstnice singure sau fără copii și persoanele cu dizabilități care trăiesc în stradă, autoritățile administrației publice locale au obligația de a înființa pe raza lor teritorială servicii sociale adecvate și adaptate nevoilor acestora.

(3) Pentru persoanele care trăiesc în stradă, autoritățile administrației publice locale au obligația de a organiza adăposturi de urgență pe timp de iarnă.

*) O.U.G. 32/2020 art. XV:

(1) În aplicarea prevederilor art. 4 alin. (4) lit. d) din Decretul nr. 195/2020 privind instituirea stării de urgență pe teritoriul României și a prevederilor art. 28, 58 și art. 112 alin. (3) lit. c) din Legea asistenței sociale nr. 292/2011, cu modificările și completările ulterioare, autoritățile administrației publice locale pot dispune următoarele măsuri:

a) contractarea sau angajarea unor specialiști definiți de art. 121 din Legea nr. 292/2011, cu modificările și completările ulterioare, pentru acordarea serviciilor de asistență socială, consiliere psihologică, consiliere juridică, acordate prin telefon sau prin alte mijloace electronice;

b) identificarea de spații pentru izolarea persoanelor fără adăpost, în situația în care în adăposturile existente nu pot fi implementate regulile de prevenire a infecției cu coronavirusul SARS-CoV-2, în special cele referitoare la păstrarea distanței sociale minime prevăzute;

c) încheierea de contracte de voluntariat pentru implementarea serviciilor de sprijin acordate persoanelor izolate la domiciliu sau celor care au restricții de deplasare.

(2) Activitățile prevăzute la alin. (1) se finanțează din bugetele locale ale unităților/subdiviziunilor administrativ-teritoriale și de la bugetul de stat.

Art. 59

(1) **Serviciile sociale adresate persoanelor care trăiesc în stradă pot fi organizate ca:**

- a) echipe mobile de intervenție în stradă sau servicii de tip ambulanță socială;
- b) adăposturi de noapte;
- c) centre rezidențiale cu găzduire pe perioadă determinată.

(2) În scopul prevenirii și combaterii riscului ca tinerii care părăsesc sistemul de protecție a copilului să devină persoane fără adăpost, precum și pentru promovarea integrării sociale a acestora, autoritățile locale pot înființa centre multifuncționale care asigură condiții de locuit și de gospodărire pe perioadă determinată.

Art. 60

(1) Pentru persoanele care trăiesc în stradă serviciile sociale se acordă gratuit sau, după caz, contra unei contribuții modice din partea beneficiarului.

(2) Calculul și nivelul contribuției beneficiarului, prevăzute la alin. (1), se stabilesc de către furnizorul public sau privat care administrează serviciile.

Art. 61

(1) Persoanele fără venituri sau cu venituri reduse beneficiază de masă acordată de cantine sociale.

(2) Cantinele sociale sunt unități publice de asistență socială, cu sau fără personalitate juridică, înființate, organizate și administrate de autoritățile administrației publice locale, precum și de furnizori de servicii sociale privați.

(3) Cantinele sociale acordă masă caldă și rece, gratuit sau contra cost, în condițiile prevăzute de lege.

Art. 62

(1) Victimele traficului de persoane beneficiază de servicii sociale acordate pentru facilitarea reintegrării/ reinsertiei sociale a acestora.

(2) Serviciile sociale acordate victimelor traficului de persoane sunt acordate în sistem integrat cu alte măsuri de protecție prevăzute de legislația specială și sunt gratuite.

Art. 63

Serviciile sociale destinate victimelor traficului de persoane pot fi:

- a) centrele rezidențiale cu găzduire pe perioadă determinată care asigură asistență, îngrijire și protecție;
- b) centre de zi care asigură în principal informare, consiliere, sprijin emoțional și social în scopul reabilitării și reintegrării sociale;
- c) servicii acordate în comunitate care constau în servicii de asistență socială, suport emoțional, consiliere psihologică, consiliere juridică, orientare profesională, reinsertie socială etc.

Art. 64

(1) Persoanele private de libertate, aflate în custodia sistemului penitenciar, în vederea asigurării reintegrării lor sociale beneficiază gratuit de servicii sociale de consiliere educațională, socială și psihologică, acordate la nivelul așezămintelor de deținere, în sistem integrat cu activitățile și programele educative, psihologice și de asistență socială, de instruire școlară și formare profesională desfășurate în cadrul acestora.

(2)Furnizarea serviciilor de educație, consiliere psihologică și asistență socială în cadrul așezămintelor de deținere se realizează de către personalul specializat al acestora, cu participarea consilierilor de probațiune ori a furnizorilor publici sau privați de servicii sociale.

(3)Pe perioada detenției, persoana privată de libertate poate beneficia și de consiliere privind accesarea serviciilor sociale existente în comunitatea în care aceasta își va avea domiciliul sau reședința după eliberare.

Legea 197/2012 privind asigurarea calității în domeniul serviciilor sociale

Data act: 1-nov-2012

Emitent: Parlamentul

CAPITOLUL I: Dispoziții generale

Art. 1

(1) Prezenta lege reglementează procesul de evaluare, certificare, monitorizare și control pentru asigurarea calității în domeniul serviciilor sociale.

(2) Prevederile prezentei legi se aplică tuturor serviciilor sociale, precum și furnizorilor de servicii sociale, publici și privați, care funcționează pe teritoriul României, denumiți în continuare furnizori.

(3) Serviciile sociale constituie o componentă a sistemului național de asistență socială și au drept scop sprijinirea persoanelor vulnerabile pentru depășirea situațiilor de dificultate, prevenirea și combaterea riscului de excludere socială, creșterea calității vieții și promovarea incluziunii sociale a acestora.

(4) Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale este responsabil de organizarea, coordonarea, implementarea procesului privind asigurarea calității în domeniul serviciilor sociale, precum și de realizarea controlului în domeniu.

Art. 2

(1) Calitatea în domeniul serviciilor sociale reprezintă ansamblul de cerințe și condiții ce sunt îndeplinite de furnizori și de serviciile sociale acordate de aceștia pentru a răspunde nevoilor și așteptărilor beneficiarilor.

(2) Calitatea în domeniul serviciilor sociale reprezintă o preocupare permanentă pentru furnizori, pentru personalul serviciilor sociale, precum și pentru autoritățile publice.

Art. 3

(1) Evaluarea și monitorizarea calității în domeniul serviciilor sociale se realizează în baza unor standarde, criterii și indicatori.

(2) La elaborarea standardelor, criteriilor și indicatorilor prevăzuți la alin. (1) se au în vedere principiile calității în domeniul serviciilor sociale, axate, cu precădere, pe aspecte referitoare la:

a) acordarea serviciilor sociale: asigurarea, fără niciun fel de discriminare, a unor servicii sociale eficiente, accesibile, comprehensive, sustenabile, centrate pe nevoile individuale ale beneficiarului;

b) relația dintre furnizori și beneficiarii acestora: utilizarea de mijloace de informare și comunicare corecte, transparente și accesibile, asigurarea confidențialității și securității datelor și informațiilor personale, utilizarea mecanismelor de prevenție și combatere a riscului de abuz fizic, psihologic sau financiar asupra beneficiarului;

c) participarea beneficiarilor: implicarea activă a beneficiarilor și a familiilor acestora în planificarea, acordarea și evaluarea serviciilor sociale;

d) relația dintre furnizori și autoritățile administrației publice, partenerii sociali și alți reprezentanți ai societății civile de la nivelul comunității: coordonarea eficientă dintre sectorul public și privat, încurajarea parteneriatelor pentru asigurarea sustenabilității și continuității serviciilor sociale, promovarea dezvoltării serviciilor sociale de proximitate/comunitare și a integrării acestora cu serviciile de sănătate, educație și alte servicii de interes general;

e) dezvoltarea resurselor umane implicate în acordarea serviciilor sociale și îmbunătățirea condițiilor de muncă: recrutarea de personal calificat și asigurarea formării continue a acestuia, implicarea voluntarilor, asigurarea condițiilor de lucru adecvate și a echipamentelor specifice activităților derulate, asigurarea sănătății și securității la locul de muncă.

(3) Standardele, criteriile și indicatorii, elaborați cu respectarea prevederilor alin. (2), conțin elemente cu caracter general, precum și elemente specifice, în funcție de tipul serviciilor sociale și de categoriile de beneficiari.

Art. 4

(1) Asigurarea calității în domeniul serviciilor sociale este centrată pe beneficiar, soluționarea nevoilor și respectarea drepturilor acestuia fiind prioritare. Beneficiarii serviciilor sociale aparținând minorităților naționale pot folosi limba maternă în raporturile lor cu furnizorul de servicii sociale, în conformitate cu prevederile Legii asistenței sociale nr. 292/2011, cu modificările și completările ulterioare, și ale Legii administrației publice locale nr. 215/2001, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

(2) În înțelesul prezentei legi, termenii și expresiile de mai jos au următoarele semnificații:

- a) asigurarea calității cuprinde totalitatea activităților de dezvoltare, planificare, implementare și îmbunătățire permanentă a activităților aferente serviciilor sociale și presupune un proces continuu de analiză, evaluare, certificare, monitorizare și control din partea autorităților statului și a furnizorilor de servicii sociale;
- b) evaluarea calității constă în analiza modului în care furnizorii și serviciile sociale îndeplinesc condițiile prevăzute de lege, precum și cerințele specifice de calitate, evidențiate printr-un set de standarde, criterii și indicatori;
- c) monitorizarea calității cuprinde activitățile de colectare și înregistrare a datelor privind rezultatele evaluării, urmărirea acestora în scopul verificării menținerii nivelului de calitate constatat și a gradului de satisfacție a beneficiarilor, precum și pentru întreprinderea acțiunilor de îmbunătățire continuă a serviciilor sociale;
- d) controlul asigurării calității în domeniul serviciilor sociale cuprinde activități și tehnici operaționale, planificate și derulate sistematic, în scopul verificării respectării standardelor, criteriilor și indicatorilor care au stat la baza acreditării furnizorilor și licențierii serviciilor sociale, precum și a recunoașterii nivelurilor de calitate;
- e) acreditarea furnizorilor de servicii sociale și licențierea serviciilor sociale, ca părți ale asigurării calității, reprezintă totalitatea activităților de evaluare și certificare a respectării criteriilor și standardelor reglementate;
- f) furnizor de servicii sociale acreditat este furnizorul, definit la art. 37 din Legea asistenței sociale nr. 292/2011, căruia i se recunoaște dreptul de a acorda servicii sociale;
- g) serviciul social licențiat este definit la art. 27 alin. (1) din Legea asistenței sociale nr. 292/2011, cu modificările și completările ulterioare, și prevăzut în Nomenclatorul serviciilor sociale aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 867/2015, cu modificările și completările ulterioare, căruia i se conferă dreptul de a funcționa;
- h) standardele de calitate în domeniul serviciilor sociale reprezintă un ansamblu de norme ce conțin criterii măsurabile de structură, de proces și de rezultate, în baza cărora se stabilește nivelul de calitate a serviciului social.

Art. 5

(1) În domeniul calității serviciilor sociale se acreditează furnizorii și se licențiază serviciile sociale, în condițiile prezentei legi.

(2) Acreditarea furnizorilor se realizează în baza criteriilor specifice, denumite în continuare criterii, ce reprezintă cerințele de bază prin care se evidențiază capacitatea acestora de a înființa, administra și a acorda servicii sociale. Respectarea criteriilor este atestată prin certificat de acreditare.

(3) Licențierea serviciilor sociale se realizează în baza standardelor minime de calitate, ce reprezintă cerințele minime privind eficacitatea și eficiența activităților desfășurate în raport cu nevoile beneficiarilor, obiectivele asumate, rezultatele așteptate. Standardele minime de calitate, denumite în continuare standarde minime, constituie nivelul de referință a calității serviciilor sociale, iar îndeplinirea acestora este obligatorie și se atestă prin licență de funcționare.

Art. 6

(1) Nivelul de calitate a serviciilor sociale se evaluează în baza unor indicatori de performanță, pornind de la nivelul de referință, reprezentat de standardele minime definite la art. 5 alin. (3), corespunzător clasei a III-a, până la clasa I, care reprezintă cel mai înalt nivel de calitate și se evidențiază prin încadrarea în clase de calitate.

(2) Nivelurile de calitate se atestă printr-o siglă distinctivă corespunzătoare fiecăreia din cele 3 clase prevăzute la alin. (1).

(3) Încadrarea în clasele de calitate II-I atestă gradul de excelență a serviciului social și este opțională.

Art. 7

Scopul prezentei legi este de a contribui la:

- a) respectarea drepturilor beneficiarilor de servicii sociale;
- b) asigurarea, menținerea și îmbunătățirea permanentă a calității serviciilor sociale;
- c) promovarea celor mai bune practici, a performanței, precum și a concurenței dintre furnizori;
- d) facilitarea accesului beneficiarilor la servicii sociale de calitate;
- e) asigurarea tratamentului egal și nediscriminatoriu al beneficiarilor;
- f) asigurarea gestionării eficiente a fondurilor publice, precum și a resurselor umane și materiale;
- g) respectarea principiului transparenței privind calitatea serviciilor sociale.

CAPITOLUL II: Acreditarea furnizorilor de servicii sociale

Art. 8

(1) Furnizorii pot acorda servicii sociale numai dacă dețin certificat de acreditare.

(2) Serviciile sociale pot funcționa pe teritoriul României numai dacă dețin licență de funcționare.

(3) Furnizorii acreditați și serviciile sociale licențiate, în condițiile prezentei legi, se înscriu în sistemul de evidență a serviciilor sociale, prevăzut la art. 43 alin. (2) din Legea nr. 292/2011, cu modificările și completările ulterioare, denumit Registrul electronic unic al serviciilor sociale.

Art. 9

(1) Criteriile și standardele minime care stau la baza acreditării furnizorilor, respectiv a licențierii serviciilor sociale acordate de către aceștia se aprobă prin ordin al ministrului muncii și justiției sociale și, după caz, al conducătorilor autorităților administrației publice centrale care au atribuții de reglementare și/sau de organizare a anumitor tipuri de servicii sociale.

Unitatea de studiu VIII

PROTECȚIA COPILULUI ȘI A FAMILIEI

OBJECTIVE SPECIFICE:

- Înțelegerea principiilor generale astfel cum sunt acestea reliefate în:
- Legea 292/2011 și
 - Legea 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului

BIBLIOGRAFIE ȘI SURSE:

- Legea 292/2011 asistenței sociale
- Legea 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului
- Legea privind alocația de stat pentru copii nr. 61/1993
- Site-urile instituțiilor menționate cu titlu de material bibliografic
- Țiclea, Alexandru, Georgescu, Laura, Dreptul securității sociale. Curs universitar, ed. a IX-a ed. Universul Juridic, București, 2019.

Material (pus la dispoziția studenților):

Legea 292/2011 – art. 65 – 78,

Legea 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului (cu precădere art. 1-

34.

Legea 292/2011 asistenței sociale

Data act: 20-dec-2011

Emitent: Parlamentul

SECȚIUNEA 2:Asistența socială a copilului și a familiei

Art. 65

(1)Copilul are dreptul la protecție și asistență în realizarea și exercitarea deplină a drepturilor lui, în condițiile legii.

(2)Asigurarea creșterii și dezvoltării copilului se află în responsabilitatea părinților.

(3)Exercitarea drepturilor și îndeplinirea obligațiilor părintești trebuie să asigure bunăstarea materială și spirituală a copilului, în special prin îngrijirea și menținerea relațiilor personale cu acesta, prin asigurarea creșterii, educării și întreținerii sale.

(4)Părinții copilului au dreptul să primească asistența de specialitate în vederea îngrijirii, creșterii și educării acestuia, precum și să fie informați asupra drepturilor și obligațiilor lor.

Art. 66

(1)Statul asigură protecția copilului și garantează respectarea tuturor drepturilor sale prin activitatea specifică realizată de autoritățile/instituțiile publice cu atribuții în domeniu.

(2)Copilul are dreptul să fie crescut alături de părinții săi în condiții care să-i permită dezvoltarea fizică, mentală, spirituală, morală și socială.

(3)Copilul are dreptul de a beneficia de măsuri de asistență socială, în funcție de situația sa personală și de situația socio-economică a familiei sau a persoanelor în întreținerea cărora se află.

(4)Pentru realizarea obligațiilor ce le revin față de copil, autoritățile administrației publice centrale și locale susțin familia prin acordarea de beneficii de asistență socială, precum și prin asigurarea de servicii sociale.

(5)Principiul interesului superior al copilului va prevala în toate demersurile și deciziile care privesc copiii, întreprinse de stat, precum și de orice persoană fizică sau juridică, publică ori privată.

(6)În situația în care părintele/reprezentantul legal se folosește de copil pentru a apela la mila publicului, cerând ajutor financiar sau material, precum și în situația în care copilul a fost victima abuzului/neglijării/exploatării/traficului exercitat de părinte/reprezentant legal, serviciul public de asistență socială organizat în subordinea consiliului județean/consiliilor locale ale sectoarelor municipiului București inițiază, în momentul constatării faptei, demersurile necesare instituirii măsurilor de protecție specială prevăzute de lege.

Art. 67

Măsurile de asistență socială pentru familie nu sunt acordate pentru compensarea sarcinilor specifice acesteia, ci ca forme de sprijin destinate, în principal, menținerii copilului în familie și depășirii unei situații de dificultate, reconcilierii vieții de familie cu viața profesională, încurajării ocupării pe piața muncii.

Art. 68

(1)Beneficiile de asistență socială în bani destinate copilului și familiei pot fi acordate sub formă de alocații, indemnizații, stimulente financiare, facilități fiscale și alte facilități de natură financiară, în condițiile legii.

(2)Alocațiile, indemnizațiile și stimulentele cuprind:

a)alocații pentru copii destinate copilului din familie și copilului lipsit temporar sau definitiv de ocrotirea părinților, cum ar fi: alocația de stat, alocația de plasament și alte alocații acordate în condițiile legii;

b)alocații, indemnizații și stimulente pentru familie, acordate în raport cu veniturile familiei și cu numărul de copii aflați în întreținere cum ar fi: indemnizația pentru creșterea copilului, stimulentele de inserție, alte alocații familiale și indemnizații.

Art. 69

(1)Copilul și familia beneficiază de servicii sociale diversificate, adaptate nevoilor și situațiilor de dificultate identificate.

(2)Se instituie pachetul minimal de servicii sociale pentru copil și familie, denumit în continuare *pachet minimal de servicii*, în sarcina autorităților administrației publice centrale și locale, universal și obligatoriu, în scopul asigurării dreptului fiecărui copil la supraviețuire, dezvoltare, protecție, precum și la combaterea sărăciei. Pachetul minimal de servicii include servicii de bază și de informare în domeniul sănătății, educației și protecției sociale precum: identificarea situațiilor care pot genera marginalizarea sau excluziunea socială, evaluarea acestora, furnizarea de informații, consiliere, însoțire, asistență și monitorizare.

(3)Pachetul minimal de servicii se acordă în cadrul unui program național, potrivit prevederilor prezentului articol, ale art. 40 alin. (1) și ale art. 73 alin. (3), precum și potrivit dispozițiilor art. 9 din Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

(4)Finanțarea pachetului minimal de servicii se face din bugetul de stat, prin transferuri către bugetele locale în baza solicitărilor autorităților administrației publice locale, precum și din fonduri europene nerambursabile sau Granturile Spațiului Economic European (SEE) și Norvegiene, potrivit legii.

Art. 70

(1)Orice copil lipsit temporar sau definitiv de ocrotirea părinților săi are dreptul la protecție alternativă care constă în instituirea tutelei, măsuri de protecție specială și adopție.

(2)Protecția specială constă în instituirea măsurii plasamentului și acordarea de servicii sociale destinate îngrijirii și dezvoltării copilului până la dobândirea capacității depline de exercițiu a acestuia,acompaniate de beneficiile de asistență socială prevăzute de lege.

(3)Deciziile de separare a copilului de părinții săi sau de limitare a exercițiului drepturilor părintești sunt precedate obligatoriu de servicii sociale de informare și consiliere, de terapie și mediere adresate părinților.

(4)Tinerii care au beneficiat de măsuri de protecție specială și nu au posibilitatea revenirii în familie, aflați în situații de risc de excluziune socială pot beneficia, la cerere, de continuarea acordării unor măsuri de protecție specială pe o perioadă determinată, în condițiile prevăzute de legislația specială.

(5)Măsurile de protecție specială a copilului se stabilesc prin planul individualizat de protecție, întocmit, aplicat și monitorizat de către autoritățile/instituțiile abilitate de lege.

Art. 71

(1)Copilul cu dizabilități are dreptul la măsuri de suport și de îngrijire, adaptate nevoilor sale.

(2)Copilul cu dizabilități și părinții acestuia, precum și persoanele cărora le-a fost dat în plasament sau tutelă, beneficiază de servicii sociale destinate facilitării accesului efectiv și fără discriminare al copilului cu dizabilități la educație, formare profesională, asistență medicală, recuperare, pregătire în vederea ocupării unui loc de muncă, la activități recreative, precum și la orice alte activități apte să le permită deplina integrare socială și dezvoltare personală.

(3)Copilul cu dizabilități are dreptul la servicii de îngrijire personală, stabilite în baza evaluării socio-psiho-medicale și a nevoilor individuale de ajutor pentru realizarea activităților uzuale ale vieții zilnice.

(4)Copilul cu dizabilități pentru care s-a instituit măsura tutelei ori a plasamentului la o familie sau persoană, dacă la împlinirea vârstei de 18 ani nu urmează o formă de învățământ ori pregătire profesională, în condițiile legii, poate rămâne în grija acestora pe o perioadă de încă 3 ani.

(5) Măsura prevăzută la alin. (4) se aplică la solicitarea tânărului cu dizabilități și cu acordul familiei sau persoanei la care a fost dat în plasament ori în tutelă.

Art. 72

(1) Copilul care săvârșește fapte penale și nu răspunde penal beneficiază de măsuri de protecție specială, respectiv plasament și supraveghere specializată, precum și de servicii sociale destinate sprijinirii acestuia în procesul de reintegrare socială.

(2) Pe toată durata aplicării măsurilor destinate copilului care săvârșește fapte penale și nu răspunde penal, familia acestuia beneficiază de servicii sociale de consiliere și suport pentru facilitarea îndeplinirii obligațiilor prevăzute de lege pe perioada de supraveghere specializată.

Art. 73

(1) Serviciile sociale din domeniul protecției copilului și familiei au ca principal obiectiv suportul acordat pentru asigurarea îngrijirii, creșterii, formării, dezvoltării și educării copilului în cadrul familiei.

(2) **Principalele categorii de servicii sociale sunt:**

- a) servicii de prevenire a separării copilului de familie;
- b) servicii de reconciliere a vieții de familie cu viața profesională;
- c) servicii pentru copilul lipsit temporar sau definitiv de părinții săi;
- d) servicii de sprijin pentru familiile aflate în situații de dificultate.
- e) servicii sociale destinate asigurării cazării și îngrijirii unor elevi, studenți și tineri, care provin din familii aflate în situații de dificultate, în internate de tip social.

(3) Serviciile sociale prevăzute la alin. (2) pot fi acordate în instituții/unități de asistență socială, respectiv în centre de zi, centre rezidențiale, internate de tip social, precum și la domiciliul familiei, la domiciliul persoanei care acordă îngrijire copilului sau în comunitate.

Art. 74

(1) Furnizarea serviciilor sociale pentru copiii aflați în sistemul de protecție specială este gratuită.

(2) În cazul serviciilor sociale prevăzute la art. 73 alin. (2) lit. b), d) și e), precum și al altor servicii sociale destinate copilului din familie, stabilite prin legea specială, părinții pot suporta o parte din cheltuielile aferente acestora, achitând o contribuție stabilită în funcție de nivelul costului serviciului pe beneficiar și de nivelul veniturilor pe membru de familie. Cuantumul contribuției, serviciile oferite, obligațiile și drepturile părților sunt înscrise în contractul de furnizare de servicii, încheiat între furnizor și părinte/reprezentantul legal al copilului.

Art. 75

(1) Prevenirea și combaterea violenței în familie constituie o componentă a politicilor de protecție și asistență a familiei.

(2) Serviciile sociale destinate victimelor violenței în familie sunt acordate în sistem integrat cu celelalte măsuri de protecție legală, de asigurare a sănătății, de prevenire, identificare și sancționare a faptelor de violență în familie, prevăzute de legislația specială în domeniu.

Art. 76

(1) Autoritățile administrației publice locale au responsabilitatea înființării, organizării, administrării și furnizării serviciilor sociale destinate prevenirii și combaterii violenței în familie.

(2) Pentru asigurarea unor servicii sociale eficiente, autoritățile administrației publice locale colaborează cu alte instituții și autorități cu competențe în acest domeniu, precum poliția,

comandamentele de jandarmi județene, serviciile deconcentrate ale Ministerului Sănătății, instituțiile de învățământ, serviciile de medicină legală etc., în condițiile legii.

(2¹) Pachetul minimal de servicii prevăzut la art. 69 alin. (2) se acordă de către o echipă mixtă, multidisciplinară, formată la nivelul unității administrativ-teritoriale din: un asistent social/lucrător social, un asistent medical comunitar și un consilier școlar. Aceștia li se pot adăuga, în funcție de nevoile persoanelor din comunitate, potrivit legii, mediatori școlari și mediatori sanitari.

(2²) Membrii echipei mixte prevăzute la alin. (2¹), cu excepția consilierului școlar, își desfășoară activitatea, în proporție de cel puțin 66% din timpul de lucru pe teren, inclusiv la domiciliul beneficiarilor, în vederea asigurării accesului acestora la serviciile publice sociale, de educație și de sănătate.

(2³) Echipa mixtă de la nivelul unității administrativ-teritoriale este supervizată și asistată metodologic de o echipă mixtă constituită la nivel județean, respectiv la nivelul municipiului București, din inspectori angajați ai direcțiilor de sănătate publică, ai direcțiilor generale de asistență socială și protecția copilului, ai inspectoratelor școlare județene, respectiv al municipiului București și ai centrelor județene de resurse și de asistență educațională, respectiv al municipiului București.

(3) Serviciile sociale dezvoltate în domeniul prevenirii violenței în familie se adresează cu prioritate victimelor, dar și agresorilor acestora.

Art. 76¹

(1) În vederea aplicării dispozițiilor prevăzute la art. 69 alin. (2), înregistrarea datelor privind situația copiilor și a familiilor de la nivelul fiecărei unități administrativ-teritoriale, precum și a celor privind serviciile acordate acestora în cadrul pachetului minimal de servicii se face într-o aplicație digitală online dedicată și unitară la nivel național și privește: tipul și natura vulnerabilităților copiilor din comunitate, situația familiilor acestora, a persoanelor care au calitatea de tutore, planul individualizat de servicii și modalitatea de acordare a acestor servicii. Dezvoltarea, testarea, implementarea, trainingul pentru utilizare de către echipele mixte prevăzute la art. 76 alin. (2¹) și (2³), menținerea funcționalității și perfecționarea aplicației digitale se realizează de către Autoritatea Națională pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, Copii și Adopții, în cadrul unui program de interes național implementat și finanțat conform prevederilor art. 106.

(2) Autoritatea Națională pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, Copii și Adopții, pe baza datelor generate de aplicația digitală prevăzută la alin. (1), elaborează rapoarte anuale cu privire la situația copiilor și a familiilor acestora, pe care le prezintă Guvernului, Parlamentului și publicului larg. Aceste rapoarte vor cuprinde, dacă este cazul, și recomandări în vederea îmbunătățirii legislației privind modul de organizare și acordare a pachetului minimal de servicii.

(3) În structura aparatului de specialitate al consiliului județean, la nivelul fiecărui județ, precum și în structura aparatului de specialitate al Consiliului General al Municipiului București se înființează un serviciu dedicat coordonării echipei mixte prevăzute la art. 76 alin. (2³), care elaborează planul județean, respectiv al municipiului București, privind implementarea, acordarea, monitorizarea și evaluarea pachetului minimal de servicii, pe baza planului elaborat la nivelul unităților administrativ-teritoriale din fiecare județ, respectiv la nivelul municipiului București.

(4) Planul județean, respectiv al municipiului București, prevăzut la alin. (3), precum și bugetul alocat acestuia se aprobă anual de consiliul județean, respectiv de Consiliul General al Municipiului București și se înaintează către Ministerul Finanțelor Publice pentru includerea sa în procesul de elaborare și aprobare a bugetului național consolidat.

(5) Serviciul județean, respectiv al municipiului București, prevăzut la alin. (3), asigură sprijin tehnic și metodologic echipei mixte constituite potrivit art. 76 alin. (2³).

Art. 77

(1) Serviciile sociale destinate prevenirii și combaterii violenței în familie pot fi organizate în centre de zi și rezidențiale, cu sau fără personalitate juridică, de interes local ori județean.

(2) Principalele categorii de servicii sociale organizate în centre rezidențiale cu găzduire pe perioadă determinată sunt:

- a)centre de primire în regim de urgență a victimelor violenței în familie;
- b)centre de recuperare pentru victimele violenței în familie;
- c)locuințe protejate.

(3)Principalele categorii de servicii sociale organizate în centre de zi sunt:

- a)centre de consiliere pentru prevenirea și combaterea violenței în familie;
- b)centre pentru servicii de informare și sensibilizare a populației.

Art. 78

Serviciile sociale destinate agresorilor prevăzuți la art. 76 alin. (3) sunt organizate în centre de zi care au drept obiectiv reabilitarea și reinserția socială a acestora, prin asigurarea unor măsuri de educație, consiliere și mediere familială.

CAPITOLUL I: Dispoziții generale și definiții

Art. 1

(1) Prezenta lege reglementează cadrul legal privind respectarea, promovarea și garantarea drepturilor copilului.

(2) Autoritățile publice, organismele private autorizate, precum și persoanele fizice și persoanele juridice responsabile de protecția copilului sunt obligate să respecte, să promoveze și să garanteze drepturile copilului stabilite prin Constituție și lege, în concordanță cu prevederile Convenției Organizației Națiunilor Unite cu privire la drepturile copilului, ratificată prin Legea nr. 18/1990, republicată, cu modificările ulterioare, și ale celorlalte acte internaționale în materie la care România este parte.

Art. 2

(1) Prezenta lege, orice alte reglementări adoptate în domeniul respectării și promovării drepturilor copilului, precum și orice act juridic emis sau, după caz, încheiat în acest domeniu se subordonează cu prioritate principiului interesului superior al copilului.

(2) Interesul superior al copilului se circumscrie dreptului copilului la o dezvoltare fizică și morală normală, la echilibru socioafectiv și la viața de familie.

(3) Principiul interesului superior al copilului este impus inclusiv în legătură cu drepturile și obligațiile ce revin părinților copilului, altor reprezentanți legali ai săi, precum și oricăror persoane cărora acesta le-a fost plasat în mod legal.

(4) Principiul interesului superior al copilului va prevala în toate demersurile și deciziile care privesc copiii, întreprinse de autoritățile publice și de organismele private autorizate, precum și în cauzele soluționate de instanțele judecătorești.

(5) Persoanele prevăzute la alin. (4) sunt obligate să implice familia în toate deciziile, acțiunile și măsurile privitoare la copil și să sprijine îngrijirea, creșterea și formarea, dezvoltarea și educarea acestuia în cadrul familiei.

(6) În determinarea interesului superior al copilului se au în vedere cel puțin următoarele:

- a) nevoile de dezvoltare fizică, psihologică, de educație și sănătate, de securitate și stabilitate și apartenență la o familie;
- b) opinia copilului, în funcție de vârsta și gradul de maturitate;
- c) istoricul copilului, având în vedere, în mod special, situațiile de abuz, neglijare, exploatare sau orice altă formă de violență asupra copilului, precum și potențialele situații de risc care pot interveni în viitor;
- d) capacitatea părinților sau a persoanelor care urmează să se ocupe de creșterea și îngrijirea copilului de a răspunde nevoilor concrete ale acestuia;
- e) menținerea relațiilor personale cu persoanele față de care copilul a dezvoltat relații de atașament.

Art. 3

De dispozițiile prezentei legi beneficiază:

- a) copiii cetățeni români aflați pe teritoriul României;
- b) copiii cetățeni români aflați în străinătate;
- c) copiii fără cetățenie aflați pe teritoriul României;
- d) copiii solicitanți de azil sau beneficiari ai unei forme de protecție în România, acordată în condițiile Legii nr. 122/2006 privind azilul în România, cu modificările și completările ulterioare;
- e) copiii cetățeni străini aflați pe teritoriul României, în situații de urgență constatate, în condițiile prezentei legi, de către autoritățile publice române competente.

Art. 4

În sensul prezentei legi, termenii și expresiile de mai jos au următoarele semnificații:

- a) copil - persoana care nu a împlinit vârsta de 18 ani și nici nu a dobândit capacitatea deplină de exercițiu, potrivit legii;
- b) familie - părinții și copiii acestora;
- c) *familie extinsă* - rudele copilului, până la gradul III inclusiv, cu care copilul sau familia acestuia a menținut relații personale și contacte directe;

d) *familie substitutivă* - persoanele, altele decât cele care aparțin familiei extinse, inclusiv afinii până la gradul III, cu care copilul sau familia acestuia a menținut relații personale și contacte directe, precum și persoana, familia sau asistentul maternal care asigură creșterea și îngrijirea copilului, în condițiile legii;

e) plan individualizat de protecție - documentul prin care se realizează planificarea serviciilor, prestațiilor și a măsurilor de protecție specială a copilului, pe baza evaluării psihosociale a acestuia și a familiei sale, în vederea integrării copilului care a fost separat de familia sa într-un mediu familial stabil permanent, în cel mai scurt timp posibil;

f) plan de servicii - documentul prin care se realizează planificarea acordării serviciilor și a prestațiilor, pe baza evaluării psihosociale a copilului și a familiei, în vederea prevenirii abuzului, neglijării, exploatarei, a oricăror forme de violență asupra copilului, precum și a separării copilului de familia sa;

g) reprezentant legal al copilului - părintele sau persoana desemnată, potrivit legii, să exercite drepturile și să îndeplinească obligațiile părintești față de copil.

Art. 5

(1) Copiii au dreptul la protecție și asistență în realizarea și exercitarea deplină a drepturilor lor, în condițiile prezentei legi.

(2) Răspunderea pentru creșterea și asigurarea dezvoltării copilului revine în primul rând părinților, aceștia având obligația de a-și exercita drepturile și de a-și îndeplini obligațiile față de copil ținând seama cu prioritate de interesul superior al acestuia.

(3) În subsidiar, responsabilitatea revine colectivității locale din care fac parte copilul și familia sa. Autoritățile administrației publice locale au obligația de a sprijini părinții sau, după caz, alt reprezentant legal al copilului în realizarea obligațiilor ce le revin cu privire la copil, dezvoltând și asigurând în acest scop servicii diversificate, accesibile și de calitate, corespunzătoare nevoilor copilului.

(4) Intervenția statului este complementară; statul asigură protecția copilului și garantează respectarea tuturor drepturilor sale prin activitatea specifică realizată de instituțiile statului și de autoritățile publice cu atribuții în acest domeniu.

Art. 6

Respectarea și garantarea drepturilor copilului se realizează conform următoarelor principii:

- a) respectarea și promovarea cu prioritate a interesului superior al copilului;
- b) egalitatea șanselor și nediscriminarea;
- c) responsabilizarea părinților cu privire la exercitarea drepturilor și îndeplinirea obligațiilor părintești;
- d) primordialitatea responsabilității părinților cu privire la respectarea și garantarea drepturilor copilului;
- e) descentralizarea serviciilor de protecție a copilului, intervenția multisectorială și parteneriatul dintre instituțiile publice și organismele private autorizate;
- f) asigurarea unei îngrijiri individualizate și personalizate pentru fiecare copil;
- g) respectarea demnității copilului;

- h)ascultarea opiniei copilului și luarea în considerare a acesteia, ținând cont de vârsta și de gradul său de maturitate;
- i)asigurarea stabilității și continuității în îngrijirea, creșterea și educarea copilului, ținând cont de originea sa etnică, religioasă, culturală și lingvistică, în cazul luării unei măsuri de protecție;
- j)celeritate în luarea oricărei decizii cu privire la copil;
- k)asigurarea protecției împotriva abuzului, neglijării, exploatării și oricărei forme de violență asupra copilului;
- l)interpretarea fiecărei norme juridice referitoare la drepturile copilului în corelație cu ansamblul reglementărilor din această materie.

Art. 7

Drepturile prevăzute de prezenta lege sunt garantate tuturor copiilor fără nicio discriminare, indiferent de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau altă opinie, de naționalitate, apartenență etnică sau origine socială, de situația materială, de gradul și tipul unei deficiențe, de statutul la naștere sau de statutul dobândit, de dificultățile de formare și dezvoltare sau de alt gen ale copilului, ale părinților ori ale altor reprezentanți legali sau de orice altă distincție.

Art. 8

În orice cauză care privește drepturi ale copilului, instanța verifică dacă înțelegerile dintre părinți sau ale acestora cu alte persoane respectă interesul superior al copilului.

CAPITOLUL II:Drepturile copilului

SECȚIUNEA 1:Drepturi și libertăți civile

Art. 9

- (1)Copilul are dreptul la stabilirea și păstrarea identității sale.
- (2)Copilul este înregistrat imediat după naștere și are de la această dată dreptul la un nume, dreptul de a dobândi o cetățenie și, dacă este posibil, de a-și cunoaște părinții și de a fi îngrijit, crescut și educat de aceștia.
- (3)Părinții aleg numele și prenumele copilului, în condițiile legii.
- (4)Copilul are dreptul de a-și păstra cetățenia, numele și relațiile de familie, în condițiile prevăzute de lege, fără nicio ingerință.
- (5)Dacă se constată că un copil este lipsit, în mod ilegal, de elementele constitutive ale identității sale sau de unele dintre acestea, instituțiile și autoritățile publice sunt obligate să ia de urgență toate măsurile necesare în vederea restabilirii identității copilului.

Art. 10

- (1)În scopul realizării dreptului prevăzut la art. 9 alin. (1), unitățile sanitare care au în structură secții de nou-născuți și/sau de pediatrie au obligația de a angaja un asistent social sau, după caz, de a desemna o persoană cu atribuții de asistență socială.
- (2)În vederea stabilirii identității copilului părăsit în unități sanitare sau găsit ori a părinților acestuia, organele de poliție și serviciile publice comunitare de evidență a persoanelor, competente, au obligația de a desemna una sau mai multe persoane responsabile, care să realizeze, cu celeritate, demersurile ce le revin, potrivit legii, pentru înregistrarea nașterii copilului și să transmită datele de identificare direcției generale de asistență socială și protecția copilului sau, după caz, serviciului public de asistență socială.
- (3)Persoanele desemnate la alin. (2) au obligația efectuării demersurilor de stabilire a identității părinților copiilor părăsiți în unitățile sanitare, în situația în care aceștia au fost identificați și nu au întocmit certificatul de naștere.

Art. 11

(1) Certificatul medical constatator al nașterii, atât pentru copilul născut viu, cât și pentru copilul născut mort, se întocmește în termen de 24 de ore de la naștere.

(2) Răspunderea pentru îndeplinirea obligației prevăzute la alin. (1) revine medicului care a asistat sau a constatat nașterea și medicului șef de secție.

(3) Când nașterea a avut loc în afara unităților sanitare, medicul de familie având cabinetul înregistrat în raza teritorială unde a avut loc nașterea este obligat ca, la cererea oricărei persoane, în termen de 24 de ore, să constate nașterea copilului, după care să întocmească și să elibereze certificatul medical constatator al nașterii copilului, chiar dacă mama nu este înscrisă pe lista cabinetului său.

Art. 12

(1) În situația în care copilul este părăsit de mamă în maternitate, unitatea medicală are obligația să sesizeze telefonic și în scris direcția generală de asistență socială și protecția copilului și organele de poliție, în termen de 24 de ore de la constatarea dispariției mamei.

(2) În termen de 5 zile de la sesizarea prevăzută la alin. (1), se întocmește un proces-verbal de constatare a părăsirii copilului, semnat de reprezentantul direcției generale de asistență socială și protecția copilului, reprezentantul poliției și al maternității; când starea de sănătate a copilului permite externarea, în baza procesului-verbal, direcția generală de asistență socială și protecția copilului va stabili măsura plasamentului în regim de urgență pentru copil.

(3) În termen de 30 de zile de la întocmirea procesului-verbal, poliția este obligată să întreprindă verificările specifice privind identitatea mamei și să comunice rezultatul acestor verificări direcției generale de asistență socială și protecția copilului.

(4) În situația în care mama este identificată, direcția generală de asistență socială și protecția copilului va asigura consilierea și sprijinirea acesteia în vederea realizării demersurilor legate de întocmirea actului de naștere.

(5) În situația în care, în urma verificărilor efectuate de poliție, nu este posibilă identificarea mamei, direcția generală de asistență socială și protecția copilului transmite serviciului public de asistență socială în a cărui rază administrativ-teritorială s-a produs nașterea dosarul cuprinzând certificatul medical constatator al nașterii, procesul-verbal prevăzut la alin. (2), dispoziția de plasament în regim de urgență și răspunsul poliției cu rezultatul verificărilor.

(6) În termen de 5 zile de la primirea documentației prevăzute la alin. (5), serviciul public de asistență socială are obligația de a obține dispoziția de stabilire a numelui și prenumelui copilului, în conformitate cu prevederile Legii nr. 119/1996 cu privire la actele de stare civilă, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și de a face declarația de înregistrare a nașterii la serviciul de stare civilă competent.

(7) În termen de 24 de ore de la înregistrarea nașterii copilului, serviciul public de asistență socială are obligația de a transmite direcției generale de asistență socială și protecția copilului actul de înregistrare a nașterii copilului.

Art. 13

În situația copilului părăsit de părinți în alte unități sanitare, a cărui naștere nu a fost înregistrată, obligația de a realiza demersurile prevăzute de lege pentru înregistrarea nașterii copilului revine serviciului public de asistență socială în a cărui rază administrativ-teritorială a fost părăsit acesta, cu respectarea procedurii prevăzute la art. 12.

Art. 14

(1) În situația copilului găsit în familie sau într-un loc public, precum și a celui părăsit de părinți în alte unități sanitare, a cărui naștere nu a fost înregistrată, obligația de a realiza demersurile prevăzute de lege pentru înregistrarea nașterii copilului revine serviciului public de asistență socială în a cărui rază administrativ-teritorială a fost găsit sau părăsit copilul.

(2)Expertiza medico-legală necesară pentru înregistrarea nașterii copilului este gratuită.

Art. 15

Metodologia privind realizarea obligațiilor ce revin autorităților administrației publice locale, instituțiilor și profesioniștilor implicați în prevenirea și intervenția în cazurile de copii aflați în situație de risc sau părăsiți în unități sanitare/secții/compartimente de specialitate obstetrică-ginecologie și neonatologie/alte unități sanitare care oferă servicii medicale pentru copii se aprobă prin hotărâre a Guvernului, la propunerea Ministerului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, în colaborare cu Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice și cu Ministerul Sănătății.

Art. 16

(1)Unitățile sanitare, unitățile de protecție socială, serviciile de îngrijire de tip rezidențial, entitățile fără personalitate juridică, alte persoane juridice, precum și persoane fizice care internează sau primesc în îngrijire femei gravide ori copii care nu posedă acte pe baza cărora să li se poată stabili identitatea sunt obligate să anunțe, în termen de 24 de ore, în scris, autoritatea administrației publice locale în a cărei rază își au sediul sau, după caz, domiciliul, în vederea stabilirii identității lor, precum și direcția generală de asistență socială și protecția copilului de care aparțin, în vederea luării în evidență.

(2)Cel care ia un copil pentru a-l îngriji sau proteja temporar, până la stabilirea unei măsuri de protecție în condițiile legii, are obligația de a-l întreține și, în termen de 48 de ore, de a anunța autoritatea administrației publice locale în a cărei rază teritorială își are sediul sau domiciliul.

Art. 17

(1)Copilul are dreptul de a menține relații personale și contacte directe cu părinții, rudele, precum și cu alte persoane față de care copilul a dezvoltat legături de atașament.

(2)Copilul are dreptul de a-și cunoaște rudele și de a întreține relații personale cu acestea, precum și cu alte persoane alături de care copilul s-a bucurat de viața de familie, în măsura în care acest lucru nu contravine interesului său superior.

(3)Părinții sau un alt reprezentant legal al copilului nu pot împiedica relațiile personale ale acestuia cu bunicii, frații și surorile ori cu alte persoane alături de care copilul s-a bucurat de viața de familie decât în cazurile în care instanța decide în acest sens, apreciind că există motive temeinice de natură a primejdui dezvoltarea fizică, psihică, intelectuală sau morală a copilului.

(4)În caz de neînțelegere între părinți cu privire la modalitățile de exercitare a dreptului de a avea legături personale cu copilul, instanța va stabili un program în funcție de vârsta copilului, de nevoile de îngrijire și educare ale acestuia, de intensitatea legăturii afective dintre copil și părintele la care nu locuiește, de comportamentul acestuia din urmă, precum și de alte aspecte relevante în fiecare caz în parte.

(5)Criteriile prevăzute la alin. (4) vor fi avute în vedere și la stabilirea programului de relații personale și cu celelalte persoane alături de care copilul s-a bucurat de viața de familie.

(6)Programul de relații personale, prevăzut la alin. (5), pentru copilul care a împlinit vârsta de 14 ani se stabilește numai cu consimțământul acestuia. În situația în care copilul refuză să își dea consimțământul, programul de relații personale se stabilește de către instanța judecătorească.

Art. 18

(1)**În sensul prezentei legi, relațiile personale se pot realiza prin:**

a)întâlniri ale copilului cu părintele ori cu o altă persoană care are, potrivit prezentei legi, dreptul la relații personale cu copilul;

b)vizitarea copilului la domiciliul acestuia;

- c)găzduirea copilului, pe perioadă determinată, de către părintele sau de către altă persoană la care copilul nu locuiește în mod obișnuit, cu sau fără supravegherea modului în care relațiile personale sunt întreținute, în funcție de interesul superior al copilului;
- d)corespondență ori altă formă de comunicare cu copilul;
- e)transmiterea de informații copilului cu privire la părintele ori la alte persoane care au, potrivit prezentei legi, dreptul de a menține relații personale cu copilul;
- f)transmiterea de către persoana la care locuiește copilul a unor informații referitoare la copil, inclusiv fotografii recente, evaluări medicale sau școlare, către părintele sau către alte persoane care au dreptul de a menține relații personale cu copilul;
- g)întâlniri ale copilului cu părintele ori cu o altă persoană față de care copilul a dezvoltat legături de atașament într-un loc neutru în raport cu copilul, cu sau fără supravegherea modului în care relațiile personale sunt întreținute, în funcție de interesul superior al copilului.
- (2)Transmiterea informațiilor prevăzute la alin. (1) lit. e) și f) se va face cu respectarea interesului superior al copilului, precum și a dispozițiilor speciale vizând confidențialitatea și transmiterea informațiilor cu caracter personal.
- (3)Părintele la care copilul locuiește are obligația de a sprijini menținerea relațiilor personale ale copilului cu celălalt părinte, prevăzute la alin. (1).
- (4)Pentru restabilirea și menținerea relațiilor personale ale copilului, serviciul public de asistență socială și, după caz, direcțiile generale de asistență socială și protecția copilului de la nivelul fiecărui sector al municipiului București au obligația de a oferi consiliere, acordată de specialiști atât copilului, cât și părinților săi, la solicitarea acestora.
- (5)În cazul în care unul dintre părinți împiedică sau afectează în mod negativ legăturile personale ale copilului cu celălalt părinte, prin nerespectarea programului stabilit de instanță sau convenit de părinți, celălalt părinte poate cere serviciului public de asistență socială sau, după caz, persoanelor cu atribuții de asistență socială în circumscripția căruia se află locuința copilului, să monitorizeze relațiile personale cu copilul pentru o durată de până la 6 luni.
- (6)Monitorizarea permite reprezentanților serviciului public de asistență socială sau, după caz, persoanelor cu atribuții de asistență socială, să asiste la preluarea copilului de către părintele la care nu locuiește în mod statornic, la vizitele efectuate la domiciliul copilului de către părintele care nu locuiește cu acesta, precum și la înapoierea copilului de către părintele care nu locuiește cu acesta. Totodată, monitorizarea permite reprezentanților serviciului public de asistență socială sau, după caz, persoanelor cu atribuții de asistență socială să asiste și în timpul găzduirii copilului de către părintele la care copilul nu locuiește în mod obișnuit, dacă instanța judecătorească a dispus monitorizarea printr-o sentință definitivă. Dispozițiile tezei a II-a se aplică în mod corespunzător și în situația prevăzută la alin. (1) lit. g).
- (6¹)Cu ocazia monitorizării, reprezentanții serviciului public de asistență socială sau, după caz, persoanele cu atribuții de asistență socială pot realiza interviuarea părinților, a copilului, a persoanelor cu care copilul relaționează în situațiile prevăzute la alin. (1) lit. c) și g), precum și a altor persoane a căror interviuare se apreciază a fi utilă în vederea întocmirii raportului de monitorizare.
- (7)La finalul perioadei de monitorizare, reprezentantul serviciului public de asistență socială sau, după caz, persoana cu atribuții de asistență socială care a întocmit raportul prevăzut la alin. (6) poate propune prelungirea perioadei de monitorizare cu cel mult 6 luni, poate recomanda consilierea psihologică a unuia dintre părinți sau a ambilor, precum și o serie de măsuri pentru îmbunătățirea relației personale dintre copil și părintele la care nu locuiește.
- (8)Raportul de monitorizare prevăzut la alin. (6) se înmânează fiecăruia dintre părinți și poate fi folosit ca probă în instanță.

Art. 19

(1) Copilul care a fost separat de ambii părinți sau de unul dintre aceștia printr-o măsură dispusă în condițiile legii are dreptul de a menține relații personale și contacte directe cu ambii părinți, cu excepția situației în care acest lucru contravine interesului superior al copilului.

(2) Instanța judecătorească, luând în considerare, cu prioritate, interesul superior al copilului, poate limita exercitarea acestui drept, dacă există motive temeinice de natură a periclita dezvoltarea fizică, mentală, spirituală, morală sau socială a copilului.

Art. 20

(1) În vederea asigurării menținerii relațiilor personale ale copilului cu părinții săi sau cu alte persoane alături de care s-a bucurat de viața de familie, precum și pentru asigurarea înapoierii copilului la locuința sa la terminarea perioadei de găzduire, precum și pentru a preveni împiedicarea preluării copilului, la finalul găzduirii la domiciliul părintelui care nu locuiește cu copilul, instanța poate dispune, la cererea părintelui interesat sau a altei persoane îndreptățite, una sau mai multe măsuri cu caracter asiguratoriu sau a unor garanții. Dispozițiile tezei I se aplică în mod corespunzător și în situația prevăzută la art. 18 alin. (1) lit. g).

(2) Măsurile prevăzute la alin. (1) pot include:

- a) amendă pe ziua de întârziere impusă persoanei care refuză punerea în aplicare sau respectarea programului de menținere a relațiilor personale ale copilului;
- b) depunerea unei garanții reale sau personale de către părintele sau persoana de la care urmează să fie preluat copilul, în vederea menținerii relațiilor personale sau, după caz, la încetarea programului de vizitare;
- c) depunerea pașaportului sau a unui alt act de identitate la o instituție desemnată de instanță și, atunci când este necesar, a unui document din care să rezulte că persoana care solicită relații personale a notificat depunerea acestora, pe durata vizitei, autorității consulare competente.

Art. 21

(1) În cazul în care părinții nu se înțeleg cu privire la locuința copilului, instanța de tutelă va stabili locuința acestuia la unul dintre ei, potrivit art. 496 alin. (3) din Codul civil. La evaluarea interesului copilului instanța poate avea în vedere, în afara elementelor prevăzute la art. 2 alin. (6), și aspecte precum:

- a) disponibilitatea fiecărui părinte de a-l implica pe celălalt părinte în deciziile legate de copil și de a respecta drepturile părintești ale acestuia din urmă;
- b) disponibilitatea fiecăruia dintre părinți de a permite celui alt menținerea relațiilor personale;
- c) situația locativă din ultimii 3 ani a fiecărui părinte;
- d) istoricul cu privire la violența părinților asupra copilului sau asupra altor persoane. Acest istoric poate fi probat prin certificate medico-legale, rapoarte de evaluare realizate de către asistentul social sau rapoarte de expertiză psihologică a minorului, ascultarea minorului în camera de consiliu, coroborate cu orice alte mijloace de probă prevăzute de lege;
- e) distanța dintre locuința fiecărui părinte și instituția care oferă educație copilului.

(2) Prevederile alin. (1) se aplică în mod corespunzător și pentru cazurile în care locuința minorului se stabilește la terțe persoane sau la un serviciu de protecție specială.

Art. 22

Copilul ai cărui părinți locuiesc în state diferite are dreptul de a întreține relații personale și contacte directe cu aceștia, cu excepția situației în care acest lucru contravine interesului superior al copilului.

Art. 23

(1) Copiii neînsoțiți de părinți sau de un alt reprezentant legal ori care nu se găsesc sub supravegherea legală a unor persoane au dreptul de a li se asigura, în cel mai scurt timp posibil, reîntoarcerea alături de reprezentanții lor legali.

(2) Deplasarea copiilor în străinătate se realizează cu respectarea prevederilor Legii nr. 248/2005 privind regimul liberei circulații a cetățenilor români în străinătate, cu modificările și completările ulterioare.

(3) Părinții sau, după caz, altă persoană responsabilă de supravegherea, creșterea și îngrijirea copilului sunt obligați să anunțe la poliție dispariția acestuia de la domiciliu, în cel mult 24 de ore de la constatarea dispariției.

Art. 24

(1) Misiunile diplomatice și consulare ale României au obligația de a sesiza autoritatea administrației publice centrale cu atribuții în domeniul protecției drepturilor copilului cu privire la copiii cetățeni români aflați în străinătate care, din orice motive, nu sunt însoțiți de părinți sau de un alt reprezentant legal ori nu se găsesc sub supravegherea legală a unor persoane din străinătate.

(2) Autoritatea administrației publice centrale cu atribuții în domeniul protecției drepturilor copilului ia măsurile necesare pentru întoarcerea copilului la părinți sau la un alt reprezentant legal, imediat după identificarea acestora. În cazul în care persoanele identificate nu pot sau refuză să preia copilul, la cererea direcției generale de asistență socială și protecția copilului, instanța judecătorească de la domiciliul copilului dispune plasamentul copilului, în condițiile prezentei legi.

(3) Procedura de întoarcere a copiilor în țară, de identificare a părinților sau a altor reprezentanți legali ai copiilor, modul de avansare a cheltuielilor ocazionate de întoarcerea în țară a acestora, precum și serviciile de protecție specială, publice sau private, competente să asigure protecția în regim de urgență a copiilor aflați în situația prevăzută la alin. (1), se stabilesc prin hotărâre a Guvernului.

Art. 25

(1) Misiunile diplomatice și consulare străine pot sesiza autoritatea administrației publice centrale cu atribuții în domeniul protecției drepturilor copilului și Inspectoratul General pentru Imigrări despre situațiile în care au cunoștință de copii cetățeni străini aflați pe teritoriul României, care, din orice motive, nu sunt însoțiți de părinți sau de un alt reprezentant legal ori nu se găsesc sub supravegherea legală a unor persoane. În cazul în care autoritățile române se autosesizează, acestea solicită Inspectoratului General pentru Imigrări informații cu privire la statutul copiilor și, dacă nu sunt solicitanți de azil sau beneficiari ai protecției internaționale în România, înștiințează de urgență misiunea străină competentă cu privire la copiii în cauză.

(2) În situația copiilor prevăzuți la alin. (1), direcția generală de asistență socială și protecția copilului din unitatea administrativ-teritorială în care a fost identificat copilul, până la definitivarea demersurilor legale ce cad în competența Inspectoratului General pentru Imigrări, va solicita instanței judecătorești stabilirea plasamentului copilului în condițiile prezentei legi.

(3) Măsura plasamentului durează până la returnarea copilului în țara de reședință a părinților ori în țara în care au fost identificați alți membri ai familiei dispuși să ia copilul.

(4) În cazul nereturnării copilului, acesta beneficiază de protecția specială prevăzută în prezenta lege.

Art. 26

În vederea aplicării prevederilor art. 24 și 25 se încheie tratatele necesare cu statele sau cu autoritățile statelor vizate, pe baza propunerilor Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice și ale Ministerului Afacerilor Externe, precum și a altor instituții interesate.

Art. 27

- (1) Copilul are dreptul la protejarea imaginii sale publice și a vieții sale intime, private și familiale.
- (2) Este interzisă orice acțiune de natură să afecteze imaginea publică a copilului sau dreptul acestuia la viață intimă, privată și familială.
- (3) Participarea copilului în vârstă de până la 14 ani la dezbateri publice în cadrul unor programe audiovizuale se poate face numai cu consimțământul scris al acestuia și al părinților sau, după caz, al altui reprezentant legal.
- (4) Copiii nu pot fi folosiți sau expuși de către părinți, reprezentanți legali, alte persoane responsabile de creșterea și îngrijirea lor, furnizori de servicii sociale, alte instituții publice sau organizații, în scopul de a obține avantaje personale/instituționale sau de a influența deciziile autorităților publice.
- (5) Consiliul Național al Audiovizualului monitorizează modul de derulare a programelor audiovizuale, astfel încât să se asigure protecția și garantarea dreptului copilului prevăzut la alin. (1).

Art. 28

- (1) Copilul are dreptul la libertate de exprimare.
- (2) Libertatea copilului de a căuta, de a primi și de a difuza informații de orice natură, inclusiv în mediul online, care vizează promovarea bunăstării sale sociale, spirituale și morale, sănătatea sa fizică și mentală, sub orice formă și prin orice mijloace la alegerea sa, este inviolabilă.
- (3) Părinții sau, după caz, alți reprezentanți legali ai copilului, persoanele care au în plasament copii, precum și persoanele care, prin natura funcției, promovează și asigură respectarea drepturilor copiilor au obligația de a le asigura informații, explicații și sfaturi, în funcție de vârsta și de gradul de înțelegere al acestora, precum și de a le permite să își exprime punctul de vedere, ideile și opiniile.
- (4) Părinții nu pot limita dreptul copilului minor la libertatea de exprimare decât în cazurile prevăzute expres de lege.

Art. 29

- (1) Copilul capabil de discernământ are dreptul de a-și exprima liber opinia asupra oricărei probleme care îl privește.
- (2) În orice procedură judiciară sau administrativă care îl privește, copilul are dreptul de a fi ascultat. Este obligatorie ascultarea copilului care a împlinit vârsta de 10 ani. Cu toate acestea, poate fi ascultat și copilul care nu a împlinit vârsta de 10 ani, dacă autoritatea competentă apreciază că audierea lui este necesară pentru soluționarea cauzei.
- (3) Dreptul de a fi ascultat conferă copilului posibilitatea de a cere și de a primi orice informație pertinentă, de a fi consultat, de a-și exprima opinia și de a fi informat asupra consecințelor pe care le poate avea opinia sa, dacă este respectată, precum și asupra consecințelor oricărei decizii care îl privește.
- (4) În toate cazurile prevăzute la alin. (2), opiniile copilului ascultat vor fi luate în considerare și li se va acorda importanța cuvenită, în raport cu vârsta și cu gradul de maturitate a copilului.
- (5) Orice copil poate cere să fie ascultat conform dispozițiilor alin. (2) și (3). În caz de refuz, autoritatea competentă se va pronunța printr-o decizie motivată.
- (6) Dispozițiile legale speciale privind consimțământul sau prezența copilului în procedurile care îl privesc, precum și prevederile referitoare la desemnarea unui curator, în caz de conflict de interese, sunt și rămân aplicabile.

Art. 30

- (1) Copilul are dreptul la libertate de gândire, de conștiință și de religie.
- (2) Părinții îndrumă copilul, potrivit propriilor convingeri, în alegerea unei religii, în condițiile legii, ținând seama de opinia, vârsta și de gradul de maturitate a acestuia, fără a-l putea obliga să adere la o anumită religie sau la un anumit cult religios.
- (3) Religia copilului care a împlinit 14 ani nu poate fi schimbată fără consimțământul acestuia; copilul care a împlinit vârsta de 16 ani are dreptul să își aleagă singur religia.
- (4) Atunci când copilul beneficiază de protecție specială, persoanelor în îngrijirea cărora se află le sunt interzise orice acțiuni menite să influențeze convingerile religioase ale copilului.

Art. 31

- (1) Copilul are dreptul la liberă asociere în structuri formale și informale, precum și libertatea de întrunire pașnică, în limitele prevăzute de lege.
- (2) Autoritățile administrației publice locale, unitățile de învățământ și alte instituții publice sau private competente iau măsurile necesare asigurării exercitării corespunzătoare a drepturilor prevăzute la alin. (1).

Art. 32

- (1) Copilul aparținând unei minorități naționale, etnice, religioase sau lingvistice are dreptul la viață culturală proprie, la declararea apartenenței sale etnice, religioase, la practicarea propriei sale religii, precum și dreptul de a folosi limba proprie în comun cu alți membri ai comunității din care face parte.
- (2) Copilul aparținând minorităților naționale are dreptul să se exprime în limba maternă în procedurile care îl privesc.
- (3) Modalitățile de exercitare a dreptului prevăzut la alin. (1), inclusiv prin folosirea de interpreți sau traduceri, se vor stabili astfel încât să nu împiedice buna realizare și exercitare a drepturilor tuturor copiilor.
- (4) Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării asigură și urmărește exercitarea drepturilor prevăzute la alin. (1).

Art. 33

- (1) Copilul are dreptul la respectarea personalității și individualității sale și nu poate fi supus pedepselor fizice sau altor tratamente umilitoare ori degradante.
- (2) Măsurile de disciplinare a copilului nu pot fi stabilite decât în acord cu demnitatea copilului, nefiind permise sub niciun motiv pedepsele fizice ori acelea care se află în legătură cu dezvoltarea fizică, psihică sau care afectează starea emoțională a copilului.

Art. 34

- (1) Copilul are dreptul să depună singur plângeri referitoare la încălcarea drepturilor sale fundamentale.
- (2) Copilul este informat de către părinte/reprezentant legal asupra drepturilor și îndatoririlor ce îi revin, precum și asupra modalităților de exercitare și îndeplinire a acestora.
- (3) Îndatoririle copilului se stabilesc în funcție de vârsta și gradul de maturitate, fără ca acestea să conducă la încălcări ale drepturilor sale.

SECȚIUNEA 2: Mediul familial și îngrijirea alternativă

Art. 35

- (1) Copilul are dreptul să crească alături de părinții săi.

(2)Părinții au obligația să asigure copilului, de o manieră corespunzătoare capacităților în continuă dezvoltare ale copilului, orientarea și sfaturile necesare exercitării corespunzătoare a drepturilor prevăzute în prezenta lege.

(3)Părinții copilului au dreptul să primească informațiile și asistența de specialitate necesare în vederea îngrijirii, creșterii și educării acestuia.

Art. 36

(1)Ambii părinți sunt responsabili pentru creșterea copiilor lor.

(2)Exercitarea drepturilor și îndeplinirea obligațiilor părintești trebuie să aibă în vedere interesul superior al copilului și să asigure bunăstarea materială și spirituală a copilului, în special prin îngrijirea acestuia, prin menținerea relațiilor personale cu el, prin asigurarea creșterii, educării și întreținerii sale, precum și prin reprezentarea sa legală și administrarea patrimoniului său.

(3)În situația în care ambii părinți exercită autoritatea părintească, dar nu locuiesc împreună, deciziile importante, precum cele referitoare la alegerea felului învățaturii sau pregătirii profesionale, tratamente medicale complexe sau intervenții chirurgicale, reședința copilului sau administrarea bunurilor, se iau numai cu acordul ambilor părinți.

(4)În situația în care, din orice motiv, un părinte nu își exprimă voința pentru luarea deciziilor prevăzute la alin. (3), acestea se iau de către părintele cu care copilul locuiește, cu excepția situației în care acest lucru contravine interesului superior al copilului.

(5)Ambii părinți, indiferent dacă exercită sau nu autoritatea părintească, au dreptul de a solicita și de a primi informații despre copil din partea unităților școlare, unităților sanitare sau a oricăror altor instituții ce intră în contact cu copilul.

(6)Un părinte nu poate renunța la autoritatea părintească, dar se poate înțelege cu celălalt părinte cu privire la modalitatea de exercitare a autorității părintești, în condițiile art. 506 din Codul civil.

(7)Se consideră motive întemeiate pentru ca instanța să decidă ca autoritatea părintească să se exercite de către un singur părinte alcoolismul, boala psihică, dependența de droguri a celui alt părinte, violența față de copil sau față de celălalt părinte, condamnările pentru infracțiuni de trafic de persoane, trafic de droguri, infracțiuni cu privire la viața sexuală, infracțiuni de violență, precum și orice alt motiv legat de riscurile pentru copil, care ar deriva din exercitarea de către acel părinte a autorității părintești.

(8)În cazul existenței unor neînțelegeri între părinți cu privire la exercitarea drepturilor și îndeplinirea obligațiilor părintești, instanța judecătorească, după ascultarea ambilor părinți, hotărăște potrivit interesului superior al copilului.

Art. 37

Copilul are dreptul să fie crescut în condiții care să permită dezvoltarea sa fizică, mentală, spirituală, morală și socială. În acest scop părinții sunt obligați:

a)să supravegheze copilul;

b)să coopereze cu copilul și să îi respecte viața intimă, privată și demnitatea;

c)să informeze copilul despre toate actele și faptele care l-ar putea afecta și să ia în considerare opinia acestuia;

d)să întreprindă toate măsurile necesare pentru realizarea drepturilor copilului lor;

e)să coopereze cu persoanele fizice și persoanele juridice care exercită atribuții în domeniul îngrijirii, educării și formării profesionale a copilului.

Art. 38

Copilul nu poate fi separat de părinții săi sau de unul dintre ei, împotriva voinței acestora, cu excepția cazurilor expres și limitativ prevăzute de lege, sub rezerva revizuirii judiciare și numai dacă acest lucru este impus de interesul superior al copilului.

Art. 39

(1) Serviciul public de asistență socială va lua toate măsurile necesare pentru depistarea precoce a situațiilor de risc care pot determina separarea copilului de părinții săi, precum și pentru prevenirea comportamentelor abuzive ale părinților și a violenței în familie.

(2) Orice separare a copilului de părinții săi, precum și orice limitare a exercițiului drepturilor părintești trebuie să fie precedate de acordarea sistematică a serviciilor și prestațiilor prevăzute de lege, cu accent deosebit pe informarea corespunzătoare a părinților, consilierea acestora, terapie sau mediere, acordate în baza unui plan de servicii.

Art. 40

(1) Planul de servicii se întocmește și se pune în aplicare de către serviciul public de asistență socială, organizat la nivelul municipiilor și orașelor, precum și de persoanele cu atribuții de asistență socială din aparatul propriu al consiliilor locale comunale din unitatea administrativ-teritorială unde se află copilul, în urma evaluării situației copilului și a familiei acestuia.

(2) La nivelul municipiului București întocmirea și punerea în aplicare a planului prevăzut la alin. (1) se realizează de către direcția generală de asistență socială și protecția copilului de la nivelul fiecărui sector.

(3) Planul de servicii se aprobă prin dispoziția primarului.

(4) Planul de servicii are ca obiectiv prevenirea abuzului, neglijării, exploatării și a oricăror forme de violență asupra copilului sau separarea copilului de familia sa. În acest scop, serviciul public de asistență socială ori, după caz, direcția generală de asistență socială și protecția copilului de la nivelul fiecărui sector al municipiului București are obligația de a oferi servicii și prestații destinate menținerii copilului în familie și de a sprijini accesul copilului și al familiei sale la alte servicii.

(5) Planul de servicii poate avea ca finalitate transmiterea către direcția generală de asistență socială și protecția copilului a cererii de instituire a unei măsuri de protecție specială a copilului, numai dacă, după acordarea serviciilor prevăzute de acest plan, se constată că menținerea copilului alături de părinții săi nu este posibilă.

Art. 41

(1) Dacă există motive temeinice de a suspecta că viața și securitatea copilului sunt primejduite în familie, reprezentanții serviciului public de asistență socială ori, după caz, ai direcției generale de asistență socială și protecția copilului de la nivelul sectoarelor municipiului București au dreptul să viziteze copiii la locuința lor și să se informeze despre felul în care aceștia sunt îngrijiți, despre sănătatea și dezvoltarea lor fizică, educarea, învățătura și pregătirea lor profesională, acordând, la nevoie, îndrumările necesare.

(2) Dacă, în urma vizitelor efectuate potrivit alin. (1), se constată că dezvoltarea fizică, mentală, spirituală, morală sau socială a copilului este primejduită, serviciul public de asistență socială este obligat să sesizeze în termen de 24 de ore direcția generală de asistență socială și protecția copilului în vederea luării măsurilor prevăzute de lege.

(3) Direcția generală de asistență socială și protecția copilului este obligată să sesizeze instanța judecătorească în situația în care consideră că sunt întrunite condițiile prevăzute de lege pentru decăderea, totală sau parțială, a părinților ori a unuia dintre ei din exercițiul drepturilor părintești.

Art. 42

(1) Direcția generală de asistență socială și protecția copilului va lua toate măsurile necesare pentru ca părinții decăzuți din drepturile părintești, precum și cei cărora le-a fost limitat exercițiul anumitor drepturi să beneficieze de asistență specializată pentru creșterea capacității acestora de a se ocupa de copii, în vederea redobândirii exercițiului drepturilor părintești.

(2) Părinții care solicită redarea exercițiului drepturilor părintești beneficiază de asistență juridică gratuită, în condițiile legii.

Art. 43

Instanța judecătorească este singura autoritate competentă să se pronunțe, luând în considerare, cu prioritate, interesul superior al copilului, cu privire la:

- a) persoana care exercită drepturile și îndeplinește obligațiile părintești în situația în care copilul este lipsit, temporar sau permanent, de ocrotirea părinților săi;
- b) modalitățile în care se exercită drepturile și se îndeplinesc obligațiile părintești;
- c) decăderea totală sau parțială din exercițiul drepturilor părintești;
- d) redarea exercițiului drepturilor părintești.

Art. 44

(1) Orice copil care este, temporar sau definitiv, lipsit de ocrotirea părinților săi sau care, în vederea protejării intereselor sale, nu poate fi lăsat în grija acestora are dreptul la protecție alternativă.

(2) Protecția prevăzută la alin. (1) include instituirea tutelei, măsurile de protecție specială prevăzute de prezenta lege, adopția. În alegerea uneia dintre aceste soluții autoritatea competentă va ține seama în mod corespunzător de necesitatea asigurării unei anumite continuități în educarea copilului, precum și de originea sa etnică, religioasă, culturală și lingvistică.

Art. 45

Tutela se instituie conform legii de către instanța judecătorească în a cărei circumscripție teritorială domiciliază sau a fost găsit copilul.

SECȚIUNEA 3: Sănătatea și bunăstarea copilului

Art. 46

(1) Copilul are dreptul de a se bucura de cea mai bună stare de sănătate pe care o poate atinge și de a beneficia de serviciile medicale și de recuperare necesare pentru asigurarea realizării efective a acestui drept.

(2) Accesul copilului la servicii medicale și de recuperare, precum și la medicația adecvată stării sale în caz de boală este garantat de către stat, costurile aferente fiind suportate din Fondul național unic de asigurări sociale de sănătate și de la bugetul de stat.

(3) Organele de specialitate ale administrației publice centrale, autoritățile administrației publice locale, precum și orice alte instituții publice sau private cu atribuții în domeniul sănătății și în domeniul educației sunt obligate să adopte, în condițiile legii, toate măsurile necesare pentru:

- a) reducerea mortalității infantile;
- b) asigurarea și dezvoltarea serviciilor medicale primare și comunitare;
- c) prevenirea malnutriției și a îmbolnăvirilor;
- d) asigurarea serviciilor medicale pentru gravide în perioada pre- și postnatală, indiferent dacă acestea au sau nu au calitatea de persoană asigurată în sistemul asigurărilor sociale de sănătate;
- e) informarea părinților și a copiilor cu privire la sănătatea și alimentația copilului, inclusiv cu privire la avantajele alăptării, igienei și salubrității mediului înconjurător;
- f) dezvoltarea de acțiuni și programe pentru ocrotirea sănătății și de prevenire a bolilor, de asistență a părinților și de educație, precum și de servicii în materie de planificare familială;
- g) verificarea periodică a tratamentului copiilor care au fost plasați pentru a primi îngrijire, protecție sau tratament;
- h) asigurarea confidențialității consultanței medicale acordate la solicitarea copilului;
- i) derularea sistematică în unitățile școlare, începând cu clasa a VIII-a, cu acordul scris al părinților sau al reprezentanților legali ai copiilor, de programe de educație pentru sănătate, în vederea prevenirii contractării bolilor cu transmitere sexuală și a gravidității minorelor;

j)derularea sistematică în unitățile școlare, cel puțin o dată pe semestru, de programe de educație pentru sănătate, inclusiv pentru dezvoltarea capacităților psihoemoționale, a competențelor sociale și interpersonale.

(4)Părinții sunt obligați să solicite asistență medicală pentru a asigura copilului cea mai bună stare de sănătate pe care o poate atinge și pentru a preveni situațiile care pun în pericol viața, creșterea și dezvoltarea copilului.

(5)În situația excepțională în care viața copilului se află în pericol iminent ori există riscul producerii unor consecințe grave cu privire la sănătatea sau integritatea acestuia, medicul are dreptul de a efectua acele acte medicale de strictă necesitate pentru a salva viața copilului, chiar fără a avea acordul părinților sau al altui reprezentant legal al acestuia.

(6)Vizitele periodice ale personalului medical de specialitate la domiciliul gravidelor și al copiilor până la împlinirea vârstei de un an sunt obligatorii, în vederea ocrotirii sănătății mamei și copilului, educației pentru sănătate, prevenirii abandonului, abuzului, neglijării, exploatării și oricărei forme de violență asupra copilului.

Art. 47

(1)Copilul are dreptul de a beneficia de un nivel de trai care să permită dezvoltarea sa fizică, mentală, spirituală, morală și socială.

(2)Părinților sau, după caz, reprezentanților legali, le revine responsabilitatea de a asigura cele mai bune condiții de viață necesare creșterii și dezvoltării copiilor; părinții sunt obligați să le asigure copiilor locuință, precum și condițiile necesare pentru creștere, educare, învățatură, pregătire profesională, precum și un mediu de viață sănătos.

Art. 48

(1)Copilul are dreptul de a beneficia de asistență socială și de asigurări sociale, în funcție de resursele și de situația în care se află acesta și persoanele în întreținerea cărora se găsește.

(2)În cazul în care părinții sau persoanele care au, potrivit legii, obligația de a întreține copilul nu pot asigura, din motive independente de voința lor, satisfacerea nevoilor minime de locuință, hrană, îmbrăcăminte și educație ale copilului, statul, prin autoritățile publice competente, este obligat să asigure acestora sprijin corespunzător, sub formă de prestații financiare, prestații în natură, precum și sub formă de servicii, în condițiile legii.

(3)Părinții au obligația să solicite autorităților competente acordarea alocațiilor, indemnizațiilor, prestațiilor în bani sau în natură și a altor facilități prevăzute de lege pentru copii sau pentru familiile cu copii.

(4)Autoritățile administrației publice locale au obligația de a informa părinții și copiii în legătură cu drepturile pe care le au, precum și asupra modalității de acordare a drepturilor de asistență socială și de asigurări sociale.

Art. 49

(1)Copilul cu handicap are dreptul la îngrijire specială, adaptată nevoilor sale.

(2)Copilul cu handicap are dreptul la educație, recuperare, compensare, reabilitare și integrare, adaptate posibilităților proprii, în vederea dezvoltării personalității sale.

(3)În vederea asigurării accesului la educație, recuperare și reabilitare, copilul cu handicap poate fi școlarizat în alt județ/sector al municipiului București decât cel de domiciliu, cu suportarea cheltuielilor din bugetul județului/sectorului în care se află unitatea de învățământ.

(4)Îngrijirea specială trebuie să asigure dezvoltarea fizică, mentală, spirituală, morală sau socială a copiilor cu handicap. Îngrijirea specială constă în ajutor adecvat situației copilului și părinților săi ori, după caz, situației celor cărora le este încredințat copilul și se acordă gratuit, ori de câte ori acest lucru este posibil, pentru facilitarea accesului efectiv și fără discriminare al copiilor cu handicap la educație, formare profesională, servicii medicale, recuperare, pregătire, în vederea ocupării unui loc

de muncă, la activități recreative, precum și la orice alte activități apte să le permită deplina integrare socială și dezvoltare a personalității lor.

(5) Organele de specialitate ale administrației publice centrale și autoritățile administrației publice locale sunt obligate să inițieze programe și să asigure resursele necesare dezvoltării serviciilor destinate satisfacerii nevoilor copiilor cu handicap și ale familiilor acestora în condiții care să le garanteze demnitatea, să le favorizeze autonomia și să le faciliteze participarea activă la viața comunității.

Art. 50

(1) Copilul cu dizabilități beneficiază de asistență medicală gratuită, inclusiv de medicamente gratuite, atât pentru tratamentul ambulatoriu, cât și pe timpul spitalizării, în cadrul sistemului de asigurări sociale de sănătate, în condițiile stabilite prin contractul-cadru.

(2) Părintele sau reprezentantul legal are obligația de a respecta și/sau urma serviciile prevăzute în planul de recuperare pentru copilul cu dizabilități încadrat în grad de handicap.

SECȚIUNEA 4: Educație, activități recreative și culturale

Art. 51

(1) Copilul are dreptul de a primi o educație care să îi permită dezvoltarea, în condiții nediscriminatorii, a aptitudinilor și personalității sale.

(2) Părinții copilului au cu prioritate dreptul de a alege felul educației care urmează să fie dată copiilor lor și au obligația să înscrie copilul la școală și să asigure frecventarea cu regularitate de către acesta a cursurilor școlare.

(3) Copilul care a împlinit vârsta de 14 ani poate cere încuviințarea instanței judecătorești de a-și schimba felul învățaturii și al pregătirii profesionale.

Art. 52

(1) Ministerul Educației Naționale, ca organ de specialitate al administrației publice centrale, precum și inspectoratele școlare și unitățile de învățământ, ca instituții ale administrației publice locale cu atribuții în domeniul educației, sunt obligate să întreprindă măsuri necesare pentru:

- a) facilitarea accesului la educația preșcolară și asigurarea învățământului general obligatoriu și gratuit pentru toți copiii;
- b) dezvoltarea de programe de educație pentru părinții tineri, inclusiv în vederea prevenirii violenței în familie;
- c) organizarea de cursuri speciale de pregătire pentru copiii care nu pot răspunde la cerințele programei școlare naționale, pentru a nu intra prematur pe piața muncii;
- d) organizarea de cursuri speciale de pregătire pentru copiii care au abandonat școala, în vederea reintegrării lor în sistemul național de învățământ;
- e) respectarea dreptului copilului la timp de odihnă și timp liber, precum și a dreptului acestuia de a participa liber la viața culturală și artistică;
- f) prevenirea abandonului școlar din motive economice, luând măsuri active de acordare a unor servicii sociale în mediul școlar, cum sunt: hrană, rechizite, transport și altele asemenea.
- g) facilitarea accesului la programe de educație pentru sănătate al tuturor elevilor înscriși în învățământul preuniversitar.

h) prevenirea și combaterea comportamentelor agresive, de excludere, de luare în derâdere, umilitoare, și a oricărei alte forme de violență psihologică - bullying, astfel cum este definită în Legea educației naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare, îndreptate împotriva copiilor, în unitățile de învățământ;

i) prevenirea abandonului școlar la nivelul comunității, din motive precum mariajul timpuriu, respectiv sarcina la minore.

(2) În cadrul procesului instructiv-educativ, copilul are dreptul de a fi tratat cu respect de către cadrele didactice, personalul didactic auxiliar și cel administrativ și de a fi informat asupra drepturilor sale, precum și asupra modalităților de exercitare a acestora. Pedepsele corporale sau alte tratamente degradante în cadrul procesului instructiv-educativ sunt interzise.

(2¹) Copiii, părinții, cadrele didactice, personalul didactic auxiliar și cel administrativ au obligația de a menține un climat pozitiv și incluziv în orice unitate de învățământ, care să permită tuturor copiilor să fie respectați și acceptați.

(2²) Conducerea fiecărei unități de învățământ are obligația de a include în regulamentul de ordine interioară mecanisme de prevenire a comportamentelor prevăzute la alin. (1) lit. h).

(2³) Prevenirea și combaterea oricărei forme de violență psihologică - bullying în școli se realizează cu respectarea principiului primordialității măsurilor nepunitive bazate pe mediere și dialog și al participării copiilor și părinților în acțiunile și campaniile derulate în acest sens.

(3) Copilul, personal și, după caz, reprezentat sau asistat de reprezentantul său legal, are dreptul de a contesta modalitățile și rezultatele evaluării și de a se adresa în acest sens conducerii unității de învățământ, în condițiile legii.

(4) Cadrele didactice au obligația de a referi centrelor județene de resurse și asistență educațională/Centrului Municipiului București de Resurse și Asistență Educațională cazurile de abuz, neglijare, exploatare și orice altă formă de violență asupra copilului și de a semnaliza serviciului public de asistență socială sau, după caz, direcției generale de asistență socială și protecția copilului, aceste cazuri.

Art. 53

(1) Copilul are dreptul la odihnă și vacanță.

(2) Copilul trebuie să beneficieze de timp suficient pentru odihnă și vacanță, să participe în mod liber la activități recreative proprii vârstei sale și la activitățile culturale, artistice și sportive ale comunității. Autoritățile publice au obligația să contribuie, potrivit atribuțiilor ce le revin, la asigurarea condițiilor exercitării în condiții de egalitate a acestui drept.

(3) Autoritățile publice au obligația să asigure, potrivit atribuțiilor care le revin, locuri de joacă suficiente și adecvate pentru copii, în mod special în situația zonelor intens populate.

CAPITOLUL III: Protecția specială a copilului lipsit, temporar sau definitiv, de ocrotirea părinților săi

SECȚIUNEA 1: Dispoziții comune

Art. 54

Protecția specială a copilului reprezintă ansamblul măsurilor, prestațiilor și serviciilor destinate îngrijirii și dezvoltării copilului lipsit, temporar sau definitiv, de ocrotirea părinților săi sau a celui care, în vederea protejării intereselor sale, nu poate fi lăsat în grija acestora.

Art. 55

(1) Copilul beneficiază de protecția specială prevăzută de prezenta lege până la dobândirea capacității depline de exercițiu.

(2) **La cererea tânărului, exprimată după dobândirea capacității depline de exercițiu, dacă își continuă studiile o singură dată în fiecare formă de învățământ de zi, protecția specială se**

acordă, în condițiile legii, pe toată durata continuării studiilor, dar fără a se depăși vârsta de 26 de ani.

*) În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 55 alin. (2), sintagma "dacă își continuă studiile o singură dată în fiecare formă de învățământ de zi" se interpretează în sensul că persoana aflată în continuarea studiilor care se înscrie la o nouă facultate/specializare beneficiază de protecție specială în condițiile prevăzute de art. 55 alin. (2) din Legea nr. 272/2004 în măsura în care programul corespunzător de studii universitare de licență, conform art. 140 alin. (1) din Legea educației naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare, la care s-a înscris inițial nu este finalizat.

(3) Tânărul care a dobândit capacitate deplină de exercițiu și a beneficiat de o măsură de protecție specială, dar care nu își continuă studiile și nu are posibilitatea revenirii în propria familie, fiind confruntat cu riscul excluderii sociale, beneficiază, la cerere, pe o perioadă de până la 2 ani, de protecție specială, în scopul facilitării integrării sale sociale. Acest drept se pierde în cazul în care se face dovada că tânărului i s-au oferit un loc de muncă și/sau locuință cel puțin de două ori, iar acesta le-a refuzat ori le-a pierdut din motive imputabile lui.

(4) La încetarea măsurii de protecție specială, tinerii aflați în situațiile prevăzute la alin. (2) și (3) își pot da acordul cu privire la monitorizarea situației lor după încetarea măsurii de protecție specială și după informarea lor obligatorie de către managerul de caz cu privire la acest drept. Acordul este exprimat în scris în fața comisiei pentru protecția copilului, cu declararea adresei sau a localității la/în care va locui.

Art. 55¹

(1) În ultimul an în care tinerii prevăzuți la art. 55 alin. (2) și (3) se află în sistemul de protecție specială, direcția generală de asistență socială și protecția copilului are obligația de a-i sprijini în căutarea unui loc de muncă și a unui loc de cazare.

(2) Pentru tinerii prevăzuți la art. 55 alin. (2) și (3), direcția generală de asistență socială și protecția copilului are obligația să transmită copia hotărârii comisiei pentru protecția copilului privind încetarea măsurii de protecție specială, serviciului public de asistență socială de la domiciliul tânărului sau, după caz, din localitatea în care acesta declară că va locui, cu prilejul exprimării acordului prevăzut la art. 55 alin. (4), însoțită de copii după actele doveditoare referitoare la căutarea unui loc de muncă și a unui loc de cazare.

(3) Serviciul public de asistență socială de la domiciliul tânărului sau, după caz, din localitatea în care acesta declară că va locui, cu prilejul exprimării acordului prevăzut la art. 55 alin. (4), are obligația de a urmări semestrial evoluția acestuia pentru o perioadă de 2 ani și de a transmite rapoartele întocmite direcției generale de asistență socială și protecția copilului care a propus încetarea măsurii de protecție specială.

Art. 56

Serviciile de protecție specială sunt cele prevăzute la art. 120-123.

Art. 57

(1) Măsurile de protecție specială a copilului se stabilesc și se aplică în baza planului individualizat de protecție.

(2) Planul prevăzut la alin. (1) se întocmește și se revizuieste în conformitate cu normele metodologice elaborate și aprobate de Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice.

(3) Măsurile de protecție specială a copilului care a împlinit vârsta de 14 ani se stabilesc numai cu consimțământul acestuia. În situația în care copilul refuză să își dea consimțământul, măsurile de protecție se stabilesc numai de către instanța judecătorească, care, în situații temeinic motivate, poate trece peste refuzul acestuia de a-și exprima consimțământul față de măsura propusă.

Art. 58

(1) Direcția generală de asistență socială și protecția copilului are obligația de a întocmi planul individualizat de protecție, în termen de 30 de zile după primirea cererii de instituire a unei măsuri de protecție specială sau imediat după ce directorul direcției generale de asistență socială și protecția copilului a dispus plasamentul în regim de urgență.

(2) În situația copilului pentru care a fost instituită tutela, dispozițiile alin. (1) nu sunt aplicabile.

(3) La stabilirea obiectivelor planului individualizat de protecție, managerul de caz are obligația de a acorda prioritate reintegrării copilului în familie în termenele și condițiile prevăzute la art. 28 alin. (1) și art. 29 din Legea nr. 273/2004 privind procedura adopției, republicată, cu modificările și completările ulterioare, precum și integrării socio-profesionale pentru copiii cu vârsta mai mare de 16 ani, iar dacă acestea nu sunt posibile, managerul de caz are obligația de a stabili adopția, ca finalitate a planului individualizat de protecție, în conformitate cu prevederile legale în vigoare.

(4) Reintegrarea copilului în familie ca obiectiv al planului individualizat de protecție se stabilește cu consultarea obligatorie a părinților și a membrilor familiei extinse.

(5) Deschiderea procedurii adopției interne se realizează în condițiile legii speciale, adopția ca obiectiv al planului individualizat de protecție stabilindu-se fără consultarea părinților și a membrilor familiei extinse.

(6) Planul individualizat de protecție poate prevedea plasamentul copilului într-un serviciu de tip rezidențial, numai în cazul în care nu a putut fi instituită tutela ori nu a putut fi dispus plasamentul la familia extinsă, la un asistent maternal sau la o altă persoană sau familie, în condițiile prezentei legi.

Art. 59

Măsurile de protecție specială a copilului sunt:

- a) plasamentul;
- b) plasamentul în regim de urgență;
- c) supravegherea specializată.

Art. 60

De măsurile de protecție specială, instituite de prezenta lege, beneficiază:

a) copilul ai cărui părinți sunt decedați, necunoscuți, decăzuți din exercițiul drepturilor părintești sau cărora li s-a aplicat pedeapsa interzicerii drepturilor părintești, care beneficiază de consiliere judiciară dacă aceștia nu pot exercita, potrivit legii, autoritatea părintească, sau de tutelă specială, declarați judecătorește morți sau dispăruți, când nu a putut fi instituită tutela;

b) copilul care, în vederea protejării intereselor sale, nu poate fi lăsat în grija părinților din motive neimputabile acestora;

c) copilul abuzat sau neglijat;

d) copilul găsit sau copilul părăsit în unități sanitare;

e) copilul care a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală și care nu răspunde penal.

f) copilul neînsoțit, cetățean străin sau apatrid, inclusiv cel care solicită azil sau beneficiază de protecție internațională în România, în condițiile Legii nr. 122/2006, cu modificările și completările ulterioare.

Art. 61

Părinții, precum și copilul care a împlinit vârsta de 14 ani au dreptul să atace în instanță măsurile de protecție specială instituite de prezenta lege, beneficiind de asistență juridică gratuită, în condițiile legii.

SECȚIUNEA 2: Plasamentul

Art. 62

(1) Plasamentul copilului constituie o măsură de protecție specială, având caracter temporar, care poate fi dispusă, în condițiile prezentei legi, după caz, în următoarea ordine, la:

- a) o persoană sau familie;
- b) un asistent maternal;
- c) un serviciu de tip rezidențial, prevăzut la art. 123, și licențiat în condițiile legii.

(2) Persoana sau familia care primește un copil în plasament trebuie să aibă domiciliul în România și să fie evaluată de către direcția generală de asistență socială și protecția copilului în a cărei rază administrativ-teritorială se află domiciliul acesteia sau, după caz, de către un furnizor privat acreditat, cu privire la garanțiile morale și condițiile materiale pe care trebuie să le îndeplinească pentru a primi un copil în plasament. Persoana sau familia poate primi în plasament și un copil care are domiciliul în altă unitate administrativ-teritorială, dacă interesul superior al copilului o impune.

Art. 63

Pe toată durata plasamentului, domiciliul copilului se află, după caz, la persoana, familia, asistentul maternal sau la serviciul de tip rezidențial care îl are în îngrijire.

Art. 64

(1) Plasamentul copilului care nu a împlinit vârsta de 7 ani poate fi dispus numai la familia extinsă, substitutivă sau la asistent maternal, plasamentul acestuia într-un serviciu de tip rezidențial fiind interzis.

(2) Prin excepție de la prevederile alin. (1), se poate dispune plasamentul într-un serviciu de tip rezidențial al copilului mai mic de 7 ani, în situația în care acesta prezintă handicapuri grave, cu dependență de îngrijiri în servicii de tip rezidențial specializate.

(3) La stabilirea măsurii de plasament se va urmări:

- a) plasarea copilului, cu prioritate, la familia extinsă sau la familia substitutivă;
- b) menținerea fraților împreună;
- c) facilitarea exercitării de către părinți a dreptului de a vizita copilul și de a menține legătura cu acesta.

Art. 65

(1) Măsura plasamentului se stabilește de către comisia pentru protecția copilului, în situația în care există acordul părinților, pentru situațiile prevăzute la art. 60 lit. b) și e).

(2) Măsura plasamentului se stabilește de către instanța judecătorească, la cererea direcției generale de asistență socială și protecția copilului:

a) în situația copilului prevăzut la art. 60 lit. a) și f), precum și în situația copilului prevăzut la art. 60 lit. c) și d), dacă se impune înlocuirea plasamentului în regim de urgență dispus de către direcția generală de asistență socială și protecția copilului;

b) în situația copilului prevăzut la art. 60 lit. b) și e), atunci când nu există acordul părinților sau, după caz, al unuia dintre părinți, pentru instituirea acestei măsuri.

Art. 66

(1) Drepturile și obligațiile părintești față de copil se mențin pe toată durata măsurii plasamentului dispus de către comisia pentru protecția copilului.

(2) Drepturile și obligațiile părintești față de copil se mențin pe toată durata măsurii plasamentului dispus de către instanță în situația copilului prevăzut la art. 60 lit. b) și e), atunci când nu există acordul părinților sau, după caz, al unuia dintre părinți, pentru instituirea acestei măsuri, dacă în

vederea respectării interesului superior al copilului instanța nu dispune altfel, în funcție de circumstanțele cazului.

(3) Drepturile și obligațiile părintești față de copil, pe toată durata măsurii plasamentului dispus de către instanță în situația copilului prevăzut la art. 60 lit. a), c), d) și f), sunt exercitate de către directorul direcției generale de asistență socială și protecția copilului.

(3¹) Prin excepție de la prevederile alin. (3), la propunerea motivată a direcției generale de asistență socială și protecția copilului, drepturile și obligațiile părintești față de copil pot fi exercitate de către persoana, familia, asistentul maternal sau șeful serviciului de tip rezidențial care are copilul în plasament, în condițiile legii. În acest caz, copilul poate călători în străinătate numai cu acordul directorului direcției generale de asistență socială și protecția copilului.

(4) Dispozițiile prevăzute de legislația în vigoare referitoare la dreptul părintelui firesc de a consimți la adopția copilului se aplică în mod corespunzător.

Art. 67

(1) Comisia pentru protecția copilului sau, după caz, instanța care a dispus plasamentul copilului în condițiile prezentei legi va stabili, dacă este cazul, și cuantumul contribuției lunare a părinților la întreținerea acestuia, în condițiile stabilite de Codul civil. Sumele astfel încasate se constituie venit la bugetul județului, respectiv la cel al sectorului municipiului București, de unde provine copilul.

(2) Dacă plata contribuției la întreținerea copilului nu este posibilă, instanța obligă părintele apt de muncă să presteze între 20 și 40 de ore lunar pentru fiecare copil, acțiuni sau lucrări de interes local, pe durata aplicării măsurii de protecție specială, pe raza administrativ-teritorială în care are domiciliul sau reședința.

(3) Acțiunile și lucrările prevăzute la alin. (2) sunt incluse în planul de acțiuni sau lucrări de interes local, întocmit conform dispozițiilor legale în vigoare.

Art. 67¹

(1) Se interzice comisiei pentru protecția copilului sau, după caz, instanței care dispune plasamentul copilului în condițiile prezentei legi să comunice părinților biologici ai copilului documente și informații ale persoanei sau familiei de plasament privind adresa, veniturile, bunurile deținute în proprietate, starea medicală sau psihologică.

(2) Cauzele prevăzute de prezenta lege privind stabilirea măsurilor de protecție specială sunt soluționate cu respectarea confidențialității și a dispozițiilor Regulamentului (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE, precum și a legislației de punere în aplicare a acestuia, potrivit Legii nr. 129/2018 pentru modificarea și completarea Legii nr. 102/2005 privind înființarea, organizarea și funcționarea Autorității Naționale de Supraveghere a Prelucrării Datelor cu Caracter Personal, precum și pentru abrogarea Legii nr. 677/2001 pentru protecția persoanelor cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date.

SECȚIUNEA 3: Plasamentul în regim de urgență

Art. 68

(1) Plasamentul în regim de urgență este o măsură de protecție specială, cu caracter temporar, care se stabilește pentru copilul aflat în următoarele situații:

- a) abuzat, neglijat sau supus oricărei forme de violență;
- b) găsit sau părăsit în unități sanitare.

(2) Plasamentul în regim de urgență se poate dispune și în cazul copilului al cărui unic ocrotitor legal sau ambii au fost reținuți, arestați, internați sau în situația în care, din orice alt motiv, aceștia nu-și pot exercita drepturile și obligațiile părintești cu privire la copil.

(3) Autoritatea, instituția sau unitatea care a hotărât sau a dispus una dintre măsurile prevăzute la alin. (2) care a condus la rămânerea unui minor fără ocrotire părintească sau care, după caz, primește sau găzduiește o persoană despre care cunoaște că este singurul ocrotitor legal al unui copil are obligația de a informa, în cel mai scurt timp posibil, direcția generală de asistență socială și protecția copilului în a cărei circumscripție locuiește copilul, despre situația acestuia și a ocrotitorului său legal.

(4) Dispozițiile art. 62-64 se aplică în mod corespunzător.

(5) Pe toată durata plasamentului în regim de urgență se suspendă de drept exercițiul drepturilor părintești, până când instanța judecătorească va decide cu privire la înlocuirea sau încetarea acestei măsuri și cu privire la exercitarea drepturilor părintești. Pe perioada suspendării, drepturile și obligațiile părintești privitoare la persoana copilului sunt exercitate și, respectiv, îndeplinite de către persoana, familia, asistentul maternal sau șeful serviciului de tip rezidențial care a primit copilul în plasament în regim de urgență, iar cele privitoare la bunurile copilului sunt exercitate și, respectiv, îndeplinite, de către directorul direcției generale de asistență socială și protecția copilului.

Art. 69

(1) Măsura plasamentului în regim de urgență se stabilește de către directorul direcției generale de asistență socială și protecția copilului din unitatea administrativ-teritorială în care se găsește copilul aflat în situațiile prevăzute la art. 68 alin. (1), dacă nu se întâmpină opoziție din partea reprezentanților persoanelor juridice, precum și a persoanelor fizice care au în îngrijire sau asigură protecția copilului respectiv. Pentru copilul aflat în situațiile prevăzute la art. 68 alin. (2), măsura plasamentului în regim de urgență se stabilește de către directorul direcției generale de asistență socială și protecția copilului.

(2) Măsura plasamentului în regim de urgență se stabilește de către instanța judecătorească în condițiile art. 100 alin. (3).

Art. 70

(1) În situația plasamentului în regim de urgență dispus de către directorul direcției generale de asistență socială și protecția copilului, acesta este obligat să sesizeze instanța judecătorească în termen de 5 zile de la data la care a dispus această măsură.

(2) În situația în care nu se mai mențin împrejurările care au stat la baza stabilirii măsurii plasamentului în regim de urgență, directorul direcției generale de asistență socială și protecția copilului poate dispune, în termenul prevăzut la alin. (1), revocarea măsurii de plasament în regim de urgență.

(3) Instanța judecătorească va analiza motivele care au stat la baza măsurii adoptate de către direcția generală de asistență socială și protecția copilului și va dispune încetarea plasamentului în regim de urgență și, după caz, reintegrarea copilului în familia sa, înlocuirea plasamentului în regim de urgență cu tutela sau cu măsura plasamentului. Instanța se va pronunța, totodată, cu privire la exercitarea drepturilor părintești.

(4) În situația în care plasamentul în regim de urgență este dispus de către instanța judecătorească, aceasta se va pronunța în condițiile art. 100 alin. (4).

SECȚIUNEA 4: Supravegherea specializată

Art. 71

(1) Măsura de supraveghere specializată se dispune în condițiile prezentei legi față de copilul care a săvârșit o faptă penală și care nu răspunde penal.

(2)În cazul în care există acordul părinților sau al reprezentantului legal, măsura supravegherii specializate se dispune de către comisia pentru protecția copilului, iar, în lipsa acestui acord, de către instanța judecătorească.

SECȚIUNEA 5: Monitorizarea aplicării măsurilor de protecție specială

Art. 72

(1)Împrejurările care au stat la baza stabilirii măsurilor de protecție specială, dispuse de comisia pentru protecția copilului sau de instanța judecătorească, trebuie verificate trimestrial de către direcția generală de asistență socială și protecția copilului.

(2)În cazul în care împrejurările prevăzute la alin. (1) s-au modificat, direcția generală de asistență socială și protecția copilului este obligată să sesizeze de îndată comisia pentru protecția copilului sau, după caz, instanța judecătorească, în vederea modificării sau, după caz, a încetării măsurii.

(3)Dreptul de sesizare prevăzut la alin. (2) îl au, de asemenea, părinții sau alt reprezentant legal al copilului, precum și copilul.

Art. 73

(1)Direcția generală de asistență socială și protecția copilului sau, după caz, organismul privat autorizat are obligația de a urmări modul în care sunt puse în aplicare măsurile de protecție specială, dezvoltarea și îngrijirea copilului pe perioada aplicării măsurii.

(2)În îndeplinirea obligației prevăzute la alin. (1) direcția generală de asistență socială și protecția copilului sau, după caz, organismul privat autorizat întocmește, trimestrial sau ori de câte ori apare o situație care impune acest lucru, rapoarte privitoare la evoluția dezvoltării fizice, mentale, spirituale, morale sau sociale a copilului și a modului în care acesta este îngrijit.

(3)În situația în care se constată, pe baza raportului întocmit potrivit alin. (2), necesitatea modificării sau, după caz, a încetării măsurii, direcția generală de asistență socială și protecția copilului este obligată să sesizeze de îndată comisia pentru protecția copilului sau, după caz, instanța judecătorească.

(3¹)În situația constatării necesității modificării măsurii de protecție specială, este interzisă mutarea copilului dintr-un serviciu de tip familial într-un serviciu de tip rezidențial. Interdicția nu se aplică în situații temeinic motivate de managerul de caz, respectiv situații care pun în primejdie viața și securitatea copilului.

(4)Propunerea de încetare a măsurii de protecție și reintegrarea în familie este însoțită, în mod obligatoriu, de documente din care să reiasă participarea părinților la ședințe de consiliere în vederea dezvoltării de abilități parentale, astfel încât reintegrarea să se realizeze în cele mai bune condiții.

Art. 74

La încetarea măsurilor de protecție specială prin reintegrarea copilului în familia sa, serviciul public de asistență socială, organizat la nivelul municipiilor și orașelor, persoanele cu atribuții de asistență socială din aparatul de specialitate al primarului, precum și direcția generală de asistență socială și protecția copilului, în cazul sectoarelor municipiului București, de la domiciliul sau, după caz, de la reședința părinților, au obligația de a urmări evoluția dezvoltării copilului, precum și modul în care părinții își exercită drepturile și își îndeplinesc obligațiile cu privire la copil. În acest scop, acestea întocmesc rapoarte trimestriale pe o perioadă de minimum 2 ani, pe care le transmit direcției generale de asistență socială și protecția copilului care a propus încetarea măsurii de protecție specială.

Art. 75

Copilul față de care a fost luată o măsură de protecție specială are dreptul de a menține relații cu alte persoane, dacă acestea nu au o influență negativă asupra dezvoltării sale fizice, mentale, spirituale, morale sau sociale.

Unitatea de studiu IX

PROTECȚIA COPILULUI ȘI FAMILIEI ÎMPOTRIVA VIOLENȚELOR, ABUZURILOR ȘI NEGLIJENȚEI

OBIECTIVE SPECIFICE:

Asigurarea cunoștințelor pentru ca viitorul asistent social să poată consilia și acompania beneficiarii în situații de violență familială.

BIBLIOGRAFIE ȘI SURSE:

- Legea 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului – art. 91 – 123.
- Legea 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței în familie.
- Țiclea, Alexandru, Georgescu, Laura, Dreptul securității sociale. Curs universitar, ed. a IX-a ed. Universul Juridic, București, 2019.
- Noțiuni utile din Codul civil, Codul de procedură civilă, Codul penal, Codul de procedură penală.
- Jurisprudență relevantă.

CUPRINS:

- Definirea principalelor tipuri de abuzuri conform prevederilor Legii 272/2004.
- Cunoașterea principalelor acțiuni judiciare și extrajudiciare, de întreprins în situație de violență în familie constatată :
 - **Ordin de protecție provizoriu** (art. 28 și urm. din Legea 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței domestice)
 - **Plângere penală** (C. penal)
 - **Sesizare D.G.A.S.P.C.**
 - **Ordin de protecție emis de instanță** (art. 40 alin. (1), (2), (3) lit. b), c) din Legea 217/2003)
 - **Divorț - exercitarea exclusivă a autorității părintești** (art. 398 C. civ., art. 36 alin. (7) din legea 272/2004)
 - **Decăderea părintelui abuzator din drepturile părintești** (art. 508 alin. (1) C. civ).
- Limitele răspunderii penale a minorilor
- Protecția copiilor cu părinți plecați la muncă în străinătate
- Protecția copilului împotriva consumului de droguri

Legea 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului - Republicată

Data act: 21-iun-2004

Emitent: Parlamentul

SECȚIUNEA 1: Protecția copilului împotriva exploatării economice

Art. 91

(1) Copilul are dreptul de a fi protejat împotriva exploatării și nu poate fi constrâns la o muncă sau activitate domestică ori în afara familiei, inclusiv în instituții de învățământ, de protecție specială, reeducare și detenție sau în domeniul cultural, artistic, sportiv, publicitar și de modeling, ce comportă un risc potențial sau care este susceptibilă să îi compromită educația ori să îi dăuneze sănătății sau dezvoltării sale fizice, mentale, spirituale, morale ori sociale.

(2) Este interzisă orice practică prin intermediul căreia un copil este dat de unul sau de ambii părinți ori de reprezentantul lui legal, în schimbul unei recompense, unor datorii sau nu, cu scopul exploatării copilului prin muncă.

(3) În situațiile în care copiii de vârstă școlară se sustrag procesului de învățământ, desfășurând munci cu nerespectarea legii, unitățile de învățământ sunt obligate să sesizeze de îndată serviciul public de asistență socială. În cazul unor asemenea constatări, serviciul public de asistență socială împreună cu inspectoratele școlare județene și cu celelalte instituții publice competente sunt obligate să ia măsuri în vederea reintegrării școlare a copilului.

(4) Inspectia Muncii, în colaborare cu Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, are obligația de a promova campanii de conștientizare și informare:

a) pentru copii - despre măsurile de protecție de care pot beneficia și despre riscurile pe care le implică cazurile de exploatare economică;

b) pentru publicul larg - incluzând educație parentală și activități de pregătire pentru categoriile profesionale care lucrează cu și pentru copii, pentru a-i ajuta să asigure copiilor o reală protecție împotriva exploatării economice;

c) pentru angajatori sau potențiali angajatori.

Art. 92

(1) Prestarea de către copii a activităților remunerate în domeniile cultural, artistic, sportiv, publicitar și de modeling prevăzute la art. 91 alin. (1) este condiționată de informarea prealabilă a serviciului public de asistență socială de la domiciliul copilului.

(2) Condițiile de muncă pentru situațiile prevăzute la alin. (1) și modalitățile procedurii de informare prealabilă se stabilesc prin hotărâre a Guvernului.

SECȚIUNEA 2: Protecția copilului împotriva consumului de droguri

Art. 93

(1) Copilul are dreptul de a fi protejat împotriva folosirii ilicite de stupefiante și substanțe psihotrope.

(2) Este interzisă vânzarea de solvenți copiilor, fără acordul părintelui ori al altui reprezentant legal.

(3) Agenția Națională Antidrog, în colaborare cu Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice și, după caz, cu alte autorități sau organe de specialitate ale administrației publice centrale, are obligația de a lua măsurile corespunzătoare pentru:

a) prevenirea folosirii copiilor la producția și traficul ilicit al acestor substanțe;

b)conștientizarea publicului larg și, în mod particular, a copiilor cu privire la această problemă, inclusiv prin intermediul sistemului de învățământ și, după caz, prin introducerea acestui subiect în programa școlară;

c)sprijinirea copiilor și familiilor acestora, prin consiliere și îndrumare - dacă este necesar, de natură confidențială, dar și prin elaborarea de politici și strategii care să garanteze recuperarea fizică și psihică și reintegrarea socială a copiilor dependenți de droguri, inclusiv prin dezvoltarea în acest scop de metode de intervenție alternativă la instituțiile psihiatrice tradiționale;

d)dezvoltarea suplimentară a sistemelor pentru adunarea unor date reale asupra apariției consumului de droguri la copii, ca și asupra implicării acestora în producția și traficul ilicit de droguri; evaluarea permanentă a acestor situații, a progreselor realizate, a dificultăților întâmpinate și, respectiv, a obiectivelor propuse pentru viitor;

e)dezvoltarea unui sistem de informare publică care să reducă toleranța în ceea ce privește consumul de droguri și să ajute la recunoașterea primelor simptome de consum de droguri, mai ales în rândul copiilor.

(4)Instituțiile prevăzute la alin. (3) se vor asigura că opiniile copiilor sunt luate în considerare la elaborarea strategiilor antidrog.

SECȚIUNEA 3: Protecția copilului împotriva abuzului sau neglijenței

Art. 94

(1)Prin abuz asupra copilului se înțelege orice acțiune voluntară a unei persoane care se află într-o relație de răspundere, încredere sau de autoritate față de acesta, prin care sunt periclitate viața, dezvoltarea fizică, mentală, spirituală, morală sau socială, integritatea corporală, sănătatea fizică sau psihică a copilului, și se clasifică drept abuz fizic, emoțional, psihologic, sexual și economic.

(2)Prin neglijarea copilului se înțelege omisiunea, voluntară sau involuntară, a unei persoane care are responsabilitatea creșterii, îngrijirii sau educării copilului de a lua orice măsură pe care o presupune îndeplinirea acestei responsabilități, care pune în pericol viața, dezvoltarea fizică, mentală, spirituală, morală sau socială, integritatea corporală, sănătatea fizică sau psihică a copilului și poate îmbrăca mai multe forme: alimentară, vestimentară, neglijarea igienei, neglijarea medicală, neglijarea educațională, neglijarea emoțională sau părăsirea copilului/abandonul de familie, care reprezintă cea mai gravă formă de neglijare.

Art. 95

Sunt interzise săvârșirea oricărui act de violență, precum și privarea copilului de drepturile sale de natură să pună în pericol viața, dezvoltarea fizică, mentală, spirituală, morală sau socială, integritatea corporală, sănătatea fizică sau psihică a copilului, atât în familie, cât și în instituțiile care asigură protecția, îngrijirea și educarea copiilor, în unități sanitare, unități de învățământ, precum și în orice altă instituție publică sau privată care furnizează servicii sau desfășoară activități cu copii.

Art. 96

(1)Orice persoană care, prin natura profesiei sau ocupației sale, lucrează direct cu un copil și are suspiciuni în legătură cu existența unei situații de abuz sau de neglijare a acestuia este obligată să sesizeze serviciul public de asistență socială sau direcția generală de asistență socială și protecția copilului în a cărei rază teritorială a fost identificat cazul respectiv.

(2)Pentru semnalarea cazurilor de abuz sau de neglijare a copilului, la nivelul fiecărei direcții generale de asistență socială și protecția copilului se înființează obligatoriu telefonul copilului, al cărui număr va fi adus la cunoștința publicului.

Art. 97

Părinții sau reprezentanții legali au obligația de a supraveghea copilul și de a lua toate măsurile în vederea prevenirii înlesnirii sau practicării cerșetoriei de către copil.

Art. 98

În vederea asigurării respectării dreptului prevăzut la art. 89 alin. (1), direcția generală de asistență socială și protecția copilului este obligată:

- a) să verifice și să soluționeze toate sesizările privind posibilele cazuri de abuz, neglijare, exploatare și orice formă de violență asupra copilului;
- b) să asigure prestarea serviciilor prevăzute la art. 119, specializate pentru nevoile copiilor, victime ale abuzului, neglijării, exploatarei și oricărei forme de violență asupra copilului.

Art. 99

Pentru verificarea sesizărilor privind cazurile de abuz și neglijare a copilului, reprezentanții direcției generale de asistență socială și protecția copilului au drept de acces, în condițiile legii, în sediile persoanelor juridice, precum și la domiciliul persoanelor fizice care au în îngrijire sau asigură protecția unui copil. Pentru efectuarea acestor verificări, organele de poliție au obligația să sprijine reprezentanții direcției generale de asistență socială și protecția copilului.

Art. 100

(1) Reprezentanții persoanelor juridice, precum și persoanele fizice care au în îngrijire sau asigură protecția unui copil sunt obligați să colaboreze cu reprezentanții direcției generale de asistență socială și protecția copilului și să ofere toate informațiile necesare pentru soluționarea sesizărilor.

(2) În situația în care, în urma verificărilor efectuate, reprezentanții direcției generale de asistență socială și protecția copilului stabilesc că există motive temeinice care să susțină existența unei situații de pericol iminent pentru copil, datorată abuzului și neglijării, și nu întâmpină opoziție din partea persoanelor prevăzute la alin. (1), directorul direcției generale de asistență socială și protecția copilului instituie măsura plasamentului în regim de urgență. Prevederile art. 62-64, art. 68 alin. (5) și ale art. 70 se aplică în mod corespunzător.

(3) În situația în care persoanele prevăzute la alin. (1) refuză sau împiedică în orice mod efectuarea verificărilor de către reprezentanții direcției generale de asistență socială și protecția copilului, iar aceștia stabilesc că există motive temeinice care să susțină existența unei situații de pericol iminent pentru copil, datorată abuzului și neglijării, direcția generală de asistență socială și protecția copilului sesizează instanța judecătorească, solicitând emiterea unei ordonanțe președințiale de plasare a copilului în regim de urgență la o persoană, la o familie, la un asistent maternal sau într-un serviciu de tip rezidențial, licențiat în condițiile legii. Prevederile art. 62-64 și ale art. 68 alin. (5) se aplică în mod corespunzător.

(4) În termen de 5 zile de la data executării ordonanței președințiale prin care s-a dispus plasamentul în regim de urgență, direcția generală de asistență socială și protecția copilului sesizează instanța judecătorească pentru a decide cu privire la: înlocuirea plasamentului în regim de urgență cu măsura plasamentului, decăderea din exercitiul drepturilor părintești, precum și cu privire la exercitarea drepturilor părintești. Instanța se pronunță și cu privire la obligarea părinților copilului de a se prezenta la ședințe de consiliere.

Art. 101

(1) În cadrul procesului prevăzut la art. 100 alin. (3) și (4), se poate administra, din oficiu, ca probă, declarația scrisă a copilului referitoare la abuzul, neglijarea, exploatarea și orice formă de violență asupra copilului la care a fost supus. Declarația copilului poate fi înregistrată, potrivit legii, prin mijloace tehnice audio-video. Înregistrările se realizează în mod obligatoriu cu asistența unui psiholog.

(2) Acordul copilului este obligatoriu pentru realizarea înregistrării declarației sale.

(3) Dacă instanța judecătorească apreciază necesar, aceasta îl poate chema pe copil în fața ei, pentru a-l audia. Audierea are loc numai în camera de consiliu, în prezența unui psiholog și numai după o prealabilă pregătire a copilului în acest sens.

Art. 102

În cazul în care abuzul, neglijarea, exploatarea și orice formă de violență asupra copilului a fost săvârșită de către persoane care, în baza unui raport juridic de muncă sau de altă natură, asigurau protecția, creșterea, îngrijirea sau educația copilului, angajatorii au obligația să sesizeze de îndată organele de urmărire penală și să dispună îndepărtarea persoanei respective de copiii aflați în grija sa.

Art. 103

În instituțiile publice sau private, precum și în serviciile de tip rezidențial, publice sau private, care asigură protecția, creșterea, îngrijirea sau educarea copiilor, este interzisă angajarea persoanei împotriva căreia a fost pronunțată o hotărâre judecătorească definitivă pentru săvârșirea, cu intenție, a unei infracțiuni.

SECȚIUNEA 4: Protecția copilului cu părinți plecați la muncă în străinătate

Art. 104

(1) Părintele care exercită singur autoritatea părintească sau la care locuiește copilul, care urmează să plece la muncă în străinătate, are obligația de a notifica această intenție serviciului public de asistență socială de la domiciliu, cu minimum 40 de zile înainte de a părăsi țara.

(2) Notificarea va conține, în mod obligatoriu, desemnarea persoanei care se ocupă de întreținerea copilului pe perioada absenței părinților sau tutorelui, după caz.

(2¹) Părintele care exercită singur autoritatea părintească sau la care a locuit copilul, care este plecat la muncă în străinătate, are obligația de a transmite de îndată serviciului public de asistență socială din raza de domiciliu notificarea cu privire la desemnarea persoanei care se ocupă de întreținerea copilului pe perioada absenței sale.

(3) Confirmarea persoanei în întreținerea căreia va rămâne copilul se efectuează de către instanța de tutelă, în conformitate cu prevederile prezentei legi.

(4) Dispozițiile prezentului articol sunt aplicabile și tutorelui, precum și în cazul în care ambii părinți urmează să plece la muncă într-un alt stat.

Art. 105

(1) Persoana desemnată potrivit art. 104 alin. (2) trebuie să facă parte din familia extinsă sau dintre rudele, altele decât cele de gradul III inclusiv, afinii, prietenii familiei ori ai familiei extinse a copilului față de care acesta a dezvoltat relații de atașament sau alături de care s-a bucurat de viața de familie, să aibă minimum 18 ani și să îndeplinească condițiile materiale și garanțiile morale necesare creșterii și îngrijirii unui copil.

(2) Serviciile publice de asistență socială organizate la nivelul municipiilor, orașelor, comunelor asigură persoanelor desemnate consiliere și informare cu privire la răspunderea pentru creșterea și asigurarea dezvoltării copilului pe o perioadă de 6 luni.

(3) La solicitarea părintelui sau, după caz, din oficiu, instanța va dispune delegarea temporară a autorității părintești cu privire la persoana copilului, pentru o perioadă de maximum un an, către persoana desemnată potrivit art. 104 alin. (2). În situația în care părinții nu revin în țară, instanța poate prelungi succesiv delegarea temporară, pe durata lipsei acestora, pentru perioade de cel mult un an.

(4) Acordul persoanei căreia urmează să-i fie delegată autoritatea părintească se exprimă de către aceasta personal, în fața instanței.

(5) La cerere se atașează acte din care să rezulte îndeplinirea condițiilor prevăzute la alin. (1), precum și raportul de anchetă psihosocială întocmit de serviciul public de asistență socială de la domiciliul

persoanei desemnate.

(6) Cererea se soluționează în procedură necontencioasă, potrivit Codului de procedură civilă. Soluționarea cererii de delegare a drepturilor și îndatoririlor părintești se face în termen de 3 zile de la depunerea acesteia.

(7) Hotărârea va cuprinde menționarea expresă a drepturilor și îndatoririlor care se delegă și perioada pentru care are loc delegarea.

(8) Pentru situația prevăzută la alin. (2), după ce instanța hotărăște delegarea drepturilor părintești, persoana în sarcina căreia cad îngrijirea și creșterea copilului trebuie să urmeze, obligatoriu, un program de consiliere, pentru a preveni situații de conflict, neadaptare sau neglijență în relația cu minorul.

(9) Instanța de judecată va comunica o copie a hotărârii de delegare primarului de la domiciliul părinților sau tutorelui, precum și primarului de la domiciliul persoanei căreia i se acordă delegarea autorității părintești.

Art. 106

Autoritățile administrației publice locale, prin intermediul serviciilor de asistență socială, pot iniția, în limita prevederilor bugetului de stat sau ale bugetelor locale și în limita bugetelor de venituri și cheltuieli prevăzute cu această destinație, campanii de informare a părinților, în vederea:

a) conștientizării de către părinți a riscurilor asumate prin plecarea lor la muncă în străinătate;

b) informării părinților cu privire la obligațiile ce le revin în situația în care intenționează să plece în străinătate.

Art. 107

Procedura de monitorizare a modului de creștere și îngrijire a copilului cu părinți plecați la muncă în străinătate, precum și serviciile de care aceștia pot beneficia se stabilesc prin hotărâre a Guvernului, la propunerea Ministerului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, în colaborare cu Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice.

Art. 108

Serviciul public de asistență socială și centrul județean de resurse și asistență educațională au obligația de a dezvolta servicii de consiliere specializată destinate copilului care a revenit în țară, după o perioadă de ședere în străinătate alături de părinți mai mare de un an.

SECȚIUNEA 5: Protecția copilului împotriva răpirii sau oricăror forme de traficare

Art. 109

(1) Ministerul Afacerilor Interne și Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, în colaborare cu Ministerul Educației Naționale, vor efectua demersurile necesare pentru adoptarea tuturor măsurilor legislative, administrative și educative destinate asigurării protecției efective împotriva oricăror forme de trafic intern sau internațional al copiilor, în orice scop sau sub orice formă, inclusiv de către propriii părinți.

(2) În acest scop, autoritățile publice menționate la alin. (1) au responsabilitatea elaborării unei strategii la nivel național pentru prevenirea și combaterea acestui fenomen, inclusiv a unui mecanism intern de coordonare și monitorizare a activităților întreprinse.

SECȚIUNEA 6: Protecția copilului împotriva altor forme de exploatare

Art. 110

(1) Copilul are dreptul la protecție împotriva oricărei forme de exploatare.

(2) Instituțiile și autoritățile publice, potrivit atribuțiilor lor, adoptă reglementări specifice și aplică măsuri corespunzătoare pentru prevenirea, între altele:

- a) transferului ilicit și a nereturnării copilului;
- b) încheierii adopțiilor, naționale ori internaționale, în alte scopuri decât interesul superior al copilului;
- c) exploatării sexuale și a violenței sexuale;
- d) răpirii și traficării de copii în orice scop și sub orice formă;
- e) implicării copiilor în conflicte armate;
- f) dezvoltării forțate a talentelor copiilor în dauna dezvoltării lor armonioase, fizice și mentale;
- g) exploatării copilului de către mass-media;
- h) exploatării copilului în cadrul unor cercetări ori experimente științifice.

CAPITOLUL VII: Instituții și servicii cu atribuții în protecția copilului

SECȚIUNEA 1: Instituții la nivel central

Art. 111

Monitorizarea respectării principiilor și drepturilor stabilite de prezenta lege și de Convenția Organizației Națiunilor Unite cu privire la drepturile copilului, ratificată prin Legea nr. 18/1990, republicată, cu modificările ulterioare, precum și coordonarea și controlul activității de protecție și promovare a drepturilor copilului se realizează de către Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice.

Art. 112

Apărarea drepturilor și libertăților copilului în raporturile acestuia cu autoritățile publice cu scopul de a promova și de a îmbunătăți condiția copilului se realizează și prin instituția Avocatul Poporului.

SECȚIUNEA 2: Instituții și servicii la nivel local

Art. 113

Autoritățile administrației publice locale au obligația să garanteze și să promoveze respectarea drepturilor copiilor din unitățile administrativ-teritoriale, asigurând prevenirea separării copilului de părinții săi, precum și protecția specială a copilului lipsit, temporar sau definitiv, de îngrijirea părinților săi.

Art. 114

(1) Autoritățile administrației publice locale au obligația de a implica colectivitatea locală în procesul de identificare a nevoilor comunității și de soluționare la nivel local a problemelor sociale care privesc copiii.

(2) În acest scop pot fi create structuri comunitare consultative cuprinzând, dar fără a se limita, oameni de afaceri locali, preoți, cadre didactice, medici, consilieri locali, polițiști. Rolul acestor structuri este atât de soluționare a unor cazuri concrete, cât și de a răspunde nevoilor globale ale respectivei colectivități.

(3) Mandatul structurilor comunitare consultative se stabilește prin acte emise de către autoritățile administrației publice locale.

(4) Pentru a-și îndeplini rolul pentru care au fost create, structurile comunitare consultative vor beneficia de programe de formare în domeniul asistenței sociale și protecției copilului.

Art. 115

(1)În subordinea consiliului județean și, respectiv, a consiliilor locale ale sectoarelor municipiului București funcționează comisia pentru protecția copilului, ca organ de specialitate al acestora, fără personalitate juridică, având următoarele atribuții principale:

- a)stabilirea încadrării în grad de handicap a copilului;
- b)pronunțarea, în condițiile prezentei legi, cu privire la propunerile referitoare la stabilirea unei măsuri de protecție specială a copilului;
- c)soluționarea cererilor privind eliberarea atestatului de asistent maternal;
- d)alte atribuții prevăzute de lege.

(2)Componenta, organizarea și metodologia de funcționare a comisiei pentru protecția copilului, precum și componenta și atribuțiile serviciului de evaluare complexă pentru copii se reglementează prin hotărâre a Guvernului.

(2¹)Criteriile bio-psiho-sociale de încadrare a copiilor cu dizabilități în grad de handicap și modalitățile de aplicare a acestora se aprobă prin ordin comun al ministrului sănătății și al ministrului familiei, tineretului și egalității de șanse.

(2²)Metodologia pentru evaluarea și intervenția integrată în vederea încadrării copiilor cu dizabilități în grad de handicap, a orientării școlare și profesionale a copiilor cu cerințe educaționale speciale, precum și în vederea abilitării și reabilitării copiilor cu dizabilități și/sau cerințe educaționale speciale se aprobă prin ordin comun al ministrului sănătății, al ministrului familiei, tineretului și egalității de șanse și al ministrului educației.

(3)Președintele, vicepreședintele și membrii comisiilor pentru protecția copilului, precum și secretarul acestora, constituite potrivit legii, au dreptul la o indemnizație de ședință echivalentă cu 1% din indemnizația președintelui consiliului județean, respectiv a primarului de sector.

(4)Indemnizația se suportă din bugetul județului, respectiv al sectorului municipiului București, în limita creditelor bugetare aprobate cu această destinație și cu încadrarea în limita maximă a cheltuielilor de personal, stabilită prin lege.

Art. 116

(1)Serviciul public specializat pentru protecția copilului, existent în subordinea consiliilor județene și a consiliilor locale ale sectoarelor municipiului București, precum și serviciul public de asistență socială de la nivelul județelor și sectoarelor municipiului București se reorganizează ca direcție generală de asistență socială și protecția copilului.

(2)Direcția generală de asistență socială și protecția copilului este instituție publică cu personalitate juridică, înființată în subordinea consiliului județean, respectiv a consiliilor locale ale sectoarelor municipiului București, care preia, în mod corespunzător, funcțiile serviciului public de asistență socială de la nivelul județului și, respectiv, atribuțiile serviciului public de asistență socială de la nivelul sectoarelor municipiului București.

(3)Instituția prevăzută la alin. (2) exercită în domeniul protecției drepturilor copilului atribuțiile prevăzute de prezenta lege, precum și de alte acte normative în vigoare.

(4)Structura organizatorică, numărul de personal și finanțarea direcției generale de asistență socială și protecția copilului se aprobă prin hotărâre a consiliului județean, respectiv a consiliului local al sectorului municipiului București, care o înființează, astfel încât să asigure îndeplinirea în mod corespunzător a atribuțiilor ce îi revin, precum și realizarea deplină și exercitarea efectivă a drepturilor copilului.

(5)Atribuțiile și regulamentul-cadru de organizare și funcționare ale direcției generale de asistență socială și protecția copilului se aprobă prin hotărâre a Guvernului^{*)}, la propunerea Ministerului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice.

*) A se vedea Hotărârea Guvernului nr. 1.434/2004 privind atribuțiile și Regulamentul-cadru de organizare și funcționare ale Direcției generale de asistență socială și protecția copilului, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 547 din 21 iulie 2008, cu modificările și completările ulterioare.

Art. 117

Direcția generală de asistență socială și protecția copilului exercită, în domeniul protecției și promovării drepturilor copilului, următoarele atribuții principale:

- a) coordonează activitățile de asistență socială și de protecție a familiei și a drepturilor copilului la nivelul județului, respectiv al sectorului municipiului București;
- b) coordonează, la nivel județean, activitățile și măsurile de implementare a obiectivelor strategiei județene în domeniul protecției și promovării drepturilor copilului;
- c) asigură îndrumarea metodologică a activităților serviciilor publice de asistență socială;
- d) asigură, la nivel județean, aplicarea unitară a prevederilor legislației din domeniul protecției și promovării drepturilor copilului;
- e) monitorizează și analizează respectarea drepturilor copilului la nivelul județului/sectorului și propune măsuri pentru situațiile în care acestea sunt încălcate;
- f) monitorizează activitatea autorizată conform art. 92 prestată de copii în domeniile cultural, artistic, sportiv, publicitar și de modeling, în raza sa de competență teritorială;
- g) solicită informații și documente, în condițiile legii, de la orice persoană juridică publică sau privată, ori de la persoane fizice implicate în sfera sa de competență, acestea având obligația de a le pune la dispoziție în termen de 15 zile calendaristice de la data solicitării.
- h) colaborează cu furnizori privați acreditați care organizează și dezvoltă servicii de prevenire a separării copilului de familia sa, precum și servicii de protecție specială a copilului lipsit, temporar sau definitiv, de ocrotirea părinților săi, licențiate în condițiile legii.

Art. 118

(1) Serviciile publice de asistență socială organizate la nivelul municipiilor și orașelor, precum și persoanele cu atribuții de asistență socială din aparatul propriu al consiliilor locale comunale îndeplinesc în domeniul protecției copilului următoarele atribuții:

- a) monitorizează și analizează situația copiilor din unitatea administrativ-teritorială, precum și modul de respectare a drepturilor copiilor, asigurând centralizarea și sintetizarea datelor și informațiilor relevante, în baza unei fișe de monitorizare aprobate prin ordin al ministrului muncii, familiei, protecției sociale și persoanelor vârstnice;
- b) realizează activitatea de prevenire a separării copilului de familia sa;
- c) identifică și evaluează situațiile care impun acordarea de servicii și/sau prestații pentru prevenirea separării copilului de familia sa;
- d) elaborează documentația necesară pentru acordarea serviciilor și/sau prestațiilor și acordă aceste servicii și/sau prestații, în condițiile legii;
- e) asigură consilierea și informarea familiilor cu copii în întreținere asupra drepturilor și obligațiilor acestora, asupra drepturilor copilului și asupra serviciilor disponibile pe plan local;
- f) asigură și urmăresc aplicarea măsurilor de prevenire și combatere a consumului de alcool și droguri, de prevenire și combatere a violenței în familie, precum și a comportamentului delinvent;
- g) vizitează, periodic, la domiciliu, familiile și copiii care beneficiază de servicii și prestații și urmăresc modul de utilizare a prestațiilor, precum și familiile care au în îngrijire copii cu părinți plecați la muncă în străinătate;
- h) înaintează propuneri primarului, în cazul în care este necesară luarea unei măsuri de protecție specială, în condițiile legii;
- i) urmăresc evoluția dezvoltării copilului și modul în care părinții acestuia își exercită drepturile și își îndeplinesc obligațiile cu privire la copilul care a beneficiat de o măsură de protecție specială și a fost reintegrat în familia sa;

j)colaborează cu direcția generală de asistență socială și protecția copilului în domeniul protecției copilului și transmit acesteia toate datele și informațiile solicitate din acest domeniu;
k)urmăresc punerea în aplicare a hotărârilor comisiei pentru protecția copilului/instanței de tutelă referitoare la prestarea acțiunilor sau lucrărilor de interes local, prevăzute la art. 67 alin. (2).

(2)La nivelul sectoarelor municipiului București, atribuțiile prevăzute la alin. (1) sunt exercitate de direcția generală de asistență socială și protecția copilului.

(3)Metodologia de lucru privind colaborarea dintre direcțiile generale de asistență socială și protecția copilului și serviciile publice de asistență socială, precum și modelul standard al documentelor elaborate de către acestea se aprobă prin hotărâre a Guvernului, la propunerea Ministerului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, în colaborare cu Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice.

Art. 119

(1)Pentru prevenirea separării copilului de părinții săi, precum și pentru realizarea protecției speciale a copilului separat, temporar sau definitiv, de părinții săi, se organizează și funcționează următoarele tipuri de servicii:

- a)servicii de zi;
- b)servicii de tip familial;
- c)servicii de tip rezidențial.

(2)Regulamentul-cadru pentru organizarea și funcționarea serviciilor prevăzute la alin. (1) se aprobă prin hotărâre a Guvernului^{}.**

^{**}) A se vedea Hotărârea Guvernului nr. 1.438/2004 pentru aprobarea regulamentelor-cadru de organizare și funcționare a serviciilor de prevenire a separării copilului de familia sa, precum și a celor de protecție specială a copilului lipsit temporar sau definitiv de ocrotirea părinților săi, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 872 din 24 septembrie 2004.

Art. 120

(1)Serviciile de zi sunt acele servicii prin care se asigură menținerea, refacerea și dezvoltarea capacităților copilului și ale părinților săi, pentru depășirea situațiilor care ar putea determina separarea copilului de familia sa.

(2)Accesul la aceste servicii se realizează în baza planului de servicii sau, după caz, a planului individualizat de protecție, în condițiile prezentei legi.

Art. 121

Serviciile de tip familial sunt acele servicii prin care se asigură, la domiciliul unei persoane fizice sau familii, creșterea și îngrijirea copilului separat, temporar sau definitiv, de părinții săi, ca urmare a stabilirii în condițiile prezentei legi a măsurii plasamentului.

Art. 122

(1)Pot primi copii în plasament familiile și persoanele care au vârsta de minimum 18 ani, au capacitate deplină de exercițiu, domiciliul în România și care prezintă garanții morale și condiții materiale necesare creșterii și îngrijirii copilului separat, temporar sau definitiv, de părinții săi.

(2)La stabilirea măsurii de plasament la familii și persoane, direcția generală de asistență socială și protecția copilului realizează demersuri pentru identificarea membrilor familiei extinse în vederea consultării și implicării lor în stabilirea/revizuirea obiectivelor planului individualizat de protecție.

(3) Activitatea persoanei atestate ca asistent maternal, în condițiile legii, se desfășoară în baza unui contract cu caracter special, aferent protecției copilului, încheiat cu direcția sau cu un organism privat acreditat, care are următoarele elemente caracteristice:

- a) activitatea de creștere, îngrijire și educare a copiilor aflați în plasament se desfășoară la domiciliu;
- b) programul de lucru este impus de nevoile copiilor;
- c) planificarea timpului liber se face în funcție de programul familiei și al copiilor aflați în plasament;
- d) în perioada efectuării concediului legal de odihnă asigură continuitatea activității desfășurate, cu excepția cazului în care separarea, în această perioadă, de copilul aflat în plasament în familia sa este autorizată de direcție.**

*) Dispozițiile art. 122 alin. (3) lit. d) din Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, republicată, cu modificările și completările ulterioare, nu derogă de la regula privind obligativitatea efectuării în natură a concediului de odihnă, reglementată de art. 1 alin. (2), art. 144 și art. 149 din Legea nr. 53/2003 - Codul muncii, republicată, cu modificările și completările ulterioare, în situația în care asistentul maternal profesionist asigură continuitatea activității de creștere, îngrijire și educare a copiilor în perioada respectivă, acesta nefiind îndreptățit la plata unei despăgubiri echivalente cu indemnizația de concediu.

(4) Contractul individual de muncă se încheie la data emiterii dispoziției directorului de stabilire a măsurii plasamentului în regim de urgență sau a hotărârii comisiei pentru protecția copilului/instanței cu privire la stabilirea măsurii plasamentului.

(5) Condițiile de obținere a atestatului, procedurile de atestare și statutul asistentului maternal se aprobă prin hotărâre a Guvernului, la propunerea Ministerului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice prin Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție.

Art. 123

(1) Serviciile de tip rezidențial sunt serviciile prin care se asigură protecția, creșterea și îngrijirea copilului separat, temporar sau definitiv, de părinții săi, ca urmare a stabilirii măsurii plasamentului, în condițiile prezentei legi.

(2) Din categoria serviciilor de tip rezidențial fac parte toate serviciile care asigură găzduire pe o perioadă mai mare de 24 de ore.

(3) Sunt considerate servicii de tip rezidențial: casele de tip familial, apartamentele, centrele de primire în regim de urgență și centrele maternale.

(4) Casa de tip familial este locuința care acoperă necesitățile esențiale de odihnă, preparare a hranei, educație și igienă, asigurând exigențele minimale pentru un număr de maximum 12 copii, pentru care a fost stabilită măsura plasamentului în regim de urgență sau, după caz, a plasamentului, în condițiile prezentei legi. În situații excepționale, numărul copiilor poate fi de maximum 16, cu respectarea exigențelor minimale, dar numai pe durata existenței situației excepționale.

(5) Apartamentul este locuința care acoperă necesitățile esențiale de odihnă, preparare a hranei, educație și igienă, asigurând exigențele minimale pentru un număr de maximum 6 copii, pentru care a fost stabilită măsura plasamentului în regim de urgență sau, după caz, a plasamentului, în condițiile prezentei legi.

(6) Centrul de primire în regim de urgență este structura care asigură găzduire provizorie, până la maximum 6 luni, fără posibilitate de prelungire, și se organizează cu respectarea cerințelor minimale prevăzute la alin. (8) pentru un număr de maximum 30 de copii, pentru care a fost stabilită măsura plasamentului în regim de urgență, în condițiile prezentei legi. La nivelul fiecărui județ pot fi organizate maximum 3 centre de primire în regim de urgență.

(7) Centrul maternal este structura care asigură găzduire provizorie, pentru o durată de până la 2 ani, și se organizează cu respectarea cerințelor minimale prevăzute la alin. (8) pentru un număr de maximum 9 cupluri mamă-copil.

(8) Pentru serviciile de tip rezidențial prevăzute la alin. (4)-(6) numărul de copii este stabilit în funcție de suprafața locativă, cu respectarea cerințelor minimale referitoare la încăperi sanitare, dotarea

minimă a încăperilor sanitare, a bucătăriei, dotarea minimă cu instalații electrice, spații și instalații de folosință comună pentru clădiri cu mai multe locuințe, aprobate prin anexa nr. 1 la Legea locuinței nr. 114/1996, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

(9) Serviciile de tip rezidențial care aparțin autorităților administrației publice se organizează numai în structura direcției generale de asistență socială și protecția copilului, în regim de componente funcționale ale acestora, fără personalitate juridică. Acestea pot avea caracter specializat în funcție de nevoile copiilor plasați.

Art. 124

(1) Pentru asigurarea prevenirii separării copilului de părinții lui, consiliile locale ale municipiilor, orașelor, comunelor și sectoarelor municipiului București au obligația să organizeze, în mod autonom sau prin asociere, servicii de zi, potrivit nevoilor identificate în comunitatea respectivă.

(2) În situația în care consiliul local nu identifică resurse financiare și umane suficiente pentru a organiza serviciile prevăzute la alin. (1), la cererea acestuia, consiliul județean va asigura finanțarea necesară înființării acestor servicii. Consiliul local asigură finanțarea cu până la 50% a cheltuielilor de funcționare a acestor servicii, cota-parte și cuantumul total al acestor cheltuieli fiind stabilite anual prin hotărâre a consiliului județean.

Art. 125

Pentru asigurarea protecției speciale a copilului lipsit, temporar sau definitiv, de ocrotirea părinților săi, consiliul județean și, respectiv, consiliul local al sectorului municipiului București au obligația să organizeze, în mod autonom sau prin asociere, servicii de tip familial și de tip rezidențial, potrivit nevoilor identificate la nivelul unității lor administrativ-teritoriale. În funcție de nevoile evaluate ale copiilor plasați, consiliul județean poate organiza și dezvoltă și servicii de zi.

CAPITOLUL VIII: Organisme private

Art. 126

(1) Organismele private care pot desfășura activități în domeniul protecției drepturilor copilului și al protecției speciale a acestuia sunt persoane juridice de drept privat, fără scop patrimonial, constituite și acreditate în condițiile legii.

(2) În desfășurarea activităților prevăzute la alin. (1), organismele private acreditate se supun regimului de drept public prevăzut de prezenta lege, precum și de reglementările prin care aceasta este pusă în executare.

(3) Organismele private care organizează și dezvoltă servicii de prevenire a separării copilului de familia sa, precum și servicii de protecție specială a copilului lipsit, temporar sau definitiv, de ocrotirea părinților săi au obligația de a notifica direcției generale de asistență socială și protecția copilului data începerii funcționării efective a acestora și de a permite accesul specialiștilor direcției în spațiile în care se furnizează serviciile.

(4) Organismele private acreditate pot încheia convenții de colaborare cu direcțiile generale de asistență socială și protecția copilului și/sau cu serviciile publice de asistență socială sau pot contracta servicii destinate prevenirii separării copilului de părinții săi, precum și protecției speciale a copilului separat, temporar sau definitiv, de părinții săi, în condițiile legii.

Unitatea de studiu X

ASISTENȚA SOCIALĂ A PERSOANELOR VÂRSTNICE

OBJECTIVE SPECIFICE:

Asigurarea cunoștințelor pentru ca viitorul asistent social să poată consilia și acompania beneficiarii persoane vârstnice.

BIBLIOGRAFIE ȘI SURSE:

- Legea 292/2011.
- Țiclea, Alexandru, Georgescu, Laura, Dreptul securității sociale. Curs universitar, ed. a IX-a ed. Universul Juridic, București, 2019.

CUPRINS:

- Noțiunea de persoană vârstnică.
- Condițiile de atribuire a beneficiilor și serviciilor de asistență socială persoanelor vârstnice
- Principalele beneficii și servicii de asistență socială pentru persoanele vârstnice.
- Evaluarea situației persoanelor vârstnice care necesită asistență socială – grila națională de evaluare a nevoilor persoanelor vârstnice
- Servicii comunicare pentru persoanele vârstnice; organizare și funcționarea căminelor pentru persoane vârstnice;

Legea 292/2011 asistenței sociale

Data act: 20-dec-2011

Emitent: Parlamentul

SECȚIUNEA 4: Asistența socială a persoanelor vârstnice

Art. 92

(1) Persoanele vârstnice reprezintă o categorie de populație vulnerabilă cu nevoi particulare, datorită limitărilor fiziologice și fragilității caracteristice fenomenului de îmbătrânire.

(2) Persoanele vârstnice, în funcție de situațiile personale de natură socio-economică, medicală și fiziologică, beneficiază de măsuri de asistență socială, în completarea prestațiilor de asigurări sociale pentru acoperirea riscurilor de bătrânețe și de sănătate.

Art. 93

(1) Familia persoanei vârstnice are obligația de a asigura îngrijirea și întreținerea acesteia.

(2) Obligațiile prevăzute la alin. (1) se stabilesc astfel încât să nu afecteze veniturile considerate a fi minim necesare vieții curente a persoanei/persoanelor obligate la întreținere, precum și a copiilor acesteia/acestora.

(3) În situația persoanei vârstnice singure sau a cărei familie nu poate să asigure, parțial sau integral, îngrijirea și întreținerea acesteia, statul intervine prin acordarea de beneficii de asistență socială și servicii sociale adecvate nevoilor strict individuale ale persoanei vârstnice.

Art. 94

(1) Beneficiile de asistență socială se acordă persoanelor vârstnice care se găsesc în situații de vulnerabilitate, respectiv:

- a) nu realizează venituri proprii sau veniturile lor ori ale susținătorilor legali nu sunt suficiente pentru asigurarea unui trai decent și mediu sigur de viață;
- b) se află în imposibilitatea de a-și asigura singure activitățile de bază ale vieții zilnice, nu se pot gospodări singure și necesită asistență și îngrijire;
- c) nu au locuință și nici posibilitatea de a-și asigura condițiile de locuit pe baza resurselor proprii;
- d) se află în alte situații de urgență sau de necesitate, prevăzute de lege.

(2) Beneficiile de asistență socială pentru persoanele vârstnice sunt, în principal:

- a) beneficiile de asistență socială pentru prevenirea și combaterea sărăciei și a riscului de excluziune socială;
- b) indemnizații de îngrijire, acordate în condițiile legii;
- c) alocații sau contribuții pentru asigurarea calității serviciilor sociale, destinate acoperirii costurilor hranei în cantine sociale, în centrele rezidențiale de îngrijire, precum și pentru susținerea unor suplimente nutriționale;
- d) facilități privind transportul urban și interurban, telefon, radio-tv, achiziția de produse alimentare, bilete de tratament balnear sau pentru recreere, precum și a altor servicii;
- e) ajutoare pentru situații care pun în pericol viața și siguranța persoanei vârstnice, precum și pentru evitarea instituționalizării;
- f) ajutoare în natură precum: alimente, încălțăminte, îmbrăcăminte, medicamente și dispozitive medicale, materiale de construcții și altele asemenea.

Art. 95

- (1)În vederea prevenirii, limitării sau înlăturării efectelor temporare ori permanente ale unor situații care pot afecta viața persoanei vârstnice sau pot genera riscul de excluziune socială, persoanele vârstnice au dreptul la servicii sociale.
- (2)La procesul decizional privind dezvoltarea serviciilor sociale destinate persoanelor vârstnice, autoritățile administrației publice centrale și locale au obligația de a consulta organismele reprezentative ale persoanelor vârstnice, constituite conform legii.
- (3)Autoritățile administrației publice locale asigură gratuit servicii de informare și consiliere a persoanelor vârstnice cu privire la drepturile sociale ale acestora.
- (4)În procesul de acordare a serviciilor sociale, furnizorii publici și privați au obligația de a implica persoana vârstnică, precum și familia sau reprezentantul legal al acesteia și de a promova intervenția membrilor comunității și a voluntarilor.

Art. 96

- (1)Pentru a identifica și a răspunde cât mai adecvat nevoilor sociale ale persoanelor vârstnice și condițiilor particulare în care aceștia se află, serviciile sociale se organizează cu prioritate la nivelul comunităților locale.
- (2)Autoritățile administrației publice locale au responsabilitatea identificării și evaluării nevoilor persoanelor vârstnice, a organizării, planificării și asigurării finanțării sau cofinanțării serviciilor sociale, iar furnizorii de servicii sociale publici și privați au responsabilitatea acordării acestora cu respectarea standardelor de calitate.

Art. 97

- (1)Persoanele vârstnice dependente beneficiază de servicii de îngrijire personală acordate în concordanță cu gradul de dependență în care se află și nevoile individuale de ajutor, precum și în funcție de situația familială și veniturile de care dispun.
- (2)Autoritățile administrației publice locale au obligația de a asigura serviciile de îngrijire personală acordate la domiciliu sau în centre rezidențiale pentru persoanele vârstnice dependente singure ori a căror familie nu poate să le asigure îngrijirea.

Art. 98

- (1)Evaluarea autonomiei funcționale a persoanelor dependente și stabilirea gradelor de dependență se realizează în baza unor criterii standard, aprobate prin hotărâre a Guvernului.
- (2)Evaluarea autonomiei funcționale se realizează, de regulă, la domiciliul persoanei, de o echipă mobilă de evaluatori.
- (3)Răspunderea privind corectitudinea datelor și a recomandărilor privind încadrarea în grade de dependență a persoanelor evaluate revine în mod solidar membrilor echipei de evaluatori.
- (4)Evaluarea autonomiei funcționale, în cazul persoanelor asistate în unități sanitare cu paturi, se poate realiza și la patul bolnavului, la solicitarea medicului curant sau a asistentului social angajat al spitalului.
- (5)Furnizarea serviciilor de îngrijire se realizează conform planului individualizat de asistență și îngrijire, elaborat de personal de specialitate, în baza recomandărilor formulate de echipa de evaluare.

Art. 99

- (1)Acordarea serviciilor de îngrijire personală la domiciliu a persoanelor vârstnice se realizează de către îngrijitorul formal sau informai.
- (2)Îngrijitorii informali și formali beneficiază de facilități și servicii de suport, indemnizații, servicii de consiliere, servicii de tip respira și concediu de îngrijire, conform legii.

Art. 100

Pentru menținerea în mediul propriu de viață și prevenirea situațiilor de dificultate și dependență, persoanele vârstnice beneficiază de servicii de consiliere, de acompaniere, precum și de servicii destinate amenajării sau adaptării locuinței, în funcție de natura și gradul de afectare a autonomiei funcționale.

Art. 101

(1) Îngrijirea în centre rezidențiale a persoanelor vârstnice dependente poate fi dispusă numai în cazul în care îngrijirea la domiciliu a acestora nu este posibilă.

(2) **Centrele rezidențiale destinate persoanelor vârstnice pot fi organizate ca:**

- a) centre de îngrijire temporară;
- b) centre de îngrijire pe perioadă nedeterminată, respectiv cămine pentru persoane vârstnice;
- c) locuințe protejate, complex de servicii și alte tipuri de centre.

Art. 102

(1) Persoanele vârstnice care dispun de venituri proprii au obligația de a plăti o contribuție lunară pentru asigurarea serviciilor de îngrijire personală la domiciliu și pentru asistarea și îngrijirea în centre rezidențiale, stabilită de către autoritățile administrației publice locale sau furnizorii privați care le administrează, cu respectarea condiției prevăzute la art. 91 alin. (2).

(2) În situația în care persoana vârstnică nu are venituri sau nu poate achita integral contribuția lunară, suma aferentă acesteia sau diferența până la concurența valorii integrale a contribuției se asigură de către susținătorii legali ai persoanei vârstnice, în conformitate cu nivelul veniturilor acestora, calculat pe membru de familie, în cuantumul prevăzut de lege.

(3) Persoanele vârstnice care nu au venituri și nici susținători legali nu datorează contribuția lunară, aceasta fiind asigurată din bugetele locale, în limitele hotărâte de autoritățile administrației publice locale.

Art. 103

Persoana vârstnică care încheie acte juridice translativ de proprietate, cu titlu oneros sau gratuit, în scopul întreținerii și îngrijirii personale, are dreptul la măsuri de protecție acordate în condițiile legii.

Unitatea de studiu XI

PROTECȚIA ȘI PROMOVAREA DREPTURILOR PERSOANELOR CU HANDICAP

OBJECTIVE SPECIFICE:

Asigurarea cunoștințelor pentru ca viitorul asistent social să poată consilia și acompania beneficiarii persoane cu handicap.

BIBLIOGRAFIE ȘI SURSE:

- Legea 292/2011.
- Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap;
- Țiclea, Alexandru, Georgescu, Laura, Dreptul securității sociale. Curs universitar, ed. a IX-a ed. Universul Juridic, București, 2019.

CUPRINS:

- Noțiunea de persoană cu handicap.
- Diferența dintre *handicap* și *dizabilitate*.
- Principiile fundamentale de respectat în protecția persoanelor cu handicap.
- Semnificația unor termeni și expresii.
- Încadrarea în grad de handicap.
- Drepturile persoanelor cu handicap.
- Serviciile sociale, asistentul personal, centrele pentru persoanele cu handicap.
- Prestații sociale, accesibilități, educația și încadrarea în muncă a persoanelor cu handicap.

**Legea 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap¹⁾ -
Republicare**

Dată act: 6-dec-2006

Emitent: Parlamentul

CAPITOLUL I: Dispoziții generale, definiții și principii

Art. 1

Prezenta lege reglementează drepturile și obligațiile persoanelor cu handicap acordate în scopul integrării și incluziunii sociale a acestora.

Art. 2

(1) Persoanele cu handicap sunt acele persoane cărora mediul social, neadaptat deficiențelor lor fizice, senzoriale, psihice, mentale și/sau asociate, le împiedică total sau le limitează accesul cu șanse egale la viața societății, necesitând măsuri de protecție în sprijinul integrării și incluziunii sociale.

(2) De dispozițiile prezentei legi beneficiază copiii și adulții cu handicap, cetățeni români, cetățeni ai altor state sau apatrizi, pe perioada în care au, conform legii, domiciliul ori reședința în România.

Art. 3

Protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap au la bază următoarele principii:

- a) respectarea drepturilor și a libertăților fundamentale ale omului;
- b) prevenirea și combaterea discriminării;
- c) egalizarea șanselor;
- d) egalitatea de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă;
- e) solidaritatea socială;
- f) responsabilizarea comunității;
- g) subsidiaritatea;
- h) adaptarea societății la persoana cu handicap;
- i) interesul persoanei cu handicap;
- j) abordarea integrată;
- k) parteneriatul;
- l) libertatea opțiunii, a controlului sau/și a deciziei asupra propriei vieți, a serviciilor și formelor de sprijin de care beneficiază;
- m) abordarea centrată pe persoană în furnizarea de servicii;
- n) protecție împotriva neglijării și abuzului;
- o) alegerea alternativei celei mai puțin restrictive în determinarea sprijinului și asistenței necesare;
- p) integrarea și incluziunea socială a persoanelor cu handicap, cu drepturi și obligații egale cu ale tuturor celorlalți membri ai societății, cu respectarea nevoilor specifice persoanelor cu handicap.

Art. 4

Autoritățile publice, furnizorii de servicii sociale, reprezentanții societății civile, precum și persoanele fizice și juridice responsabile de aplicarea prezentei legi au obligația să promoveze, să respecte și să garanteze drepturile persoanei cu handicap, stabilite în concordanță cu prevederile Cartei sociale europene revizuite, adoptată la Strasbourg la 3 mai 1996, ratificată prin Legea nr. 74/1999, precum și cu celelalte acte interne și internaționale în materie la care România este parte.

Art. 5

În înțelesul prezentei legi, termenii și expresiile folosite au următoarele semnificații:

1. acces neîngrădit al persoanei cu handicap - accesul fără limitări sau restricții la mediul fizic, informațional și comunicațional;
2. accesibilitate - ansamblul de măsuri și lucrări de adaptare a mediului fizic, precum și a mediului informațional și comunicațional conform nevoilor persoanelor cu handicap, factor esențial de exercitare a drepturilor și de îndeplinire a obligațiilor persoanelor cu handicap în societate;
3. adaptare - procesul de transformare a mediului fizic și informațional, a produselor sau sistemelor, pentru a le face disponibile și persoanelor cu handicap;
4. adaptare rezonabilă la locul de muncă - totalitatea modificărilor făcute de angajator pentru a facilita exercitarea dreptului la muncă al persoanei cu handicap; presupune modificarea și/sau adaptarea programului de lucru în conformitate cu potențialul funcțional al persoanei cu handicap, achiziționarea de echipament asistiv, dispozitive și tehnologii asistive și alte măsuri asemenea;
5. angajare asistată - opțiunea de angajare care facilitează munca în locurile de muncă obișnuite de pe piața competitivă a muncii și care presupune oferirea de sprijin în căutarea locului de muncă și la locul de muncă, transport, tehnologii ajutoare, instruire, specializare și adaptarea sarcinilor în conformitate cu potențialul persoanei cu handicap;
6. asistent personal al persoanei cu handicap grav - persoana care supraveghează, acordă asistență și îngrijire copilului sau adultului cu handicap grav, pe baza planului de recuperare pentru copilul cu handicap, respectiv a planului individual de servicii al persoanei adulte cu handicap;
7. asistent personal profesionist - persoana fizică atestată care asigură la domiciliul său îngrijirea și protecția adultului cu handicap grav sau accentuat, aflat în condițiile precizate de lege;
8. asistență vie - include asistența animală, ca de exemplu, câinele-ghid;
9. atelier protejat - spațiul adaptat nevoilor persoanelor cu handicap, unde acestea desfășoară activități de formare, dezvoltare și perfecționare a abilităților; poate funcționa în locații din comunitate, în centre de zi, în centre rezidențiale și în unități de învățământ speciale;
10. bugetul personal complementar - stabilește limitele cheltuielilor personale din cursul unei luni, în funcție de gradul de handicap, pentru plata taxei de abonament radio/TV, a abonamentului telefonic cu impulsuri incluse și a taxei pentru abonamentul la curentul electric;
11. căi și mijloace de acces - elementele prin care se asigură accesul în clădirile publice și care asigură posibilitatea deplasării persoanelor cu handicap în interiorul clădirii;
12. cerințe educative speciale - necesitățile educaționale suplimentare, complementare obiectivelor generale ale educației adaptate particularităților individuale și celor caracteristice unei anumite deficiențe sau tulburări/dificultăți de învățare, precum și o asistență complexă de tip medical, social etc.;
13. clădiri de utilitate publică - clădirile aparținând instituțiilor publice și private care oferă populației diferite tipuri de servicii;
14. comisie de evaluare a persoanelor adulte cu handicap - organul de specialitate fără personalitate juridică în subordinea consiliilor județene, respectiv a consiliilor locale ale sectoarelor municipiului București, ale cărei atribuții principale sunt stabilite prin prezenta lege;
15. contractare - procedura de finanțare/cofinanțare de către autoritățile administrației publice locale a serviciilor sociale publice realizate de furnizorii privați de servicii sociale, acreditați în condițiile legii;
16. dizabilitate - termenul generic pentru afectări/deficiențe, limitări de activitate și restricții de participare, definite conform Clasificării internaționale a funcționării, dizabilității și sănătății, adoptată și aprobată de Organizația Mondială a Sănătății, și care relevă aspectul negativ al interacțiunii individ-context;

- 17.egalizarea șanselor - procesul prin care diferitele structuri sociale și de mediu, infrastructura, serviciile, activitățile informative sau documentare devin disponibile și persoanelor cu handicap;
- 18.incluziune socială - setul de măsuri și acțiuni multidimensionale din domeniile protecției sociale, ocupării forței de muncă, locuirii, educației, sănătății, informării și comunicării, mobilității, securității, justiției și culturii, destinate combaterii excluziunii sociale;
- 19.indemnizație lunară - prestația socială lunară reprezentând sume de bani acordate persoanelor cu handicap de natură să faciliteze egalizarea de șanse, asigurarea unei vieți autonome și favorizarea incluziunii lor sociale;
- 20.integrare socială - procesul de interacțiune dintre individ sau grup și mediul social, prin intermediul căruia se realizează un echilibru funcțional al părților;
- 21.însoțitor - persoana care acompaniază persoana cu handicap și care beneficiază de drepturi în condițiile prevăzute de lege;
- 22.toc de muncă protejat - spațiul aferent activității persoanei cu handicap, adaptat nevoilor acesteia, care include cel puțin locul de muncă, echipamentul, toaleta și căile de acces;
- 23.manager de caz - membrul echipei pluridisciplinare care coordonează, monitorizează și evaluează îndeplinirea planului individual de servicii, precum și măsurile luate în legătură cu adultul cu handicap;
- 23¹.măsuri de protecție - măsuri stabilite de comisia de evaluare a persoanelor adulte cu handicap, cuprinse în programul individual de reabilitare și integrare socială, de tip: asistent personal, asistent personal profesionist, servicii sociale la domiciliu sau centre de zi sau rezidențiale.
- 24.plan individual de servicii - documentul care fixează obiective pe termen scurt, mediu și lung, precizând modalitățile de intervenție și sprijin pentru adulții cu handicap, prin care se realizează activitățile și serviciile precizate în programul individual de reabilitare și integrare socială;
- 25.program individual de reabilitare și integrare socială - documentul elaborat de comisia de evaluare a persoanelor adulte cu handicap, în care sunt precizate activitățile și serviciile de care adultul cu handicap are nevoie în procesul de integrare socială;
- 26.reprezentant legal - părintele sau persoana desemnată, potrivit legii, să exercite drepturile și să îndeplinească obligațiile față de persoana cu handicap;
- 27.șanse egale - rezultatul procesului de egalizare a șanselor, prin care diferitele structuri ale societății și mediului sunt accesibile tuturor, inclusiv persoanelor cu handicap;
- 28.tehnologie asistivă și de acces - tehnologia care asigură accesul cu șanse egale al persoanelor cu handicap la mediul fizic, informațional și comunicațional;
- 29.unitate protejată autorizată - entitatea de drept public sau privat, cu gestiune proprie, în cadrul căreia sunt angajate minimum 3 persoane cu handicap, care reprezintă cel puțin 30% din numărul total al angajaților, iar timpul de lucru cumulat al acestora reprezintă cel puțin 50% din totalul timpului de lucru al tuturor angajaților, precum și orice formă de organizare, potrivit legii, aleasă pentru desfășurarea unei activități economice de către o persoană fizică deținătoare a unui certificat de încadrare în grad de handicap;

CAPITOLUL II:Drepturile persoanelor cu handicap

Art. 6

Persoanele cu handicap beneficiază de drepturi la:

- a)ocrotirea sănătății - prevenire, tratament și recuperare;
- b)educație și formare profesională;
- c)ocuparea și adaptarea locului de muncă, orientare și reconversie profesională;
- d)asistență socială, respectiv servicii sociale și prestații sociale;
- e)locuință, amenajarea mediului de viață personal ambiant, transport, acces la mediul fizic, informațional și comunicațional;
- f)petrecerea timpului liber, acces la cultură, sport, turism;

g) asistență juridică;

h) facilități fiscale;

i) evaluare și reevaluare prin examinarea la domiciliu a persoanelor nedeplasabile de către membrii comisiei de evaluare, la un interval de 2 ani.

Art. 7

(1) Promovarea și respectarea drepturilor persoanelor cu handicap revin, în principal, autorităților administrației publice locale unde își are domiciliul sau reședința persoana cu handicap și, în subsidiar, respectiv complementar, autorităților administrației publice centrale, societății civile și familie sau reprezentantului legal al persoanei cu handicap.

(2) În baza principiului egalizării șanselor, autoritățile publice competente au obligația să asigure resursele financiare necesare și să ia măsuri specifice pentru ca persoanele cu handicap să aibă acces nemijlocit și neîngrădit la servicii.

(3) Legitimația acordată persoanelor cu handicap este eliberată de direcțiile generale de asistență socială și protecția copilului județene, respectiv ale sectoarelor municipiului București, costurile fiind suportate din bugetele acestora, și este valabilă și recunoscută pe întreg teritoriul țării.

(4) Modelul legitimației este aprobat prin ordin al ministrului muncii și justiției sociale.

Art. 8

(1) Autoritatea Națională pentru Persoanele cu Handicap și celelalte autorități publice centrale și locale au obligația să asigure, potrivit prezentei legi, condițiile necesare pentru integrarea și incluziunea socială a persoanelor cu handicap.

(2) Autoritatea Națională pentru Persoanele cu Handicap elaborează politici și asigură monitorizarea și controlul respectării drepturilor persoanelor cu handicap.

(3) În vederea realizării dispozițiilor prevăzute la alin. (2), Autoritatea Națională pentru Persoanele cu Handicap poate încheia parteneriate cu organizații neguvernamentale ale persoanelor cu handicap, care reprezintă interesele acestora sau care desfășoară activități în domeniul promovării și apărării drepturilor omului.

SECȚIUNEA 1: Sănătate și recuperare

Art. 9

(1) Pentru protecția sănătății fizice și mentale a persoanelor cu handicap, autoritățile publice au obligația să ia următoarele măsuri specifice:

a) să includă nevoile persoanelor cu handicap și ale familiilor acestora în toate politicile, strategiile și programele de dezvoltare regională, județeană sau locală, precum și în programele guvernamentale de ocrotire a sănătății;

b) să creeze condiții de disponibilitate, respectiv de transport, infrastructură, rețele de comunicare, a serviciilor medicale și sociomedicale;

c) să înființeze și să susțină centre de reabilitare specializate pe tipuri de handicap;

d) să creeze condiții pentru asigurarea tehnologiei asistive și de acces;

e) să dezvolte programe de prevenire a apariției handicapului;

f) să sprijine accesul la tratamentul balnear și de recuperare;

g) să includă și să recunoască sportul ca mijloc de recuperare, dezvoltând programe specifice.

(2) Persoanele cu handicap, familiile acestora sau reprezentanții lor legali au dreptul la toate informațiile referitoare la diagnosticul medical și de recuperare/reabilitare, la serviciile și programele disponibile, în toate stadiile acestora, precum și la drepturile și obligațiile în domeniu.

Art. 10

(1) Persoanele cu handicap beneficiază de asistență medicală gratuită, inclusiv de medicamente gratuite, atât pentru tratamentul ambulatoriu, cât și pe timpul spitalizării, în cadrul sistemului de asigurări sociale de sănătate, în condițiile stabilite prin contractul-cadru.

(2) Persoanele care solicită încadrarea în grad de handicap beneficiază de gratuitate pentru obținerea documentelor medicale și pentru evaluările medicale și psihologice solicitate în vederea întocmirii dosarului de evaluare complexă, în baza alocărilor din bugetul Fondului național unic de asigurări sociale de sănătate.

Art. 11

(1) În vederea asigurării asistenței de recuperare/reabilitare, persoanele cu handicap au dreptul la:

a) dispozitive medicale gratuite în ambulatoriu, conform listei și în condițiile prevăzute în Contractul-cadru privind condițiile acordării asistenței medicale în cadrul sistemului asigurărilor sociale de sănătate și a normelor sale de aplicare;

b) servicii gratuite de cazare și masă și pentru însoțitorul copilului cu handicap grav sau accentuat ori al adultului cu handicap grav sau accentuat în unitățile sanitare cu paturi, sanatorii și stațiuni balneare, la recomandarea medicului de familie ori a medicului specialist, asigurate de la Fondul național unic de asigurări sociale de sănătate, conform Contractului-cadru privind condițiile acordării asistenței medicale în cadrul sistemului de asigurări sociale de sănătate;

c) un bilet gratuit de tratament balnear, în cursul unui an, pe baza programului individual de reabilitare și integrare socială și a recomandării medicului de familie sau a medicului specialist.

(2) În termen de maximum 30 de zile de la data depunerii documentației de către persoana cu handicap sau reprezentantul legal al acesteia, casele de asigurări de sănătate au obligația să emită decizia ori aprobarea de plată pentru fiecare dispozitiv medical sau tip de dispozitiv medical acordat persoanelor cu handicap.

(3) Contravaloarea prețului de referință pentru produsele prevăzute la alin. (1) lit. a) se suportă integral din Fondul național unic de asigurări sociale de sănătate, prin casa de asigurări de sănătate de care aparține asiguratul.

(4) Numărul biletelor de tratament balnear gratuit care se acordă adulților cu handicap se stabilește proporțional cu numărul potențialilor beneficiari față de numărul total al biletelor de tratament balnear gratuit stabilite prin legea anuală a bugetului asigurărilor sociale de stat.

Art. 12

[textul din Art. 12 din capitolul II, secțiunea 1 a fost abrogat la 01-ian-2012 de Art. VII, alin. (2) din Ordonanța urgentă 124/2011]

Art. 13

[textul din Art. 13 din capitolul II, secțiunea 1 a fost abrogat la 01-ian-2012 de Art. VII, alin. (2) din Ordonanța urgentă 124/2011]

Art. 14

[textul din Art. 14 din capitolul II, secțiunea 1 a fost abrogat la 01-ian-2012 de Art. VII, alin. (2) din Ordonanța urgentă 124/2011]

SECȚIUNEA 2: Educație

Art. 15

(1) Persoanele cu handicap au acces liber și egal la orice formă de educație, indiferent de vârstă, în conformitate cu tipul, gradul de handicap și nevoile educaționale ale acestora.

(2) Persoanelor cu handicap li se asigură educația permanentă și formarea profesională de-a lungul întregii vieți.

(3) Persoana cu handicap sau, după caz, familia ori reprezentantul legal constituie principalul factor de decizie în alegerea formei și tipului de școlarizare, precum și a unității de învățământ.

Art. 16

(1) Educația persoanelor cu handicap este parte integrantă a sistemului național de învățământ, coordonat de Ministerul Educației Naționale.

(2) Educația persoanelor cu handicap se realizează prin:

- a) învățământul de masă;
- b) învățământul special integrat, organizat în învățământul de masă;
- c) învățământul special;
- d) învățământul la domiciliu sau pe lângă unitățile de asistență medicală;
- e) alte variante educaționale alternative, adaptate cerințelor educaționale individuale.

(3) Copiii și tinerii cu handicap și/sau cu cerințe educative speciale, integrați în învățământul de masă, beneficiază de suport educațional prin cadre didactice de sprijin și itinerante, de la caz la caz.

(4) Copiii și tinerii cu handicap și/sau cu cerințe educative speciale au dreptul să studieze și să se instruiască în limba maternă.

(5) Orientarea școlară și orientarea profesională a copiilor și tinerilor cu handicap și cu cerințe educative speciale se realizează prin hotărâre a comisiei de orientare școlară și profesională din cadrul centrelor județene de resurse și de asistență educațională, respectiv din Centrul Municipiului București de Resurse și Asistență Educațională, care eliberează certificatul de orientare școlară și profesională.

(5¹) Inspectoratele școlare județene, respectiv Inspectoratul Școlar al Municipiului București are obligația de a monitoriza îndeplinirea măsurilor stabilite prin hotărârea prevăzută la alin. (5).

(6) Unitățile de învățământ special dispun de regulă de cantină școlară și, după caz, internat școlar, în condițiile legii.

(7) Elevii cu handicap și/sau cerințe educative speciale beneficiază gratuit de masă și cazare în internatele școlare și alte drepturi materiale prevăzute de legislația în domeniu.

(8) Studenții cu handicap beneficiază, la cerere, de reducere cu 50% a taxelor pentru cazare și masă la cantinele și căminele studențești.

(9) Valoarea reducerii prevăzute la alin. (8) se asigură din bugetul instituțiilor de învățământ publice sau private.

Art. 17

(1) Finanțarea învățământului special și special integrat se asigură din sumele defalcate din unele venituri ale bugetului de stat prin bugetele locale ale consiliilor județene și ale sectoarelor municipiului București, indiferent de locul de domiciliu al copiilor, prin contract managerial.

(2) În situația în care un copil cu cerințe educative speciale este protejat în condițiile Legii nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, republicată, cu modificările ulterioare, într-un serviciu de tip rezidențial și este școlarizat în alt județ/sector față de cel de domiciliu, cheltuielile aferente creșterii și îngrijirii acestuia sunt asigurate din bugetul instituției în subordinea căreia funcționează serviciul de tip rezidențial.

(3) Finanțarea activităților, evenimentelor, manifestărilor educative destinate copiilor și tinerilor cu handicap integrați în învățământul de masă/învățământul special integrat, organizate în învățământul de masă/învățământul special integrat, se poate asigura inclusiv prin parteneriat public-privat.

Art. 18

(1) În cadrul procesului de învățământ, indiferent de nivelul acestuia, persoanele cu handicap au dreptul la:

- a) servicii educaționale de sprijin;

- b) dotarea cu echipament tehnic adaptat cerințelor educaționale ale persoanei cu handicap, inclusiv aplicații informatice sau dispozitive pentru transformarea textului scris/vorbit în forme alternative de comunicare vizuală, auditivă, augmentativă, după caz.
- c) adaptarea mobilierului din sălile de curs;
- d) manuale școlare și cursuri în format accesibil pentru elevii și studenții cu deficiențe de vedere;
- e) utilizarea echipamentelor și softurilor asistive în susținerea examenelor de orice tip și nivel.

(2) Preșcolarii, elevii și studenții cu handicap, împreună cu asistenții personali și asistenții personali profesioniști, după caz, au dreptul la locuri gratuite în tabere de odihnă, o dată pe an, indiferent de forma de învățământ.

(3) Sumele aferente dreptului prevăzut la alin. (2) se asigură de la bugetul de stat prin bugetul Autorității Naționale pentru Tineret.

Art. 19

În vederea asigurării accesului persoanelor cu handicap în unitățile și instituțiile de învățământ, autoritățile publice au obligația să ia următoarele măsuri specifice:

- a) să promoveze și să garanteze accesul la educație și formare profesională al persoanelor cu handicap;
- b) să asigure școlarizarea la domiciliu a persoanelor cu handicap nedeplasabile pe durata perioadei de școlarizare obligatorie, precum și pregătirea școlară, indiferent de locul în care persoana cu handicap se află, inclusiv prin cadrele didactice de sprijin/itinerante;
- c) să asigure accesul la formele de educație permanentă, adaptându-le nevoilor educaționale ale persoanelor cu handicap;
- d) să sprijine cooperarea dintre unitățile de învățământ special sau de masă cu familia și comunitatea, în vederea asigurării unei oferte educaționale care răspunde nevoilor individuale ale persoanelor cu handicap;
- e) să asigure pregătirea cadrelor didactice în vederea adaptării practicilor educaționale pentru elevii cu handicap din grupe sau clase de învățământ obișnuit;
- f) să asigure posibilitatea practicării unui sport de către orice persoană cu handicap, precum și pregătirea cadrelor didactice în vederea însușirii de către acestea a unor noțiuni medicale și tehnice specifice;
- g) să asigure servicii educaționale de sprijin pentru persoanele cu handicap și familiile acestora, prin specialiști în domeniul psihopedagogiei speciale;
- h) să asigure accesul în unitățile și instituțiile de învățământ.

SECȚIUNEA 3: Locuință

Art. 20

(1) În vederea asigurării accesului persoanelor cu handicap la obținerea unei locuințe, autoritățile publice au obligația să ia măsuri pentru introducerea unui criteriu de prioritate pentru închirierea, la nivelurile inferioare, a locuințelor care aparțin domeniului public al statului ori unităților administrativ-teritoriale ale acestuia.

(2) Persoanele cu handicap grav beneficiază de următoarele drepturi:

- a) acordarea unei camere de locuit, suplimentar față de normele minimale de locuit prevăzute de lege, pe baza contractelor de închiriere pentru locuințele care aparțin domeniului public sau privat al statului ori al unităților administrativ-teritoriale ale acestuia;
- b) scutirea de la plata chiriei pentru suprafețele locative cu destinație de locuințe deținute de stat sau de unitățile administrativ-teritoriale ale acestuia și care sunt în folosința acestor persoane.

(3) Beneficiază de prevederile alin. (2) și familia sau reprezentantul legal pe perioada în care are în îngrijire un copil ori un adult cu handicap grav.

(4) Beneficiază de prevederile alin. (2) lit. b) și adultul cu handicap accentuat.

SECȚIUNEA 4: Cultură, sport, turism

Art. 21

(1) Autoritățile competente ale administrației publice au obligația să faciliteze accesul persoanelor cu handicap la valorile culturii, la obiectivele de patrimoniu, turistice, sportive și de petrecere a timpului liber.

(2) În vederea asigurării accesului persoanelor cu handicap la cultură, sport și turism, autoritățile administrației publice au obligația să ia următoarele măsuri specifice:

a) să sprijine participarea persoanelor cu handicap și a familiilor acestora la manifestări culturale, sportive și turistice;

b) să organizeze, în colaborare sau parteneriat cu persoane juridice, publice ori private, manifestări și activități culturale, sportive, de petrecere a timpului liber;

c) să asigure condiții pentru practicarea sportului de către persoanele cu handicap;

d) să sprijine activitatea organizațiilor sportive ale persoanelor cu handicap.

(3) Copilul cu handicap, precum și persoana care îl însoțește beneficiază de gratuitate la bilete de intrare la spectacole, muzee, manifestări artistice și sportive.

(4) Adulții cu handicap beneficiază de bilete de intrare la spectacole, muzee, manifestări artistice și sportive, astfel:

a) adultul cu handicap grav sau accentuat, precum și persoana care îl însoțește beneficiază de gratuitate;

b) adultul cu handicap mediu și ușor beneficiază de bilete de intrare în aceleași condiții ca pentru elevi și studenți.

(5) Sumele aferente drepturilor prevăzute la alin. (3) și (4) se suportă din bugetul de stat, prin bugetul Ministerului Culturii și Cultelor, al Agenției Naționale pentru Sport, din bugetele locale sau, după caz, din bugetul organizatorilor publici ori privați.

SECȚIUNEA 5: Transport

Art. 22

Autoritățile administrației publice locale, precum și societățile comerciale ce dețin licență de traseu au obligația să ia următoarele măsuri specifice în vederea asigurării transportului în comun al persoanelor cu handicap:

a) să achiziționeze mijloace de transport în comun adaptate nevoilor persoanelor cu handicap, dotate inclusiv cu sisteme de avertizare audio și video;

b) să adapteze mijloacele de transport în comun aflate în circulație, în limitele tehnice posibile, conform reglementărilor în vigoare, pentru a răspunde nevoilor persoanelor cu handicap, inclusiv în ceea ce privește dotarea acestora cu sisteme de avertizare audio și video;

c) să realizeze, în colaborare ori în parteneriat cu persoane juridice, publice sau private, programe de transport al persoanelor cu handicap.

Art. 23

(1) Persoanele cu handicap grav și accentuat beneficiază de gratuitate pe toate liniile la transportul urban cu mijloace de transport în comun de suprafață și cu metroul.

(2) Beneficiază de prevederile alin. (1) și următoarele persoane:

a) însoțitorii persoanelor cu handicap grav, în prezența acestora;

b) însoțitorii copiilor cu handicap accentuat, în prezența acestora;

c) însoțitorii aciuitorilor cu handicap auditiv și mintal accentuat, în prezența acestora, pe baza anchetei sociale realizate de către asistentul social din cadrul compartimentului specializat al primăriei în a cărei rază teritorială își are domiciliul sau reședința persoana cu handicap;

d) asistenții personali ai persoanelor cu handicap grav;

e) asistenții personali profesioniști ai persoanelor cu handicap grav sau accentuat.

(3) Legitimația pentru transportul urban cu mijloace de transport în comun de suprafață este valabilă pe întregul teritoriu al țării, fiind recunoscută de toate regiile de transport local, și este eliberată de direcțiile generale de asistență socială și protecția copilului județene, respectiv locale ale sectoarelor municipiului București, costurile fiind suportate din bugetele județelor, respectiv ale sectoarelor municipiului București.

(4) Sumele aferente dreptului prevăzut la alin. (1) și (2) se asigură din bugetele locale.

(5) Modalitatea de acordare a gratuității și quantumul acesteia se stabilesc prin hotărâre a consiliilor locale.

Art. 24

(1) Persoanele cu handicap grav beneficiază de gratuitatea transportului interurban, la alegere, cu orice tip de tren, în limita costului unui bilet de tren interregio IR cu regim de rezervare la clasa a II-a, cu autobuzele sau cu navele de transport fluvial, pentru 24 de călătorii pe an calendaristic.

(2) Beneficiază de prevederile alin. (1) și următoarele persoane:

a) însoțitorii persoanelor cu handicap grav, numai în prezența acestora;

b) asistenții personali ai persoanelor cu handicap grav.

(3) Persoanele cu handicap accentuat beneficiază de gratuitatea transportului interurban, la alegere, cu orice tip de tren, în limita costului unui bilet la tren interregio IR cu regim de rezervare la clasa a II-a, cu autobuzele sau cu navele pentru transport fluvial, pentru 12 călătorii pe an calendaristic.

(4) Beneficiază de prevederile alin. (3) și însoțitorii copiilor cu handicap accentuat, numai în prezența acestora.

(5) Persoanele cu afecțiuni renale care necesită hemodializă în alte localități decât cele de domiciliu beneficiază de gratuitatea transportului interurban, la alegere, cu orice tip de tren, în limita costului unui bilet la tren interregio IR cu regim de rezervare la clasa a II-a, cu autobuzele sau cu navele pentru transport fluvial și peste numărul de călătorii prevăzut, în funcție de recomandarea centrului de dializă.

(6) Beneficiază de prevederile alin. (5) și asistenții personali sau însoțitorii persoanelor cu handicap care necesită hemodializă.

(6¹) Dreptul prevăzut la alin. (1)-(6) se asigură în baza biletelor de călătorie gratuită care se tipăresc de către direcțiile generale de asistență socială și protecția copilului județene, respectiv ale sectoarelor municipiului București, costul tipăririi fiind suportat din bugetele acestora.

(7) Sumele aferente drepturilor prevăzute la alin. (1)-(6) se asigură din bugetul de stat prin bugetul Autorității Naționale pentru Persoanele cu Handicap.

(8) Modalitatea de acordare a drepturilor prevăzute la alin. (1)-(6) se stabilește prin hotărâre a Guvernului²).

(9) Persoanele cu handicap pot opta, la cerere, pentru acordarea gratuității la transportul interurban sau pentru decontarea carburantului necesar deplasării cu autoturismul aflat în proprietatea acestora, familiei, asistentului personal, însoțitorului sau furnizorului de servicii sociale, corespunzător costurilor drepturilor prevăzute la alin. (1) sau (3), după caz, fără a depăși suma de 1.500 lei, anual, pentru persoanele cu handicap grav, respectiv 750 lei, anual, pentru persoanele cu handicap accentuat; în această situație nu sunt aplicabile prevederile alin. (2) și (4); modalitatea de decontare și indexarea limitelor se stabilesc prin hotărâre a Guvernului, la propunerea Ministerului Muncii și Protecției Sociale.

(10) De prevederile alin. (9) beneficiază și părintele, tutorele sau persoana care se ocupă de creșterea și îngrijirea copilului cu handicap grav sau accentuat în baza unei măsuri de protecție specială, stabilită în condițiile legii.

(11) Sumele aferente drepturilor prevăzute la alin. (9) și (10) se asigură din bugetul de stat prin bugetul Autorității Naționale pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, Copii și Adopții.

SECȚIUNEA 6: Asistență juridică

Art. 25

(1) Persoanele cu handicap beneficiază de protecție împotriva neglijării și abuzului, indiferent de locul unde acestea se află.

(2) În cazul în care persoana cu handicap, indiferent de vârstă, nu se poate îngriji de interesele sale, aceasta beneficiază de protecție juridică sub forma curatelei, a consilierii judiciare sau a tutelei speciale ori a tutelei și de asistență juridică gratuită în condițiile art. 8¹ din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 51/2008 privind ajutorul public judiciar în materie civilă, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 193/2008, cu modificările și completările ulterioare.

(3) Odată cu preluarea tutelei, tutorele are obligația de a face un inventar al tuturor bunurilor mobile și imobile ale persoanei cu handicap și prezintă anual un raport de gestiune autorității tutelare din unitatea administrativ-teritorială în care persoana cu handicap are domiciliul sau reședința.

(4) În cazul în care persoana cu handicap nu are rude ori persoane care să accepte tutela, instanța judecătorească va putea numi ca tutore autoritatea administrației publice locale sau, după caz, persoana juridică privată care asigură protecția și îngrijirea persoanei cu handicap.

(5) Monitorizarea respectării obligațiilor care revin tutorelui persoanei cu handicap este asigurată de autoritatea tutelară din unitatea administrativ-teritorială în a cărei rază își are domiciliul sau reședința persoana cu handicap.

(6) Părintele, reprezentantul legal, tutorele, precum și organizația neguvernamentală al cărei membru este persoana cu handicap o poate asista pe aceasta în fața instanțelor judecătorești competente.

(7) Judecarea cauzelor care au ca obiect obținerea de către persoanele cu handicap a drepturilor prevăzute de prezenta lege se face cu celeritate.

SECȚIUNEA 7: Facilități

Art. 26

[textul din Art. 26 din capitolul II, secțiunea 7 a fost abrogat la 01-ian-2016 de Art. 502, alin. (1), punctul 5. din titlul XI din Codul Fiscal din 2015]

Art. 27

(1) Persoanele adulte cu handicap grav sau accentuat pot beneficia de credit a cărui dobândă se suportă din bugetul de stat, prin transferuri de la bugetul Autorității Naționale pentru Persoanele cu Handicap la bugetele direcțiilor generale de asistență socială și protecția copilului județene, respectiv locale ale sectoarelor municipiului București, în baza unui contract privind angajamentul de plată a dobânzii pentru achiziționarea unui singur autovehicul și pentru adaptarea unei locuințe conform nevoilor individuale de acces, cu condiția plății la scadență a ratelor creditului, dar și cu condiția ca valoarea creditului să nu depășească 10.000 de euro, iar returnarea creditului să nu depășească 10 ani. În cazul achiziționării de autovehicule adaptate special pentru transportul persoanelor cu handicap netransferabile, dependente de scaunul cu roțile, valoarea creditului nu poate depăși 20.000 de euro, perioada de rambursare fiind de 15 ani.

(1¹) Persoanele care au contractat un credit în condițiile prevăzute la alin. (1) și cărora, în urma reevaluării, li s-a schimbat încadrarea în gradul de handicap beneficiază în continuare de aceleași condiții de rambursare până la achitarea creditului.

(2) Beneficiază de prevederile alin. (1) și familia sau persoana care are în îngrijire cel puțin un copil cu handicap grav ori accentuat.

(3) Metodologia de preluare de către direcțiile generale de asistență socială și protecția copilului județene, respectiv locale ale sectoarelor municipiului București a contractelor privind angajamentul de plată a dobânzii încheiate de Autoritatea Națională pentru Persoanele cu Handicap și de asigurare a transferurilor financiare se aprobă prin ordin al președintelui Autorității Naționale pentru Persoanele cu Handicap.

Art. 28

(1) Persoanele cu handicap, precum și însoțitorii sau, după caz, asistenții personali ai acestora, deținători de autoturisme, beneficiază de scutire de la plata tarifului de utilizare a rețelelor de drumuri naționale, prevăzut în Ordonanța Guvernului nr. 15/2002 privind aplicarea tarifului de utilizare și a tarifului de trecere pe rețeaua de drumuri naționale din România, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 424/2002, cu modificările și completările ulterioare.

(2) Scutirea prevăzută la alin. (1) se aplică pentru un singur autoturism deținut de fiecare din persoanele îndreptățite potrivit prevederilor alin. (1).

Art. 29

[textul din Art. 29 din capitolul II, secțiunea 7 a fost abrogat la 11-dec-2015 de Art. 31 din capitolul II din Ordonanța urgentă 57/2015]

SECȚIUNEA 8: Asigurarea continuității în măsurile de protecție

Art. 30

În vederea asigurării corelării serviciilor din sistemul de protecție a copilului cu handicap cu serviciile din sistemul de protecție a persoanelor adulte cu handicap, autoritățile responsabile ale administrației publice au obligația să ia următoarele măsuri specifice:

- a) să planifice și să asigure tranziția tânărului cu handicap din sistemul de protecție a copilului în sistemul de protecție a persoanei adulte cu handicap, în baza nevoilor individuale identificate ale acestuia;
- b) să asigure continuitatea serviciilor acordate persoanelor cu handicap;
- c) să instituie măsuri menite să asigure pregătirea tânărului pentru viața adultă și pentru viața independentă;
- d) să desfășoare, în colaborare sau în parteneriat cu persoanele juridice, publice ori private, programe de pregătire pentru viața de adult;
- e) să desfășoare activități de informare a tânărului cu handicap în ceea ce privește oportunitățile de educație, angajare, acces la viața familială și viața socială, la diferite mijloace de petrecere a timpului liber;
- f) să evalueze, la cerere, elevii cu handicap și cu cerințe educaționale speciale.

CAPITOLUL III: Servicii și prestații sociale

SECȚIUNEA 1: Servicii sociale

Art. 31

(1) Dreptul la asistență socială sub formă de servicii sociale se acordă la cerere sau din oficiu, după caz, pe baza actelor doveditoare, în condițiile prevăzute de lege.

(2) Cererea pentru acordarea dreptului la servicii sociale se înregistrează la autoritatea administrației publice locale în a cărei rază teritorială își are domiciliul sau reședința persoana cu handicap.

(3) Cererea și actele doveditoare se depun spre înregistrare de persoana cu handicap, familia sa, reprezentantul legal, asistentul personal, asistentul personal profesionist sau organizația neguvernamentală al cărei membru este persoana cu handicap.

(4) În vederea asigurării serviciilor sociale necesare persoanelor cu handicap, autoritățile publice au obligația să ia următoarele măsuri speciale:

a) să creeze condiții de acces pentru toate tipurile de servicii corespunzătoare nevoilor individuale ale persoanelor cu handicap;

- b)să inițieze, să susțină și să dezvolte servicii sociale centrate pe persoana cu handicap, în colaborare sau în parteneriat cu persoane juridice, publice ori private;
- c)să asigure ponderea personalului de specialitate angajat în sistemul de protecție a persoanelor cu handicap în raport cu tipurile de servicii sociale: asistenți sociali, psihologi, instructori de ergoterapie, kinetoterapeuți, pedagogi de recuperare, logopezi, psihopedagogi, cadre didactice de sprijin, educatori specializați, medici psihiatri, medici dentiști, infirmieri;
- d)să implice în activitățile de îngrijire, reabilitare și integrare a persoanei cu handicap familia acesteia;
- e)să asigure instruirea în problematica specifică a persoanei cu handicap a personalului care își desfășoară activitatea în sistemul de protecție a persoanelor cu handicap, inclusiv a asistenților personali și a asistenților personali profesioniști;
- f)să dezvolte și să sprijine programe de colaborare între părinți și specialiști în domeniul handicapului, în colaborare sau în parteneriat cu persoanele juridice, publice ori private;
- g)să înființeze și să susțină sistemul bazat pe managementul de caz în protecția persoanei cu handicap;
- h)să încurajeze și să susțină activitățile de voluntariat;
- i)să asigure asistență și îngrijire sociomedicală la domiciliul persoanei cu handicap.

Art. 32

(1)Persoanele adulte cu handicap beneficiază de servicii sociale acordate:

- a)la domiciliu;
- b)în comunitate;
- c)în centre de zi și centre rezidențiale, publice sau private.

(2)Serviciile sociale destinate persoanelor cu handicap sunt proiectate și adaptate conform nevoilor individuale ale persoanei.

Art. 33

(1)Autoritățile administrației publice locale au obligația de a organiza, administra și finanța servicii sociale destinate persoanelor cu handicap, în condițiile legii.

(2)Autoritățile administrației publice locale pot contracta servicii sociale cu furnizori de servicii sociale de drept privat, acreditați, în condițiile legii.

(3)Costul serviciului social contractat nu poate depăși costul avut de serviciul respectiv la data contractării sau costul mediu al funcționării serviciului la data înființării, în cazul unui serviciu nou.

(4)Modalitatea de contractare va fi stabilită prin normele metodologice³⁾ de aplicare a prevederilor prezentei legi.

Art. 34

(1)Serviciile sociale destinate persoanelor adulte cu handicap se află în coordonarea metodologică a Autorității Naționale pentru Persoanele cu Dizabilități.

(2)Evaluarea, monitorizarea și controlul privind respectarea standardelor minime de calitate sunt în competența Agenției Naționale pentru Plăți și Inspecție Socială, precum și a agențiilor județene pentru plăți și inspecție socială, respectiv a municipiului București.

(3)În realizarea activităților de coordonare metodologică, personalul Autorității Naționale pentru Persoanele cu Dizabilități are acces în spațiile care au legătură cu furnizarea de servicii sociale, la date și informații legate de persoanele cu handicap beneficiare ale serviciului respectiv.

SECȚIUNEA 2:Asistentul personal

Art. 35

(1)Persoana adultă cu handicap grav are dreptul la un asistent personal, în baza evaluării sociopsihomedicale.

(2)Copilul cu handicap grav are dreptul la un asistent personal.

Art. 36

(1)Poate fi încadrată cu contract individual de muncă în funcția de asistent personal persoana care îndeplinește următoarele condiții:

- a) are vârsta minimă de 18 ani împliniți;
- b) nu a fost condamnată pentru săvârșirea unei infracțiuni care ar face-o incompatibilă cu exercitarea ocupației de asistent personal;
- c) are capacitate deplină de exercițiu;
- d) are o stare de sănătate corespunzătoare, atestată de medicul de familie sau pe baza unui examen medical de specialitate;
- e) a absolvit cel puțin cursurile învățământului general obligatoriu, cu excepția rudelor și afinilor până la gradul al IV-lea inclusiv ale persoanei cu handicap grav, precum și cu excepția soțului sau soției, după caz; în situații excepționale, la propunerea asistentului social din cadrul aparatului propriu al consiliului local în a cărei rază teritorială își are domiciliul sau reședința persoana care urmează să îndeplinească funcția de asistent personal, Autoritatea Națională pentru Persoanele cu Handicap poate aproba derogarea de la îndeplinirea condițiilor de studii și în cazul altor persoane.

(2) Nu pot deține calitatea de asistent personal persoanele care beneficiază de concediu pentru creșterea copilului în vârstă de până la 2 ani sau, în cazul copilului cu handicap, de până la 7 ani.

Art. 37

(1) Pe perioada îngrijirii și protecției persoanei cu handicap grav, pe baza contractului individual de muncă, asistentul personal are următoarele drepturi:

- a) salariu stabilit potrivit prevederilor Legii-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice;
- b) program de lucru care să nu depășească în medie 8 ore pe zi și 40 de ore pe săptămână;
- c) concediu anual de odihnă, potrivit dispozițiilor legale aplicabile personalului încadrat în instituții publice;
- d) transport urban gratuit, în condițiile prevăzute la art. 23;
- e) transport interurban, în condițiile prevăzute la art. 24.

(2) Pe perioada absenței temporare a asistentului personal, angajatorul are obligația de a asigura persoanei cu handicap grav un înlocuitor al asistentului personal.

(3) În situația în care angajatorul nu poate asigura un înlocuitor al asistentului personal, persoanei cu handicap grav i se acordă indemnizația prevăzută la art. 43 alin. (1) sau găzduirea într-un centru de tip respira.

Art. 38

Asistentul personal are următoarele obligații principale:

- a) să participe, o dată la 2 ani, la instruirea organizată de angajator;
- b) să semneze un angajament, ca act adițional la contractul individual de muncă, prin care își asumă răspunderea de a realiza integral planul de recuperare pentru copilul cu handicap grav, respectiv planul individual de servicii al persoanei adulte cu handicap grav;
- c) să presteze pentru persoana cu handicap grav toate activitățile și serviciile prevăzute în contractul individual de muncă, în fișa postului și în planul de recuperare pentru copilul cu handicap grav, respectiv în planul individual de servicii al persoanei adulte cu handicap grav;
- d) să trateze cu respect, bună-credință și înțelegere persoana cu handicap grav și să nu abuzeze fizic, psihic sau moral de starea acesteia;
- e) să comunice direcțiilor generale de asistență socială și protecția copilului județene, respectiv locale ale sectoarelor municipiului București, în termen de 48 de ore de la luarea la cunoștință, orice modificare survenită în starea fizică, psihică sau socială a persoanei cu handicap grav și alte situații de natură să modifice acordarea drepturilor prevăzute de lege.

Art. 39

(1) Contractul individual de muncă al asistentului personal se încheie cu primăria localității de domiciliu sau reședință a persoanei cu handicap grav, după caz, în termen de maximum 30 de zile de la data înregistrării cererii.

(2) Contractul individual de muncă se întocmește în 3 exemplare, câte unul pentru fiecare parte contractantă, iar cel de-al treilea exemplar se transmite direcțiilor generale de asistență socială și protecția copilului județene, respectiv locale ale sectoarelor municipiului București, în termen de 5 zile de la încheierea acestuia.

(3) Modalitățile și condițiile de încheiere, modificare și încetare a contractului individual de muncă al asistentului personal se completează cu prevederile Legii nr. 53/2003 - Codul muncii, cu modificările și completările ulterioare.

(4) Contractul individual de muncă al asistentului personal încetează de drept în cazul decesului persoanei cu handicap grav.

Art. 40

(1) Autoritățile administrației publice locale au obligația să prevadă în bugetul local sumele necesare din care se suportă salarizarea, precum și celelalte drepturi cuvenite asistentului personal, potrivit legii. Sumele se asigură în proporție de cel mult 90% de la bugetul de stat, din sume defalcate din taxa pe valoarea adăugată, în baza numărului de beneficiari comunicat de unitățile administrativ-teritoriale.

(2) Serviciul public de asistență socială dispune efectuarea de controale periodice asupra activității asistenților personali și prezintă semestrial un raport consiliului local.

Art. 41

Neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare de către asistentul personal a obligațiilor prevăzute de dispozițiile legale în sarcina lui, precum și a celor prevăzute în contractul individual de muncă atrage răspunderea disciplinară, civilă sau, după caz, penală a acestuia, în condițiile legii.

Art. 42

(1) Adultul cu handicap vizual grav poate opta pentru asistent personal sau indemnizație de însoțitor.

(2) Persoanele cu handicap grav care au și calitatea de pensionari de invaliditate încadrați în gradul I de invaliditate pot opta pentru indemnizația pentru însoțitor prevăzută de Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările și completările ulterioare, sau pentru asistent personal. Dreptul de opțiune se menține și în cazul trecerii pensionarilor de invaliditate la pensia pentru limită de vârstă.

(3) Invalidii de război care au și calitatea de persoane cu handicap grav și sunt pensionari de invaliditate gradul I beneficiază atât de dreptul prevăzut la alin. (2), cât și de dreptul prevăzut la art. 3 din Legea nr. 49/1999 privind pensiile I.O.V.R., cu modificările și completările ulterioare.

(4) Părinții sau, după caz, reprezentanții legali ai copilului cu handicap grav, persoana sau familia care a primit în plasament un copil cu handicap grav, adulții cu handicap grav ori reprezentanții legali ai acestora, cu excepția celor cu handicap vizual grav, pot opta între asistent personal și primirea unei indemnizații lunare.

(5) Opțiunea se exprimă prin cerere adresată în scris direcțiilor generale de asistență socială și protecția copilului județene, respectiv locale ale sectoarelor municipiului București, și devine valabilă numai pe baza acordului exprimat în scris al acestora.

(6) Direcțiile generale de asistență socială și protecția copilului județene, respectiv locale ale sectoarelor municipiului București, vor comunica angajatorului, în termen de 5 zile, acordul pentru opțiunea exprimată în condițiile prevăzute la alin. (5).

(7) [textul din Art. 42, alin. (7) din capitolul III, secțiunea 2 a fost abrogat la 25-iul-2012 de Art. I, punctul 2. din Legea 136/2012]

Art. 43

(1) Indemnizația lunară prevăzută la art. 42 alin. (4) este în quantum egal cu salariul net al asistentului personal gradația 0, stabilit potrivit prevederilor legale care reglementează nivelul de salarizare a personalului plătit din fonduri publice.

(2) Plata indemnizației lunare se asigură de primăriile în a căror rază teritorială își are domiciliul sau reședința persoana cu handicap grav.

(3) Plata indemnizației se face pe perioada valabilității certificatului de încadrare în grad de handicap, emis de comisiile de protecție a copiilor sau de comisiile de evaluare a persoanelor adulte cu handicap, după caz.

(4) Nu pot beneficia de indemnizația lunară:

a) părinții sau reprezentanții legali ai copilului cu handicap grav pentru care s-a stabilit măsură de protecție specială, în condițiile legii, la un asistent maternal sau într-un serviciu de tip rezidențial;

b) adulții cu handicap grav sau reprezentanții lor legali, pe perioada în care adulții cu handicap grav se află în îngrijirea și protecția asistentului personal profesionist, în centre rezidențiale publice, cu excepția centrului de tip respiro, ori în alte tipuri de instituții rezidențiale publice cu caracter social, medico-social, în care se asigură întreținere completă din partea autorității administrației publice pe o perioadă mai mare de o lună;

c) persoanele cu handicap grav care sunt reținute, arestate sau condamnate definitiv la o pedeapsă privativă de libertate, pe perioada reținerii, arestării ori a detenției.

Art. 44

Autoritățile administrației publice locale prevăzute la art. 43 alin. (2) au obligația:

a) de a angaja și salariza asistentul personal al persoanei cu handicap grav, în condițiile prezentei legi;

b) de a asigura și garanta plata indemnizației lunare, în cazul în care persoana cu handicap grav sau reprezentantul ei legal a optat pentru aceasta.

SECȚIUNEA 3: Asistentul personal profesionist

Art. 45

(1) Adultul cu handicap grav sau accentuat care nu dispune de spațiu de locuit, nu realizează venituri ori realizează venituri de până la nivelul salariului mediu pe economie poate beneficia de îngrijirea și protecția unui asistent personal profesionist.

(1¹) Îngrijirea și protecția persoanei adulte cu handicap grav sau accentuat se asigură de către asistentul personal profesionist, altul decât soțul, soția sau rudele în linie dreaptă.

(2) Îngrijirea și protecția adulților cu handicap grav sau accentuat de către asistentul personal profesionist se fac pe baza deciziei comisiilor de evaluare a persoanelor adulte cu handicap județene, respectiv locale ale sectoarelor municipiului București.

(3) Opinia adultului cu handicap grav sau accentuat se va lua în considerare la luarea deciziei referitoare la stabilirea asistentului personal profesionist.

(4) Contractul de muncă al asistentului personal profesionist se încheie de către direcțiile generale de asistență socială și protecția copilului județene, respectiv locale ale sectoarelor municipiului București, sau de către furnizorii de servicii sociale privați, acreditați în condițiile legii.

(5) Monitorizarea și controlul activității de îngrijire și protecție a adulților cu handicap grav și accentuat de către asistentul personal profesionist se fac de direcțiile generale de asistență socială și protecția copilului județene, respectiv locale ale sectoarelor municipiului București.

(6) Asistentul maternal care îngrijește copilul cu handicap grav sau accentuat până la vârsta majoratului poate opta să devină asistent personal profesionist.

Art. 46

Pentru fiecare adult cu handicap aflat în îngrijirea și protecția asistentului personal profesionist se acordă o alocație lunară de îngrijire reprezentând cheltuieli lunare de locuit, hrană și echipament, astfel:

a) 1,2 din indicatorul social de referință, prevăzut de Legea nr. 76/2002 privind sistemul asigurărilor pentru șomaj și stimularea ocupării forței de muncă, cu modificările și completările ulterioare, pentru persoana adultă cu handicap accentuat;

b)1,5 din indicatorul social de referință, prevăzut de Legea nr. 76/2002 privind sistemul asigurărilor pentru șomaj și stimularea ocupării forței de muncă, pentru persoana adultă cu handicap grav.

Art. 47

(1)Pe perioada îngrijirii și protecției adulților cu handicap grav sau accentuat, asistentul personal profesionist beneficiază de următoarele drepturi:

- a)salariul de bază stabilit potrivit dispozițiilor Legii-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice;
- b)un spor de 15% calculat la salariul de bază, pentru suprasolicitare neuropsihică și condiții de muncă deosebite în care își desfășoară activitatea;
- c)un spor de 15% calculat la salariul de bază, pe perioada în care are în îngrijire și protecție cel puțin două persoane adulte cu handicap grav sau accentuat;
- d)un spor de 25% calculat la salariul de bază, pe perioada în care are în îngrijire și protecție o persoană adultă cu handicap grav sau accentuat, infectat cu HIV ori bolnav de SIDA.

(2)Asistentul personal profesionist beneficiază și de alte drepturi, după cum urmează:

- a)consiliere și sprijin din partea specialiștilor de la direcțiile generale de asistență socială și protecția copilului județene, respectiv locale ale sectoarelor municipiului București, ori a furnizorilor de servicii sociale, în vederea îndeplinirii obligațiilor ce îi revin cu privire la îngrijirea și protecția persoanei adulte cu handicap grav sau accentuat;
- b)decontarea cheltuielilor de transport interurban, cazare și masă, în cazul în care deplasarea se face în interesul adultului cu handicap grav sau accentuat, în condițiile stabilite pentru personalul din sectorul bugetar;
- c)transport urban gratuit, în condițiile prevăzute la art. 23.

(3)Pe perioada concediului de odihnă, angajatorul are obligația de a asigura persoanei cu handicap grav sau accentuat un înlocuitor al asistentului personal profesionist ori găzduirea într-un centru de tip respira.

Art. 47¹

(1)Finanțarea sumelor prevăzute la art. 46 și 47 se asigură din bugetul propriu al județului, respectiv al sectorului municipiului București, în a cărui rază teritorială își are domiciliul sau reședința asistentul personal profesionist.

(2)Direcțiile generale de asistență socială și protecția copilului județene, respectiv ale sectoarelor municipiului București pot contracta servicii sociale licențiate de tip asistent personal profesionist cu furnizori privați de servicii sociale, acreditați, în condițiile legii.

Art. 48

(1)Condițiile de obținere a atestatului, procedurile de atestare și statutul asistentului personal profesionist se reglementează prin hotărâre a Guvernului, la propunerea Autorității Naționale pentru Persoanele cu Handicap.

(2)Standardele minime obligatorii pentru asigurarea îngrijirii și protecției adulților cu handicap grav sau accentuat la asistentul personal profesionist se elaborează de Autoritatea Națională pentru Persoanele cu Dizabilități și se aprobă prin ordin al ministrului muncii și justiției sociale.

Art. 49

Asistentul personal profesionist are următoarele obligații principale:

- a)să participe anual la instruirea organizată de angajator;
- b)să semneze un angajament, ca act adițional la contractul individual de muncă, prin care își asumă răspunderea de a realiza integral planul individual de servicii al adultului cu handicap grav sau accentuat;
- c)să presteze pentru adultul cu handicap grav sau accentuat toate activitățile și serviciile prevăzute în contractul individual de muncă, în fișa postului și în planul individual de servicii;

d)să trateze cu respect, bună-credință și înțelegere adultul cu handicap grav sau accentuat și să nu abuzeze fizic, psihic ori moral de starea acestuia;

e)să comunice direcțiilor generale de asistență socială și protecția copilului județene, respectiv locale ale sectoarelor municipiului București, în termen de 48 de ore de la luarea la cunoștință, orice modificare survenită în starea fizică, psihică ori socială a adultului cu handicap grav sau accentuat și alte situații de natură să modifice acordarea drepturilor prevăzute de lege.

Art. 50

Neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare de către asistentul personal profesionist a obligațiilor prevăzute de dispozițiile legale în sarcina acestuia, precum și a celor prevăzute în contractul individual de muncă atrage răspunderea disciplinară, civilă, ori, după caz, penală a asistentului personal profesionist, în condițiile legii.

SECȚIUNEA 4: Centre pentru persoanele adulte cu handicap

Art. 51

(1) Persoana cu handicap poate beneficia de servicii sociale acordate în centre de zi și centre rezidențiale de diferite tipuri, publice, public-private sau private.

(2) Centrele de zi și centrele rezidențiale reprezintă servicii sociale acordate persoanelor adulte cu handicap, cu personal calificat și infrastructură adecvată; centrele rezidențiale sunt servicii sociale în care persoana cu handicap este găzduită cel puțin 24 de ore.

(3) În sensul prezentei legi, tipurile de centre rezidențiale pentru persoane adulte cu handicap sunt:

- a) locuințe protejate;
- b) centre pentru viață independentă;
- c) centre de abilitare și reabilitare;
- d) centre de îngrijire și asistență;
- e) centre respiro/centre de criză.

(4) Capacitatea centrelor rezidențiale pentru persoane adulte cu handicap nu poate fi mai mare de 50 de locuri.

(5) Admiterea unei persoane cu handicap într-un centru rezidențial, cu excepția celor prevăzute la alin. (3) lit. e), se face în cazul în care acestea nu i se pot asigura servicii la domiciliu sau în comunitate.

(6) Centrele de zi și centrele rezidențiale publice pentru persoane adulte cu handicap se înființează ca structuri cu sau fără personalitate juridică, astfel:

- a) în subordinea consiliilor județene, respectiv locale ale sectoarelor municipiului București, în structura direcțiilor generale de asistență socială și protecția copilului;
- b) în subordinea autorității administrației publice locale la nivel de municipiu, oraș sau comună, în structura serviciului public de asistență socială, cu excepția celor de la alin. (3) lit. b)-d).

(7) Centrele de zi și centrele rezidențiale private pentru persoanele adulte cu handicap se înființează ca structuri cu sau fără personalitate juridică.

(8) Centrele de zi și centrele rezidențiale publice și private pentru persoane adulte cu handicap funcționează cu respectarea standardelor specifice de calitate.

(9) Centrele publice și private pentru persoane adulte cu handicap sunt coordonate metodologic de Autoritatea Națională pentru Persoanele cu Dizabilități.

(10) Finanțarea măsurilor de protecție de tip centre de zi și centre rezidențiale pentru persoanele adulte cu handicap se asigură de la bugetul de stat, prin bugetul direcțiilor generale de asistență socială și protecția copilului sau al autorității administrației publice locale la nivel de municipiu, oraș sau comună, după caz, din sume defalcate din taxa pe valoarea adăugată alocate cu această destinație, în proporție de cel mult 90% din necesarul stabilit anual de Ministerul Muncii și Justiției Sociale la elaborarea bugetului de stat, în baza standardelor de cost calculate pentru beneficiari/tipuri de servicii

sociale.

Art. 52

(1)În vederea desfășurării unui tip de activități cu caracter inovator în domeniul protecției persoanelor cu handicap, furnizorii de servicii sociale acreditați pot înființa, administra și finanța centre-pilot, pentru o durată de maximum 2 ani.

(2)Evaluarea activităților cu caracter inovator se realizează de Autoritatea Națională pentru Persoanele cu Dizabilități.

Art. 53

(1)Într-un centru de zi sau rezidențial serviciile sociale pot fi furnizate în sistem integrat cu serviciile medicale, de educație, de locuire, de ocupare a forței de muncă și altele asemenea.

(2)Persoanele cu handicap din centrele de zi sau rezidențiale beneficiază de servicii medicale din cadrul pachetului de servicii medicale de bază care se suportă din bugetul Fondului național unic de asigurări sociale de sănătate, conform Contractului-cadru privind condițiile acordării asistenței medicale în cadrul sistemului de asigurări sociale de sănătate.

(3)Coordonarea serviciilor sociale furnizate în sistem integrat se face de autoritatea administrației publice locale sau de furnizorul de servicii sociale care înființează, administrează și finanțează centrul.

(4)Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului alocă fonduri de la buget pentru finanțarea cheltuielilor aferente:

a)activităților de educație desfășurate în centrele pentru persoanele cu handicap;

b)perfecționării pregătirii profesionale a cadrelor didactice;

c)altor acțiuni și activități, în condițiile legii.

Art. 54

(1)Persoana cu handicap are dreptul să fie îngrijită și protejată într-un centru din localitatea/județul în a cărei/cărui fază teritorială își are domiciliul sau reședința.

(2)Finanțarea centrelor publice se face din bugetele proprii ale județelor, respectiv ale sectoarelor municipiului București, pe teritoriul cărora funcționează acestea.

(3)În cazul în care nevoile individuale ale persoanei cu handicap nu pot fi asigurate în condițiile prevăzute la alin. (1), persoana cu handicap poate fi îngrijită și protejată într-un centru aflat în altă unitate administrativ-teritorială.

(4)Decontarea cheltuielilor dintre autoritățile administrației publice locale se face în baza costului mediu lunar al cheltuielilor efectuate în luna anterioară de centrul în care persoana cu handicap este îngrijită și protejată.

(5)Modalitatea de decontare va fi stabilită prin normele metodologice⁴⁾ de aplicare a prevederilor prezentei legi.

Art. 55

(1)Furnizorul de servicii sociale are obligația de a promova, facilita și asigura personalului programe de formare profesională, precum și programe de instruire specifică cu privire la problematica handicapului și legislația în domeniu.

(2)Personalul din cadrul centrelor prevăzute la art. 51 alin. (1) are obligația respectării standardelor specifice de calitate, precum și a prevederilor legale privind drepturile persoanelor cu handicap.

(3)Nerespectarea prevederilor alin. (2) atrage, după caz, răspunderea disciplinară, contravențională sau penală, conform prevederilor legale.

Art. 56

(1)Personalul de specialitate care își desfășoară activitatea în centrele publice din mediul rural, de zi și rezidențiale pentru copiii și adulții cu handicap, beneficiază de decontarea cheltuielilor de transport dus-întors de la domiciliu, în condițiile legii.

(2)Sumele necesare acordării drepturilor prevăzute la alin. (1) se asigură din bugetele proprii ale județelor, respectiv ale sectoarelor municipiului București, pe a căror rază teritorială funcționează centrul.

SECȚIUNEA 5: Prestații sociale pentru persoanele cu handicap

Art. 57

(1) Dreptul la prestațiile sociale se stabilește prin decizie a directorului executiv al direcției generale de asistență socială și protecția copilului. În baza documentului care atestă încadrarea în grad de handicap din evidența direcțiilor generale de asistență socială și protecția copilului.

(2) Plata prestației sociale se face în baza deciziei de plată emisă de directorul executiv al agenției județene pentru plăți și inspecție socială, respectiv a municipiului București, de către personalul cu atribuții în acest sens, preluat de la direcțiile generale de asistență socială și protecția copilului județene, respectiv ale sectoarelor municipiului București.

(3) În situația în care persoana încadrată în grad de handicap nu dorește să beneficieze de prestații sociale poate depune cerere în acest sens.

(4) Cererea prevăzută la alin. (3) se înregistrează la autoritatea administrației publice locale competente în a cărei rază teritorială își are domiciliul sau reședința persoana cu handicap și se transmite direcției generale de asistență socială și protecția copilului în maximum 5 zile lucrătoare de la înregistrare.

(5) Dreptul la prestații sociale se acordă începând cu luna următoare celei în care persoana a fost încadrată în grad de handicap și încetează cu luna următoare celei în care persoana nu mai este încadrată în grad de handicap sau, după caz, a depunerii cererii prevăzute la alin. (3).

Art. 58

(1) Copiii cu handicap, inclusiv copiii cu handicap de tip HIV/SIDA, beneficiază de alocație de stat în condițiile și în cuantumul prevăzut de lege.

(2) Copiii cu handicap de tip HIV/SIDA beneficiază de o alocație lunară de hrană, calculată pe baza alocației zilnice de hrană stabilite pentru consumurile colective din unitățile sanitare publice.

(3) Adultul cu handicap vizual grav primește pentru plata însoțitorului o indemnizație echivalentă cu salariul net al asistentului personal gradația 0, stabilit potrivit prevederilor Legii-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice.

(4) Adultul cu handicap beneficiază, în condițiile prezentei legi, de următoarele prestații sociale:

a) indemnizație lunară, indiferent de venituri:

(i) 70% din indicatorul social de referință, prevăzut de Legea nr. 76/2002 privind sistemul asigurărilor pentru șomaj și stimularea ocupării forței de muncă, cu modificările și completările ulterioare, pentru adultul cu handicap grav;

(ii) 53% din indicatorul social de referință, prevăzut de Legea nr. 76/2002, cu modificările și completările ulterioare, pentru adultul cu handicap accentuat;

b) buget personal complementar lunar, indiferent de venituri;

(i) 30% din indicatorul social de referință, prevăzut de Legea nr. 76/2002, cu modificările și completările ulterioare, pentru adultul cu handicap grav;

(ii) 22% din indicatorul social de referință, prevăzut de Legea nr. 76/2002, cu modificările și completările ulterioare, pentru adultul cu handicap accentuat;

(iii) 12% din indicatorul social de referință, prevăzut de Legea nr. 76/2002, cu modificările și completările ulterioare, pentru adultul cu handicap mediu.

(5) Părintele, tutorele sau persoana care se ocupă de creșterea și îngrijirea copilului cu handicap în baza unei măsuri de protecție specială, stabilită în condițiile legii, beneficiază de prestații sociale, pe perioada în care îl are în îngrijire, supraveghere și întreținere, astfel:

- a) 60% din indicatorul social de referință, prevăzut de Legea nr. 76/2002, cu modificările și completările ulterioare, în cazul copilului cu handicap grav;
- b) 35% din indicatorul social de referință, prevăzut de Legea nr. 76/2002, cu modificările și completările ulterioare, în cazul copilului cu handicap accentuat;
- c) 12% din indicatorul social de referință, prevăzut de Legea nr. 76/2002, cu modificările și completările ulterioare, în cazul copilului cu handicap mediu.

(6) Nu pot beneficia de prevederile alin. (4):

a) adulții cu handicap îngrijiți și protejați în centre rezidențiale publice, cu excepția centrului de tip respiro, ori în alte tipuri de instituții rezidențiale publice cu caracter social sau medico-social, în care se asigură întreținere completă din partea autorității administrației publice pe o perioadă mai mare de o lună;

b) persoanele cu handicap care sunt reținute, arestate sau condamnate definitiv la o pedeapsă privativă de libertate, pe perioada reținerii, arestării ori a detenției;

c) adulții cu handicap grav sau accentuat care realizează venituri, aflați în îngrijirea și protecția asistentului personal profesionist.

(7) [textul din Art. 58, alin. (7) din capitolul III, secțiunea 5 a fost abrogat la 30-iun-2017 de Art. I, punctul 22. din Ordonanța urgentă 51/2017]

(8) [textul din Art. 58, alin. (8) din capitolul III, secțiunea 5 a fost abrogat la 01-ian-2012 de Art. VII, alin. (2) din Ordonanța urgentă 124/2011]

(9) De dreptul prevăzut la alin. (2) poate beneficia copilul bolnav de SIDA numai pe perioada în care este îngrijit în familie.

(10) Sumele aferente drepturilor prevăzute la alin. (1)-(5) și cheltuielilor de administrare se asigură prin bugetul Ministerului Muncii și Justiției Sociale, iar plata acestora se realizează de către Agenția Națională pentru Plăți și Inspecție Socială prin agențiile județene pentru plăți și inspecție socială, respectiv a municipiului București.

(11) Procedura de preluare de către agențiile județene pentru plăți și inspecție socială, respectiv a municipiului București a personalului cu atribuții în efectuarea plăților de la direcțiile generale de asistență socială și protecția copilului județene, respectiv ale sectoarelor municipiului București, procedura de acordare a plăților, precum și situațiile de suspendare, modificare, încetare a dreptului se stabilesc prin hotărâre a Guvernului, la propunerea Ministerului Muncii și Justiției Sociale.

(12) Bugetul personal complementar prevăzut la alin. (4) lit. b) nu este luat în calcul la stabilirea altor drepturi și obligații.

(13) În situația în care din calculul prestațiilor prevăzute la alin. (4) și (5) rezultă fracțiuni în bani, acestea se rotunjesc la un leu în favoarea beneficiarilor.

(14) Drepturile restante aferente deciziilor emise și neplătite în anul 2006 pentru persoanele cu handicap vizual, stabilite în baza Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 102/1999⁵⁾ privind protecția specială și încadrarea în muncă a persoanelor cu handicap, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 519/2002, cu modificările și completările ulterioare, se asigură și se plătesc de către Ministerul Muncii, Familiei și Egalității de Șanse prin direcțiile de muncă și protecție socială județene, respectiv a municipiului București.

SECȚIUNEA 6: Obligațiile persoanelor cu handicap, ale familiei sau reprezentanților legali
Art. 59

(1) Persoanele adulte cu handicap au următoarele obligații:

a) să se prezinte din oficiu pentru evaluare/reevaluare la structurile competente în domeniu;

- b)să se prezinte din oficiu pentru reevaluare la comisiile de evaluare pentru încadrarea în grad și tip de handicap, cu cel puțin 30 de zile înainte de expirarea termenului de valabilitate al certificatului de încadrare în grad și tip de handicap;
- c)să se prezinte pentru reevaluare, la solicitarea structurilor competente în domeniu, cu excepția persoanelor cu handicap a căror afecțiune a generat deficiențe funcționale și/sau structural - anatomice într-un stadiu ireversibil, care nu pot urma programe de recuperare și pentru care comisia de evaluare a stabilit un termen permanent de valabilitate a certificatului de încadrare în grad și tip de handicap;
- d)să depună diligențele necesare pentru a beneficia de drepturile prevăzute de lege;
- e)să urmeze activitățile și serviciile prevăzute în planul de recuperare pentru copilul cu handicap, respectiv în planul individual de servicii al adultului cu handicap;
- f)să depună diligențe pentru încadrarea în muncă, în condițiile legii, în raport cu pregătirea, posibilitățile fizice și psihice, pe baza recomandărilor comisiei cu competență în domeniu;
- g)să colaboreze cu asistenții sociali și echipele de specialiști, în scopul recuperării, reabilitării, orientării profesionale și integrării sociale;
- h)să aducă la cunoștința direcțiilor generale de asistență socială și protecția copilului județene, respectiv locale ale sectoarelor municipiului București, în termen de 48 de ore de la luarea la cunoștință, orice modificare cu privire la gradul de handicap, domiciliu sau reședință, starea materială și alte situații de natură să modifice acordarea drepturilor prevăzute de lege.

(2)Persoanele pentru care comisia de evaluare a stabilit un termen permanent de valabilitate a certificatului de încadrare în grad și tip de handicap se prezintă pentru reevaluare în următoarele situații:

- a)solicită acest lucru ca urmare a agravării condiției lor medico-psihosociale;
- b)sunt convocate de către structurile competente în cazul existenței unor suspiciuni justificate privind încălcarea prevederilor legale referitoare la încadrarea în grad și tip de handicap.

Art. 60

Persoana care are în îngrijire, supraveghere și întreținere un copil sau adult cu handicap are următoarele obligații principale:

- a)să asigure creșterea și îngrijirea corespunzătoare a persoanei cu handicap;
- b)să respecte și/sau să urmeze activitățile și serviciile prevăzute în planul de recuperare pentru copilul cu handicap, respectiv în planul individual de servicii al adultului cu handicap;
- c)să însoțească persoana cu handicap, la termenul necesar sau la solicitare, pentru evaluare și reevaluare, la comisiile cu competență în domeniu;
- d)să se prezinte la solicitarea direcțiilor generale de asistență socială și protecția copilului județene, respectiv locale ale sectoarelor municipiului București;
- e)să colaboreze cu asistenții sociali și specialiștii care au ca scop recuperarea, reabilitarea, orientarea profesională și integrarea socială;
- f)să comunice direcțiilor generale de asistență socială și protecția copilului județene, respectiv locale ale sectoarelor municipiului București, în termen de 48 de ore de la luarea la cunoștință, orice modificare cu privire la gradul de handicap, domiciliu sau reședință, starea materială, precum și alte situații de natură să modifice acordarea drepturilor prevăzute de lege.

CAPITOLUL IV:Accesibilitate

Art. 61

În vederea asigurării accesului persoanelor cu handicap la mediul fizic, informațional și comunicațional, autoritățile publice au obligația să ia următoarele măsuri specifice:

- a)să promoveze și să implementeze conceptul Acces pentru toți, pentru a împiedica crearea de noi bariere și apariția unor noi surse de discriminare;
- b)să sprijine cercetarea, dezvoltarea și producția de noi tehnologii de informare și comunicare și tehnologii asistive;

- c)să recomande și să susțină introducerea în pregătirea inițială a elevilor și studenților a unor cursuri referitoare la problematica handicapului și a nevoilor acestora, precum și la diversificarea modalităților de realizare a accesibilității;
- d)să faciliteze accesul persoanelor cu handicap la noile tehnologii;
- e)să asigure accesul la informațiile publice pentru persoanele cu handicap;
- f)să asigure interpreți autorizați ai limbajului mimico-gestual și ai limbajului specific persoanelor cu surdocecitate;
- g)să proiecteze și să deruleze, în colaborare sau în parteneriat cu persoanele juridice, publice ori private, programe de accesibilitate sau de conștientizare asupra importanței acesteia.

Art. 62

- (1)Clădirile de utilitate publică, căile de acces, clădirile de locuit construite din fonduri publice, mijloacele de transport în comun și stațiile acestora, taxiurile, vagoanele de transport feroviar pentru călători și persoanele principalelor stații, spațiile de parcare, străzile și drumurile publice, telefoanele publice, mediul informațional și comunicațional vor fi adaptate conform prevederilor legale în domeniu, astfel încât să permită accesul neîngrădit al persoanelor cu handicap.
- (2)Clădirile de patrimoniu și cele istorice se vor adapta, cu respectarea caracteristicilor arhitectonice, conform prevederilor legale în domeniu.
- (3)Costurile lucrărilor necesare pentru realizarea adaptărilor prevăzute la alin. (1) și (2) se suportă din bugetele autorităților administrației publice centrale sau locale și din sursele proprii ale persoanelor juridice cu capital privat, după caz.
- (4)Autoritățile administrației publice locale au obligația să includă reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale ale persoanelor cu handicap în comisiile de recepție a lucrărilor de construcție ori de adaptare a obiectivelor prevăzute la alin. (1) și (2).

Art. 63

- (1)Autoritățile prevăzute de lege au obligația să elibereze autorizația de construcție pentru clădirile de utilitate publică numai în condițiile respectării prevederilor legale în domeniu, astfel încât să fie permis accesul neîngrădit al persoanelor cu handicap.
- (2)Prevederile alin. (1) se aplică și pentru clădirile de locuit care se construiesc ori pentru care se realizează lucrări de consolidare, de reabilitare, de extindere și/sau de modernizare, cu finanțare din fonduri publice.
- (3)Adaptarea accesului în clădirile aflate în patrimoniul public sau privat al statului ori al unităților administrativ-teritoriale se face și în condițiile când nu se realizează lucrările prevăzute la alin. (2), la solicitarea persoanelor cu handicap grav, locatari ai acestora.

Art. 64

(1)Pentru a facilita accesul neîngrădit al persoanelor cu handicap la transport și călătorie, până la 31 decembrie 2010, autoritățile administrației publice locale au obligația să ia măsuri pentru:

- a)adaptarea tuturor mijloacelor de transport în comun aflate în circulație;
- b)adaptarea tuturor stațiilor mijloacelor de transport în comun conform prevederilor legale, inclusiv marcarea prin pavaj tactil a spațiilor de acces spre ușa de intrare în mijlocul de transport;
- c)montarea panourilor de afișaj corespunzătoare nevoilor persoanelor cu handicap vizual și auditiv în mijloacele de transport public;
- d)imprimarea cu caractere mari și în culori contrastante a rutelor și a indicativelor mijloacelor de transport în comun.

(2)În termen de 6 luni de la data intrării în vigoare a prezentei legi, toți operatorii de taxi au obligația să asigure cel puțin o mașină adaptată transportului persoanelor cu handicap care utilizează fotoliul rulant.

(3)Constituie discriminare refuzul conducătorului de taxi de a asigura transportul persoanei cu handicap și a dispozitivului de mers.

(4)Până la data de 31 decembrie 2007, autoritățile administrației publice locale competente au obligația să ia măsuri pentru:

- a)adaptarea trecerilor de pietoni de pe străzile și drumurile publice conform prevederilor legale, inclusiv marcarea prin pavaj tactil;
- b)montarea sistemelor de semnalizare sonoră și vizuală la intersecțiile cu trafic intens.

(5)Câinele-ghid care însoțește persoana cu handicap grav are acces liber și gratuit în toate locurile publice și în mijloacele de transport.

(6)Până la data de 31 decembrie 2010, administratorii infrastructurii feroviare și operatorii de transport feroviar au următoarele obligații:

- a)să adapteze cel puțin un vagon și stațiile principale de tren, pentru a permite accesul persoanelor cu handicap care utilizează fotoliul rulant;
- b)să marcheze prin pavaj tactil contrastant căile spre peroanele de îmbarcare, ghișee sau alte utilități.

Art. 65

(1)În spațiile de parcare de pe lângă clădirile de utilitate publică, precum și în cele organizate vor fi adaptate, rezervate și semnalizate prin semn internațional cel puțin 4% din numărul total al locurilor de parcare, dar nu mai puțin de două locuri, pentru parcare gratuită a mijloacelor de transport pentru persoane cu handicap.

(2)Persoanele cu handicap sau reprezentanții legali ai acestora, la cerere, pot beneficia de un card-legitimăție pentru locurile gratuite de parcare. Autovehiculul care transportă o persoană cu handicap posesoare de card-legitimăție beneficiază de parcare gratuită.

(3)Modelul cardului-legitimăție va fi stabilit în normele metodologice⁶⁾ de aplicare a prevederilor prezentei legi. Eliberarea cardurilor se face de către autoritățile administrației publice locale.

(4)Costurile aferente dreptului prevăzut la alin. (2) se suportă din bugetele locale.

(5)În spațiile de parcare ale domeniului public și cât mai aproape de domiciliu administratorul acestora repartizează locuri de parcare gratuită persoanelor cu handicap care au solicitat și au nevoie de astfel de parcare.

Art. 66

(1>Editurile au obligația să pună matricele electronice utilizate pentru tipărirea cărților și revistelor la dispoziția persoanelor juridice autorizate care le solicită pentru a le transforma în format accesibil persoanelor cu deficiențe de vedere sau de citire, în condițiile Legii nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, cu modificările și completările ulterioare.

(2)Bibliotecile publice au obligația să înființeze secții cu carte în formate accesibile persoanelor cu deficiențe de vedere sau de citire.

Art. 67

(1)Până la data de 31 martie 2007, operatorii de telefonie au următoarele obligații:

- a)să adapteze cel puțin o cabină la o baterie de telefoane publice în conformitate cu prevederile legale în vigoare;
- b)să furnizeze informații despre costurile serviciilor în forme accesibile persoanelor cu handicap.

(2)Operatorii de servicii bancare au obligația să pună la dispoziția persoanelor cu handicap, la solicitarea acestora, extrase de cont și alte informații în formate accesibile.

(3)Angajații operatorilor de servicii bancare și poștale au obligația de a acorda asistență în completarea formularelor, la solicitarea persoanelor cu handicap.

Art. 68

Până la data de 31 decembrie 2007, proprietarii de spații hoteliere au următoarele obligații:

- a)să adapteze cel puțin o cameră pentru găzduirea persoanei cu handicap care utilizează fotoliul rulant;
- b)să marcheze prin pavaj sau covoare tactile intrarea, recepția și să dețină harta tactilă a clădirii;

c)să monteze lifturi cu însemne tactile.

Art. 69

(1) Autoritățile și instituțiile centrale și locale, publice sau private asigură, pentru relațiile directe cu persoanele cu handicap auditiv ori cu surdocecitate, interpreți autorizați ai limbajului mimico-gestual sau ai limbajului specific al persoanei cu surdocecitate.

(2) Metodologia de autorizare a interpreților⁷⁾ va fi aprobată prin ordin comun al ministrului educației, cercetării și tineretului și al ministrului muncii, familiei și egalității de șanse, la propunerea Autorității Naționale pentru Persoanele cu Handicap, cu consultarea Asociației Naționale a Surzilor din România, precum și a organizațiilor neguvernamentale din domeniul surdocecității.

(3) Limbajul mimico-gestual și limbajul specific al persoanei cu surdo-cecitate sunt recunoscute oficial ca mijloace de comunicare specifice persoanelor cu handicap auditiv sau cu surdocecitate.

Art. 70

(1) Autoritățile centrale și locale publice, precum și instituțiile centrale și locale, publice sau de drept privat, au obligația de a asigura servicii de informare și documentare accesibile persoanelor cu handicap.

(2) În termen de 6 luni de la intrarea în vigoare a prezentei legi, serviciile de relații cu publicul vor afișa și vor dispune de informații accesibile persoanelor cu handicap vizual, auditiv și mintal.

Art. 71

(1) **Până la data de 31 decembrie 2007, autoritățile publice au obligația să ia măsuri pentru:**

- a) accesibilizarea paginilor de internet proprii, în vederea îmbunătățirii accesării documentelor electronice de către persoanele cu handicap vizual și mintal;
- b) utilizarea pictogramelor în toate serviciile publice;
- c) adaptarea telefoanelor pentru persoanele cu handicap auditiv;

(2) În achiziția de echipamente și softuri, instituțiile publice vor avea în vedere respectarea criteriului de accesibilitate.

CAPITOLUL V: Orientare, formare profesională, ocupare și angajare în muncă

Art. 72

(1) Orice persoană cu handicap care dorește să se integreze sau să se reintegreze în muncă are acces gratuit la evaluare și orientare profesională, indiferent de vârstă, tipul și gradul de handicap.

(2) Persoana cu handicap participă activ în procesul evaluării și orientării profesionale, are acces la informare și la alegerea activității, conform dorințelor și aptitudinilor sale.

(3) Datele și informațiile personale colectate în cursul procesului de evaluare și orientare profesională sunt confidențiale și pot fi utilizate numai în interesul și cu acordul persoanei cu handicap în cauză.

Art. 73

(1) Beneficiază de orientare profesională, după caz, persoana cu handicap care este școlarizată și are vârsta corespunzătoare în vederea integrării profesionale, persoana care nu are un loc de muncă, cea care nu are experiență profesională sau cea care, deși încadrată în muncă, dorește reconversie profesională.

(2) Persoana cu handicap sau, după caz, familia ori reprezentantul legal al acesteia este principalul factor de decizie cu privire la orientarea profesională.

(3) Formarea profesională a persoanelor cu handicap se organizează, conform legii, prin programe de inițiere, calificare, recalificare, perfecționare și specializare.

Art. 74

(1)În vederea asigurării evaluării, orientării, formării și reconversiei profesionale a persoanelor cu handicap, autoritățile publice au obligația să ia următoarele măsuri specifice:

- a)să realizeze/diversifice/sustină financiar programe privind orientarea profesională a persoanelor cu handicap;
- b)să asigure pregătirea și formarea pentru ocupații necesare în domeniul handicapului;
- c)să coreleze pregătirea profesională a persoanelor cu handicap cu cerințele pieței muncii;
- d)să creeze cadrul necesar pentru accesul la evaluare și orientare profesională în orice meserie, în funcție de abilitățile persoanelor cu handicap.

(2)Evaluarea și orientarea profesională a adulților cu handicap se realizează de comisia de evaluare a persoanelor adulte cu handicap, în condițiile legii.

Art. 75

(1)Persoanele cu handicap au dreptul să li se creeze toate condițiile pentru a-și alege și exercita profesia, meseria sau ocupația, pentru a dobândi și menține un loc de muncă, precum și pentru a promova profesional.

(2)În realizarea drepturilor prevăzute la alin. (1), autoritățile publice au obligația să ia următoarele măsuri specifice:

- a)să promoveze conceptul potrivit căruia persoana cu handicap încadrată în muncă reprezintă o valoare adăugată pentru societate și, în special, pentru comunitatea căreia aparține;
- b)să promoveze un mediu de muncă deschis, inclusiv și accesibil persoanelor cu handicap;
- c)să creeze condițiile și serviciile necesare pentru ca persoana cu handicap să poată alege forma de conversie/reconversie profesională și locul de muncă, în conformitate cu potențialul ei funcțional;
- d)să înființeze și să susțină complexe de servicii, formate din unități protejate autorizate și locuințe protejate;
- e)să inițieze și să dezvolte forme de stimulare a angajatorilor, în vederea angajării și păstrării în muncă a persoanelor cu handicap, inclusiv prin încurajarea acestora în sensul adaptării programului și normelor de lucru.
- f)să acorde sprijin pentru organizarea unei piețe de desfacere pentru produsul muncii persoanei cu handicap;
- g)să diversifice și să susțină diferite servicii sociale, respectiv consiliere pentru persoana cu handicap și familia acesteia, informare pentru angajatori, angajare asistată și altele asemenea;
- h)să promoveze serviciile de mediere pe piața muncii a persoanelor cu handicap;
- i)să realizeze/actualizeze permanent baza de date, pentru evidențierea ofertei de muncă din rândul persoanelor cu handicap;
- j)să dezvolte colaborări cu mass-media, în vederea creșterii gradului de conștientizare/sensibilizare a comunității cu privire la potențialul, abilitățile și contribuția persoanelor cu handicap la piața muncii;
- k)să realizeze, în colaborare sau parteneriat cu persoanele juridice, publice ori private, programe și proiecte având ca obiectiv creșterea gradului de ocupare;
- l)să inițieze și să susțină campanii de sensibilizare și conștientizare a angajatorilor asupra abilităților persoanelor cu handicap;
- m)să inițieze programe specifice care stimulează creșterea participării pe piața muncii a forței de muncă din rândul grupurilor supuse riscului major de excluziune socială.

Art. 76

Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului stabilește măsuri privind egalitatea de șanse pentru persoanele cu handicap, asigurând, acolo unde este necesar, suport adițional adaptat nevoilor adulților cu handicap, sprijinind accesul acestora în unitățile și instituțiile de învățământ superior. Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului inițiază programe de educație permanentă a adulților cu handicap și asigură sprijin privind implementarea lor.

Art. 77

(1) Persoanele cu handicap au dreptul de a munci și de a realiza venituri în conformitate cu prevederile legislației muncii, precum și cu dispozițiile speciale din prezenta lege.

(2) În sensul prezentei legi și numai în contextul încadrării în muncă, prin persoană cu handicap se înțelege și persoana invalidă gradul III.

Art. 78

(1) Persoanele cu handicap pot fi încadrate în muncă conform pregătirii lor profesionale și capacității de muncă, atestate prin certificatul de încadrare în grad de handicap, emis de comisiile de evaluare de la nivel județean sau al sectoarelor municipiului București.

(1¹) Pentru integrarea persoanelor cu handicap în muncă, angajatorii asigură accesul acestora la ocuparea unui loc de muncă adaptat, după caz, în conformitate cu potențialul funcțional și capacitatea de adaptare a acestora.

(1²) Persoanei cu handicap i se garantează egalitatea de șanse în prestarea activității și i se asigură accesibilizarea locului de muncă și adaptarea sarcinilor în conformitate cu potențialul său funcțional.

(2) Autoritățile și instituțiile publice, persoanele juridice, publice sau private, care au cel puțin 50 de angajați, au obligația de a angaja persoane cu handicap într-un procent de cel puțin 4% din numărul total de angajați.

(3) Autoritățile și instituțiile publice, precum și persoanele juridice, publice sau private, care nu angajează persoane cu handicap în condițiile prevăzute la alin. (2), pot opta pentru una dintre următoarele obligații:

a) să plătească, lunar, către bugetul de stat o sumă reprezentând salariul de bază minim brut pe țară garantat în plată înmulțit cu numărul de locuri de muncă în care nu au angajat persoane cu handicap;

b) să plătească, lunar, către bugetul de stat o sumă reprezentând echivalentul a minimum 50% din salariul de bază minim brut pe țară garantat în plată înmulțit cu numărul de locuri de muncă în care nu au angajat persoane cu handicap, iar cu suma reprezentând diferența până la nivelul sumei prevăzute la lit. a) să achiziționeze, pe bază de parteneriat, produse și/sau servicii realizate prin activitatea proprie a persoanelor cu handicap angajate în unități protejate autorizate.

(4) Fac excepție de la prevederile alin. (2) instituțiile publice de apărare națională, ordine publică și siguranță națională.

(4¹) Fac excepție de la prevederile alin. (3) lit. b) unitățile protejate înființate în cadrul organizațiilor persoanelor cu handicap care pot desfășura și activități de vânzări / intermediari, cu condiția ca minimum 75% din profitul obținut să fie destinat programelor de integrare socioprofesională pentru persoanele cu handicap din organizațiile respective. Aceste unități au obligația prezentării unui raport financiar la fiecare început de an, din care să rezulte cum au fost utilizate fondurile obținute prin activitatea comercială.

(4²) Fac excepție de la prevederile alin. (3) lit. b) unitățile protejate autorizate înființate în cadrul organizațiilor persoanelor cu handicap, care pot desfășura și activități de vânzări și/sau intermediari, cu condiția ca minimum 75% din profitul obținut să fie destinat programelor de integrare socioprofesională pentru persoanele cu handicap din organizațiile respective. Aceste unități au obligația prezentării unui raport financiar la fiecare început de an, din care să rezulte cum au fost utilizate fondurile obținute prin activitatea comercială.

(4³) Activitățile de intermediari prevăzute la alin. (4²) se referă numai la produse și/sau servicii oferite de către o altă unitate protejată autorizată potrivit dispozițiilor prezentei legi.

(5) Monitorizarea și controlul respectării prevederilor art. 78 alin. (2) și (3) se fac de către organele fiscale din cadrul Agenției Naționale de Administrare Fiscală.

(6)În scopul stimulării angajării persoanelor cu handicap, în condițiile prevăzute la alin. (2), autoritățile și instituțiile publice, persoanele juridice publice, cu excepția celor prevăzute la alin. (4), au obligația organizării unor concursuri de angajare exclusiv pentru persoanele cu handicap, cu respectarea prevederilor legale în vigoare. Această măsură nu exclude posibilitatea persoanelor cu handicap de a participa la toate celelalte concursuri de angajare organizate de către instituția publică.

*) ATENȚIE! Prin Decizia nr. 906/2020, Curtea Constituțională admite excepția de neconstituționalitate și suspendă pentru 45 de zile dispozițiile art. I pct. 1, 2 și 4 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 60/2017 pentru modificarea și completarea Legii, respectiv a art. 78 alin. (3) și (4¹) și art. 81 alin. (2) lit. b).

Art. 79

(1)Angajarea persoanei cu handicap în muncă se realizează în următoarele forme:

- a)pe piața liberă a muncii;
- b)la domiciliu;
- c)în forme protejate.

(2)Formele protejate de angajare în muncă sunt:

- a)loc de muncă protejat;
- b)unitate protejată autorizată.

Art. 80

Persoanele cu handicap angajate la domiciliu beneficiază din partea angajatorului de transportul la și de la domiciliu al materiilor prime și materialelor necesare în activitate, precum și al produselor finite realizate.

Art. 81

(1)Unitățile protejate pot fi înființate de orice persoană fizică sau juridică, de drept public sau privat, care angajează persoane cu handicap.

(1¹)Este asimilată unității protejate forma de organizare pentru desfășurarea unei activități economice de către persoana fizică deținătoare a unui certificat de încadrare în grad de handicap, dacă aceasta:

- a)este autorizată în baza unei legi speciale să desfășoare activități independente, atât individual, cât și în una din formele de organizare ale profesiei respective, reglementate potrivit legii;
- b)este persoană fizică autorizată sau membru titular al unei întreprinderi individuale ori al unei întreprinderi familiale, organizate potrivit legii.

(2)Unitățile protejate pot fi:

- a)cu personalitate juridică;
- b)fără personalitate juridică, cu gestiune proprie, sub formă de secții, ateliere sau alte structuri din cadrul operatorilor economici, instituțiilor publice ori din cadrul organizațiilor neguvernamentale, care au angajat minimum 3 persoane cu handicap, reprezentând cel puțin 30% din totalul angajaților structurii respective, iar timpul de lucru cumulat al acestora reprezintă cel puțin 50% din totalul timpului de lucru al tuturor angajaților secției, atelierului sau structurii respective.

c)[textul din Art. 81, alin. (2), litera C. din capitolul V a fost abrogat la 16-apr-2021 de Art. 1, punctul 6. din Legea 81/2021]

(3)Procedura de autorizare a unităților protejate se stabilește prin ordin al ministrului muncii și justiției sociale.

Art. 82

(1)Unitățile protejate autorizate beneficiază de următoarele drepturi:

- a)scutire de plata taxelor de autorizare la înființare și de reautorizare;

- b)scutire de plată a impozitului pe profit, cu condiția ca cel puțin 75% din fondul obținut prin scutire să fie reinvestit pentru restructurare sau pentru achiziționarea de echipamente tehnologice, mașini, utilaje, instalații de lucru și/sau amenajarea locurilor de muncă protejate, în condițiile prevăzute de Legea nr. 571/2003, cu modificările și completările ulterioare;
- c)alte drepturi acordate de autoritățile administrației publice locale finanțate din fondurile proprii.

(2)La începutul fiecărui an, unitățile protejate autorizate au obligația să prezinte raportul de activitate pentru anul precedent Autorității Naționale pentru Persoanele cu Handicap.

(3)Nerespectarea obligației prevăzute la alin. (2) se sancționează cu suspendarea autorizației de funcționare ca unitate protejată sau, după caz, cu retragerea acesteia și cu obligația rambursării integrale a facilităților de care a beneficiat pe durata funcționării ca unitate protejată autorizată.

(4)Procedura de suspendare sau retragere a autorizației unităților protejate se stabilește prin normele metodologice⁹⁾ de aplicare a prevederilor prezentei legi.

Art. 83

(1)Persoanele cu handicap aflate în căutarea unui loc de muncă sau încadrate în muncă beneficiază de următoarele drepturi:

- a)cursuri de formare profesională;
- b)adaptare rezonabilă la locul de muncă;
- c)consiliere în perioada prealabilă angajării și pe parcursul angajării, precum și în perioada de probă, din partea unui consilier specializat în medierea muncii;
- d)o perioadă de probă la angajare, plătită, de cel puțin 45 de zile lucrătoare;
- e)un preaviz plătit, de minimum 30 de zile lucrătoare, acordat la desfacerea contractului individual de muncă din inițiativa angajatorului pentru motive neimputabile acestuia;
- f)posibilitatea de a lucra mai puțin de 8 ore pe zi, în condițiile legii, în cazul în care beneficiază de recomandarea comisiei de evaluare în acest sens;
- g)[textul din Art. 83, alin. (1), litera G. din capitolul V a fost abrogat la 01-ian-2010 de Art. I, punctul 153. din Ordonanța urgentă 109/2009]

(2)Finanțarea drepturilor prevăzute la alin. (1) lit. a) și c) pentru persoanele cu handicap aflate în căutarea unui loc de muncă se suportă din bugetul asigurărilor pentru șomaj, în condițiile legii.

Art. 84

Angajatorii persoanelor cu handicap beneficiază de următoarele drepturi:

- a)deducerea, la calculul profitului impozabil, a sumelor aferente adaptării locurilor de muncă protejate și achiziționării utilajelor și echipamentelor utilizate în procesul de producție de către persoana cu handicap;
- b)deducerea, la calculul profitului impozabil, a cheltuielilor cu transportul persoanelor cu handicap de la domiciliu la locul de muncă, precum și a cheltuielilor cu transportul materiilor prime și al produselor finite la și de la domiciliul persoanei cu handicap, angajată pentru muncă la domiciliu;
- c)decontarea din bugetul asigurărilor pentru șomaj a cheltuielilor specifice de pregătire, formare și orientare profesională și de încadrare în muncă a persoanelor cu handicap;
- d)o subvenție de la stat, în condițiile prevăzute de Legea nr. 76/2002 privind sistemul asigurărilor pentru șomaj și stimularea ocupării forței de muncă, cu modificările și completările ulterioare.

CAPITOLUL VI:Încadrarea în grad de handicap

Art. 85

(1)Persoanele cu handicap beneficiază de drepturile prevăzute la art. 6 pe baza încadrării în grad de handicap, în raport cu gradul de handicap.

(2)Încadrarea în grad și tip de handicap a copiilor cu handicap se face de comisia pentru protecția copilului.

(3) Încadrarea în grad și tip de handicap a adulților cu handicap se face de comisia de evaluare a persoanelor adulte cu handicap, denumită în continuare comisie de evaluare.

(4) Comisia de evaluare este organ de specialitate al consiliului județean, după caz, al consiliului local al sectorului municipiului București, cu activitate decizională în materia încadrării persoanelor adulte în grad și tip de handicap și are următoarea componență:

a) președinte - un medic de specialitate expertiză medicală a capacității de muncă, medicină internă, medicină de familie sau un medic de medicină generală, absolvent de cursuri de management în domeniul sociomedical;

b) un medic de specialitate expertiză medicală a capacității de muncă, medicină de familie sau un medic de medicină generală, propus de direcția de sănătate publică județeană, respectiv a municipiului București;

c) un reprezentant desemnat de organizațiile neguvernamentale care desfășoară activități în beneficiul persoanelor cu handicap;

d) un psiholog;

e) un asistent social.

(5) Componența nominală a comisiilor de evaluare se aprobă prin hotărâre de către consiliile județene sau, după caz, locale ale sectoarelor municipiului București, cu avizul Autorității Naționale pentru Persoanele cu Dizabilități.

(6) Președintele comisiei de evaluare, fără a fi funcționar public, face parte din structura de personal a direcției generale de asistență socială și protecția copilului județene, respectiv a sectorului municipiului București.

(7) Membrii comisiilor de evaluare, inclusiv președintele, au dreptul la o indemnizație de ședință, echivalentă cu 1% din indemnizația președintelui consiliului județean, respectiv a primarilor sectoarelor municipiului București. Plata indemnizației se suportă din bugetele consiliilor județene, respectiv locale ale sectoarelor municipiului București.

(8) Președintele și membrii comisiei de evaluare nu fac parte din Serviciul de evaluare complexă.

(9) Activitatea de secretariat a comisiilor de evaluare este asigurată de personal care face parte din structura direcției generale de asistență socială și protecția copilului din subordinea consiliilor județene, respectiv ale sectoarelor municipiului București.

(10) Criteriile medicopsihosociale pe baza cărora se stabilește încadrarea în grad și tip de handicap sunt aprobate prin ordin comun al ministrului muncii, familiei și protecției sociale și al ministrului sănătății.

Art. 86

(1) Gradele de handicap sunt: ușor, mediu, accentuat și grav.

(2) Tipurile de handicap sunt: fizic, vizual, auditiv, surdocecitate, somatic, mintal, psihic, HIV/SIDA, asociat, boli rare.

Art. 86¹

(1) Comisia pentru protecția copilului stabilește încadrarea copiilor cu dizabilități în grad de handicap și eliberează certificatul de încadrare a copilului într-un grad de handicap.

(2) Termenul de valabilitate a certificatului de încadrare în grad de handicap pentru copii se stabilește ținând cont de situația concretă a copilului din punct de vedere al deficiențelor/afectărilor, limitărilor de activitate și restricțiilor de participare și este de minimum 6 luni și maximum 2 ani. Pentru tânărul care urmează să împlinească 18 ani, termenul de valabilitate poate fi mai mic de 6 luni și mai mare de 2 ani, dar nu mai mare de 2 ani și 6 luni.

(2¹) Prin excepție de la prevederile alin. (2), în situația în care copilului cu dizabilități îi sunt eliberate, consecutiv, două certificate de încadrare în grad de handicap grav, fiecare având termenul de valabilitate de 2 ani, ulterior, Comisia pentru protecția copilului eliberează un certificat valabil până la vârsta de 18 ani, pe baza unor criterii biopsihosociale specifice, elaborate de Ministerul Sănătății împreună cu Ministerul Muncii și Protecției Sociale.

(3) Prin excepție de la prevederile alin. (2) pentru copiii cu handicap a căror afecțiune necesită îngrijiri medicale paliative, certificate de medicul de specialitate, Comisia pentru protecția copilului stabilește un termen de valabilitate a certificatului valabil până la vârsta de 18 ani.

Unitatea de studiu XII

PROFESIA DE ASISTENT SOCIAL

OBJECTIVE SPECIFICE:

Însușirea cunoștințelor privind:

- **accesul în profesie;**
- **principalele modalități de exercitare a profesiei de asistent social;**
- **deontologia asistentului social profesionist.**

BIBLIOGRAFIE ȘI SURSE:

- Legea 292/2011.
- Legea 466/2004 privind Statutul asistentului social (pusă la dispoziția studenților).

CUPRINS:

- Definiția asistentului social și interpretarea juridică a art. 3 și 4 din Legea 466/2004 privind Statutul asistentului social
- Accesul în profesie: studii, avizul de exercitare a profesiei, înscrierea în Colegiul Național al Asistenților Sociali din România; incompatibilități
- Modalități de exercitare a profesiei: regim salarial, regim independent (P.F.A., practician în cabinet de asistență socială, societăți civile profesionale, etc.); atestatul de liberă practică;
- Principii etice ale activității asistentului social (art. 19- 25 din Legea 466/2004). Codul deontologic al asistentului social.

Materiale utilizate:

Legea 466/2004 privind Statutul asistentului social

Legea 466/2004 privind Statutul asistentului social

Data act: 4-nov-2004

CAPITOLUL I: Dispoziții generale

Art. 1

Prezenta lege reglementează Statutul asistentului social în România, precizând rolul Colegiului Național al Asistenților Sociali, denumit în continuare Colegiul, în apărarea intereselor profesionale ale membrilor săi.

Art. 2

(1) Pot fi asistenți sociali următoarele persoane:

- a) cetățenii români;
- b) cetățenii statelor membre ale Uniunii Europene, ai celorlalte state din Spațiul Economic European și ai Confederației Elvețiene;
- c) cetățenii statelor terțe cu care România are acorduri bilaterale de reciprocitate și care au reședința temporară sau permanentă în România.

(2) Titlul de asistent social poate fi deținut de:

- a) persoana care a obținut diploma de licență în cadrul unei instituții de învățământ superior cu specializare în domeniu, forma de lungă durată, 4 ani, acreditată conform legii;
- b) persoana care deține diploma de absolvire a unei instituții de învățământ superior cu specializare în domeniu, forma de scurtă durată, 3 ani, acreditată conform legii;
- c) persoana care deține diploma de asistent social echivalată conform legii;
- d) persoana care deține diploma de asistent social eliberată sau recunoscută în unul dintre statele membre ale Uniunii Europene, în unul dintre statele aparținând Spațiului Economic European ori în Confederația Elvețiană.

(3) În cazul cetățenilor statelor membre ale Uniunii Europene, ai celorlalte state ale Spațiului Economic European și ai Confederației Elvețiene, recunoașterea diplomei de asistent social obținută în unul dintre statele menționate va fi efectuată conform Legii nr. 200/2004 privind recunoașterea diplomelor și calificărilor profesionale pentru profesiile reglementate din România.

(4) Prevederile alin. (3) se aplică și diplomelor obținute de cetățenii români în unul dintre aceste state.

(5) Titlul de asistent social nu poate fi obținut de persoana care se găsește în vreunul dintre cazurile de incompatibilitate prevăzute de prezenta lege.

Art. 3

(1) Asistentul social pune în practică cunoștințele, normele și valorile asistenței sociale pentru a interveni și a acorda asistență persoanelor sau comunităților, la cererea acestora sau ori de câte ori situația o impune.

(2) Asistentul social participă activ la elaborarea și aplicarea politicilor sociale în domeniu, strategiilor și planurilor de acțiune la nivel local, județean, național și internațional, promovând bunăstarea socială.

(3) Asistentul social desfășoară în principal următoarele tipuri generale de activități:

- a) identifică segmentul de populație ce face obiectul activităților de asistență socială;
- b) identifică și evaluează problemele socioumane dintr-o anumită regiune, comunitate sau localitate;
- c) dezvoltă planuri de acțiune, programe, măsuri, activități profesionalizate și servicii specializate specifice domeniului;

- d) sensibilizează opinia publică și o informează cu privire la problematica socială;
 - e) stabilește modalitățile concrete de acces la prestații și servicii specializate de asistență socială pe baza evaluării nevoilor;
 - f) dezvoltă programe de cercetare științifică și formare profesională.
- (4) Tipurile de activități prevăzute la alin. (3) pot fi modificate și completate la propunerea Colegiului, în conformitate cu prevederile legale.
- (5) Instituțiile și organismele publice sau private, abilitate prin lege să desfășoare activități de asistență socială, au obligația de a asigura realizarea activităților prevăzute la alin. (3) de către asistenți sociali sau sub îndrumarea directă a acestora.

Art. 4

Asistentul social respectă valorile și principiile etice referitoare la furnizarea serviciilor de calitate, justiția socială, demnitatea și unicitatea persoanei, autonomia persoanei, dezvoltarea relațiilor umane și dezvoltarea profesională permanentă, în vederea creșterii calității intervenției sociale.

Art. 5

Asistentul social își poate desfășura activitatea în regim salarial sau independent, cu drept de liberă practică:

- a) în sectorul public, în conformitate cu prevederile Legii nr. 53/2003 - Codul muncii, cu modificările ulterioare, și ale Legii nr. 188/1999 privind Statutul funcționarilor publici, republicată, cu modificările ulterioare;
- b) în sectorul privat, cu respectarea prevederilor Legii nr. 53/2003, cu modificările ulterioare, a prevederilor regulamentelor societății sau organizației respective.

CAPITOLUL II: Statutul asistentului social

SECȚIUNEA 1: Formarea inițială a asistentului social și condițiile de exercitare a profesiei

Art. 6

Formarea asistentului social se realizează în cadrul instituțiilor de învățământ superior acreditate conform legii, specializate în asistență socială, forme de învățământ universitar de scurtă durată și de lungă durată.

Art. 7

Profesia de asistent social poate fi exercitată de persoana care îndeplinește cumulativ următoarele condiții:

- a) este cetățean român sau cetățean al altui stat, în condițiile prevăzute la art. 2 alin. (1);
- b) are studii de specialitate în asistență socială, conform prevederilor art. 2 alin. (2);
- c) este înregistrată în Registrul național al asistenților sociali din România;
- d) nu se găsește în vreunul dintre cazurile de incompatibilitate prevăzute în prezenta lege.

Art. 8

(1) Asistentul social își poate desfășura activitatea numai după aprobarea cererii de înscriere ca membru în Colegiu. Aprobarea cererii duce în mod automat la înregistrarea în Registrul național al asistenților sociali din România și la eliberarea avizului de exercitare a profesiei.

(2) Documentele necesare aprobării cererii sunt:

- a) una dintre diplomele prevăzute la art. 2 alin. (2);
- b) documente medicale;
- c) certificat de cazier judiciar;
- d) declarație pe propria răspundere că nu se află în situații de incompatibilitate cu statutul de asistent social.

(3) Cetățenii statelor membre ale Uniunii Europene, ai celorlalte state din Spațiul Economic European și ai Confederației Elvețiene pot depune documentele echivalente celor prevăzute la alin. (2) lit. b) și c), eliberate de autoritățile competente din țările de origine sau de proveniență.

(4) Documentele prevăzute la alin. (2) și (3) se pot depune atât la sediul central al Colegiului, cât și la sediile descentralizate ale Colegiului, din teritoriu, conform art. 26 alin. (4), cu posibilitatea de a fi trimise și prin poștă.

Art. 9

(1) Profesia de asistent social poate fi exercitată independent, în condiții de liberă practică, în formele prevăzute de prezentul articol, de către persoanele prevăzute la art. 7 care obțin atestatul de liberă practică.

(2) Asistenții sociali pot opta să înființeze cabinete individuale, cabinete asociate sau societăți civile profesionale, în condițiile legii.

(3) De la data înregistrării în Registrul național al asistenților sociali din România, societățile civile profesionale obțin personalitate juridică, cu condiția îndeplinirii cerințelor din dreptul comun.

(4) Cabinetele individuale de asistență socială și cabinetele asociate de asistență socială în desfășurarea activității lor pot angaja colaboratori.

(5) Pentru obținerea atestatului de liberă practică, asistentul social trebuie:

a) să facă dovada că a practicat asistența socială o perioadă de cel puțin 5 ani până în momentul depunerii cererii;

b) să nu fi fost găsit vinovat de Colegiu în cazul unor anchete privind practica de asistență socială;

c) să depună la Colegiu: cererea însoțită de curriculum vitae, o scrisoare de motivație și recomandări din partea a 3 asistenți sociali.

Art. 10

Cetățenii unui stat membru al Uniunii Europene, ai unui stat aparținând Spațiului Economic European sau ai Confederației Elvețiene, care exercită profesia de asistent social în unul dintre aceste state în care sunt stabiliți, sunt exceptați de la cerința dobândirii calității de membru al Colegiului, a avizului de exercitare a profesiei și a atestatului de liberă practică atunci când desfășoară în România activitățile specifice profesiei, în contextul prestării de servicii. Aceste persoane depun la Colegiu o declarație referitoare la serviciile prestate și documentul care atestă exercitarea legală a profesiei în statul în care sunt stabiliți, eliberat de autoritățile competente ale acestui stat. Pe baza acestor documente, persoanele respective sunt înregistrate automat în Registrul național al asistenților sociali din România pe durata prestării serviciilor.

Art. 11

(1) Asistentul social desfășoară tipurile generale de activități prevăzute la art. 3 alin. (3), cu obligația respectării metodologiei în domeniu, precum și a normelor și valorilor eticii profesionale.

(2) Modul în care asistenții sociali pun în practică prevederile Codului deontologic, precum și modul de utilizare a metodologiei în domeniu sunt stabilite de Colegiu.

SECȚIUNEA 2: Drepturi și obligații

Art. 12

Asistentul social are dreptul:

a) să contribuie la dezvoltarea profesiei cu scopul de a răspunde în mod adecvat nevoilor sociale;

b) să-și apere profesia;

c) să asigure creșterea încrederii societății în asistența socială;

d) să fie deschis noilor domenii de intervenție;

e) la liberă practică, potrivit legii;

f) la apărarea și reprezentarea intereselor profesionale de către Colegiu;

g) la accesul informațiilor privind exercitarea profesiei;

h) la pregătirea continuă în domeniul asistenței sociale.

Art. 13

(1) Asistentul social este obligat să păstreze confidențialitatea în legătură cu situațiile, documentele și informațiile pe care le deține în scop profesional, cu respectarea legislației în vigoare și a metodologiilor adoptate de către Colegiu.

(2) Instituțiile și organismele publice sau private au obligația de a asigura condițiile necesare pentru păstrarea confidențialității informațiilor și documentelor de către asistentul social, în condițiile legii.

SECȚIUNEA 3: incompatibilități și interdicții

Art. 14

Nu poate beneficia de statutul de asistent social persoana care:

- a) nu este înregistrată în Registrul național al asistenților sociali din România;
- b) a fost condamnată printr-o hotărâre judecătorească definitivă pentru săvârșirea cu intenție a unei infracțiuni în împrejurări legate de exercitarea profesiei de asistent social;
- c) are interzis, prin hotărâre judecătorească definitivă, dreptul de a exercita profesia de asistent social;
- d) are suspendat temporar avizul de exercitare a profesiei, ca sancțiune disciplinară, pe durata suspendării.

Art. 15

Statutul asistentului social este incompatibil cu:

- a) desfășurarea oricărei activități de natură să aducă atingere demnității profesionale;
- b) folosirea cu bună știință a cunoștințelor sau metodelor profesionale în defavoarea persoanei sau în scop ilegal;
- c) apartenența sau promovarea intereselor unor formațiuni politice ori grupări scoase în afara legii.

SECȚIUNEA 4: Relațiile asistentului social cu alți specialiști în domeniul asistenței sociale

Art. 16

În rezolvarea unor situații complexe, asistentul social colaborează cu specialiști din alte categorii profesionale.

Art. 17

În domeniul asistenței sociale sunt implicați atât asistenți sociali ca personal de specialitate, cât și alte categorii de personal cu formare de nivel mediu a căror activitate este coordonată de către asistenții sociali, care îndeplinesc condițiile prezentei legi.

Art. 18

(1) Colegiul avizează conținutul programelor de pregătire a persoanelor cu formare de nivel mediu care lucrează în domeniul asistenței sociale.

(2) Colegiul colaborează cu instituțiile de învățământ superior în vederea adaptării curriculei universitare la noile nevoi sociale, precum și la organizarea și desfășurarea practicii studenților în domeniu.

CAPITOLUL III: Principii etice

Art. 19

Scopul principal al activității asistentului social este acela de a asista persoanele sau comunitățile aflate în nevoie, implicându-se în identificarea, înțelegerea, evaluarea corectă și soluționarea problemelor sociale.

Art. 20

(1) Asistenții sociali promovează principiile justiției sociale, prevăzute în actele normative cu privire la asistența socială și serviciile sociale.

(2) Asistenții sociali asigură egalitatea șanselor privind accesul persoanelor asistate la informații, servicii, resurse și participarea acestora la procesul de luare a deciziilor.

Art. 21

(1) Asistenții sociali respectă și promovează demnitatea individului, unicitatea și valoarea fiecărei persoane.

(2) Asistentul social nu trebuie să practice, să tolereze, să faciliteze sau să colaboreze la nici o formă de discriminare bazată pe rasă, etnie, sex și orientare sexuală, vârstă, convingeri politice sau religioase, statut marital, deficiență fizică sau psihică, situație materială și/sau orice altă preferință, caracteristică, condiție sau statut.

Art. 22

Asistentul social sprijină persoanele asistate în eforturile lor de a-și identifica și clarifica scopurile, în vederea alegerii celei mai bune opțiuni.

Art. 23

Asistenții sociali contribuie la consolidarea relațiilor dintre persoane cu scopul de a promova, reface, menține și/sau îmbunătăți calitatea vieții persoanelor, familiilor, grupurilor, organizațiilor și comunităților.

Art. 24

Asistenții sociali acționează cu onestitate și responsabilitate față de beneficiari, instituții și societate, în concordanță cu normele deontologice ale profesiei, adoptate de comunitatea profesională prin Colegiu.

Art. 25

(1) Asistenții sociali trebuie să își desfășoare activitatea numai în aria de competență profesională determinată de calificarea și experiența profesională. Asistenții sociali au obligația de a-și îmbunătăți permanent cunoștințele și deprinderile profesionale și de a le aplica în practică.

(2) Asistenții sociali contribuie la îmbunătățirea și dezvoltarea bazei de cunoștințe a profesiei.